GÜNEY 74

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR · SANAT · EDEBİYAT DERGİSİ

ekim · kasım · aralık'15
kewçêr · sermawez · berfanbar'15
8 tl · 5 euro

SAVAŞLARDA FATURAYI HALKLAR ÖDER!

 # KÜBA'DA 54 YIL SONRA YENİDEN ABD BAYRAĞI DALGALANIYOR!
 # SAVAŞ VE BARIŞ ÜZERİNE!
 # DEVRİMCİ GENÇLİK KÖPRÜSÜ ÜZERİNE!
 # YILMAZ GÜNEY BİZİMLE
 # SOYKIRIMIN ANITI VE AĞITI: GOMİDAS/KOMİTAS /SOGHOMON SOGHOMONİAN
 # YÜZLEŞME / İNSANIN FİZİKSEL GERÇEKLİĞİ TRAJİKTİR...

Cumartesi

Gökhan Kuzlak

Bütün günlerin hüzünlerini toplayıp
Cumartesine vermişler
Bütün Cumartesileri de, annelere.
Anneler biraz dağ olmuşlar
Biraz deniz .

Onlar ki
Yüzleri hep takvimlerde asılı durur
Gözleri kapı eşiğinde .
Bekleyişleri Yakup bekleyişidir
Yusuf kokuludur
Tüm cumartesiler hüzünlüdür .

Adları farklı, acıları aynıdır
Birinin adı Berfo ' dur
Bir Berfo ki, 33 yıl bekleyen Cemil'ini
Sürgülemeyen kapısını
Örtmeyen penceresini
Bekleyen Cemil'ini .
Yakup görseydi onları
Utanırdı Yakuplugundan

Yusuf bilseydi oğullarını
Utanırdı oğullugundan .

Umutları ki bitmeyen bir nehirdir
Dinmeden
Kurumadan akan
Gözyaşları gibi akan
Oğulca bir umut .

Şimdi , kim ne derse yalan
Kim ne çekse yalan
Oy anam oy anam
Kederinizi ben nasıl yazam
Bu kaçıncı cumartesinizdir hiç sarılmaksız
geçirdiğiniz ?

Oy anam oyyyy anam
Yaralarınıza ben nasıl merhem olam
Yusuflarınızı ben nerden bulam .
Siz durun
Biraz da ben Cumartesi olam ....

güney'den sizlere

Merhaba...

Yeni bir sayı ile birlikteyiz.

Bu sayımızda:

Savaş ve barış üzerine kapsamlı bir değerlendirmeyi ilginize sunuyoruz. Her gün can alan, Kuzey Kürdistan'da yeniden başlayan savaşı ve bölgemizdeki diğer savaşları irdelediğimiz bu yazımızı ilgiyle okuyacağınızı düşünüyoruz. Okurlarımızı savaşa karşı çıkmaya, Savaşa hayır, barış hemen şimdi! Talebini yükseltmeye çağırıyoruz.

Yavuz Aközel, Maksim Gorki incelemesinde sanatın işlevini irdeledi. Ne yazık ki yer darlığından dolayı incelemenin tamamını yayınlayamıyoruz. İncelemeyi iki bölüm olarak yayınlayacağız.

Temel Demirer, Ermenilere yönelik soykırımdan akıl sağlığını yitirerek kurtulan, ünlü müzik ve din adamı Soghomon Soghomonian'ı (Gomidas) yazdı.

54 yıllık Küba tarihini irdelediğimiz kapsamlı yazımız, ilgiyle okuyacağınızı düşündüğümüz başka bir yazımız..

Adil Okay, Suruç katliamında yitirdiğimiz Uğur Özkan'ı yazdı.

Nevin Koçoğlu, Yeşim Eyüpoğlu ile söyleşti. Bu söyleşi ve tek tek adını belirtemeyeceğimiz diğer yazıları, şiirleri, öyküleri, sinema notlarını ilgiyle okuyacağınızı düşünüyoruz.

Dolu dolu bir sayı hazırlamaya çalıştık. Eleştiri ve önerilerinizi bekliyoruz.

Siz okurlarımızı Güney'e sahip çıkmaya, O'nu dağıtmaya, abone olmaya, satış noktası bulmaya çağırıyoruz.

***

Bu sayımız içinde sizlerden çok sayıda ürün geldi. Yerimiz ölçüsünde gelen ürünlerinizi değerlendirmeye çalıştık. Geçen sayımızda, bu sayıda değerlendireceğimizi belirttiğimiz yazıları ne yazık ki yer darlığı ve gelen ürünlerin fazlalığı nedeniyle yayınlayamıyoruz. Bu durumu anlayışla karşılayacağınızı umuyor, yeni sayımız için ürünlerinizi bekliyoruz.

Yeni sayımızda buluşmak üzere...

GÜNEY
KÜLTÜR · SANAT · EDEBİYAT DERGİSİ

Genel Yayın Yönetmeni:
İlyas Emir

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Hüseyin Gül

Yönetim Yeri ve Adresi:
Fatih Mah. Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Merkezi
No: 9 Kat: 4 Esenyurt / İstanbul
Tel/Faks: 0212 - 620 67 57

www.guneydergisi.com
e-mail: mail@guneydergisi.com
guneydergisiistanbul@gmail.com

Yayın Türü: Yerel Süreli
Dizgi & Grafik: Güney Grafik

Baskı: Berdan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok
No: 215-216-239 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 613 11 12

Banka Hesap Numaraları:
TL Hesabı İçin:
Hüseyin Gül
İş Bankası İstanbul Esenyurt Şubesi
Hesap No: 1247 0336697
IBAN No: TR51 0006 4000 0011 2470 3366 97

Posta Çeki:
Hüseyin Gül Hesap No: 11939375

Abonelik Koşulları:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 30 TL
Yurtdışı: Yıllık (4 sayı): 25 Avro
(Posta Ücreti Dahil)

Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, daha sonra da web sitemizde bulunan Talep Formunun doldurulması ve bize ulaştırılması gerekmektedir.

İlan koşulları:
Ön ve arka kapak içleri (renkli)
Tam sayfa: 2.000.- TL
1/2 sayfa: 1.000.- TL
İç sayfalar: (En fazla yarım sayfa)
1/2 sayfa: 500.- TL
1/4 sayfa: 250.- TL
(Yayınevi ve kitapçılara %30 indirim yapılır.)

Almanya Temsilciliği:
İlyas Emir
Allee Str. 32 - 42853 Remscheid
Tel: 02191- 40401 - Fax:02191/460 15 20
Cep: 0170 99 49 83

Yurtdışı (Almanya)
Banka Hesap Numarası:
Sparkasse Remscheid
IBAN: DE40340500000000037325
BIC: WELADEDRXXX

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir.

İçindekiler

şiir	2	Cumartesi merhaba	Gökhan Kuzlak GÜNEY
mektup	5	Sizlerden Güney'e	
güncel	7	SAVAŞ VE BARIŞ ÜZERİNE!	GÜNEY
haber	12	KAMP ARMEN'DEYDİK!	GÜNEY
haber	13	KAMP ARMEN DAYANIŞMA KONSERİ	GÜNEY
makale	14	GOMİDAS/KOMİTAS/SOGHOMON...	Temel DEMİRER
soykırım	17	ERMENİ GÖRGÜ TANIKLARI ANLATIYOR	GÜNEY
şiir	23	ŞEVA SAR	Selahattin Çam
güncel	24	YILMAZ GÜNEY BİZİMLE	GÜNEY
öykü	27	BEN YILMAZ GÜNEY OLABİLİRİM	Ali Özenç Çağlar
şiir	29	PAYINA DÜŞMEYEN SUYUN SERİNLİĞİ	Haşem Baygümüş
röportaj	30	YÜZLEŞME...	Nevin KOÇOĞLU
deneme	34	FELSEFE YOL MU KESER, YOL MU GÖSTERİR...	Josef Kılçıksız
şiir	35	İPEK YOLU	Josef Kılçıksız
öykü	36	CENNET	Birsen İNAL
şiir	39	Hêvî Li Rê Man-Yolda Kaldı Umut	A. Karabax
haber	40	SOYKIRIM VE YÜZLEŞME PANELİ	GÜNEY
dosya	44	KÜBA'DA 54 YIL SONRA...	GÜNEY
İnceleme	62	DEVRİMCİ GENÇLİK KÖPRÜSÜ ÜZERİNE!	GÜNEY
şiir	65	Sermina	Gökmen Sambur
öykü	66	Dilencinin Karısı	Ali Osman Abalı
şiir	67	DİKEN	Haydar Doğan
makale	68	KINA HAZIRLAMIŞ UĞUR'UN ANASI	Adil OKAY
haber,makale	70	KARIHONMENSHO: YOKSUNUZ!	SOR MEYMAN
öykü	71	1 SAAT	FEHMİ KAHRAMAN
şiir	73	Samira	Nevin Koçoğlu
inceleme	74	"HAYAL! NE HAYALİ GERÇEK!"	Erdal Süsem
şiir	77	kızıma	Tuncay Karadeniz
deneme	78	TARİHİN YANLIŞ SORUSU	Tefo
kitap	80	Kitap tanıtımı	Baki KOCAMAZ
öykü	83	YEVMİYE	Saygın Sarı
şiir	84	BİR YUSUFÇUK BİR ŞARAPNEL	Cafer Demirtaş
ilan	85	GÜNEY SATIŞ NOKTALARI	GÜNEY
sinema	86	Sinema Notları	Anuş Pazarcıyan
karikatür	98	Karikatür	MERAY ÜLGEN
şiir	99	Nerede Başlar Barış?	Kemal Yalçın

DEMİRCİ ETHEM

Yoksuluz
Ki yoksulluğumuz kanatır.
Kaynak yarası
Demir nasırı ellerimizi

Kışları kuru ayaz
Yazları kurak
İnsanı sıcak kentin
Ortasına düştü
Demirci Ethem'in alınteri

Ve al kızıl kanı

Kurusun diye isyan damarı
Bile isteye vurdular
Bir işçi militanı
Ve anası bekler
Gözleri haziran sıcağı
Gülüşü haziran
Çıkıp bir barikattan
Her an gelecekmiş gibi bekler

Erol Zavar
1 No'lu F Tipi Hapishane
C-10-95 Sincan /Ankara

Değerli dostlar!

Her şeyden önce iyi olmanızı diliyor, içten selam, sevgi ve saygılarımı iletiyorum. Her ne kadar ülkemizin durumu iç açıcı bir ufka ilerlemiyorsa da, yine de özgürlük ve umud aklımızın ve yüreğimizin kanatlı Pegasuslarıdır. Yılmadan direnirken, umudu ekmeğe katık, özgürlüğü mataramıza su diye doldurup devam edeceğimizden zerre endişem yoktur.

Sizlerden uzağa düştüm, ama bir mektup uzağa, o kadar! Güney dergimizin 73. sayısını aldım. Ayrıca çalışmama yer vermişsiniz. Hem dergi, hem de çalışmama yer verdiğiniz için teşekkür ediyorum. Yine anlam yüklü ve derinlikli çalışmalarla dergiyi niteliksel anlamda zengin kılmışsınız. Bu vesileyle çalışma ve emeklerinizde başarılar diliyor, çabanızdan dolayı sizleri kutluyorum. Her şeye rağmen kalem ve kelam susmamalı, yüreğe ve akla hitap etmeye devam etmeli, özgür yarınlarda buluşmak dileğiyle, selam, sevgi ve saygılarımla.

28.07.2015

Seyit Oktay
E tipi cezaevi C-12
Siirt

Değerli Güney çalışanları,

En içten duygularımla merhaba! Sizlere yazmayalı uzun zaman oldu. Sizleri unuttuğumu sanmayın. Gündem çok yoğun ve değişken. Buna hapis koşulları eklenince, farkında olmadan birçok şey bir hayli ertelenmiş olduğunu görüyorum.

Güney dergisinin 73. sayısını aldım. Önceki sayıları da almıştım. Duyarlılığınızı ve dayanışmanıza büyük değer veriyor, sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum. Bizler iyiyiz. Hep iyi olmaya çalışıyoruz. Sizlerin bizimle dayanışma içinde olduğunuzu bilmek moral veriyor. Sonlarken en içten duygularımızı iletiyor, mücadele hayatınızda sağlık ve başarılar diliyorum. Özgür yarınlarda buluşmak dileğiyle, kalın sağlıcakla...

M. Zeki, Deniz
F Tipi Cezaevi
B1-2/39
Bolu

Merhaba sevgili dostlar!

Güney dergisine ilk kez yazıyorum. Uzun bir zamandır takip ediyor ve beğenerek okuyorum.

Mehmet Boğatekin arkadaşla uzun zamandır beraber olduğumuzdan dergiyi takip etme şansım oluyor. Güzel bir iş yapıyorsunuz. Elinize sağlık. Ben de içerideki birçok kişi gibi resim, karikatür ve edebiyat ile uğraşıyorum. ...

Güney dergisi çalışanlarını selamlıyor, sağlıcakla kalmanızı diliyorum.

Selamlar, sevgiler

31.08.2015

Ömer Özdurak (Raman)
Burhaniye T Tipi Hapishanesi

Haydar Bayar
1 Nolu F Tipi Cezaevi Tekirdağ

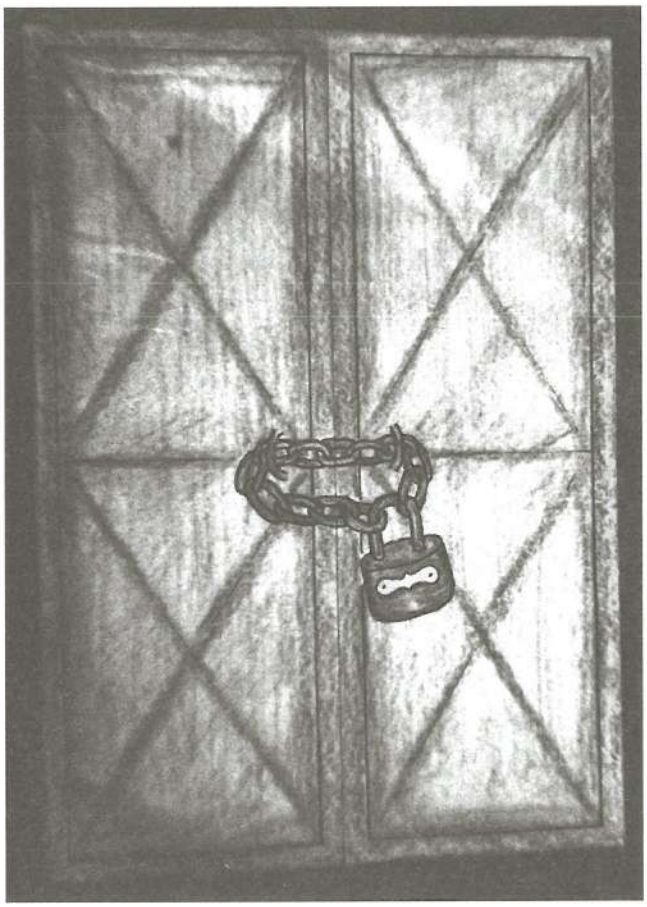

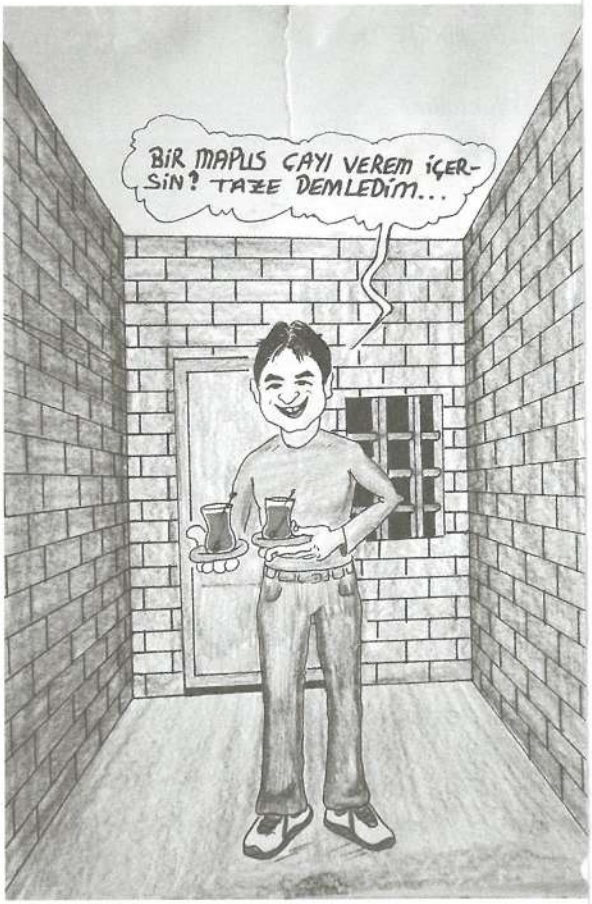

Ömer Özdurak (Raman)
Burhaniye T Tipi Hapishanesi

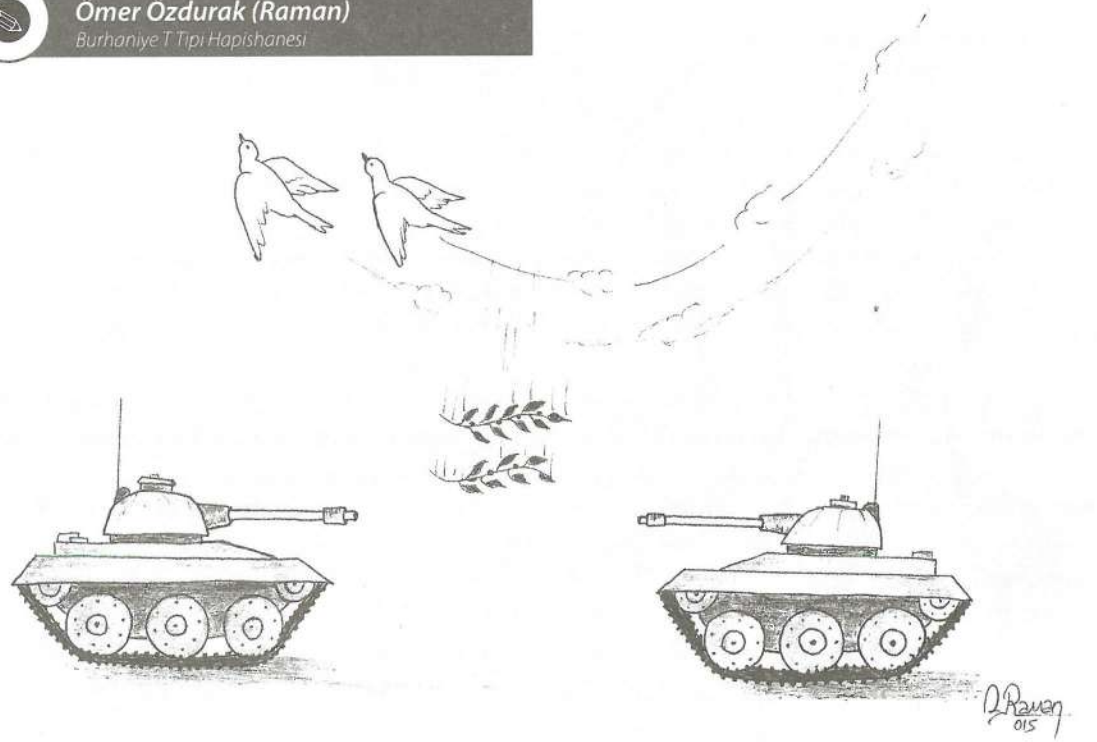

SAVAŞ VE BARIŞ ÜZERİNE!

GÜNEY

Birbirine zıt birbirini dıştalayan iki kavram! Biri savaş illeti; içinde ne kadar hile ve tuzak vb insani olumsuzlukları taşıyorsa, karşıtı olan Barışta o kadar pasiflik, iyilik ve huzuru içinde barındıran kavramlardır! İnsanlık tarihi bir anlamda savaşlar tarihidir. Modern dönemde büyük usta Marx buna "sınıf savaşları tarihidir" derken savaşlara toplumsal içerik kazandırmıştır! Bu laf boşuna söylenmemiştir! Bunun için bizler haklı savaşların yanında olduğumuzu ilan etmekten geri durmayız.

Savaş, genel anlamda insanın hayatta kalmak için doğa ile mücadelesi olarak başlasa da, bir noktadan itibaren beslenme alanlarına sahip olmak için rakip gördüğü ve düşman ilan ettiği başka insanlarla kavgaya dönüşüp günümüze kadar uzayan bir kavgadır! Bu hayvani içgüdülerin dışa vuruş eyleminin ilk insanlardaki kendi klanı dışındaki insanlara yönelik halini o günün çevre koşullarının tanınmadığı şartları göz önünde tuttuğumuzda anlaşılır bir durumdur. Bugün modern emperyalizm çağındaki savaşların odaklandığı esas amaç dünya zenginliğinin-nimetlerinin paylaşılması için yürütülen kavgadır! Biz bu kavgada emekçilerin yanındayız!

Bugün emperyalistler ve onların uşaklarının her fırsatta ihtiyaç duydukları ve kışkırttıkları halkları birbirine kırdıran savaşlar bir yanda! Bu beladan kurtulmak isteyen barışa hasret halklar diğer yanda!

Savaş, istisnai olarak emeğin kurtuluşu için yürütülen kavgayı dışta tutarsak; istila, talan, din, millet, ırk, vatan vb amaçlar uğruna yürütülen kavgalardır bugünkü savaşlar!

Bugün bu savaşlar; büyük insanlık için ölüm, açlık, zulüm, işkence, tecavüz, talan sürgün-göçmenlik anlamıyla bütünleşir. Bugünün emperyalist çıkarlar uğruna yürütülen savaşları; ne kadar olumsuz insani kötülük varsa hepsini içinde barındırır!

GÜNÜMÜZDE ÖNE ÇIKAN SAVAŞLARA ÖRNEK Mİ İSTİYORSUNUZ?

Asya'da Afganistan, Pakistan, Kaşmir ve daha fazlası, Ortadoğu'da, Irak, Suriye ve daha fazlası, Afrika'da Mısır, Sudan, Nijerya ve daha fazlası, Amerika'da Kolombiya ve daha fazlası, Uzak Asya'da ve daha fazlası, Avrupa'da Ukrayna ve daha fazlası! Hepsinin ortak özelliği emperyalistlerin silah pazarı olmasıdır! Hepsinde esas acıyı ve felaketi yoksul fakir halkların çekmesidir! Ağlayan analar, tecavüze uğrayan kadınlar, daha gün görmeden yaşamına son verilen çocukların hep fakir fukara tarafında olmasıdır!

Elbette Ortadoğu Filistin'de bir yanda Siyonist İsrail öbür yanda. 60 yıldır kamplarda yaşayan, kölelik dışında hiçbir hak tanınmayan ve buna baş kaldıranlar var. Uzakdoğu Filipinler'de 70'li yıllardan bu yana Filipinler Komünist Partisi önderliğinde yürüyen bir haklı savaş var. Bunları gözardı edemeyiz. Elbette bunlar Ukrayna'da yürüyen savaşla aynı kaba konamaz.

Bugün yürüyen savaşların hiçbiri emperyalist devletlerin doğrudan hüküm sürdüğü topraklarda olmaması da tesadüf değildir! İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana hiçbir emperyalist ülke savaş tahribatına doğrudan maruz kalmamıştır! Oralarda yıkımlar olmamıştır! Oralardan insanlar göç eylememiştir, tersine oralara göç akını olmuştur, olmaktadır! İkinciDünya Savaşı'ndan günümüze kadar yürüyen emperyalist devletlerin şu veya bu oranda taraf olduğu yerel savaşlardaki tahribat İkinci Dünya Savaşı'nın açmış olduğu tahribatı çoktan sollamış durumdadır!

Fazla uzağa gitmeye de gerek yok! 30 yılı aşkındır PKK ile TC devleti arasında yürüyen savaş gelinen noktada gereğinden fazla kirlenmiş durumdadır. 2-3 yıllık ateşkes durumu 24 Temmuz 2015'de yeniden açık savaşa dönüşmüştür! O günden bu yana

faşist Türk devleti PKK'ye karşı açık savaş yürütmektedir. Sorun bunun daha da ötesinde bir sorundur. Sorun bir kişinin kişisel iktidar sorunu değildir. Siyaset yalnızca RTE nin (kişisel) siyaseti değil, devlet siyasetidir. Savaş, T.C açısından PKK'nin şehir örgütlenmesini çökertmek, PKK'nin askeri gücünü mümkün olduğunca geriletmek, Rojava'da kantonların birleşmesini engellemek için yürütülüyor. Hergün TC. devletinin denetimindeki haber kaynaklarından tek yanlı ölüm ve yaralanma haberleri pompalanmaktadır! Pompalanan bu haberlerle insanlarımızın Türk milliyetçisi damarlarına ırkçılık zehiri şırınga edilmektedir! Nedense ağlayan hep TC tarafındaki analardır! PKK ve ona yakın olanların kaybettiği canları analar doğurmadı sanki! Türk medyası için bu savaşta ölen asker polis sivil devlet güçleri *"şehit"*, PKK yanında ölenler ise *"etkisiz hale getirilen teröristtir"*. Kürt düşmanlığını 1 Kasım seçimlerinde sandıkta oya devşirme hesapları içinde de olan RTE ve AKP bütün yakıp yıkmaların, PKK'ye karşı yürütülen savaşın, Kürtlere yönelik ırkçı faşist saldırıların, uygulanan faşizmin siyasi sorumlusudur. Faşist devlet, kurumlarıyla yer yer bir zamanların faşist bozkurtlarını ve akıncılarını (ülkücüleri ve AKP'li İslamcıları) kışkırtmakta, yer yer bu faşistlerin eylemlerine göz yummaktadır! Başroldeki RTE ve yaveri Davutoğlu *"ya kırk katır, ya da kırk satır"*, *"ya 400 milletvekili, ya da kaosu kabullenme!"*alternatifleri sunmaktalar! Savaş çığlıkları, Cizre'deki gibi dış dünya ile temasın kesilip yapılan katliamlar, havadan yapılan bombardımanlarla öldürülen canlar! Yakılan ormanlar! Yerle bir edilen yerleşim yerleri! Kurulan tuzaklar ve patlayan bombaların gürültüleri arasında boğulan, cılızlaşan her zamankinden daha fazla gerekli olan barış sesleri giderek daha az dile getirilir haldedir! Yakalım, yıkalım katledelim sesleri daha yüksek tonlarda zehirini iç savaş naralarına bırakma yönünde epey ilerleme kaydetmiş durumdadır!

24 Temmuz'da faşist T.C devleti savaşı başlattı. Bu savaşta elbette saldırıya maruz kalan Kürtlerin kendilerini savunması en doğal insanlık hakkıdır. Çünkü bu savaşta bir taraf olan TC devleti, onun bugünkü siyasi yöneticisi AKP hükümeti, ona yol gösteren RTE, haksız bir savaş yürütmektedir. Savaşın diğer tarafında Kürt halkının desteğini önemli ölçüde kazanmış olan ve Kürt ulusunun ulusal haklarını savunan PKK vardır. PKK'nin savaşı ve Kürt halkının ulusal hakları için direnişi haklıdır, haktır. Bu tesbitimiz ne kadar doğruysa PKK içindeki şahinlerin de RTE'ye ayak uydurdukları ve ateşi benzinle körüklediklerı de o kadar doğrudur! Dökülen benzinin onarılmaz yaralar açmadan durulması gereklidir! RTE'nin başında bulunduğu Türk devletinin pis amellerini boşa çıkarmak için biran önce tek taraflı da olsa ateşkes ilanı zaruridir!

SAVAŞ TANRININ İSTEDİĞİ BİR ŞEY Mİ? YOKSA İNSANIN PAYLAŞIMDAN DOĞAN ÇATIŞMASININ BİR SONUCU MU?

Din kitaplarının özellikle büyük insanlığı etkisi altında tutan kutsal Tevrat, kutsal İncil, kutsal Kuran ve de Budizme temel olan masallar; savaşlar ile yoğrulmuş milyarlarca insanı etkileyen eserlerdir. Bu kitaplarda savaş Rabi'nin, Tanrı'nın, Allah'ın ve Buda'nın uğruna kutsallaştırılmış eylemlerdir. (Geniş bilgi için *"Dinini Kitabını İyi Tanı"* H. Uyan Dönüşüm Yayınları 2014 eserine bakılabilir)

Evet savaş yukarda vurguladığımız gibi paylaşımdan doğan çatışmanın eyleme dönüşme halidir! Tanrı-Rabbin-Allah-Buda da bu çatışma eyleminde her zaman taraflardan (güçlü olandan) birinin yanındadır! Bu durum çok tanrılı Antik-Yunan'da/eski Mısır'da/Hititler'de ve Sümer'lerde de böyleydi! Bugünde böyle!

SAVAŞLARDA ÖLENLER İÇİN ORTAYA ATILMIŞ "ŞEHİTLER ÖLMEZ, VATAN BÖLÜNMEZ!" SLOGANI NE ANLAMA GELİR?

Şehitlik mertebesi de din ile bağıntılı ortaya çıkmış bir mükaafat kandırmacasıdır! İslam'a göre *"Allah yolunda öldürülen şehittir. Allah yolunda ölen şehittir." "Şehit; nefsini Allah'a satıp, Allah yolunda savaşarak ölendir."* (Müslim)

Kutsal kitap Kuran'da bu konudan yazılanlar:

"Öyle ise, dünya hayâtını âhiret karşılığında satan (o bahtiyar)lar Allah yolunda savaşsınlar! Artık kim Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galib gelirse, bunun üzerine ileride ona (pek) büyük bir mükâfât vereceğiz." (Nisâ Suresi Ayet 74)

"Şübhesiz ki Allah, mü'minlerden nefislerini ve mallarını, karşılığında Cennet hakikaten onların olmak üzere satın almıştır! (Onlar) Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve öldürülürler; (Allah tarafından onlara) Tevrât'ta, İncîl'de ve Kur'ân'da (söz verilen bu Cennet, Allah'ın) kendi üzerine hak bir va'ddir. Ve Allah'dan daha çok sözünü yerine getiren kim olabilir? Öyle ise yaptığınız bu alış-verişinizden dolayı sevinin! İşte büyük kurtuluş ise ancak budur!" (Tevbe Suresi, Ayet

111)

"Allah yolunda öldürülenlere (şehitlere) ölüler demeyin. Bilakis onlar diridirler. Lakin siz onu anlayamazsınız." (Bakara, 154)

Bu ayetlerin yorumuna geçmeden önce bir soruna açıklık getirmek lazım! O da savaşta ön safta yer alanlar!

Bizde olduğu gibi savaşlarda nedense hep Memed'ler ölür! Çünkü önde olan onlardır! Ölünce de şehit olurlar! Bu dünyada cehennemi yaşasalar da artık öldükleri için öbür dünyadaki mekanları cennettir! Artık onlar da peygamberler sofrasında yerini alabilir! Ama nedense savaşta çıkarı olanların veya savaşı yönetenlerin çocukları doğrudan katılmaz cennete gitmek, peygamberler sofrasında yer alma eylemine! Savaşta önde gitmeyi tercih etmezler! Çünkü onlar cenneti bu dünyada yaşamaktadırlar!

Kutsal kitap Kuran'daki kutsal sözler sorunu bir alış-veriş konumuna indirgemektedir! Şehit olanın ölmediği, nasıl yaşadığı bizlerin anlayacağı bir durum değil! Gelin o zaman bizlerde bu dünyada anlayacağımızla uğraşalım!

Şehitlik yoksul çocukları için neticesi cennet olan *"büyük kurtuluş"*tur. Ama nedense bu *"şehitlik"* zenginlerin, büyük mülk sahiplerinin, generallerin, paşaların, bakanların, başbakanların, Cumhurbaşkanlarının evlatlarına nasip olamaz! Çünkü onlar cephede savaşmamak için bedel öderler! Bedellidirler! Ödenecek bedeli de (siz bedelli askerlik anlayın) kendileri belirler!

Bedeli ödeme gücü olmayan *"şehitlik"* nasip olanlar için, bol keseden atılan *"Şehitler ölmez, Vatan Bölünmez!"* sloganının birinci mısrasındaki *"şehitler"* için istenilen ölümsüzlük içi boş –cennet- vaadidir! Ölen arkasında ağlayan analar bırakmış, babanın kesesinden bir daha gelmemek üzere toprağa gidendir! Binlerce yıldır vaat edilen *"cennet"* kimsenin gidip gelmediği avutmanın da ötesinde büyük bir yalandır!

Sloganın ikinci mısralarındaki *"bölünmez vatan"* mal-mülke ilintilidir! Mal ve mülke herhangi bir zeval gelmemesi için mal-mülk saraylar-köşklerin sermayenin korunması bu anlamda *"vatan"* korunmasına dönüşmüştür! Bölünmez vatan bunların dokunulmasına rıza göstermedikleri malları mükleri sarayları-köşkleri yalıları bankaları bicümle sermayeleridir! Bunun için de bu tür savaşlarda ölenler *"bölünmez vatan"* uğruna değil sermayedarlarınağababaların saraydakilerin malları-mülkleri korunsun diye ölürler! Unutmadan belirtelim, İslam'daki bu anlayış Musevilik, Hıristiyanlık ve de Budizm'de de vardır!

Büyük ozan Nazım Hikmet *"bölünmez"* vatan hainliği ile ilgili söylediklerinde çok haklıdır:

Evet, vatan hainiyim, siz vatanperverseniz, siz yurtseverseniz, ben yurt
hainiyim, ben vatan hainiyim.
Vatan çiftliklerinizse,
kasalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,
vatan, şose boylarında gebermekse açlıktan,
vatan, soğukta it gibi titremek ve sıtmadan kıvranmaksa yazın,
fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,
vatan tırnaklarıysa ağalarınızın,
vatan, mızraklı ilmühalse, vatan, polis copuysa,
ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan,
vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası, Amerikan donanması topuysa,
vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığımızdan,
ben vatan hainiyim.
Yazın üç sütun üstüne kapkara haykıran puntolarla :
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.

Bugün buna tek eklenecek şey *"bölünecek"* yaygarasını kopardığınız *"vatan"* Nazım ustanın dediği gibi "saraylarınız, kasalarınız, borsalarınız, bankalarınız ve bicümle mallarınız-mülklerinizse onları emekçi insaların yararına bölmek halklarımızın boyun borcu olsun!

İNSAN ŞİDDET GENLERİ Mİ TAŞIYOR?

Savaş kültüründeki en önemli tartışmalardan biri de "insanın şiddet geni" taşıdığı palavrasıdır! Hayır, insan şiddet geni taşımamaktadır. İnsan toplumsal bir varlık olduğu için, dünyaya geldiği andan itibaren çevresine bağlı onda ne görürse onu algılayan ve tekrar eden bir yaratıktır. Bebek halindeyken çevresindeki şiddetten etkilenerek şiddet eylemini sonradan edinen bir varlıktır! Herkesin gücünün yettiğini verdiği ve ihtiyacı olanı aldığı bir toplumsal sistemde bu sorun çözülmüş olacaktır!

SAVAŞ KÜLTÜRÜNDE ASALETİN YERİ NEDİR? BUGÜN NEDEN İNSAN DAHA FAZLA GADDARLAŞMAKTADIR?

Özellikle eski Savaş filmlerinde görürüz savaşan taraflar birbirlerine karşı saygılıdır! Karşı tarafın ölülerine saygı gösterirler. Yürüyen savaşların ön saflarında kral çocukları en öndedir! Örnek mi 10 yıl sü-

ren Truva savaşı! Celladı babası olsa da Muhteşem Süleyman'ın oğlu Mustafa Osmanlı'nın en yayılmacı döneminde, yani Kanuni zamanında önemli seferlerde ordunun başındadır! Cedleriyle övünen günümüzün Osmanlı müsveddeleri "Bilal'leri" korumak için bedelli yasası çıkarmaktadır!

Tolstoy'un Savaş ve Barış kitabını okuyanlar hatırlarlar. İhtiyar Prens Bezukof oğulları Andre, Nikola, Denisof da Fransa-Rusya arasındaki 1804 savaşına doğrudan gidenlerden ve cephede yaralananlardandır! Bugünkülerin vatan sevgisi Nikola'nın vatan sevgisi yanında solda sıfırdır! Bizdekilerin vatanseverliği dilin kemiği yok misali yalan ve palavra üzerine kuruludur. Çünkü yalandan kimsenin ölmediğini çok iyi bilirler!

Tarih cephelerde ekmeğini paylaşan savaş taraflarından bahseder! Karşılıklı ölülerin toplanması için verilen molalardan bahseder! Oğullarını kaybeden Krallara O'nun yasını tutmak için verilen molalardan bahseder. Aşil ile Hektor düellosu örnektir! Ama günümüzde intikam ve zafer naralarının hayvansal içgüdüleri nasıl harekete geçirdiğine örnekler haddinden fazladır!

Örnek mi istersiniz fazla uzağa gitmeye gerek yok! 'Ekin Van' kod adlı PKK üyesi Kevser Eltürk ile ilgili olaya Muş valisinin tavrı aynen şöyledir:

"10.08.2015 tarihinde İlimiz Varto İlçesi kırsalında güvenlik güçlerimiz ile girdiği çatışma neticesi etkisiz hale getirilen PKK terör örgütü mensubu bayana ait bazı görüntülerin sosyal paylaşım sitelerinde yayınlandığı tespit edilmiştir. Kamuoyu ve Valiliğimizce kabul edilemeyecek şekildeki bu görüntüleri çeken, yayınlayan ve sosyal medya'ya servis eden kişi veya kişiler hakkında adli ve idari soruşturma başlatılmıştır."

Vali burada iki gerçeğin üstünü örtmektedir. Birinci gerçek: Sosyal medyada paylaşılan görüntünün ne olduğu gerçeği, yani PKK'li kadın savaşçısının Türk askeri tarafından ölmüş çıplak bedeninin teşhiri! İkinci gerçek: PKK'li kadın savaşçısının çıplak bedenini teşhir edenler hakkında değil, onu sosyal medyada yayınlayanlar hakkında soruşturma başlatmasıdır! Benzer olayı PKK savaşçılarının ölmüş bedenleri üzerine basarak verilen pozların ajitasyon malzemesi olarak kullanılmasıdır! Valinin bu tavrının arkasında yatan gerçek ise, teşhiri yapanları safında olmasıdır! Bunların savaş kültüründe ölülere de saygı yoktur!

SAVAŞTA İKİYÜZLÜ OLMA HALİ!

Hakim sınıflar ve onların siyasi ve basın temsilcileri kendi çıkarlarını söz konusu olduğunda en basit insani hakkın savunulmasını göz ardı etmekten asla geri durmazlar! Ama söz konusu rakipleri olunca her fırsatı değerlendirmekten de geri durmazlar. Buna çok taze iki örnek:

Birinci örnek: Kobanê'li Bebek Aylan Kurdi'nin Bodrum'da kıyıya vuran cansız bedeni üzerine yazılanlar, çizilenler ve söylenenler. Bu konuda demokratik ve insani açıdan yapılan yorumlarla derdimiz yok. Aylan bebeğin yüzlerce bebeğin ölümü; Suriye'de yürüyen savaşın sonuçlarından biridir! Resmi çeken Hürriyet Gazetesi Muhabiri Nilüfer Demir'i kutluyoruz. Çünkü bir nebze de olsa göçmenler sorununa hareketlilik getirmiştir! Kürt bebek Aylan ile ilgili olarak timsah gözyaşları akıtanları teşhir etme de görevimizdir. Olay sonrası Başbakan Davutoğlu olayı:

"İnsanlık için son uyarı" (Yenişafak 5 Eylül 2015)

Cumhurbaşkanı RTE olay sonrası Aylan Kurdi'nin babasına telefonda şunları söyler:

"O iki yavru sizin yavrunuz olduğu kadar bizim de yavrumuz. Keşke denize açılmasaydınız da sizleri ülkemizde misafir ediyor olsaydık" (Yenişafak 6 Eylül 2015)

Suriye'li göçmenleri savaş sonucu ülkelerini terk ettikleri gerçeğinin yanı sıra, bu savaşta başından beri taraflardan biri de yönetimde Davutoğlu ve RTE'nin bulunduğu T.C devletidir. T.C Suriye'deki milyonlarca insanın ülkeyi terk etmesinin sorumlularından biridir. Yukardaki söylemler bunun için sorumluluktan kaçış söylemleridir! Suriye'li binlerin Türkiye'de nasıl dilenci konumuna düştükleri memleketin en ucra köşesinde bile görmek isteyen göze batar haldedir!

İkinci örnek: Kuzey Kürdistan'lı Cemile'nin başına gelenler. Eylül 2015 başlarında bir haftadan fazla Kuzey Kürdistan'ın Cizre ilçesinde yaşananlar. T.C devlet güçleri Cizre'yi ablukaya almış, ilçeye girişleri çıkışları kapamış, sokağa çıkma yasağı konmuş, Cizre'nin dış dünya ile bağlantıları kesilmiştir. T.C meclisinde 80 milletvekili olan ve andaki hükümette iki bakanı bulunan HDP eşbaşkanı/milletvekilleri ve bakanlardan oluşan heyetin Cizre'ye girmesine bile müsaade edilmemiştir. Sokakta oynarken faşist kurşunlara hedef olan 10 yaşındaki Kürt kızı Cemile Çağırga kan kaybından ölmüştür. Sokağa çıkma yasağı olduğu için anası Cemile'nin ölü bedeni kokmasın diye buzdolabına koyup dondurmak zorunda kalmıştır!

Birinci örnekte yer alan Aylan'ın başına gelenler istisnasız tüm burjuva basını/TV'si tarafından bir

hafta boyu tüm dünyada birinci haber olarak işlenmiştir. Maalesef ikinci örnekteki Cemile çocuğumuzun başına gelenler ancak kendine devrimci demokrat diyenlerin haberdar olduğu ve dillendirdiği bir olaydır. Aylan bebeğin başına gelenler en ince detaylarına kadar basına/TV'ye yansıtılmıştır. Ama çocuk Cemile'nin başına gelenler konusunda hâlâ çok az bilgiye sahibiz. İnsanlığın haber alma, yayma ve ulaştırma gücü ikiyüzlülerin egemenliği altında ve elinde olunca, savaşta ve barışta bu tür ikiyüzlülükler daha çok yaşanacaktır!

SAVAŞLARDA FATURAYI HALKLAR ÖDER!

Fazla söze gerek var mı? Kapı komşumuz Irak ve Suriye'de süren savaşlarda ölümü, açlığı, sefaleti, eziyeti ve sürgünü yaşayan emekçilerdir. Bunların başında esas acıyı çekenler çocuklar ve kadınlardır! Tecavüze uğrayan, esir alındığında köle gibi pazarlarda pazarlananlar kadınlardır. Felaketin her türlüsü yaşanır!

Afganistan, Suriye ve Irak'taki savaşlarda her türlü insan değerlerinin nasıl ayaklar altına alındığını aynı dinin taraflarının birbirlerini nasıl yok etmek için tetiğe bastığını her gün yaşıyoruz! Bu savaşlarda nasibini alan canlı insanlığın ötesinde, bizden önceki insanlığın yarattığı kültürel değerlerin de yok olduğunu, dinamitlendiğini ellerimiz kollarımız bağlı izlemekteyiz.

Emperyalistlerin yarattığı Talibanlar/IŞİD vb barbarlar 2-3 bin yıllık tarihi eserleri havaya uçurdular.

Lanet olası milliyetçilik ve din zehri ile beyinleri yıkanmış olanlar komşuluk ilişkisi tanımaz. Dün tuzuna ihtiyaç duyduğu komşusunun gözünü oymadan geri durmaz! Sırf komşusunun mu? Kendinden farklı düşünen en yakınının bile bağrına hançer saplamayı ister! Yakar yıkar yeter ki anda kendini güçlü hissetsin! Arkasında devlet gücü olduğuna kanaat getirsin! Hakim sınıfların çıkarları için yürüyen ve yürütülen savaşlarda insaf ve insanlık beklemek abesle iştigal eylemektir! Beyhudedir! Fazla lafa gerek yok en kötü barış hali bile egemenlerin çıkarları uğruna yürüyen bir savaşa tercih edilmelidir!

BARIŞ BUGÜN TÜRKİYE VE KÜRDİSTAN'DA HEMEN ŞİMDİ!

Fazla yazmaya gerek yok! Bir zamanların ağıtı yemen türküsü bugün haddinden fazla aktüel olduğu için yazımızı BARIŞ için onunla bitiriyoruz! Hakim sınıflar için savaşanlara atıf olunur!

YEMEN TÜRKÜSÜ

Yemen Yemen şanlı Yemen
Toprakları kanlı Yemen
Ben Yemen'e dayanamam
Kör olsun beni gönderen

Yemen Yemen şanlı Yemen
Toprakları kanlı Yemen
Ben Yemen'e dayanamam
Kör olsun beni gönderen

Üç günlük güvey iken
Yemen'e gönderdiler
Yemen yolu çukurdandır
Karavana bakırdandır
Zenginimiz bedel verir
Askerimiz fakirdendir

Tarlalarda biter kamış
Uzar gider vermez yemiş
Şol Yemen'de can verenler
Biri Memet biri Memiş
Asker ettiler beni de
Kuram çıktı Yemen'e
Vuruldum sol taraftan
Kanım akar çöllere
Mızıka çalındı düğün mü sandın
Al yeşil bayrağı gelin mi sandın
Yemen'e gideni gelir mi sandın
Dön gel ağam dön gel dayanamirem
Uyku gaflet basmış uyanamirem
Ağam öldüğüne inanamirem

Merhametsiz padişahlar askeri
On senedir eğliyorlar Hicaz'da
Genç iken kocadım yitirdim yari
Soyxa Yemen yiğit koymadı bizde

Havada bulut yok bu ne dumandır
Mahlede ölü yok bu ne figandır
Şu Yemen elleri ne de yamandır
Ah o Yemen'dir
Gülü çimendir
Giden gelmiyor
Acep nedendir
Burası Huş'tur
Yolu yokuştur
Giden gelmiyor
Acep ne iştir

10.09.2015

KAMP ARMEN'DEYDİK!

GÜNEY

Kamp Armen Anadolu'dan kendi anadillerini ve kültürlerini öğrenebilmeleri amacıyla İstanbul'a getirilen yoksul ve yetim Ermeni çocuklarının özellikle yaz aylarında eğitimlerine devam edebilmeleri ve doğayla buluşabilmeleri için İstanbul Tuzla'da kurulmuş olan bir yetimhanedir.

1962 yılında Kamp arazisi satın alındı. Satın alma Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi adına tescil ettirildi. Kamp binası 8 ila 12 yaşlarında çocukların 3 yaz boyunca çalışması ile inşa edildi. Hrant'ın deyimiyle kimsesiz, yetim ve yoksul çocuklar kendi emekleriyle önce kendilerine bir ev sonra da bir uygarlık inşa ettiler.

Kamp Armen'e 12 Eylül askeri faşist darbesi sonrasında el konuldu. Kamp tesisleriyle birlikte eski sahibine geri verildi.

6 Mayıs 2015 sabahı, Kamp Armen'in yıkımına başlandı. Yıkım başta duyarlı Ermeniler olmak üzere, siyasi parti ve sivil toplum kuruluşlarının alana gelmesiyle durduruldu. 6 Mayıs'tan bu yana Kamp Armen'de adalet nöbeti tutuluyor. Talep açık ve net: Kamp Armen'in Ermeni halkına iade edilmesi!

Kamp Armen, Ermenilere yönelik soykırım sürecinde ve sonrasında el konulan Ermeni halkına ait mülklerin durumunu yeniden kamuoyunun gündemine taşıdı.

Kamp Armen, soykırımın bitmediğini, bir yok etme politikası olarak şiddetle devam ettiğinin önemli bir kanıtıdır.

Güney Kültür, Sanat, Edebiyat dergisi ve Güney Kültür Merkezi, Kamp Armen'in yıkılmaması ve Ermeni halkına iade edilmesi talebiyle başlatılan direnişin/vicdan nöbetinin 110. Gününde, 23 Ağustos'ta Kamp Armen'e dayanışma ziyareti gerçekleştirdi.

Güney Kültür Merkezi adına bir arkadaş kısa bir konuşma yaptı.

Kamp Armen'in bahçesinde incir ağaçları altında Güney İşçi Tiyatrosu; Çevreci, Ambulans, Savaş adlı skeçleri oynadı. Skeçler ilgi ile izlendi.

Grup Anka özel olarak Kamp Armen dayanışma ziyareti için hazırladığı müzik dinletisini sundu. Ermenice, Kürtçe, Türkçe parçalardan oluşan dinleti ilgi ile dinlenildi.

Hasan Salman seslendirdiği türkülerle dayanışma ziyaretine ayrı bir renk kattı.

Kamp Armen'in bahçesinde halaylar çekildi, sohbetler edildi.

Kamp Armen'in yıkılmaması, Ermeni halkına iade edilmesi talebiyle başlatılan mücadele ile dayanışma içinde olmaya devam edeceğiz.

Ağustos 2015

KAMP ARMEN DAYANIŞMA KONSERİ

Ermeni halkının özörgütü olarak mücadele yürüten Nor Zartonk mücadele yılının 11. yılında, 18 Eylül'de Kamp Armen Direnişiyle Dayanışma konseri gerçekleştirdi. Kamp Armen'in yıkılmaması, Ermeni halkına iade edilmesi için Tuzla Kamp Armen'de vicdan ve adalet nöbetinin 136. gününde düzenlenen Konser Şişli Belediyesi Kent Kültür Merkezi'nde yapıldı.

Dayanışma Konseri Ermenice, Türkçe açılış konuşmasıyla başladı.

Konserde; Kardeş Türküler, Sayat Nova Korosu, Lida Köseoğlu ve Bartev Garyan, Vomank, Ayşenur Kolivar ve Hükmet Akçiçek, Sibil, Yaşar Kurt, Artür Bağdasaryan ve Herman Artunç, Metin Kemal Kahraman sahne aldı.

CHP İstanbul Milletvekili Selina Doğan, HDP İstanbul Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, Gazeteci Yazar Pakrat Estukyan, Şişli Belediyesi Başkan Yardımcısı Vasken Barın, Kamp Armen'de 6 yıl kalan Silva Özyerli konuşma yaptılar.

Aralarda Kamp Armen'in tarihinden kesitler, yıkılışa karşı direnişin anlatıldığı slayt gösterimi yapıldı.

Güney Kültür, Sanat, Edebiyat Dergisi çalışanı ve okurları Dayanışma Konserine katıldı. Güney dergisinin 73. sayısı yayın masasına konuldu. Geliri Kampa Armen Dayanışmasına bağışlandı. Ayrıca Dayanışma Konserine kısa bir mesaj iletildi.

Okunan mesaj şöyle:

"Değerli arkadaşlar, sevgili dostlar!

Kamp Armen somutunda, soykırım sürecinde el konulan, gasp edilen Ermeni halkına ait mülklerin geri iade edilmesi mücadelesini destekliyoruz.

Güney Kültür Sanat Edebiyat Dergisi olarak Kamp Armen Dayanışma Konserinin başarılı geçmesini diliyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Kamp Armen yıkılmasın, Ermeni halkına iade edilsin!

Güney Dergisi"

Dayanışma Konserine yüzlerce kişi katıldı. Salon doldu.

Anadolu'dan kendi anadillerini ve kültürlerini öğrenebilmeleri için getirilen yoksul ve yetim Ermeni

çocuklarının yaz aylarında eğitim gördüğü, yapımında çocukların çalıştığı yetimhanede 1500 çocuk kaldı. Hrant Dink'in Kampın yapımında ve kampta kalan çocukların eğitimi konusunda çok önemli katkıları oldu. Rakel ile Kamp'ta tanıştı. Hrant'ın ifadesiyle: "Kimsesiz, yetim ve yoksul çocuklar kendi emekleriyle önce kendilerine bir ev sonra da bir uygarlık inşa ettiler."

Kamp Armen'in yıkmaya çalışmak, soykırımın bitmediğinin, etkin bir yok etme biçimi olarak sürdüğünün önemli bir kanıtıdır.

Oyalamaya son! Kamp Armen Ermeni halkına iade edilsin!

Yaşasın halkların eşitliği, kardeşliği ve ortak mücadelesi!

SOYKIRIMIN ANITI VE AĞITI: GOMİDAS/KOMİTAS/SOGHOMON SOGHOMONİAN

"Mea mihi conscientia pluris est quam omnium sermo."[1]

TEMEL DEMİRER

Yıllar boyunca, ne geçen zamanın ne de Anadolu toprağının örtebildiği katliam izleriyle dolu yollarda yürür ve kendi ölümünü beklerken, "eğer kurtulursam gördüklerimi yazacağım. Halkımın yaşadıklarını herkes bilsin" diye düşünüyordu Rahip Krikor Balakyan. "Hatta tüm bunları gelecek kuşaklara aktarmak için yaşamalıyım. Hayatta kalmak için elimden her ne geliyorsa yapmalıyım."

Rahip, gerçekten de hayatta kaldı. Şansının, sürgün kafilesinde kendisine eşlik eden subaylara verdiği rüşvetin ve Ermeni soykırımını planlayıp gerçekleştiren ittihatçıların o dönemki ortağı Almanya'da eğitim görmesinin, Almancayı iyi konuşmasının da etkisiyle yaşamayı başardı. Sonra da planladığı gibi, envaiçeşit katliam silahıyla donanmış cellâtların arasında tamamladığı yürüyüşünün sonunda her ne gördüyse hepsini yazdı.

Balakyan, 1914-1916 yılları arasını kapsayan kitabı için "Ermenilerin Golgothası" adını uygun buldu... Bilenler bilirler, İsa'nın çarmıha gerildiği tepenin adıdır Golgotha. İsa, çivileneceği çarmıhı sırtına alır ve Kudüs sokaklarını çevreleyen insanların kılıç kadar keskin, alaycı sözleri eşliğinde yavaş yavaş Golgotha Tepesi'ne doğru ilerler. Bu çileli yolculuğun sonunda ise ölüm vardır. 24 Nisan 1915'te İstanbul'daki Ermeni aydınların tutuklanıp Anadolu'ya sürülmesiyle başlayan ve kadim bir Anadolu halkının büyük ölçüde yok edilmesiyle sonuçlanan ölüm seyahatini "Golgotha Yolu" metaforundan daha iyi ne anlatabilir?

Balakyan, o süreçte "ölümün gün geçtikçe yaklaştığı" fikrini bir türlü aklından çıkaramıyor. Parçalanmış cesetlerle, iskeletlerle, kafataslarıyla dolu orman yollarında yürürken bunu yapabilmesi

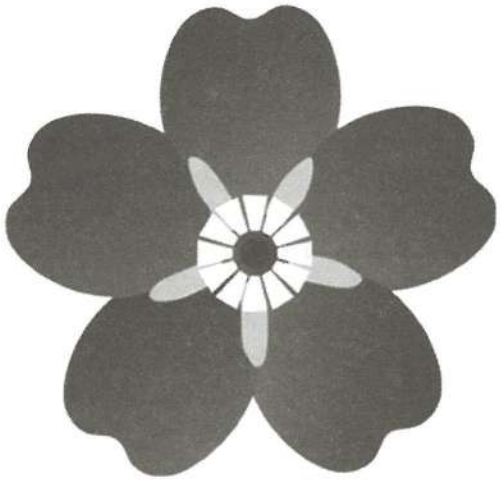

mümkün müydü? Hele de İstanbul'dan birlikte yola çıktığı arkadaşlarının vahşice öldürüldüğüne tanıklık ettikten sonra...

24 Nisan'da Balakyan ile birlikte tutuklananlardan biri de besteci, müzikolog, orkestra şefi ve rahip Gomidas'tı. Aynı trende, at arabasında yolculuk ettiler. Gomidas sürgünde ölmedi. Halide Edip Adıvar'ın da aralarında olduğu dostlarının girişimleriyle kurtuldu ama "Golgotha Yolu"ndaki yürüyüşü onun aklını alıp götürdü. Balakyan, 1935'te Paris'te bir akıl hastanesinde hayatını kaybeden dostu Gomidas'ın delirmesine de şahitlik ediyor. Onun, ağaçları Ermenilere saldıran eşkıyalara benzettiğini anlatıyor: "Gomidas Vartabed'in ruh sağlığının bozulduğu görülüyordu. Ağaçları, saldıran eşkıyalara benzetiyor, korkmuş keklikler gibi kafasını sürekli paltomun altına sokuyordu."

Krikor Balakyan, sadece kurbanlarla değil, faillerle de konuştu. İçinde bulunduğu kafileyi Çankırı'dan Suriye'deki Der Zor Çölü'ne götüren Şükrü yüzbaşı, gözünün içine baka baka Ermenileri nasıl vahşice

katlettiğini anlatırken içinde uyanan korku ve nefreti gizlemek için tüm gücünü kullandı.

*****

24 Nisan 1915 tarihinde, İstanbul'dan 250 kadar Ermeni bir gecede toplanıp ertesi gün trenle Anadolu'daki iki sürgün kampına gönderilir. Bu da Ermeni soykırımın başlangıcı kabul edilir.

Gerçi II. Abdülhamit istibdadında, 1890'larda ve 1903'de (ikinci kez Sason'da) Kilise rakamlarına göre toplam 300.000, Türk kaynaklarına göre daha az sayıda Ermeni öldürülmüştü, Abdülhamit'e karşı II. Meşrutiyeti getiren İttihat ve Terakki de 1909'da aynı yola başvurmuştu.

Ne var ki, 1915'ten itibaren Ermenilere uygulanan planlı, sistemli bir toptan imha planıydı. Deportasyon'un amacı buydu. Yollarda öldürülecek ve ölecek olanların yanı sıra, Suriye çöllerine gönderilecekler de orada ölüme terk edileceklerdi.

Nitekim Balkan harbi nedeniyle Ege'deki Rumların Deir El Zor'a gönderilmesi söz konusu edildiğinde, "Buraya gelirlerse ölürler" diye itiraz edenler olmuştu. Şimdi Ermeniler oraya götürülüyorlardı. Ölsünler diye.

Ermeni toplumuna mensup aydınların, sanatçıların, fikir insanlarının ve ruhani liderlerin tasfiyesiyle işe başlanması planın sistematik olduğunun ilk işaretiydi. Daha önce gayrı resmi olan, ama Ağustos 1914'te resmiyet kazandırılan Teşkilât-ı Mahsusa emrine cezaevlerinden çıkartılmış kriminellerin, Giresunlu Osman misali eşkıya çetelerinin verilmesi, ayrıca Kafkas ve Balkan göçmenlerinden çok sayıda çetenin oluşturulması soykırım hazırlıklarının 24 Nisan'dan önce başlamış olduğunu gösteriyordu. Sözünü ettiğimiz silahlı gruplar Anadolu'nun çok sayıda şehir ve kasabalarından yola çıkartılan tehcir kafilelerin yanına verilince, onların tehcirdeki işlevleri anlaşılacaktı.

Sultanahmet'e sevk edilenlere hiçbir açıklama yapılmamıştı. Oysa devlet onları nereye sevk edeceğini biliyordu. Bir kısmı Ankara'nın Ayaş'ına, diğerleri ise Kastamonu'ya bağlı Çankırı'ya nakledilecekti.

25 Nisan akşamı bir kısmı otobüsle, diğerleri ise çok sayıda asker nezaretinde yaya olarak Sirkeci'ye oradan, bir Şirket-i Hayriye vapuruyla Haydarpaşa'ya götürüldüler, kendilerini bekleyen şimendifere bindirildiler. Tren Ankara'ya varırken, 71'i Sincan'da indirilip at arabalarıyla Ayaş'a, geri kalanı ise Ankara İstasyonundan iki gün süren araba yolculuğundan sonra Çankırı'ya götürüldüler. Sonraki günlerde getirilenler birlikte her iki toplama kampındakilerin sayısı 250'ye varacaktı.

Çankırı kampına götürülenler kamptan çıkıp şehirde dolaşabiliyorlar, ev tutabiliyorlardı, Ayaş'takilere ise kaçabilirler diye ağır mahkûm muamelesi yapılıyor, hapishanede tutuluyorlardı.

Saptanabildiği kadarıyla, 250 kişiden 174'ü yargısız, sorgusuz, sualsiz öldürülmüş 76'sı ise sağ kalabilmiştir. Öldürülenlerin çoğunun kırsal alanlara, götürülerek ateşli olmayan silahlarla, Yozgat'a, Diyarbekir'e mahkemeye veya Deir el Zor'a sevk ediliyor olanlar ise yolda bizzat sevk eden jandarmalar ya da Teşkilât-ı Mahsusa çeteleri tarafından öldürülmüşlerdir.[2]

Ölümden kurtulanlar arasında bestekâr Gomidas Vartabet'in başına gelenler bir başka trajedidir. Şöhreti Avrupa'ya yayılmış olan bu müzikçi ezanı da bestelediği için Müslümanların da gönlünü kazanmıştı, yazar Halide Edib İttihatçı dostlarından rica ederek İstanbul'a gelmesini sağladı. Sanatçı pasaport alıp Fransa'ya gidene kadar ruh sağlığını tamamen yitirdi ve 1935'te ölene kadar Paris'te akıl hastanesinde kaldı.

*****

Türkiye'de Gomidas, Ermenistan'da Komitas olarak anılan ünlü müzik ve din adamı Soghomon Soghomonian 1869 yılında Kütahya'da doğmuş, anne ve babasını çok küçük yaşta kaybetmişti. Henüz 12 yaşındayken Etchmiadzin'e din okumak üzere yollandı. 1895 yılında Vartabed (rahip) unvanını aldı. Tiflis ve Berlin'de müzik okudu. Doktorasını Kürt halk şarkıları üzerine yaptı. Ermeni, Türk, Kürt olmak üzere 3000 halk şarkısını kayıt altına alarak notalarını çıkardı.

1910 yılında İstanbul'a yerleşti ve 300 kişilik büyük bir koro kurdu. 24 Nisan 1915'te, 246 aydın ile birlikte tutuklanarak Çankırı'ya sürgüne yollandı. Gençliğinden beri var olan ruhsal problemleri artınca Halide Edip'in çabasıyla İstanbul'a getirildi ve La Paix Hastanesi'ne yatırıldı. Daha da kötüleşince Fransa'da bir akıl hastanesine nakledildi. 18 yıl burada yaşadı ama bir daha asla müzik yapamadı.

"Komitas, Ermeni halk müziğini çok iyi anladı" diyen Piyanist Şahan Arzruni'nin ifadesiyle, "dinden çok müziğe kanalize olmuş bir din adamı olan Komitas olmasaydı bugün Ermeni müziği tamamen bambaşka olacaktı. XIX. yüzyılda Dikran Çuhacıyan gibi besteciler vardı, onlar İtalyan müziği etkisinde

besteler yaptılar. Komitas Ermeni halk müziğini gayet iyi anladı. Ve o halk müziğini şehirde yaşayan Ermenilere öğretmek istedi. Fakat İstanbul'da yaşayan Ermeniler Avrupa'lı gibidir. Yani 1852'de Lizst buraya gelmişti onu dinlemişlerdi. Donizetti buradaydı. Komitas ise halk şarkılarının yapısını bozmadan piyano partisyonları yazdı. Şuşik Babayan bu parçaları piyano eşliğinde seslendirdi. Bu parçaları Paris'te dinleyen Debussy'nin 'Komitas bir tek Anduni'yi yazmış olsa bile tarihe geçerdi' dediği hep anlatılır..."[3]

Ermeni müziği, Ortadoğu müziğinin bir parçası. Bütün müzikleri diğerlerinden ayıran estetik ve dil. Dil Ermenice olunca prozodi de başkalaşıyor. Müzik sesle, şarkıyla ortaya çıktı. Komitas'ın da yaptığı bu, bunu keşfedip eserleri kristalize etti. Doktora tezini de 1899'da Berlin'de Kürt müziği üzerine yazıyor. Türk şarkıları da var ayrıca...

*****

Gomidas bir zamanlar Anadolu'nun her karış toprağında izi olan bu kadim halkın yaşadıklarının vücut bulmuş hâli gibi. Gomidas, 'milliyetçilik' adına bu toprakları savunanlardan daha çok Anadoluluydu. Yaşam sevinci müzikse bu naif insanın; bu sevincin beslendiği kaynak da bu topraklardı.

Soykırım sadece fiziki bir trajediye yol açmıyor. Gomidas kalanların bitmeyen acısının temsilcisi sanki. Müziğe sesi ve kulağıyla ama en çok da kalbi ve ruhuyla hayat veren Gomidas için yaşam enerjisidir müzik... Bu yüzdendir herhâlde sürgünün ardından sadece fiziki olarak 'yaşaması'. Kütahya'da doğan, bir yaşında annesini, 11 yaşında babasını kaybeden bu Ermeni çocuğu; yüreğindeki derin boşluğu müzikle doldurur. Erivan'dan batıya dek her yerde ezgileriyle, çalışmalarıyla tanınır Gomidas. 1915'te, ittihatçıların katıldığı bir gecede onun müziğini ittihatçılar, "tanrı onu kem gözlerden korusun..." diye över. Ve ona o gün alkış tutanlar tarafından ölüm yolcuğuna gönderilene kadar da sanatını icra eder. Gomidas'ı alkışlayan eller, ona hayranlıkla bakan gözler tarafından ölüm yoluna gönderilmesi dahi Ermenilere yapılanı ortaya koymaz mı? Peki, bir insanın öldürmek fiziki olarak yaşamına son vermek midir? Öyleyse, Gomidas'ın yaşam enerjisinin elinden alındığı bu trajediyi nasıl adlandırmalı?

Aram Andonyan'ın, Çankırı sürgününde yaşananları anlattığı 'Gomidas Vartabed ile Çankırı Yollarında' başlıklı yapıtında Gomidas'ın akli dengesini yitirişi ile sonuçlanacak sürecin; içmek için uzandığı su kovasının başından aşağı dökülmesi ile başladığı anlatılır. Onu çıldırtan, bir yudum suyu esirgeyen zihniyetti...

*****

Nihayet 1915'te Türk Ocağı'ndaki dinletisinde, "Tanrı şeytanın gözlerinden korusun Gomidas'ı" sözleri eşliğinde coşkulu alkışlardan çok kısa bir süre sonra, 24 Nisan 1915'te İstanbul'dan alınıp Çankırı'ya yollandı. Kendisini bol bol alkışlamış kişilerin kararıyla. Orada, bir yudum için uzandığı kova bir asker tarafından dudaklarından çekilip alındı. Aram Andonyan'ın anılarındaki ifadesiyle, "Gomidas çok korkmuştu. Birkaç adım geri çekilip kendini korumak için sağ kolu ile yüzünü kapatmıştı. Taş kesilmişti, Yüzünü silmesi için arkadaşlarının verdiği mendili bile görmüyordu." Sonrasında, su yine aşağılayıcı bir insafla 'serbest' bırakıldığında da içmeyecekti. "Lakin su içmek için aramızda en aceleci olan Vartabed su içmedi, tek kelime etmeden hana girdi."

Bu sessizlik, sonradan "delilik" diye adlandırılan ruhsal isyanının başladığı andır...

"Maniae infinitae sunt species/deliliğin sonsuz çeşidi var" deyişindeki üzere Gomidas'ın acılara karşı çareyi deliliğe sığınmakta bulduğu söylenir, öyle ya uğursuz 24 Nisan gecesi başlayan ve entelektüel dostlarının müdahalesiyle ölümle sonuçlanmayan ölümcül yürüyüşün acısını bu ilahi ve sanatkâr adam nasıl hissetmeyecekti ki?

Ancak Gomidas'ın delirdiği doğru değildir. Doğru olmamalıdır. Gomidas'ın mutlak iletişimsizlikte karar kılması, kalanların aklı konusunda düşünmemizi sağlayan bir varoluşsal eylemdir.

Nihayet Gomidas tehcirden iyi Türklerin kurtardığı bir kişi değildir. O soykırımın anıtı ve ağıtıdır![4]

7 Mayıs 2015 10:12:09, Ankara.

NOTLAR

[1] "Vicdanım bana diğer insanların söyleyeceklerinden daha çok şey ifade eder." (Çiçero.)

[2] Nesim Ovadya İzrail, 24 Nisan 1915, İstanbul, Çankırı, Ayaş, İletişim Yay., 2013.

[3] Müge Akgün, "Piyanist Şahan Arzruni: Komitas Olmasaydı Ermeni Müziği Bambaşka Olurdu", Radikal, 9 Ocak 2012, s.34-35.

[4] Ali Topuz, "Gomidas'ı Dinlemek Mümkün mü?", Radikal, 9 Mart 2014, s.22.

SOYKIRIMDAN KURTULAN ERMENİ GÖRGÜ TANIKLARI ANLATIYOR

GÜNEY

Yozgatlı **Arşakuhi Petrosyan** (1903 doğumlu) olanları hatırlamaya yüreğinin dayanmayacağını öne sürerek başlangıçta anılarını anlatmayı red eder; ancak sonra, güç toplayarak, sonu gelmez anılarını anlatmaya başlar. Bunlardan bir bölüm:

"...Yozgat dağlarında 6 gün yürüdük. Su yoktu, ekmek yoktu. Susuzluktan halkın ağzı kuruyordu... Bizi sürekli, koyunlar gibi götürüyorlardı. Bir de baktık ki arkamızdan, üstleri başları kanlar içinde, dövülmüş, eziyet edilmiş, soyulmuş Ermeniler bize yaklaştılar ve dediler ki: 'Vay, keşke biz de de sizinle gelseydik'; ve başladılar ağlamaya... bu arada Jandarmalar gelip başladılar bağırıp çağırmaya, bizleri birbirlerimizden uzaklaştırmaya. 'Birbirlerinizden uzak durun' diye bağırıyorlardı. O Ermeniler de bizden beter 6 gün aç yürümüşler hem de dayak yiyerek ve yaralı bir halde... O karışıklıkta birden kara bir bulut gelip bizi kapladı. Jandarmalar bizi kaybetti. Biz başladık o Ermenilere elimizden geldiğince yardım etmeye: onlara biraz ekmek kırıntısı, veya ot veriyorduk; veya elbiselerimizi yırtıp onların yaralarını sarıyorduk. O insafsız allahsızların yarın bizi de aynı duruma düşüreceğini düşünmüyorduk. . . Siyah bulutlar bizden uzaklaşınca jandarmalar yeniden işe koyuldular; biri kırbacıyla, diğeri zincirle ilerlememiz için bize vuruyordu. Sözde rahat edelim diye bizi götürüp evlere soktular. Gece üstümüze hücum ettiler; kapıları söktüler ve ellerinde silahlarla üstümüze saldırdılar. Annemin elbiselerinin içine dikili altınlar vardı; onları alıp götürdüler. Kalan ne varsa onu da çaldılar; bizi anadan doğma bir halde bıraktılar... Bir de baktık ki bir tellal geldi; başladı bağırmaya: 'Haydi! gâvur kesmeye gidelim! Balta kürek alalım! Gâvur kesmeye gidelim! ' Bunlar aklıma gelince kalbim duracak gibi oluyor. . . Orada bir Türk köyü vardı. Türk kadınlar gelip bizim için gözyaşı döktüler; öyle bir ağladılar ki sanki önlerine cenaze konmuştu. O yaralı Ermenileri boğazlamadan evvel onların elbiselerini üzerlerinden çıkardılar ki içlerine dikili altınlar kendilerine kalsın. Tenekeler altınla dolmuştu. O yaralı Ermenileri götürüp bizden az ötede vadinin ağzında boğazladılar. Ermeniler boğazlanırken, Türkler gelip boğazlananların üzerinde altın arıyorlardı... Biz durmadan ağlıyor, bir taraftan da titriyorduk. Hepimiz de kadın, kız ve çocuktuk; içimizde erkek yoktu. İki tane 17 yaşında oğlan vardı; onları da denklerin altına saklamışlardı ki bulamasınlar. Ağlamalar, sızlamalar duyuluyordu... 'Allah yardım etsin! ', 'Ey Türk! Allahtan bul', 'Alçak Türk! ' Bir de baktık ki yüksek rütbeli zabitler gelip, bizimle tatlılıkla konuşmaya başladılar: 'Bacılar, anneler, sizden rica ediyoruz; Türk olup olmayacağınıza iyi karar verin. Siz boğazlananları gördünüz. Onlar gibi olmak ister misiniz? Türk olmanız daha iyi değil mi? Yoksa sizi de onlar gibi boğazlayacağız. . . ' Aman yavrum! hangi birini söyleyeyim, hangi birini itiraf edeyim? Benim *başıma gelen, pişmiş tavuğun başına gelmemiştir. . . '* [Sv. 2000. Gth. 212, sayfa 345-346].

Sivaslıyan ekler *„Ve zavallı yaşlı kadın gözyaşlarına boğuldu."*

"...Köyümüzden sadece ben hayatta kaldım", diyen Zeytunlu **Yeva Çulyan** (1903 doğumlu) gözyaşlarıyla anlattığı:

"Türkler gelip herkesi köyden çıkardılar. Yürümemiz için bize kamçıyla vuruyorlardı. Ellerimizi arkadan bağlayarak, hepimizi götürüp kışla gibi yüksek bir yere doldurdular. Orada bıçak ve baltalarla birinin elini, diğerinin ayağını, bir diğerinin de kolunu kestiler. Bizi çırılçıplak soydular...çırılçıplaktık, ne don, ne gömlek kalmıştı. Orası Der Zor'du... Sabahleyin gelip bizi toplayarak yeniden başladılar katledip suya atmaya. Mağaranın altından Habur nehri akıyordu. Birinin kafasını, diğerinin ayağını, bir diğerinin elini keserek, kopardılar ve hepsini de yere birbiri üstüne yığdılar. Ölmemiş insanlar vardı, ama kemikleri kırılmıştı; biri ağlıyor, diğeri sızlıyordu; bir yandan kan kokusu, diğer yandan açlık... Canlı olanlar başladı ölülerin etini yemeye..." [Sv. 2000. Gth. 140, sayfa 266].

Kharberdli [Harput] **Aram Köseyan** (1908 doğumlu) da şöyle anlattığı:

"1915'te bizi Harput'tan sürme emri verildiğinde ben 7 yaşındaydım. Giyinip kuşanıp, süslenip püslenerek yola çıktık; sanki düğüne gidiyorduk. Yolda soygun başladı; hem de bir kere değil; ardı ardına kim ne bulduysa kaçırıyordu. Sonunda zaten iç çamaşırlarımızla kalmıştık; onlar da lime lime olmuştu... Annem yerde yatan ölüleri görmemem için gözlerimi kapatıyordu. Sonra annem ve kardeşim yolda kaldılar; yürüyemediler. Öldüler mi, ne oldular bilmiyorum. Arkamızdan Türkler geliyor, benim gibi çocukları topluyorlardı. Bizi öldürecekler miydi yoksa evlat mı edineceklerdi bilmiyordum. O kadar yürümüştük ki takatimiz kesilmişti. Sonunda durma emri verildi. Bir vadide durduk. Başladılar büyüklere sormaya: 'Ermeni misin, yoksa Türk mü? '; 'Ermeniyim' diyenleri bir tarafa diziyorlardı, 'Türküm' diyenleri, de öteki tarafa. 'Ermeniyim' diyenlerin hepsini uzaklara götürüp boğazladılar. 'Türküm' diyenler kurtuldu... Biz küçükleri geceleyin tepecik gibi bir yerde topladılar. Yorgunduk. Meğer o tepecik insan kafataslarından oluşuyormuş! Sabah, gün ağardığında, üst üste dizili kesik başlar gördük; bunlar bir tepecik oluşturmuştu. Biz bütün gece o kesik başların üstünde uyumuşuz da haberimiz yokmuş" [Sv. 2000. Gth. 115, sayfa 228-229].

Bu dehşet veren izlenimlerin etkisi altında, ıstırap çeken halkın yürek parçalayan ağıtı bestelenmiştir [orijinali Ermenicedir]:

Bülbül de öter, 'Bahar geldi! Bahar! ' diye,
Deşme yaramı, derindir derin,
Aman! Merhametli Tanrım nedir bu Der Zor?
Ağlamaktan gözlerimiz görmez oldu.
[Sv. 2000. Gth. 364, sayfa 418].

Sivaslıyan'a ilk Türkçe şarkı söyleyen, soykırımdan kurtulan kişi olan **Yeğisabet Kalaşyan** (1888, Musa Dağ doğumlu), mutsuz geçen hayatını şöyle anlatır:

"Arabistan çölünde olduğumuz zaman hayvanlara benziyorduk: ne giysimiz vardı, ne de yaşam için gerekli imkânlar; yıkanmak da mümkün değildi... Doğal ihtiyaçlarını yaparken bile jandarma başında beklerdi; ne kadın tanıyorlardı, ne kız, ne de namus... Yemek mi? ne yemeği? ; ot topluyor, hayvanlar gibi ot yiyorduk. Tuz bulduğumuzda otu tuza buluyorduk; öyle daha lezzetli oluyordu. Bazen uzaktan Araplar görünürlerdi; Bedevi Arapların çok koyunu vardı; ama evleri barkları yoktu; çadırlarda yaşıyorlardı. O Hıristiyan Araplar bize acıyorlardı; biraz pilav verdiklerinde ellerimizle-parmaklarımızla çabucak yutuyorduk; çünkü can tatlıdır... Benim 3 yavrucağım da sürgün yollarında öldü. O yüzden bu yaşımda yapayalnız kaldım..." [Sv. 2000. Gth. 367, sayfa 418-419].

Ermeniler Paskalya yurmurtalarını kendi kanlarıyla boyayacak diyordu Türkler. Ermenilerin çektiği ıstırap ise yürek sızlatan bir şarkı olmuştu:

Zatik-kiraki çadır söktüler,*
Bütün Ermenileri çöle döktüler,
Keçi gibi Ermenileri kesdiler,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 386, sayfa 421].

**Türkçe şarkıda Ermenice "Zatik-Kiraki" [Paskalya-Pazar] sözcükleri kullanılmıştır.*

Ve Ermeniler tarif edilemez eziyetler çekmeye başlıyor:

Ağaçlardan kuş uçtu,
Yandı yürek tutuştu,
Yanma yüreğim, yanma!
Bu ayrılık bize düşdü,
Bu muhacırlık bize düşdü,
Bu Derzorlık bize düşdü.*
[Sv. 2000. Gth. 367, sayfa 419].

**Sürgün yeri Deir-es-Zor.*

Deir-es-Zor çölü, (Suriye'de) sağ kurtulma şansının olmadığı, Ermeni Soykırımı'nın mezarlığına dönüşmüş:

Der Zor'a gidersem, gelemem belki,
Ne ekmek, ne su ölürüm belki.
[Sv. 2000. Gth. 368, sayfa 419].

Der Zor'a varmadan
Ermeni muhaciri oturmuş
Hongur-hongur ağlıyor...
[Sv. 2000. Gth. 368, sayfa 419].

Ve Ermenilerin durumu korkunçtu:

Der Zor çölünde üç ağaç incir,
Elimde kelepçe, boynumda zincir,
Zincir kımıldadıkca, yüreğim incir;
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 391, sayfa 421].

Sürgün edilmiş Ermeniler o ölüm yolundan yakıcı güneşin altında yalınayak, kanlar içinde ve susamış bir halde geçiyorlardı:

Der Zor çölünde bitmedi yeşil,
Kurşuna düzdüler elli bin kişi:
Merakdan döküldü milletin dişi,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 388, sayfa 421].

Ve herşey kurşuna dizilenlerin kanıyla boyanmıştı:

Der Zor çöllerini büründü duman,
Oy anam, oy anam, halımez yaman!
İnsan ve yeşil boyandı kana,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 370, sayfa 419].

Ermeni Halkı acımasızca yok ediliyordu:

Der Zor çölünde çürüdüm kaldım,
Karğalara tahin oldum, kaldım,
Oy anam, oy anam, halımız yaman!
Der Zor çölunde kaldığım zaman.
[Sv. 2000. Gth. 409, sayfa 423].

Hayatta kalanların durumu ise daha da kötüydü:

Der Zor çölünde yaralı çokdır,
Gelme, doktor, gelme, çaresi yokdır,
Allah'dan başka kimsemiz yokdır,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 410, sayfa 424].

Ermeni Halkı ise acılarının içinde yalnız ve kimsesizdi. Onların hüzünlü şarkısı ise bir duaya dönüşmüştü.

Çıka-çıka çıktım yokuş başına,
Neler geldi Ermeninin başına!
Hızor16 Allah, hızor16, yetiş!
Ermeni milletini kurtar, geçir!
[Sv. 2000. Gth. 432, sayfa 426].

Halkın trajik durumu doğanın pırıl pırıl güzelliğiyle bir tezat oluşturuyor. Doğanın bu güzelliğine kayıtsız kalan *"Osmanlı askeri"* Ermenileri öldürmek için *"silahını yağlıyor"*:

Sabahtan kalkdim, güneş parlıyor,
Osmanlı askeri silah yağlıyor,
Ermeniye baktım - yaman ağlıyor,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 394, sayfa 422].

Çölün havası ise çürüyen cesetlerin kötü kokularıyla dolmuştu:

Der Zor'un içinde naneler biter,
Ölmüşlerin kokusu dünyaya yeter,
Bu sürgünlük bize ölümden beter,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 381, sayfa 420].

Kirlenen sadece çölün havası değildi; suya da zehir katılmıştı:

Der Zor'un içinde zincirli kuyu,
Ermeniler içtiler zehirli suyu...
[Sv. 2000. Gth. 421, sayfa 425].

Toplumsal felakete bir de doğal afet, tifo salgını eklenmişti:

Der Zor çölünde bir sıra mişmiş,
Ermeni muhaciri tifoya düşmüş,
Oy anam, oy anam, halımız yaman!
Der Zor çölünde kaldığım zaman.
[Sv. 2000. Gth. 379, sayfa 420].

Bu şarkının başka bir versiyonunda ise:

Der Zor çölünde bir sıra mişmiş,
Ermeni muhaciri açlıkdan ölmüş,
Oy anam, oy anam, halımız yaman!
Der Zor çölünde kaldığım zaman.
[Sv. 2000. Gth. 380, sayfa 420].

Her yeri etkisi altına alan o felaketten kurtuluş yoktu; çünkü hayatta kalanların durumu daha da kötüydü. O andan itibaren, tüyler ürperten manza-

ralar birbirini takip eder:

Der Zor çölünde uzanmış, yatmış,
Kellesı yokdır, ki yüzüne bakayım,
Ermeniler bu güne olaşmış,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 431, sayfa 426].

Ve onların can çekişirken çıkardıkları boğuk iniltiler duyuluyordu:

Sıvaz'dan çıkdım başım selamet,
Der Zor'a varınca koptu kıyamet,
Bu kadar muhacir kime emanet?
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 377, sayfa 420].

*"Dininin uğruna ölen Ermeniler"*in sayısız cesetleri her yere dağılmıştı; çünkü Osmanlı askeri *"kasaba"* dönmüştü:

Der Zor dediklari büyük kasaba,
Kesilen Ermeni gelmez hesapa,
Osmanlı efratı dönmüş kasapa,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 373, sayfa 419].

Ermeni Halkı tarif edilmesi imkânsız eziyetlerle ölüm yolundan geçmekteydi:

Gide-gide, gitmez oldu dizlerim,
Ağla-ağla, görmez oldu gözlerim,
Oy anam, oy anam, halımız yaman!
Der Zor çölünde kaldığım zaman.
[Sv. 2000. Gth. 382, sayfa 420].

Daha da korkunç olaylar cereyan etmiş, sürgüne gönderilenler yürüyemeyecek durumdaki yaşlı ebeveynlerini yolda bırakmaya mecbur kalarak, Türk askerlerin kırbaç darbeleri altında kendi ölüm yollarına gözleri yaşlı devam etmek zorunda kalmışlardır. Zeytunlu [Süleymanlı] **Gayane Aturyan** (1909 doğumlu) ve Adapazarlı **Sirena Alacacıyan** (1910 doğumlu) ve diğer birçok kişi o konuda bize anılarını anlattı ve çeşitli şarkı versiyonları aktarır:

Der Zor çölünde yoruldum, kaldım,
Anamı, babamı yolda bırakdım,
Oy anam, oy anam, halımız yaman!
Der Zor çölünde kaldığım zaman.
[Sv. 2000. Gth. 405, sayfa 423].

Burada soykırımdan kurtulan Yerzınkalı [Erzincan] **Garnik Stepanyan**'ın (1909 doğumlu) anlattığı anılardan bir bölümü aktarmakta fayda var:

"...Erzincan'dan çıktık; dondurucu bir soğuk vardı. Vardanuş ninem yürümekte güçlük çekiyordu. Birden durdu ve dedi ki: 'Beni vurun, ben artık yürüyemeyeceğim.' Yere oturdu. Jandarmalar onu yerlerde sürüklediler. O yolun ortasında kaldı. Bizi sürdüler. Biz bir taraftan yürüyor, bir taraftan da geriye bakıyorduk. Kar yağıyor, onun üstünde birikiyordu. Sonunda benim zavallı ninem kardan adama döndü. ...Malatya'ya vardık. Bahar gelmişti. Bütün Ermenileri katletmişlerdi. Her yerde, 50-100 kişinin gömülü bulunduğu tepeler vardı; hatta yarı ölü halde gömülenler vardı; zira üzerlerindeki toprak hareket ediyordu..." [Sv. 2000. Gth. 95, sayfa 200].

Kharberdli [Harput] **Turfanda Muradyan** (1905 doğumlu) sürgün yollarında Türk zaptiyelerin yaptığı anlatılması güç kötülüklerden bahseder:

"Bizi köyümüzden çıkardılar. Bütün gençleri toplayıp koğuş gibi bir yere doldurdular. Çatıda bir delik açıp içeri petrol döktüler ve onları yaktılar. Sonra bütün kadınları toplayıp canlı canlı başlarını taşlarla ezdiler. Annemi ve büyükannemi de taşlarla öldürdüler. Çocukları ise, kuzuları annelerinden ayırır gibi tecrit ettiler. Benim üç yaşında bir kız kardeşim vardı; diğer çocuklarla birlikte onu da Palu'nun Murat(Fırat) nehri üzerindeki köprünün yakınına götürerek kafasını kestiler, katlettiler ve nehre attılar... İki jandarma 500 kişiyi sürgüne götürdü..." [Sv. 2000. Gth. 112, sayfa 226].

96 yaşındaki **Geğetsik Yesayan** (1901, İzmit doğumlu) sürgün yollarında çektikleri inanılmaz eziyetleri ve geçtikleri bölgeleri hatırlar:

"1915 yılında, Büyük Felaket sırasında ben 14 yaşındaydım. Sürgün başladı. Ailemizdeki 12 kişiyle sürgüne gittik; sadece 2 kişi hayatta kaldık. Yolda bizi kamçılarla dövüyor, bize eziyet ediyor ve su vermiyorlardı. Biz yürüyerek Devlet, Eskişehir, Konya, Ereğli, Bozantı, Kanlı Geçit, Bab, Meskene, Abu Arar, ve Tigranakert'ten [Diyarbakır] geçip sonunda Der Zor'a vardık..." [Sv. 2000. Gth. 231, sayfa 370].

Soykırımdan kurtulan Sıvaslı görgü tanığı **Suren Sargsyan** (1902 doğumlu) da geçmişini ayrıntılı bir biçimde hatırlar:

"...İki gün sonra Fırıncılar köyüne ulaştık. O küçük, önemsiz bir yerdi. Ama Ermeni Halkı'nın tarihinde üne kavuştu. Devletin yaptığı plana göre, halk 3900 metre yükseklikteki Toros Dağları'na yürüyerek tırma-

nacaktı. Yüzlerce, binlerce kervan buraya geliyor, çile çekiyor ve ölüme doğru gidiyordu. Kadınlar, çocuklar, yeni doğmuş bebekler yüzüstü bırakılıyor, sahipsiz kalıyorlardı. Ablam Kınarik süt çocuğuyla birlikte burada kaldı. O hastaydı ve yürüyemiyordu. Fırıncılar! Fırıncılar! Yüzüstü bırakılmış çocuklar! yaşlı sahipsiz kalmış kadınlar! oraya buraya yatmış can çekişen hastalar! Üstü halıyla kaplı veya dere içlerinde çürümüş cesetler!..."

Ondan sonra aynı görgü tanığı **Suren Sargsyan** küçük erkek ve kız çocuklarının ve diğerlerinin korkunç durumunu tarif eder:

"...Ertesi gün Kürtler geldi, beraberlerinde meşhur Zeynel Bey ve serseri cellat kardeşleri vardı. Onlar kervanın içinde ne kadar küçük oğlan buldularsa toplayıp, kollarını bağlayarak, uzak bir dağın tepesine, odun yığınlarının yandığı bir yere götürdüler. Orada, onların kafalarını baltalarla keserek, vadiye fırlattılar. Bizden önceki kervanlarda bulunan çocuklara da aynısını yapmışlardı. O yüzden de o vadiye Kanlı Dere adı verildi. ...Mevcudu yarı yarıya azalan kervanımız Samosat'ın[Samsat] güneyinde, Fırat Nehri kıyısında konakladı. Her taraf cesetlerle kaplıydı: ölü kadınlar, her tarafa yayılmış yerde yatan çocuklar, tarlalarda, kumların üstünde, her yerde yarı ölü hastaların iniltileri, yardım dileyen bakışlar ve onların yanında kokuşmuş, çürümüş, şişmiş, büyük bir kısmı kadınlara ait cesetler. Dante'nin Cehennemi Fırat'ın kıyısındaydı.... Sonra beyaz giysili kızları getirip hepsini gecenin karanlığında kazığa oturttular. Anaların ve yakınlarının feryatlarından, ağlama, sızlama ve gürültüsünden kulaklarımız sağırlaşıyordu. ...Bizi Urfa'ya götürdüler; oradan da çöle, ıssız, sadece birkaç ağacın bulunduğu bir yere sürdüler. O gece yağmur yağdı ve soğuk bir rüzgâr esti. Gece yüzlerce insan ölmüştü. Kürtleri getirip, onlara büyük bir çukur kazdırdılar. Kürtler ellerinde iplerle halkın arasına daldılar; hastaları ezerek, ölü ya da diri kim yere yatmış ise boynuna ip geçirip çeke çeke götürerek çukura atıyor sonra da geri dönüyorlardı. Hatta canlı olanların bile boynuna ip geçiriyor, götürüp çukura atıyorlardı. O insanların yakınlarının feryatlarına ve çığlıklarına kulak asmıyorlardı.

Oradan bizi tekrar güneye, başka ıssız bir yere sürdüler. Tifoya yakalanmış kadınlar, 'su verin' diye yalvarıyorlardı..." [Sv. 2000. Gth. 80, sayfa 167-170].

Türk zaptiyeler ve komutanlar ise Ermeni kızlarına ve kadınlarına anlatılması güç bir acımasızlıkla davranıyorlardı:

Sabahtan kalkdım kapı kapalı,
Binbaşi geliyor eli sopalı,
Uğruna bırakmış kör ve topalı,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 392, sayfa 422].

Tigranakertli [Diyarbakır] **Karapet Mıkırtıçyan** (1910 doğumlu) heyecanla ve titrek bir sesle çocukken hafızasına kazınmış görüntüleri aktarırken aşağıdaki dizeleri mırıldanır:

Der Zor'a geldı bir Şekir Paşa,
Atını bağladı delikli taşa,
Ermeni sığmadı dağ ile taşa:
Dininin uğruna ölen Ermeni! [Sv. 2000. Gth. 428, sayfa 426].

Soykırımdan kurtulmuş **Karapet Mıkırtıçyan** şöyle devam etti:

"...Sonunda Der Zor çölünün yukarı kısmına, Merdin [Mardin] şehrine vardık; oradan tren geçiyor ve Halep'e gidiyordu. Bizi orada indirdiler. Orası yemyeşil bir çayırdı. Aşağıda ise bir vadi vardı. Biz, küçükleri ayırdılar; büyükleri ise vadi tarafına götürüp, sıraya dizdiler. 300-400 kadar yetişkin vardı; bir o kadar da çocuk. Sonra biz, çocukları yeşil çayırların üstüne oturttular; biz ne olacağını bilmiyorduk... Annem sıradan çıkıp geliyor bizi öpüp, öpüp gidiyordu... Biz, yani ben, ağabeyim ve bir yaşındaki erkek kardeşim ise uzaktan, sıraya girmiş kadınların hareket ettiğini görüyorduk; annemiz onların arasındaydı. Evden çıktığımızda, annemiz ulusal giysilerini giymişti: kadife, sırmalı elbiseleri vardı; başı altınlarla süslenmişti, boynunda altın bir gerdanlık bulunuyordu; elbiselerinin iç kısmının her iki tarafına gizlice 25'er altın dikmişti. ... Annemiz son defa gelip bizi deli gibi öptüğünde, hatırlıyorum, artık üstünde sadece beyaz iç çamaşırları kalmıştı. Ne süs vardı, ne altın, ne de kadife elbiseleri. ... Bizim hiçbir şeyden haberimiz yoktu. Orada bir şeyler olup bitiyordu, ama neler olduğunu bilmiyorduk. Meğerse, hepsinin elbiselerini sırayla çıkarıp, hepsini soyup, baltayla kafalarını kestikten sonra vadiye atıyorlarmış..." [Sv. 2000. Gth. 128, sayfa 242-243].

Bu tarihsel olaylar hakkında aşağıdaki halk şarkısı bestelenmiştir:

Sabahtan kalkdım, çantama baktım,
Ağlaya-sızlaya boynuma taktım,
Malımı-mülkimi devlete sattım,
Pahasını sorsan: yarım ekmeğe.

Kurtulma anıları

Nikomedyalı (İzmit) **Baruhi Çorekyan** (1900 doğumlu) da o olguyu teyit etmiştir:

"...Bizi sürgüne gönderdiklerinde 12 ay çölde kaldık. Biz, dört kız kardeş ormanlara kaçtık. Yüzerek Habur nehrini geçtik; Arap bedevilerin yanına ulaştık. Onlar, Ermeni olduğumuz anlaşılmasın diye bizim bitlenmiş saçlarımızı kestiler, yüzümüze dövme yaptılar. Otlatmamız için bize koyunlarını verdiler" [Sv. 2000. Gth. 229, sayfa 369].

Palulu **Karapet Faraşyan** (1906 doğumlu) da gördüklerini şöyle anlatır:

"...Az sonra Mehmet Hoca adında bir Türk geldi; bana onunla birlikte gitmemi söylediler. Mehmet Hoca'nın elimden tutup beni Hükümet binasına götürdüğünü hatırlıyorum. Orada beni 'Hüseyin İslam' adıyla evlatlık olarak kaydettirdi ve yaşadığı köye götürdü. Aradzan Nehri üzerinde Büyük Tigran zamanında inşa edilen köprünün üstünden geçerken nehrin kana bulanmış olduğunu gördüm. Ermenileri oraya götürüp boyunlarını vurduktan sonra onları köprüden aşağı, nehre atıyorlardı; o yüzden de o yerin adı 'Kanlı Geçit' olmuştu. Mehmet Hoca beni şehir dışına, Gohanam adlı bir yerdeki evine götürdü; beni karısıyla tanıştırdı ve dedi ki: 'Sana bir erkek evlat getirdim, adı Hüseyin'dir'..." [Sv. 2000. Gth. 121, sayfa 234].

Türkler başladı evlat kaçırmaya,
Analar kıymadı yüzü öpmeya,
Baktım ki gizlice ağlıyor yaman,
Dininin uğruna ölen Ermeni!
[Sv. 2000. Gth. 402, sayfa 423].

Aynı tür bir olayın cereyan etmiş olduğunu Erzurumlu **Loris Papikyan** (1903 doğumlu) da benzerini doğrular:

"...Yolda Türklerin Ermeni kızlar ve kadınlarla nasıl alay ettiklerini gördüm. Ben öyle korkunç bir sahneye tanık oldum ki, dünya tarihinde eskiçağlardan bugüne kadar hiçbir barbar kavim kadınlara karşı buna benzer bir vahşet sergilememiştir. Dört rütbeli şahıs, insani görünümlerini yitirmiş, vahşi sırtlanlar gibi azmış aşağılık yaratıklar, bir masanın etrafına oturmuştu ve bir grup Ermeni kadın da yanlarında ayakta duruyordu; o kadınlar muhtemelen birkaç gün sonra doğum yapacaklardı. O rütbeliler hamile kadınların rahimlerindeki çocukların cinsiyeti üzerine bahse giriyor ve emirlerindeki askerlere hamile kadının karnını bıçakla deşerek bebeği dışarı çıkarmalarını emrediyorlardı. İnsan görünümlü vahşi hayvanlar neler yapmıyorlardı ki. Eğer ben bahsi geçen sahneyi şahsen görmüş olmasaydım ve bugün onu bana anlatsalardı ya da bir kitapta okusaydım, benzer bir vahşetin gerçekten de sergilenmiş olduğuna asla inanmazdım. [Sv. 2000. Gth. 90, sayfa 193-194].

Ve gerçekten de Türk zaptiyeler kasaba dönmüştü:

Aman! Mahmud Paşa, sen gel imana:
Jandarmalar dönmüş kasapa,
Oy anam, oy anam, halımız yaman!
Der Zor çölünde kaldığım zaman.
[Sv. 2000. Gth. 427, sayfa 425].

Ermenileri mağaraya doldurdular,
Kireç döküp, ateş verip yaktılar,
Oy anam, oy anam, halımız yaman,
Der Zor çölünde kaldığım zaman.
[Sv. 2000. Gth. 390, sayfa 421].

Hayatta kalanlar ise kaybettiklerinin ardından ağlıyorlardı:

Hayatın çeşmesi buz gibi akar,
Türk bacıları çadırdan bakar,
Ermeni geliyor elleri bağlı:
Analar ağlıyor -çocuğum diye,
Gelinler ağlıyor -kocam diye,
Kızlar ağlıyor -namusum" diye.
[Sv. 2000. Gth. 484, sayfa 436].

Yeşil kurban olayım geçen günlere, mayrik! (Anne)
Kırıldı kanatlarım, kaldım çöllerde
Anasız, babasız, mayrik!
Düşdüm diyar gurbete, mayrik!
Ya ben ağlamayım, mayrik!
Kimler ağlasın, mayrik?
[Sv. 2000. Gth. 486, sayfa 436].

Sivaslıyan'ın ileri sürdüğü bir gerçekte *„Soykırımdan kurtulanlardan elde edip yazıya döktüğümüz çok sayıda anı arasında, Ermeni çocukların öldürülmesi ve din değiştirmeye zorlanmasına ilişkin de birçok tanık hikâyesi bulunmaktadır."*

Devam edecek

ŞEVA SAR

Selahattin Çam

Dîsa hat tarîya gebsoyî,
Çû roja di paceya hesîndayî,
Dihat ji derve roniya tefiyayî.
Wek çavê kor ê bê ronahî.
Roj ne roj e!
Şev ji xwe keraset e.
Hat girtin deriyê hesînî
Li ser min!
Ez mam li tarî û zelamatî.
Ez û şeva erjenga jengarî.
Şeva bê dawî û bi saw.
Şeva sar û cemedî,
Şeva bi êş û jana nedîtî.
Tînin bi ser min de êrîşî,
Gurê devbixwîn, bi girêzî,
Marê reş, koremarî,
Seyê har,pîreboka şikeftî,
Şikefta Evdiyê Kor.
Şev şeva reşqetranî.
Ez bi tena serê xwe.
Hat bi ser min de,
Şeva qeşa û şil,
Bi xof û tirs,

Wek ziya û ejdiya,
Şev şeva kûr û dirêjî,
Te bi xwe re anî derdî,
Derdê bê dermanî !
Tu hatî,dîsa bi xem,
Şeva bêyom!
Şeva çav beloqa,
Nekesa çavnebar,
Dîsa tu hatî,
Şeva dîrêj a bêdawî,
Te şand bi ser min de,
Gur,rovî û wawik,
Şeva bi ba û bahozî,
Te da ber xencer dilî.
Te dil kir serad,
Serada qulqulî.
Te ne sukût hişt,
Ne jî aramî !
Şeva reş a wek porê yarê,
Te reş kir,xewn û xeyalê.
Mîna çavên reş qetranî.
Şeva reş a wek reşmarî,
Te pêça dil û hinavî.

25 Kanûn 2012
Girtîgeha Tîpa F' ya Kurkçuler

YILMAZ GÜNEY BİZİMLE

GÜNEY

9 Eylül 1984 tarihi, Türkiye'nin ender yetiştirdiği komünist sanatçılardan birisi olan Yılmaz Güney'in aramızdan ayrıldığı tarihtir. Yaşamını devrim ve sosyalizm davasına adayan, "Halkın sanatçısı, halkın savaşçısıdır" şiarı temelinde yaptığı devrimci sanatla Türkiye halklarının gönlünde taht kuran Yılmaz Güney'in ölümünün üzerinden otuzbir yıl geçti.

Kimi insanlar vardır, bedenen aramızdan ayrılsalar da geride bıraktığı eserleriyle yaşarlar... Bizimledirler; o büyük davanın gerçekleşmesi mücadelesindedirler. Bu insanlar, bu yanlarıyla yaşayan birçok "ölüden" daha canlıdırlar... Saygıyla anılır adları... Yılmaz Güney işte öldükten sonra yaşayan bu insanlardan birisidir.

Bu insanları anmanın en iyi ve en doğru yolu onların savunduğu siyasi görüşleri sahiplenip savunmakla, eserlerini yaşatmak ve yaygınlaştırmakla; mücadelelerini sürdürmekle olur. Bizim Yılmaz Güney'e yaklaşımımız da, onu anmamızın temelinde de bu düşünce vardır.

Ölümünün 31. yıldönümünde Yılmaz Güney'i anmak demek onun siyasi düşüncelerini, bu siyasi düşünceleri doğrultusunda yürüttüğü sanatsal çalışmasında ortaya çıkardığı ürünleri sahiplenmek demektir.

Onu anmak demek, her türlü zorluğa rağmen yapıtlarını, düşüncelerini kitleler arasında yaygınlaştırmak, özellikle gençlerin onu tanımalarını, sahiplenmelerini sağlamak demektir.

Onu anmak demek, onu tek yanlı olarak, sadece "iyi bir sinemacı" olarak görüp göstermek isteyenlere karşı mücadele etmek, onun sanatına yön veren şeyin siyasi görüşleri olduğunu propaganda etmek demektir.

Onu anmak demek, onu kendi dar siyasi-grupçu çıkarları için savunmak peşinde olanlara, gerçekte ondaki özü kavramaksızın onun isminden yararlanmaya çalışanlara karşı mücadele etmek demektir.

Onu anmak demek, onun hangi ulusa ait olduğunu onu sahiplenmenin-savunmanın merkezine koyanlara karşı mücadele etmek demektir; Yılmaz Güney'in enternasyonalist yaklaşımının savunucusu olmak demektir, onun çeşitli ulus ve milliyetlerden işçilerin-emekçilerin mücadelesinin savunucusu olduğunu söylemek, buna uygun pratiğini sürdürmek demektir.

Onu anmak demek, onun sanatını kitlelere ulaştırmak, onun açtığı yoldan ilerlemek demektir. Sanatı devrim mücadelesinde bir silah olarak kullanmak demektir.

Güney Kültür Sanat Edebiyat Dergisi olarak biz, Yılmaz Güney'i bugüne kadar olduğu gibi bugünden sonra da sanatıyla, sanatına yön veren doğru siyasi görüşleriyle andık, anacağız. Onu mücadelemizde yaşattık, yaşatıyoruz; bundan böyle de yaşatmaya devam edeceğiz.

••••

Yılmaz Güney savunduğu esasta komünist düşünceler temelinde davranan, bu komünist düşüncelere uygun olarak bir sanatsal çalışma yürüten Türkiye'nin yetiştirdiği ender komünist sanatçılardan birisidir.

Ancak o, daha çok sinemacı kişiliğiyle tanınıyor, tanıtılıyor. Burjuvazi de özellikle buna vurgu yapıyor, çünkü onlar Yılmaz Güney'in sinemasının da-

yandığı temelleri biliyor, bu temellerin kitleler tarafından kavranmasını istemiyorlar.

Diğer yandan milyonlarca işçi ve emekçi de onu sinemacı yönüyle tanıyor, onun yapıtlarında kendini buluyor, seviyor, sahipleniyor.

Evet, Yılmaz Güney büyük bir sinemacı...

Ama bu kadar değil...

Yılmaz Güney, aynı zamanda sanatına yön veren devrimci, komünist bir dünya görüşüne sahip siyasi bir kişiliktir. O; sorunlara doğru yaklaşımın en temel halkasını yakalayan, sorunların çözümüne Marksizm-Leninizm bilimi çerçevesinde yaklaşan birisidir. O, gelişmelere proleter sınıf bakış açısıyla yaklaşır, onları bilimsel sosyalizmin süzgecinden geçirerek değerlendirir, çözümler sunar. Onun sanatsal yaratıcılığının da temelinde bu yan vardır.

Yılmaz Güney, bir sanatçının değerlendirilmesinde de temel kıstas olarak bu yana vurgu yapar. O; "genel anlamıyla sanatçının niteliğini belirlerken, toplumsal pratiğinin, yani siyasal ve kültürel çalışmalarının, toplumsal tutum ve ilişkilerinin ve eserlerinin hangi sınıfların hizmetinde olduğuna bakmalıyız" derken tam da bunu ifade ediyordu. O, çok doğru bir şekilde sanatta tarafsız kalınamayacağını vurguluyor, burjuvaziyle proletarya arasındaki mücadelede sanatın-sanatçının muğlak tavır takınamayacağını, hangi tarafta olmasına karar vermesi gerektiğini söylüyordu.

Yılmaz Güney'in kültür ve sanat anlayışının temelinde diyalektik materyalizm vardır. O, toplumun sürekli bir değişim ve dönüşüm içinde bulunduğunu, sınıflar arası mücadelenin bu değişimde belirleyici bir rolü olduğunu savunur. Yılmaz Güney, kültür ve sanatın toplumdan doğduğunu ve toplumu değiştirmenin bir aracı olduğunu ortaya koyar. O, bu noktada da sorunu diyalektik bir temelde ele alır ve "Değiştirmek için bilinçli mücadelenin gerekli olduğu" doğru düşüncesini savunur. O, "sanatın bir çeşit yabancılaşma eylemi" olduğunu, sanatın "kökünü hayattan, gücünü ve etkinliğini ise hayata hesap sormaktan, meydan okumaktan aldığını" söyler. Yılmaz Güney, toplumun geçmişinde varolan kültür ve sanat birikiminde ileri olan yanlara sahip çıkmakta, geri olan yanlara karşı mücadele yürütür.

Yılmaz Güney kültür ve sanatta tezli ve taraflıdır. Ama O, sanatında sloganculığa karşıdır, sanatı kuru bir ajitasyon-propaganda aracı olarak, "bir slogan bileşimi" olarak görmez.

Yılmaz Güney'in sanat anlayışının temelinde enternasyonalizmden yanadır; özde ve biçimde devrimcidir. O, bu konumuyla proleter kültür ve sanatın savunucusu durumundadır. O, devrimci sanatın kendine özgü bir dili ve karakteri olduğunun bilincindedir, buna uygun davranır.

Yılmaz Güney, kapitalist toplumda sanatın ve sanatçının konumunu doğru bir şekilde gözler önüne serer, sosyalizmin kültür ve sanat alanında gelişmenin toplumsal temellerini hazırladığını doğru olarak tespit eder ve savunur.

Yılmaz Güney, sanatçının siyasal kişiliğinden soyutlanamayacağını savunur. "Sanatsal çabalar, çalışmalar sınıf mücadelesinden ve bunun bir ifadesinden siyasal mücadeleden kopuk ele alınamaz. Ben bir kavga adamıyım, sinemam da bir kavganın, halkımın kurtuluş savaşının sinemasıdır. Bugüne kadar, gücümün ve bilincimin elverdiği oranda kavganın içinde yer aldım. Bu nedenle, sanatçı kişi-

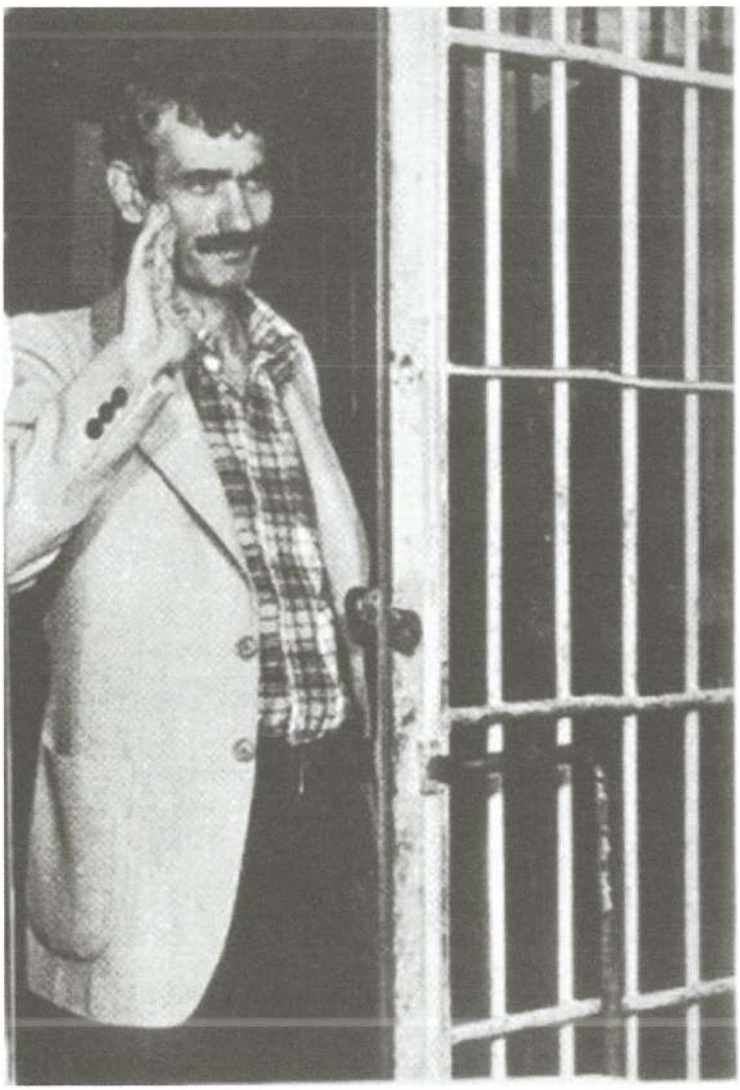

liğimin yanında siyasi bir kişiliğim de var ve bunlar birbirinden ayrı değildir" derken hem sanatla siyasal mücadele arasındaki bağıntıyı kuruyor, hem de bu bağlamda kendi konumunu ortaya koyuyordu.

••••

Komünist sanatçı Yılmaz Güney ana hatlarını ortaya koyduğumuz bu doğru görüşleri savunduğu, bu görüşlerini kendi sanatsal yaratıcılığının temeli yaptığı, buna uygun davrandığı için hakim sınıfların engelleriyle karşılaştı. 47 yıllık yaşantısının 11 yılı hapishanelerde geçti, birçok kez tutuklandı, hakkında koğuşturmalar yürütüldü. Ancak O, komünist görüşlerinden, bu temelde yarattığı sinemasından ödün vermedi. Bu tavrıyla "halkın sanatçısı, halkın savaşçısı" olduğunu defalarca kanıtladı.

Evet, komünist sanatçı Yılmaz Güney'i ölümünün 31. yıldönümünde ana hatlarını ortaya koyduğumuz bu doğru görüşlerinin varlığına ne kadar vurgu yapılsa azdır. Çünkü içinden geçtiğimiz dönem, devrimci değerlerin ayaklar altına alındığı, herşeyin pazara/paraya endeksli hale geldiği, getirildiği; sanatın ve sanatçının sistemin temel dayanakları olarak şekillendirilmeye çalışıldığı, en küçük bir devrimci sanatsal muhalefetin ve çıkışın baskı ve zorla engellenmeye çalışıldığı vs. vs. bir dönemde doğru, tutarlı tavır takınmanın da mümkün olduğunu, bunun olabilmesi için doğru bir dünya görüşüne sahip olmak gerektiğini; Yılmaz Güney'in bu tür tutarlı tavırlar takınan, siyasi düşüncelerine uygun davranan çok önemli bir örnek kişilik olduğunu vurgulamak önemlidir.

Elbette ki bununla kendimizi sınırlayamayız. O'nun eserlerinin kitleler içinde yayılması çabasını yürütmek, onu savunmanın, sahiplenmenin önemli bir parçasıdır. Kitleleri, onun savunduğu doğru dünya görüşü temelinde mücadeleye kazanmak görevi bugün proleter sanatın savunucularının en temel görevleri arasındadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Yılmaz Güney'i savunmak demek aynı zamanda O'nu sadece sinemacı yanıyla savunmaya çalışanlardan, siyasi kimliğini gözlerden gizlemek isteyenlerden, O'nun isminden yararlanmaya çalışan asalaklardan, Yılmaz Güney'e "ayı dostluğu" yapmaya çalışanların elinden kurtarmayı da gerektiriyor.

Bu görev de biz proleter sanatın savunucularının omuzlarındadır.

Ölümünün 31. yıldönümünde Yılmaz Güney, siyasal görüşleriyle, sinemasıyla, roman, öykü ve şiirleriyle aramızda, mücadelede... O'nun yarattığı eserler gerçeklerin bilinçlere kazınması görevini bugün de yerine getiriyor, getirmeye devam edecek!

Güney dergisi olarak ölümünün 31. yıldönümünde Yılmaz Güney'i anarken, onu siyasi görüşleriyle, eserleriyle bütünlük içinde sahipleniyor, savunuyoruz.

O mücadelemizde...

O bizimle!

BEN YILMAZ GÜNEY OLABİLİRİM

Ali Özenç Çağlar

-Çötro Sinemasının önü niye bu kadar kalabalık?

-Oğlum sen duymadın mı, Çirkin Kral'ın filmi varmış.

-Hadi be! Yahu ben şimdi babamı nasıl kandırmalıyım?

-Gizli gel oğlum. Baban Yatsı namazına gidince biz de seninle pırrr!

Çocuk akan burnunu kareli gömleğinin yeniyle sildi. Diğeri gülümsedi, sonra da derin bir soluk aldı. "Olur bu iş!" dedi kafasından. Babam fark etmez; biraz da filmden erken çıkarsak bal gibi olur. Yanlız mutlaka akşam yemeğinde sofrada olmalı ve babası onu evde görmeliydi. Hemen Turşu Hüseyin'i bırakıp yollandı aşağı mahalleye doğru; yürürken de Yılmaz Güney gibi yürümeye, onun gibi kaşlarını çatmaya, onun gibi bakmaya çalışıyordu. "Aslında ben de büyüyünce Yılmaz Güney olabilirim." dedi içinden. Boyum biraz kısa ama olsun, o zamana kadar büyürüm. Eh o zaman okumaya da gerek yok. Neymiş, öğretmen olacakmışım, mühendis olacakmışım. Yahu doktorlar bile Yılmaz Güney kadar para kazanamaz ki."

Sokağın dirseğinde onun dördüncü sınıf öğretmeni Kadir Bey'in evi vardı; "Kör Kadir" diyorlardı, Teğmen olarak Ulusal Kurtuluş Savaşına katılmış ve bir çok da yara almış adam. Herif kahraman yani. Ama dün derste tarihten Mezepotamya'yı anlatırken onu pataklamıştı. Sorduğu soruların hiçbirini bilememişti çünkü. Tabi çalışmadan gelmişti okula. Tesadüf de ön sırada oturuyordu ve bu yüzden öğretmenler iki de bir onu tahtaya kaldırıyorlardı, her seferinde bir iki tokat yiyordu. Çalışkan da sayılmazdı çünkü.

Karşıdan Sündüz'ün Ali'yi gördü. Ali ondan iki yaş büyüktü ve geçen yıl okulu bitirmişti. Büyük bir müjde verir gibi karşıdan arkadaşına bağırdı:

-Aliii!.. Akşama "Çirkin Kral'a gidiyoruz var mısın?

-Hadi ya? Yılmaz mı?

-Oğlum Yılmaz Güney'den başka Çirkin Kral var mı?

-Gelirim, bana göre hava hoş. Dün babamın verdiği harçlığımı harcamamıştım nasıl olsa, onunla giderim.

-Bizim Ahmet'e de söylesek olmaz mı?

-Kim Ahmet ya?

-Oğlum Eskici Osman'ın.

-Ben şimdi eve gidiyorum onu göremem artık. Sen rastlarsan söyle. Hem o Orhan Günşiray hayranı; bir de Jull Brynner, hani şu kafasını usturaya kazıtan gavur artisti adam var ya onları seviyor. Büyük ihtimal gelmez.

-Yok oğlum o da Çirkin Kral Hastası, sen ne diyorsun. Hem bir silah çekişi var tıpkı

Yılmaz!

-Hadi be! Hiç bilmiyordum. O zaman mutlaka ona ulaşalım!

On metre geriden birkaç yaşlı geliyordu ve biri de onun babası Rıza Efendi idi. Babasını görür görmez tabanları yağlayıp arkadaşını bırakarak eve koştu. Bu akşam uslu çocuk olacaktı, yoksa sinemayı zor görürdü. Babası dirseği dönmeden o içeriye girmişti bile. Annesi Saadet Hanım tepsi içinde sofrayı hazırlamış aşağıdaki mutfaktan içeriye taşıyordu.

-Oğlum hadi git bahçeden ablanlarla kardeşlerini de topla, gelsinler; baban neredeyse şimdi kapıyı açar. Kadın sözünü bitirmeden Rıza Efendi gürültüyle kapıyı çekip içeri girdi. Her zamanki gibi

yüzü yine gülüyordu. Rıza Efendi kahveden geldiğinde hep gün boyu dışarda şahit olduğu komik olayları çocuklarına anlatırdı. Hem karısı hem çocuklar onu meraklı bakışlarla hiç ses çıkarmadan dinlerlerdi. Demek bu gün de komik bir olay olmuştu ki, adam gülüyordu.

Çocuk bir solukta arka avludan bahçeye geçerek sebzeleri sulayan ablaları ve kardeşlerine seslendi. Vakit geçmeden sofraya oturmuşlardı. Tahta bir yer sofrasının etrafına diz dize yerleştiler. Bir süre sırf kaşık sesi duyuldu odanın içinde, bir de yoldan geçen arabaların kampana sesleri. İlk sessizliği babası bozdu:

-Yahu şu bizim Cığının Ali komik adam. dedi, gülümseyerek.

-Ne oldu gene adam! diye yanıtladı karısı.

-Ne olacak Aşağı mahalleden Deli Muharrem'i dize kadar suya batırmış.

-Nasıl olmuş baba anlatsana! dedi iki numaralı oğlan, merakla.

Adam hafif öksürüp sesine bir düzen vererek olayı aktarmaya başladı. Herkes dikkat kesilmişti: "Hani geçen akşam sağnak yağmurlar yağdı ya, eh sokaklarda lamba da yok, her yer zifiri karanlık. Kimse nereye basacağını bilemiyor. Bu ara bizim Deli Muharrem de :

-Yahu ben şimdi nereye basayım?" demiş. Cığının Ali de ona Koçana diliyle,

-Şınlak yere bas be oğlanım, şınlak yere bas! demiş. -Parlak yere, demek yani.-

Bizim muharrem de yandaki ay ışığının aydınlattığı su dolu çukura basınca olan olmuş, adam bele kadar suya gömülmüş. Rıza Efendi Gülerken tombul yanakları al al oluyordu. "İşte böyle" dedi, son kaşığını ağzına götürürken. Sofrada herkes gülüyordu şimdi. Oğlanların iki numarası abisinin kulağına babası duymadan bir şey fısıldadı:

-Abi, bu akşam Çötro Mehmet'in Sinemada Çirkin Kral var!

-Şiiiiit, sus, ne sineması!

-Abi vallahi diyom bak!

-Sus len şimdi...

-Siz ne fısıldaşıyorsunuz bakayım öyle? dedi anneleri.

Büyük oğlan hemen aceleyle kalktı sofradan, bu konuda kimseyle tartışmaya girmek istemiyordu, hele bu gece. Ellerini tulumbada yıkamak için kendini dışarı attı. Diğeri korkusundan annesine yanıt bile veremedi zavallı; sus pus oturdu yerinde. Ama abisinin ona sert çıkışını da anlayamamıştı. Halbuki arada bir beraberce sinemaya gittikleri olurdu. Zaten o da bu umutla sormuştu. Fakat öteki birden ortalıktan yok oldu.

Yandaki hanay altı, (yani misafirler için kullandıkları küçük oda) burası onun sığınağıydı. Girdi içeriye, babasının, köşeleri sarı demirlerle çivili tahta valizini açıp içinden dergilerle birlikte, fotoromanları, Ses Mecmualarının eski sayılarını çıkarmış biriktirdiği Yılmaz Güney resimlerine bakıyordu. Köşede de kocaman bir aynalı dolap duruyordu. Hemen kalkıp aynanın karşısına geçti, kovboylar gibi hafif bacaklarını açarak "Çıuuv... Çıuuuvvv!" diyerek bir iki sert hareket yaptı. O kendine güveniyordu. Büyüdüğünde mutlaka artist olacaktı ama, öyle Önder Somer, Kenan Pars gibi kötü adam olmayacaktı. Yılmaz Güney gibi, hep kötüleri dövecek, barları dağıtacak, hem de zenginlerden alıp fakirlere verecekti. Ona kötü adamlık yakışmazdı. Arkadaşlarının dediğine göre, Yılmaz, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını bile polisten kurtarmış. "Adam hemartist, hem Çirkin Kral, hem devrimci." diyordu, mırıldanarak. Aslında o Eşref Kolçak, Muzaffer Tema ve Cahit Irgat'ı da çok seviyordu ama, illede Yılmaz Güney'di onun için. O zaman da, gelsin Filiz Akınlar, Türkan Şoraylar, Hülya Koçyiğitler. Artık kim bakardı Eskici İsmail'in sümüklü Zarife'sine,

Çalımlı çalımlı odanın içinde bir uçtan bir uca tur attı, İşaret parmağını silah gibi yapıp şapkasını geriye itti. Aslında kafasında fotör falan yoktu ama olsun; ona da fena yakışmıyordu yani bu hareketler. Ah şu boyu yok mu, biraz daha büyüse aslında tam Yılmaz olacaktı. Baktı, karşıdaki tahta yüklükte babasının beyaz atkısını gördü, doladı boynuna, iki ucunu öylece aşağıya sarkıttı, Mafya babası olmuştu şimdi de; kabadayı, şu Dündar Kılıç gibi yani. Kaşlarını iyice çattı, iki elini yanlardan açarak silah çeker gibi sert bir hareketle aynaya boşalttı kurşunları; dan dan dan... sonra sağ elindekini ağzına yaklaştırarak ucundan çıkan dumanı en fiyakalı haliyle üsledi ve: "Bu size ders olsun, bir daha sakın bu sokaklarda izinize rastlamayayım!" diyerek en uygun repliği de yapıştırdı sonunda... Gülümsedi. Memnundu halinden.

"Bu akşam ki filmi çok iyi izlemeliyim. Eğer Yılmaz Güney olacaksam bu şart!" dedi içinden. Hele o Sündüz'ün Ali'den falan daha hızlı silah çekmeliyim." Bir kez daha aynada boydan boya kendini süzdü. İçi içine sığmıyordu küçük oğlanın...

PAYINA DÜŞMEYEN SUYUN SERİNLİĞİ

Haşem Baygümüş

Soranın yok
direten gözlerini umuda bağışladın
sözlerini sonuna erteledin bir masalın
çünkü sonu hep mutlulukla biten masallar
anlatırdı baban
kıyısında mavi bir denizin
uzaktan bakınca daha güzeldi
memleket.

Kejê, birikti dilindeki şarkıda ayrılık
yüzünde binbir heceyle okunması zor
yaralar
kuşların öptüğü güneşe durdun
yarım yamalak...

Sıradağlar dizdin ellerinde geceleri
pencerenden kaçıp kurtulurdu balıklar
öyle telaşlı sığınırdın ki gökyüzüne
sanırdım gök gürlemesi bundan
toprağın ıslaklığı hep bundan
derin vadilerde yıkandı hayallerin
bahçende gül kurusu terkedişler
dağıldı yine çocukluğundan kalma
boncuklar
derin izler taşıyorsun kaybedişlerinden
bırakıp gidesin var, biliyorum.

Fakat her kaçış biraz daha eksilmedir
Kejê,
kaldığın sürece biraz daha artarsın
sen biraz daha, dert daha
kımıldayan yaprakta acı damlar
su kırılır sesinde, dal eskir
sevdiğin bütün kuşlar buradalar
akan nehrin ölüsünde yıkanmaktalar...

Kejê,
kaç deniz birikti içinde
kaçı boğuldu debelenerek hoyrat
dalgalarında
ateşe yürüdü suyun aydınlığı
acıdı, acıdı ve ömrünün en karanlık gecesine
döküldü
uyan dedi bir ses
uyan ve perdelere yaz kederin yırtık
sayfalarını
açık pencerelerde otur güne
rüzgarı bekle Tanrıdan İsrafil sesi
duy divane rüzgarların yankılarını
fakat o kurtuluş bu gün değil
zerre umut görsen ruhuna serpersin
bir alt sokakta yalnız sen görürsün gelincik
tarlasını
gördükçe bir vaveyla dokundurursun
toprağına
güneşini çaldılar bu kentin
ve ilk sen uğradın bu ölünün yasına...

Soranın yok,
direten gözlerini umuda bağışladın
sözlerini sonuna erteledin bir masalın
çünkü sonu hep mutlulukla biten masallar
anlatırdı baban
ve masalın sonunda uyanırdın hep
en güzel yerinde...

Ah, darıldın Tanrının buyruklarına
gözlerini çektin amâ kuyulardan
diledin kutsal sunakların gerçekliğini
tek suçun buydu Kejê,
Payına düşmeyen suyun serinliğini
üç elmanın yerine istemek...

Gördün işte, kar da yanarmış
derdi ki annem,
acımı dağa döksem, dağ da kanarmış...
Kanarmış...
Kanarmış...

YÜZLEŞME / İNSANIN FİZİKSEL GERÇEKLİĞİ TRAJİKTİR...

Nevin KOÇOĞLU

"Bir haber gelmiştir ve bir kadın çökmüştür. Öyleyse cümlem de çökecek."

Nevin KOÇOĞLU: ***YÜZLEŞME, "Belgesel Drama" olarak sunuluyor. Ona belgesel içeriği veren kaynakları öğrenebilir miyiz?***

Yeşim EYÜBOĞLU: İstanbul Barosu tarafından 2010'da düzenlenen panelin metinlerinden yola çıkılarak sahne üstüne getirildi. Sahne üzerinde beliren bütün kadınların hikâyeleri yaşanmış gerçekliktir. Her birinin hikâyesi adli raporlarda yerini almış olan adli vakalardır.

Nevin KOÇOĞLU: ***Broşürünüzde "panel - tiyatro" ifadesi de yer almış. Biraz anlayabilir miyiz içeriğini, biçimini... Böyle adlandırılan bir tür ile daha evvel karşılaştığımı anımsayamadım.***

Yeşim EYÜBOĞLU: Ben, öteden beri yalnız oyun metinlerinin değil, yalnız edebi metinlerin de değil, panellerin, makalelerin, resimlerin, şiirlerin ve hatta müziğin de... yer yüzünde insanın boyutlarını gösteren, insan tarafından disipline edilen ne varsa, hepsinin sahneye konulacağı görüşündeyim ve bunu yapmak arzusundayım... Hepsi insan elinden çıkmıştır, hepsi yaşamdan görüntülerdir ve dramatik bir ağa sahiptir.

Nevin KOÇOĞLU: **Doğrusu, panellerin dramatik ağı konusunda, düşüncelerinizi daha fazla bilmek isteyen okurlarımızın olabileceğini hissediyorum.**

Yeşim EYÜBOĞLU: Panel, açık oturum, konferans gibi bir amacı, düzeni ve bazı kuralları da olan buluşmalar, insan tarafından üretilmiş birer oyundur. Bir oyunda bulunan öğelerin her biri, tastamamdır. Bilgilendirme, meraklandırma, haberdar etme, karşılaşma oyunları. Formatları vardır ve uyum sağlanır. Çocuklar da oyun oynarken kendilerinden başka kişilerle karşılaşırlar ve yaşam hakkında ölçülü dozda duyuşsal öğrenme elde ediyorlar.

Fakat panellerin bilhassa kadınların bünyesini göz ardı eden bir yetişkin oyunu olduğunu hissettim. İzleyici olduğum ve konuşmacı olduğum zamanlarda da... Gövde kurallara uymak üzere organize olur. Koltuklarda oturacaksınız ve fazla hareket etmeyeceksiniz. Tek yöne bakacaksınız. Karşıya! Ve karşıda kürsü var. Genellikle yukarıdadır. Virginia Woolf panellerin erkeklerin icadı olduğunu yazıyor. "YÜZLEŞME" için düşündüğüm reji düzeni, beni bir yanıyla korkutuyordu. Panel formatlarını yıkıp geçmeliydi fakat işlevselliğini sımsıkı yerine getirmeliydi... Panel formatlarını yıkmak, erkeklerin icadı olan o formatı yıkıp geçmek anlamına gelecekti. Başka formatlara kapılar açmak... Paneli bir odada düzenlediğimi söyleyebilirim. Sahneyi bir oturma odası gibi kurduğumuzu...

Nevin KOÇOĞLU: ***Kadına yönelik şiddetin yük-***

sek oranda arttığını ve giderek ülkemizin soğumayan, sıcak gündemi olduğunu göz önüne aldığımda, bu acıklı gündem YÜZLEŞME'ye karar verilmesinde etken oldu mu! Gündemi gözetir misiniz?

Yeşim EYÜBOĞLU: Sahiden de, artık, aydınlığına düşen kalın bir gölgedir kadına yönelik şiddet! Üstelik şiddet türü çeşitlendi. Yaşamın pek çok sekansında karşımıza dikiliyor. Civadan yapılmış bir ağ gibi. Çeşitli kollara ayrılan bir çelikten ağ gibi. Hangi yola sapsak değişik bir kılık kıyafetle karşımıza çıkıyor. Yaşamla kurduğumuz ve gülümseyebilen ilişkimizin zayıfladığını hissetmemek mümkün değil. Biz (Tiyatro Özgün Deneme), bugüne değin ilkesel bir karar alınmış değil fakat, ağırlıklı olarak kadın merkezli oyunlara yöneldik. Toplumda, geniş kesimler içinde gündemde olmadığı dönemlerde de... YÜZLEŞME söz konusu olduğunda şunu söylemeliyim, bu çalışma, kadına yönelen zorbalığı konu olarak seçmek dışında, izleyiciye nasıl, hangi metot ile aktarılacağı hakkında özelleşmiştir. Kendi özelinde bir çalışma metoduna ve reji düzeneğine sahiptir.

Nevin KOÇOĞLU: ***Gerçekten de, sahnenin değişik bir biçimde kullanıldığını gördüm. Bizler salon koltuklarında değil, sahnedeki sandalyelerde oturduk. Şiddetin bulunduğu odada gibiydik. Çok yakındık, oradaydık.***

İnsanın fiziksel gerçekliği trajiktir. İnsan yetişemez...

Yeşim EYÜBOĞLU: Şimdilerde magazinel boyutta şöhreti var; Kuantum fiziği. Biliyorsunuz, "Belirsizlik ilkesi" en popüler olanı. Belirsizlik kuramının bize verdiği işareti, sahne üstündeki reji düzeneği için esas aldım. Aksiyonların belirişinde, kuantum belirsizliğinin fizik yasalarını gözettim. Dünya bir sahnedir evet, fakat her yönlüdür, her yerdedir. Bu ise, izleyiciyi tercih etmek zorunda bırakacak. Nereye baksın! Karşıya bakarsanız, arkanızdakini göremezsiniz! Arkanızı döneceksiniz. Fakat biraz evvel karşınızda duran o görüntü şimdi nerede! Arkanızda **"Platin Esma"** yürümeye çalışıyor. Çaprazınızda **Kedi Kadın** kapı eşiğinde üşüyor. Konumunuzu kime doğru değiştireceksiniz? İnsanın fiziksel gerçekliği trajiktir. Yetişemeyen bir gerçeklik. Sanat, yetişebilir mi! Bilmiyorum.

Nevin KOÇOĞLU: **Sanat yetişebilir mi, dediniz. 1998 de Belgrad'da sunduğunuz tebliğinizin başlığı "Edebiyatın zayıflığı" idi. Küreselleşen Dünya, Derinleşen Çatlak, Edebiyatın**

Zayıflığı...

Yeşim EYÜBOĞLU: Belgrad'da sormuştum; edebiyatın kuvveti nedir? Edebiyat, şu anda, bir kişiye doğru yol alan o mermiyi havada yakalayıp geri çevirebilir mi?

Uçuşan, ne istediğini bilemeyen bir soru gibi görünebilir. Yine de, çok çeşitli yanıtlar verilebilir. Birbiri ile uyuşmayan fakat hepsi de akla yatkın olan öngörüler sıralanabilir. Önemli değil! Çünkü bazı sorular yanıtları için sorulmazlar. Bünyemizin içinde bulunduğu göz yaşartıcı hayatı hissettirmek için sorulurlar. Soru eki vardır. Fakat aynı anda bu bir monologdur. Dışarıdan yanıt beklemez. İçeride kendisine bir hayat kurmuştur.

Nevin KOÇOĞLU: Kadınlar hakkında son derece çatışmacı sözlerin de uçuştuğu bir zamandayız. Çok hatırlatmalar yapabiliriz tabii fakat kısa bir zaman önce toplumda geniş yer bulan, o söz var: "Bir kadın olarak sus!"

Yeşim EYÜBOĞLU: Dışarıya aktarımda son derece rahatlayan ifadeler haline geldi toplumsal cinsiyetçi içerikli olanlar! Cinsiyetçiliğin önündeki engeller kalkmış görüyor. Son yılların yüksek dozlarda hırpalanan bireysel ve sosyal bünyesi, kadındır tabii. Bu kadar rahat hırpalanan, hoyratça tartaklanan kadın bundan böyle varoluşu hakkında daha detaylı düşünülmüş yönelimler yapmak mecburiyetinde kalacak. Ancak, ben *"Bir kadın olarak sus!"* cümlesinin ve benzer cümlelerin içerdiği cinsiyetçiliği

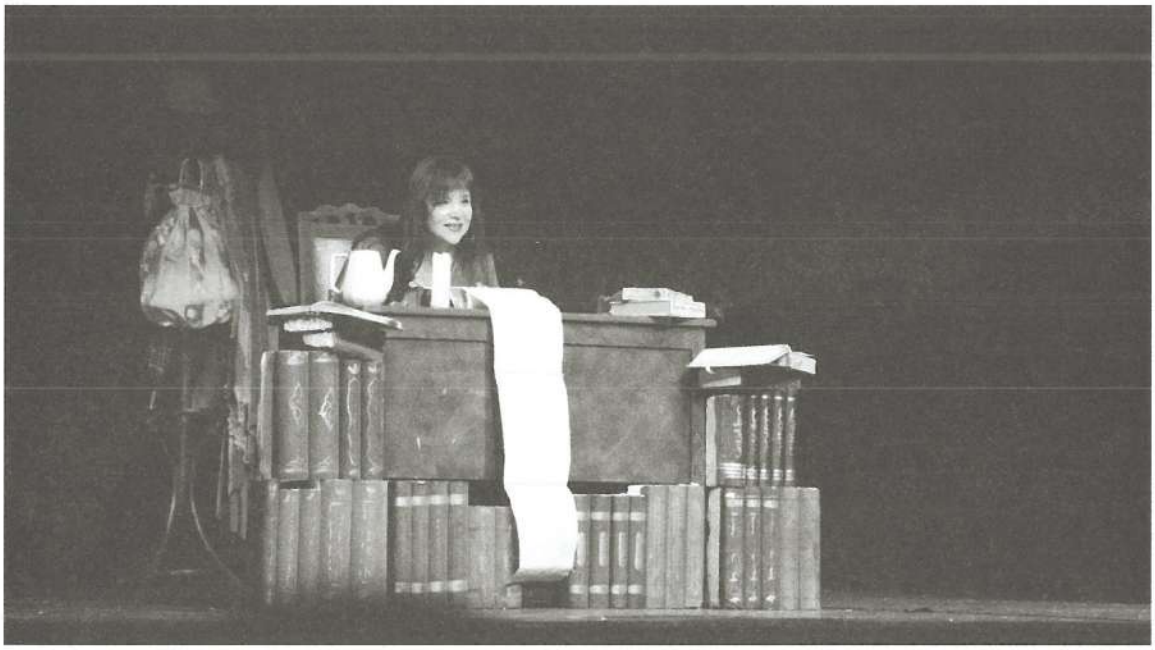

hissetmek ve yaralanmak için ve sokaklara çıkıp protesto etmek için, bu cümlelerin muhafazakar, tırnak içinde "Siyasal-İslamcı" olarak belirlenen bir bünyeden çıkmasını beklemek zorunda olmadığımızı düşünüyorum.

Nevin KOÇOĞLU: Bunu biraz daha açabilir miyiz? "Beklemek" ile kastettiğinizi!..

Yeşim EYÜBOĞLU: Cinsiyetçiliği toplumun her sosyal ve siyasal öbeğinde görmekte hiç zorlanmıyorum. Sol öbeklerde hayli yaygın bir spot vardır. Kadınlar devrimle özgürleşecek! Veya benzer anlamlara gelen spotlar! Oldukça yaygın ve yeni değil. Bu türden spotlar, kadınların kendilerine dair özgürleşme hareketlerinin hızını kesiyor. Kadın özgürleşme hareketinde ağırlaştırıcı bir rol oynuyor. Özgürleşmeyi, gerçekleşeceği varsayılan olası bir devrim tarihine endeksleyen hımbıl bir zihin oluşturuyor. Doğurmak kapasitesi ile donanmış bir gövde, erkek gövdesine benzemiyor ve bu farklılık onu erkeğe yakınlaştırdığı gibi, uzak tutar. Kadınlar özgürleşmek için devrimi beklemek mecburiyetinde değiller. Cinsiyetinin savaşını devrimden önceye alabilirler. Ben "devrimden önce devrim" olarak kabaca özetlenen o öngörüye yatkınım.

Ekranlarda, sosyal ağlarda, gazetelerde, radyolarda son derece olağan biçimde, halka açık platformlarda, kadınlara talim terbiye dersleri veriliyor. Evlenme yaşından, kılık kıyafetten, bisiklet kullanımından, dondurma ile kurduğu ilişkisine kadar! Erkekle kuracağı ilişkinin en ince detaylarına kadar! "**İfade Özgürlüğü**" adlı bir özgürlük sahası altında konuşuluyor bu müfredat. İncelenmelidir. "Özgürlük ihtiyacı"nın ve en temel hak olarak kurumsallaşmış diyebileceğimiz özgürlük hakkının, kadınlar üzerinde bir baskı aracına dönüştürülerek kullanıma açılması, soruşturulmalıdır. Tartışma - sohbet - açıkoturum gibi çağımıza ait buluşmalar kullanılıyor. Fakat kimler yapıyor kendileriyle bu oturumları? Kimler soruları soruyor? Kimler yanıtları istiyorlar? Bu görüntünün içeriği incelenmelidir! Liberal bir cüsse, Osmanlı haremini konuşurken bıyık altından güldüğü andan itibaren, yaralanmak ve miting yapmak sebebi vardı... Vardır. Kadın her anlamda, yaşamın her alanında erkekler tarafından tarif ve tasnif ve tespit ediliyor.

Nevin KOÇOĞLU: **Yeniden sahne üstüne, YÜZLEŞME'ye dönüyorum. Yalın bir dil. Aynı oranda yalın oyunculuklar sahiden dikkati çekiyor. İzleyicinin bazı oyuncular için tereddütte kalacak kadar merak ettiğini söyleyebilirim; "Acaba bu kişi, sahiden bir oyuncu mu? Yoksa Baro'daki panelistlerden bazıları, ya da dışarıdan bazı kişiler, burada panellere devam mı ediyorlar?**

Yeşim EYÜBOĞLU: Buna "**Soğuk Oyunculuk**" diyorum. Bu adı ben verdim. Uzaklığa dayanan bir oyunculuk. İlk kez Virginia Woolf için yaptığım sahnelemede (**Bir Kadın Bir Oda Bir Söz**), oyuncu olarak bizzat kendi üzerimde denemiştim. YÜZLEŞME provalarında, yönetmen olarak en fazla zorlandığım bu oldu. Oyuncudan, bazı oyunculuk marifetlerini geri çekmesini istemek! İlk anda, oyuncu

için ne kadar bulanık ve sinir bozucu olduğunu hissedebilirsiniz!

Soğuk oyunculuk olmasaydı eğer, YÜZLEŞME bir ağlatı'ya dönüşebilirdi. Bu söylem, Brecht'in **yabancılaştırma efekt**'ini akla getirebilir. Ancak tam olarak yabancılaştırma efekt'i ile geçiştirilemez. Daha detaylı bir kritik gerekli. Umarım o kritiği yapmak bana düşmez. Kritik, epeydir nadir rastlanılan bir müessese artık. Siz de iyi biliyorsunuz ya!

Nevin KOÇOĞLU: **Tiyatro dışında edebiyat sahasında da kalem oynatıyorsunuz. Tiyatro ve edebiyat... İkisini birlikte mi yürütüyorsunuz? Yoksa her ikisini de aynı anda yürüttüğünüz dönemler mi baskındır? Birbirine yardımcı olabilecekleri gibi, birbirini bölmeye de kalkışabilirler!**

Yeşim EYÜBOĞLU: Tiyatro görsel âlemlerle ve jestler, mimikler ile ilgileniyor! Tiyatro hikâyeyi cisimleştirir. Hikâyeyi görünür ve işitilir kılar. Sahne üstünde konuşmakta olan bir kişinin, oradan inip yazıya gömülmesinin ne kadar önemli bir şans olduğunu hissettim. Bunu birdenbire değil, yavaş yavaş hissettim. Şimdilerde, kuvvetle duyumsuyorum. Sözcüklerin tıpkı sahnedeki oyuncular gibi davranmasını istiyorum. Yazarken sözcükleri işittiğimi! Sesleri... Çok kalın, çok ince!.. Burası patlıyor, şurası tıslıyor! Şurada kısılıyor, fısıldıyor. Yeterli değil, biraz daha düşmeli. Fakat düşmedi! Donup kaldı! Bırak öyleyse, donakalsın! Evet, tam da böyle. Bir keresinde sormuşlardı ki; Nedir sizin için en zor?

NEVİN KOÇOĞLU: Ben de sormalıyım bunu. Benim de içimden geldi! Nedir Yeşim, senin için en zor?

Yeşim EYÜBOĞLU: En zoru... "cümle"dir. Cümle kurmak! Bir ev, bir oda kurmak gibi... İçinde insanların gezindiği bir oda... Bazen pencereler açıktır. Bazen sımsıkı kapalıdır. Bazen içeriden sesler gelir, gülüşmeler, şakalaşmalar... Bazen de sessizlik. Bir haber gelmiştir ve bir kadın çökmüştür. Öyleyse cümlem de çökecek. Hayat gibidir cümle. Cümle, zordur!

Ağustos2015

YEŞİM EYÜBOĞLU

İlk tiyatro eğitimini, Lise yıllarında Ali Poyrazoğlu–Korhan Abay Tiyatro Atölyesi'nde aldı. Üniversite eğitimini Ankara'da "Kamu Yönetimi" alanında tamamlayan Eyüboğlu, henüz öğrenciyken 1987 yılında Tiyatro Özgün Deneme (TÖD)'yi kurdu. 2003 yılında kendi yazdığı ilk oyunu olan "Sır" için Hollanda'ya yönetmenlik yapmak üzere çağrı aldı. "Sır" Flamanca'ya çevrildi ve "Rotterdam Dans Akademisi" de dahil olmak üzere Türk-Hollanda ortak yapımı olarak Hollanda'da değişik kentlerde gösterime sunuldu. "Mystery" adıyla çevrilen bu oyun, Anadolu inançları ve azınlık psikolojisi ile ilgilenen bir çalışmadır.

Yeşim Eyüboğlu, "ETHOS Uluslararası Tiyatro Festivali"nin proje sahibidir ve uygulayıcıları arasında yer alır.

Yayımlanmış (Edebi)Eserleri

Cinnet Misafirleri 2002, 2007 *İstanbul, Can Yayınları*

Gece Öyküleri / *On öykü On Öykücü* 2002, *İstanbul, Can Yayınları*

Geleceğini Biliyordum 1998, İstanbul İnkılap Kitabevi Öykü Büyük Ödülü

Öyküden Çıktım Yola (262 yazardan Minimal Öyküler) 2014, İstanbul, Aylak Adam Yayınları

Yeşim Eyüboğlu edebi metinlerden sahneye uyarlamalar yaptı. Bunlardan önemsediği bazıları, Sıfır Noktasındaki Kadın (Neval El Saaddavi), Doğmamış Çocuğa Mektup (Oriana Fallaci), Bir Kadın Bir Oda Bir Söz (Virginia Woolf hakkında belgeseldir), Bir Yufka Yürekli (Dostoyevski)'dir. Eyüboğlu, uzun yıllar TRT Radyo1 de "Karşı-medyatik ataklar" yaptığını ifade ettiği Edebiyat ve Edebiyatın Arka Sokakları adlı bir bölümü hazırlamış ve sunmuştur. 2007'de GÖÇ ve Kadın başlıklı uluslararası sempozyuma "ISLAMAFOBIA ve Göçmen Müslüman Kadın Kalemler" başlıklı tebliği ile katıldı. 2008'de ise Frankfurt Kitap Fuarı kapsamında düzenlenen *"Türk Edebiyatında Kültürel Tartışmaların Odağında Kadın"* başlıklı sempozyumda, "Almanya'da Türk ve Kadın Olmak" oturumunda yer aldı. Eyüboğlu'nun bildirisi bu defa, "Platon'ist Sürükle(N)Me Ağı Olarak Göç: İkilikler Arenası" adını taşıyordu. Radikal İKİ'de 2004 yılında yazdığı Sanat Yapma Hakkı başlıklı yazısında Sanatı İzleme Hakkı ifadesini kullanarak hukuken kollanmasını istediği "izleyici hakkına" vurgu yaptı. Milliyet Kitap, Tiyatro Gazetesi, E Edebiyat, BUGÜNDEN dergisi gibi çeşitli yerlerde yazdı. Şu günlerde tiyatrosunda(Tiyatro Özgün Deneme) bir alt birim olarak kurduğu Öykü-Tiyatro Araştırma Laboratuvarı için çalışıyor ve V. Woolf'un Yarım Kalmış Bir Roman adındaki öyküsünü sahne için uyarladı.

FELSEFE YOL MU KESER, YOL MU GÖSTERİR, YOKSA YOLDAN MI ÇIKARIR?

Josef Kılçıksız

Kadim zamanlarda türünün devamlılığını sağlamak için içindeki vahşi avcıyı uyandıran insan, şiddeti bu uğurda araçsallaştırmıştı. Zamanla sosyalleşen insanın önceliği artık karnını doyurmak telaşından, 'mutlu' olmaya doğru evrilmişti. Güvenliği ve türünün devamlılığı için ödemek zorunda kaldığı bir bedel olarak sosyalleşme, beraberinde yerleşik hayatı ve karşılıklı bağımlılığı da getirmişti. İnsan birlikte, doğanın vahşi evrenini hakimiyeti altına alırken, gökler evreninin hakimi kim diye sorgular olmuştu.

İçindeki noksanlığa ve eksikliğe doğru yolculukta insan, her şeyi yaradan tamamlanmışlık için tılsımlı bir kavram bulmştu: 'Tanrı'. Feuerbach'a göre 'tanrı insanın içindeki yarım insandır'. Tanrı insanın içindeki yerini bulmamış adalet duygusunun, ceza ve ödül olarak cennet ve cehennemde anlamını bulan dileğinin dışa vurumudur.

Tanrı, insanın kendisini her türlü doğal ve sosyal felaketten himaye etmek için kendi kendine atadığı bir vekil gibidir. Bu vekalet aslında koşulu ve sınırlı bir vekalettir; ne zamanki insan açlık, savaş, hastalık, ölüm gibi her türlü sıkıntısından kurtulur, işte o zaman bu vekillik durumu da sona erecektir.

Peki insan ölümsüzlüğü bulabilir mi? Daha bulmadan bile, birbirine hakimiyet savaşımında şiddetin her türlüsünü araçsallaştırırak şimdiden tanrılaşmak isteyen, yarı tanrılar dolaşmıyor mu aramızda sanki?

Doğayla uyum içinde yaşamak yerine ona hakimiyet kurmak, insan soyunun birbiriyle uyum içinde yaşaması yerine birbirine hakimiyet kurmak istemesi , aslında hakimiyet üzerinden bir yıkım mücadelesidir. Ölümsüzlükle sonsuz mutluluğun elde edilebileceği düşüncesi derin bir yanılsamadır.

Neden gecekondular cami etrafına inşa edilir hiç düşündünüz mü? İnsanın içsel mantıklarıyla uyum içinde olması çok önemlidir. İnsan eksik yanını tamamlayacağı beklentisiyle yarattığı tanrıya önce inandı, sonra ondan ölümsüzlük, kudret ve güç dilendi. Yasa tanımaz diktatöre, tirana karşı ona sığındı. Yeryüzünde sağlayamadığı adaleti, dinler aracılığıyla öteki dünya adaletine havale etti. İnsan böylelikle rızayı, sabrı öğrendi, ne de olsa acı ve sıkıntıları için ilahi adil adında bir vekil atamıştı ve bu vekil ona sabretmek, susmak ve rıza göstermek bir çeşit ibadettir emir buyurmuştu. Ne de olsa öteki tarafa geçenler geri gelmiyordu.

Kendi atadıkları vekil için yeryüzünde vekalet savaşı yürütenler (cihat, kutsal savaşlar vs.) bir şeyi gözden kaçırıyorlar: Ölümsüzlüğün mutluluk getireceği derin bir yanılgı ve yanılsamadır. Tanrılaşmak isteği ile ölümsüzlük, insan türünün devamı için en büyük tehlikeyi arzetmektedir.

Başta türün devamı hedefinden, türün sonsuza kadar varolması hedefine evrilmesi yolculuğunda araçsallaştırılan tanrı, insanoğlunun bu çılgın serüvenini sadece seyretmektedir; Beni bu ahlaki olmayan emellerinize alet etmeyinizd emektedir. Ölümsüzlüğe yükseltilen çıta aslında insanın insanlık mücadelesinde kendi kendine koyduğu, geçemeyeceği yüksek eşiktir. Kendini koruma dürtüsü ile türünü koruma dürtüsü arasında dürtülerin paradoksal karşıtlığında anlamını bulan bu mücadele, aslında ben'e, egoya tapınma ile nesneye tapınma arasında bir mücadeleyi ifade eder.

Aslında tanrı başlı başına insanın mitomanik vakasıdır. Fildişi kulenin kapısını açık bırakmayacak kadar mağrur, kendi yalanına inanan saray mitomanının, giderek kişilik bölünmesine kadar varan patolojik vakasındaTanrı, sadece bir semptomdur...

İPEK YOLU

Josef Kılçıksız

Çocuklar sevdiğim
kasvetli bir nehir çizerken gözlerine
Tanrı Dağları'nın eteklerinden haykıran
bir karayel
harbe çağırırdı
durgun sularını
zira derin akar
durgun sular...

Ellerin diyorum sevgilim
gökleri kavruk
Bahr-i Hazer'in tuzunda...
Seslerin yanık bir Yemen türküsüdür
yüzünde hançer yarası
Aden'in söylediği...

Hani çayımıza tarçın atacaktık
hani kara sevdalı Natalya
misk-ü amber sürecekti kasıklarına
'Durgun Akarken Don'...
Bir aktar
tütsü yakıp
muska yazdıracaktı annesine
yâri için...
Hani kabarınca Şahdeniz
yâd olurdu şânı sevdanın...
Maveraünnehir'de
on altı eylül seksen sekiz
elma kokmasaydı sular
hiç bu kadar gözleri nemli olmayacaktı
Ganj'ın
ve mavi tavuskuşundan
hiç bu kadar arınmayacaktı ölülerimiz...

Kılıcının yalımı keserken Hazer'in tuzunu
Kazan'dan geçer mi yolu
Sultan Mehmed Han'ın
zira tüm yollar
nehirlere gider
şehirlere ...
Buhara'da dinlenir yorgun atlar
bilemedin
deltasında Volga'nın...
Antep'te
Tuz Hanı'nda durur mu kervanların bilmem
ama
Yemen çöllerinde
akrepler soktu askerlerimi...
Bir hint fakiri dilenirken tapınaklarımda
menzilimde ipekli bir yalnızlık
menzilimde tarik-ul harir...

Anlat sevgilim
çağın demir ruhuna
ipekten mi gidilir
ve hep nehirlere mi yaslanır
yağmur bulutları...
Gözyaşlarının mızrağı sevdiğim
geçer atları
keser tuzlu saçlarını denizin...
Bana ellerini açıver
uzak yoldan geldim...

CENNET

Birsen İNAL

O'nu ilk kez pazar yerinde bir tezgâhın başında görmüş, göz ve gönüllerde romantik düşler uyandıracak bu güzellik karşısında bir an durup bakakalmıştım... Meyve seçiyordu. O, meyveleri seçerken tezgâh başındaki herkes, yoldan geçenler, hatta el arabacısı on üç, on dört yaşındaki erkek çocuklar bile bir ona bir de birbirlerine bakıp muzipçe gülüyorlardı.

17-18'li yaşlarda, bahar dalı üzerinde yeni açmış bir çiçek gibiydi. Pembe ve beyaz, kızılın kışkırtıcı cazibesiyle bütünleşmiş adeta bir afete dönüşmüştü Cennet'te. İpeksi kızıl saçları, aynı renkte kaşları, uzun kirpiklerinin kuşattığı kahverengi çizgilerle hareli zümrüt yeşili gözleri, kırmızı bir mücevher muhafazasını andıran kadifemsi dudaklarının ardına gizlenmiş derin, deniz incisi parıltısındaki dişleri, gülümsemesiyle birlikte çukurlaşan gamzeleri, kuğuları kıskandıracak kadar güzel ve uzun boynu, kalkık burnu, pürüzsüz teni, elleri kısacası her şeyiyle harikuladeydi, önce semt pazarında gördüğüm sonrasında apartman girişinde karşılaşınca güzelliğinin ayrıntılarının farkına vardığım CENNET. Cennetten kaçmış bir huri miydi yoksa? Zira bu güne kadar böylesi bir güzellikle karşılaşmamıştım...

-Günaydın Ahmet Efendi.

-Günaydın abla.

-Bizim apartmana yeni taşınan birileri mi var? Dün apartman girişinde bir bayanla karşılaştım, merak ettim de...

-He he, birinci kata taşındılar, kendisi hemşire, kocası da bir iş yapıyor ama ben bilmiyorum.

-Ya, evli mi? Ama o daha çok genç. İyi, güzel, hoş gelmiş, sefa gelmiş yeni komşumuz. Bizim buralılara benzemiyor, sanırım buralı değildir.

-He ablam, buralı değildir ama nereli olduğunu da bilmiyorum.

Mevsim yazdı, 45-50 derecede seyreden hava sıcaklığında bir soluk da olsa serin hava solumak için bu kentte herkes ya damda yatar ya da balkonda. Gündüzleri ise avlu ve balkonların gölgeliklerinden faydalanılır. Bu vesileyle ben de gündüzleri gölge olan yan balkonda oturuyor akşamları da ön balkonda yatıyordum. Durum böyle olunca da apartmana giren çıkandan istemim dışında da olsa haberim oluyordu. Apartmanımızın yeni sakini güzel bayanın adının Cennet olduğunu da daha sonraki günlerde apartman görevlisinden öğrenmiştim.

Cennet, öğleden sonraları saat üç dört gibi apartmanın dış kapısından sessizce çıkıyor kendini bekleyen ticari bir taksiye binip gidiyordu. Eve dönüşleri ise genelde gece yarısından sonra oluyordu. Gidiş ve dönüşlerindeki kıyafet değişikliği apartman sakini bayanlar arasında dikkat çekmiş ve dedikodular başlamıştı. Zira evden çıkarken gayet sade günlük giysilerle, genelde blucin ve tişörtle çıkıyor eve dönüşlerinde ise gece kıyafetleri ve aşırı dekolte giysilerle, kendi yaşlarında bu yörenin çocuğu olduğu her halinden belli olan bir gencin kolunda sağa sola yalpalayarak dönüyordu. Bu genç, Cennet'i eve bıraktıktan sonra bazen hemen geri dönüyor bazen de biraz kaldıktan sonra sessizce çıkıp gidiyordu.

-Kim bana ne derse desin, bu kadın hemşire memşire değil.

-Yox anam yok, hemşire niye saat üçte gidip, gece yarısı dönsün?

-Bu işte bir iş var ama ne olduğunu bilmiyem. Bu gün yarın qoxusî (kokusu) çıkar. Meraq (merak) etmeyin.

-Gece eve dönerken kılık kıyafetini görmüyor musunuz?

-Kız, bu kadın pavyon kızî mızî olmîya?

-Ay, başımıza gelen de bax hele sen! Pavyon kızının bizim aramızda ne işi var?

-Kocama sölîyem (söyleyeyim) de onu bu binadan atsınlar.

-Texmin (tahmin) edersem; o da pezevengidir koluna girî, her gece onu eve getirî.

-Kız, kapıcı da onun ne olduğunu bilî. Bî şê (bir şey) olanda kapıcıyî çağırî.

-Ê ne olmuş ha, size bir zararî var? Belki de bir yerde çalışî. Günah almayın, kötü damgasî yapıştırmayın. Sizin de kızlarız (kızlarınız) var. Ayıptır ayıp! Allah'tan korxın (korkun) birez! Gözüzle (gözünüzle) görmeden günah almayın!

Kapı önlerinde iki kadın bir araya gelmeye görsün, bu tür dedikodular alıp başını gidiyordu. Günler ilerledikçe, pencere ve balkonlardan gözleyen meraklıların sayıları artıyor ve Cennet için hiç de güzel olmayan çarklar ha bire dönüyordu. Cennet'in de eve dönüşlerinde değişiklikler başlamıştı. Her gece geç vakitte o gencin kolunda sarhoş olduğu her halinden belli bir şekilde eve geliyor, genç Cennet'i eve bırakıp gittikten sonra Cennet de sessizce dış kapıdan çıkıp kendini bekleyen özel otomobillere binip gecenin karanlıklarında kaybolup gidiyordu.

Cennet'in bizim apartmana taşındığının üstünden yaklaşık iki ay falan geçmişti. Bir gün çarşı dönüşü apartman girişinde Cennet'le karşılaştım. Gayet sıradan bir giysi giymişti. Bana bakarak gülümsedi. Selamlaştık ve her zamanki gibi kendisini bekleyen ticari taksiye bindi, gitti. Gördüğüm karşısında şok olmuştum adeta. Semt pazarında ilk olarak gördüğüm ve gördüğümde de güzelliği karşısında şaşırıp kaldığım ve cennetten kaçmış bir huri olduğunu düşündüğüm o Cennet'le bu gördüğüm Cennet arasında çok şeyler değişmişti. İnanılır gibi değildi. Yüzünde derin acıların hüznünü gördüm. Bahar dalı üzerinde yeni açmış bir çiçek yazı görmeden sonbaharı yaşıyordu. Tenindeki pembe ve beyazın yerini sarı ve mor renkler almış, uzun kirpiklerinin kuşattığı zümrüt yeşili gözlerini acı bir gölge kaplayarak yeşil renk yerini griye bırakmıştı. Kırmızı kadifemsi dudakları solmuş, yanakları çökmüş ve gamzeleri kaybolmuştu. Kahrolası zifir gecelerin karanlığı Cennet'i bitirmişti.

Bugün de her gün gibiydi benim için. Eve girer girmez her zaman dinlediğim radyomu açtım, çayımı demleyip balkondaki köşeme geçtim. Hava yine çok sıcaktı. Güneş henüz çekilmemişti, otur-

duğum yerden yüzümü yakıyordu. İnatsa inat! Kalkmayacaktım yerimden, güneşe boyun eğmek yoktu, kafasını kabuğuna gömen kaplumbağalardan olmayacaktım en azından bu gün güneşe karşı duracaktım karşı duramadığım bu dünyanın düzenine inatla. Elimdeki kitabı bırakarak radyodan gelen sese kulak verdim "Dilê Yaman"... Gönlün hüzün telini titreten bir şarkıydı duyduğum sözlerini anlamadığım bu şarkı. Ezgi derinden gelen bir hüzün gibi kaplamıştı her yanımı. Cennet'i düşünüyordum. Yüreğim bir felaketi ertelemek istercesine çarpıyordu. Öyle ya, ne de olsa ben de bir kadındım ve anneydim. Kimileri para için kimileri zevki için kısacası bir kadını bu hale getiren tüm aşağılıklarla hesaplaşmak istiyordum. Bizi dibe çeken, çökerten, boynumuza parmaklarını geçiren, ısıran, tüküren, hırlayan, horlayan, döven, söven, korkutan ve öldüren insanlık müsveddelerini köşemde ipe çekmek istiyordum. Besbelli sevmiş ve aldanmıştı Cennet bu müsveddelerden birine. Neleri bırakmıştı arkasında? Annesinin bakmaya kıyamadığı biricik kızı mıydı yoksa kendisi küçük bir anne miydi? Kim bilir ki?

Günü bu sorgulama ve yargılamalarla geceye devrettim, gözümün önünde Cennet'in solgun yüzü ve yüreğimde kadın olmanın vermiş olduğu ince sızıyla. Gece saat on iki gibi Cennet, üstünde kısacık siyah bir şort ve pırıltılı bir büstiyerle yine aynı kişinin kolunda sessizce apartmanın kapısından içeri girerken o kişi gerisin geri gitti. Aradan yarım saat geçmeden apartmanın dış kapısı yavaşça açıldı ve Cennet kapıdan sessizce süzülerek caddeye çıktı. Caddede bekleyen siyah bir arabaya yaklaştı. Arabanın kapısının açılmasıyla birlikte gecenin sessizliğini birden erkek sesleri bozdu. Cennet bir ayağını arabaya atmıştı ki sesler daha da yükseldi. Arabanın gazına bir basıldı ki geceyi yırtan motor sesiyle sanki araba havalandı. Ve homurtulu bir erkek sesi; "Gel orospu, naz etme!" Ses olanca çirkinliğiyle yükselirken zavallı Cennet'in arabanın dışında kalarak yerde sürüyen bacağı ve cadde boyunca dalga dalga yayılarak gökyüzünün yıldızlı kubbesini yırtarcasına yükselen ve bugün hala kulağımda çınlayan o keskin ve acı çığlığıyla, o kara araba kahrolası zifir gecenin karanlığına karıştı gitti...

Kâbus dolu rüyaların sahibi gecenin sabaha teslimiyeti yine gürültü ve patırtıyla başladı. Rüya devam mı ediyordu yoksa gerçekten de sabah mı olmuştu? Kolumdaki saatin ibreleri sabahı işaret ediyordu 'La havle vela! Gecenin kâbusu az mıydı, sabahı da kavga gürültüyle karşılayalım?' diye söylenerek kapıya doğru yöneldim. Evet, kavga gibi bir şey vardı. Aile içi bir kavga falandır diyerek mutfağa su içmeye yöneldim ama sesler gittikçe artıyordu ister istemez bende de bir merak uyandı ve kapıyı yavaşça araladım. Acı acı bağıran bir kadın sesine karışan ahlar vahlar giriş kattan geliyordu. Acıyla inleyen bazen de çığlık atan yarı baygın bir şekilde kapısının önünde yerde yatan Cennet'ten başkası değildi. Apartman sakinlerinden sese koşup gelen birkaç kişi ve apartman görevlisi Cennet'in başına toplaşmış her bir kafadan bir ses. Cennet ise bir elinde kapısının anahtarı öbür eli de yumruk şeklinde ha bire duvarı yumrukluyor bir yandan da "Pezevenk Ahmet aç şu kapıyı. Sana aç diyorum!" diye naralar atıyor ve bir anlık da olsa kendinden geçiyordu. Perişan bir vaziyetteydi. Aldığı alkol belki de uyuşturucudan olsa gerek gözlerini açamıyordu. Görünen her yeri ezik ve morluklar içindeydi. Yumruklamak isteyip de yumruklayamadıklarının yerine duvarı yumrukladığı eli kanlıydı. Eğildim, elini tutmaya çalıştım. Elini tutunca 'Hayır yapma, paramı alma! O para etimin, canımın ve acımın parasıdır!' Avucunda sıkıya tuttuğu para, hayvani arzulara meze olarak sunduğu bedeninin hoyratça hırpalanmasının karşılığıydı. Alınır mıydı o para! Demek ki alanlar vardı... Seslere polis arabasının siren sesleri karıştı. Çok geçmeden de üç dört polis içeri dalarak apartmanın Cennet'ini, devriyenin Fatma'sını apar topar adeta çuvallayarak 'Bu ne hal Fatma?' diye diye götürdüler...

Cennet Fatma'nın duvardaki kan izleri uzun zaman duvarda kaldı ama Cennet Fatma, bir daha o kapıdan içeri giremedi kötü kadın diye...

Bir akşamüstüydü apartmandan içeri girdiğimde Cennet Fatma'nın günlerce kapalı kalan kapısı ardına kadar açık ve eşyaları yağmalanıyordu. N'oldu diye başımı içeri uzatınca Cennet Fatma'dan geriye kalanın sadece bir baza olduğunu gördüm. O da taşınamadığı için kalmıştı besbelli...

Kadın kötü ama eşyası iyiydi kendini iyi insan diye adlandıran insanlar için...

Hêvî Li Rê Man

Berfîn Dibarin Li Reşiyan, A. Karabax

Hêvî xemrî ne, li welatê me jî xak bi giranî xemrî ne
Rêwîtiyên hêviyan zor û dirêj in ku siwarên janan in
Ne zarokekî sê salî, ji vê şûn de mirovekî sih salî me
Di rêwîtiya me de tiştên ku tên dîtin, hemû biyanî ne.

Li destpekê hêvî li rêyê du ber bû,
berek xemrî, berek şîn xuya dikir.

Em li tiştekî siwar bûn, nermik û xweşik, li behrê ne
Şev e û niha li warên me ezman wekî eynikê zelal in
Lê li wir a naha, li jor û jêr wek hev in bi şînên giran
Şîn tenêtî, kerb, zanyarî û dilsoziyê raberî me dikine.

Wê rojê hêvî bi du paran bar bûbû,
yek li şînkayiya behrê, yek li ya asîmanan.

Komek mirov, em diçin, av mîna bi hêrs be, diçeliqe
Em hemû li dewsa penaberiyê ne ku wisa jî nenas in
Avê şîna xwe veşartiye lê hêviyên me şîn û xemrî ne
Ez im Alanê sê salî, li keviya behrê û yê ku dixeniqe.

Di wê keliyê de şînoka hêviyê du parçe dibû,
aliyek yê ava bêşînok, aliyek yê şeva bêxemrî bû.

Divê ez tiştekî bixwazim, li çaralî cîhanê û ji zarokan
Ez, Alan im, li her qeraxên derya, gol û çemên mezin
Di havînan de her ku zarok diçin peravên av û çeman
Divê bikenin, bileyîzin û ji qûmê peykerên min çêkin.

Derya kişiyabû kûrahiya xwe,
zarokek, deverû li perava xakî raziyabû.

09.09.2015

Yolda Kaldı Umut

Kardelen Yağar Karın Alacasına, A. Karabağ

Umudun rengi mordur, toprağımız da mor bakışlıdır
Zordur umuda yolculuk, acının atlısı gibidir yolcusu
Ve artık üç yaşında bir çocuk değil, otuz yaşındayım
Bu yolculuk sırasında, yaşananların hepsi tuhaflıktır.

Başlangıçta umut yola iki şeritliydi,
bir yanı mor, bir yanı mavi görünüyordu.

Balon gibi bir şeye dolduk, yumuşacık, çöker, yüzer
Gecedir ve bizim uzak diyarda gökyüzü pırıl pırıldır
Ama burada, yer ve gök aynı renk, koyu bir mavilik
Mavi; yalnızlığı, kederi, bilgi ve sadakati ifade eder.

O gün umut ikiye bölünerek yüklenmişti,
biri deniz mavisine, biri gök mavisine.

Su biraz kızgın gibi dalgalı, gidiyoruz bir grup insan
Hepimiz mültecilik peşinde, bir o denli de bilinmeze
Su maviliğini gizlemiş ama umudumuz mavi ve mor,
Ben üç yaşındaki Alan ve suda boğulup kenara atılan.

O anda umudun nazar boncuğu ikiye kırılıyordu,
bir parçası suyun, bir parçası gecenin.

Her denizin, gölün ve nehrin kıyısında, ben, Alan'ım
Dünyanın bütün çocuklarından, sadece bir arzum var
Sıcak günlerde yıkanmak için sahillere koştuklarında
Ve gülüşüp oynarlarken kumdan heykelimi yapsınlar.

Deniz derinliğine çekilmişti,
haki kumsalda bir çocuk yüzüstü yatıyordu.

09.09.2015

SOYKIRIM VE YÜZLEŞME PANELİ

GÜNEY

Nor Zartonk ve Güney Kültür Sanat Edebiyat dergisinin ortak düzenlediği "Soykırımın 100.yılında soykırım ve yüzleşme paneli", 27 Eylül Pazar günü Kamp Armen'de yapıldı. Kamp Armen bahçesinde incir ağaçları altında yapılan Panelin konuşmacıları; Murad Mıhçı, (Nor Zartonk) Yusuf Demir (Güney dergisi) ve Avukat Erdal Doğan'dı.

Konuşmacılar; soykırımla yüzleşmenin ne olduğu, yüzleşmenin nasıl olacağı, neler yapılması gerektiği, nasıl farkındalık yaratılacağı vb. konularında görüşlerini anlattılar.

Konuşmacıların konuşmalarından satır başları:

Yusuf Demir: Yüzleşme soykırımı kabul etmekle başlar. Soykırımın sorumluları Osmanlı Türk devleti, İttihat ve Terakki, Alman emperyalizmi olmasına rağmen, Türk, Kürt Müslüman halkların da soykırımda sorumluluğu ve suç ortaklığı vardır. Müslüman halklar katılmasaydı soykırım olmazdı. Soykırımdaki bu sorumluluk kabul edilmeli, Ermeni halkından özür dilenmelidir.

Yüzleşme için şunlar yapılmalıdır: Ermenilerin Batı Ermenistan'a dönme, yerleşme ve ayrılma hakkı savunulmalıdır. Gasp edilen mülkler Ermeni halkına geri verilmelidir. Ermenistan sınırı açılmalıdır. Soykırımın sorumlularının isimlerinin verildiği yer adlarının değiştirilmesi, yerine katledilen Ermenilerin isimlerinin verilmesi mücadelesi verilmelidir. Ermeni yerleşim yerlerinin isminin geri verilmesi talep edilmelidir. Önemli olan soykırımda sorumluluğu olan halkların bilinçlenmesi, suç ortaklığını kabul etmesidir. Bunun için mücadele etmeliyiz. Kamp Armen'in bu açıdan Ermeni halkına geri verilmesi mücadelesi önemlidir ve örnek teşkil ediyor.

Murad Mıhçı: 1915 öncesinde katliamlar var. Soykırım bir sonuçtur. Son yıllarda çeşitli etkinliklerle farkındalık yaratmaya çalışıyoruz. Soykırımda halkların sorumluluğu önemlidir. Halkların kendi bilinciyle soykırım yapıldığını kabul etmesi gerekiyor. BM'ler 1948 Soykırım Sözleşmesine kadar soykırım demedik. Biz genelde kırım diyoruz. Bu tanıma

göre yapılan soykırımdır.

Taleplerimiz şunlar olmalı: Sınırların açılması, özür dilenmesi, soykırımın kabul edilmesi, soykırım sorumluların isimlerinin yer adlarından kaldırılması, anayasal eşitlik sağlamasıdır. Burjuvazi de hesap vermelidir. Zenginleşmesinin temelinde Ermenilere ait zenginlikleri gasp etme vardır.

Avukat Erdal Doğan: Soykırım suçluları yargılanmadı. Meselenin hukuki gelişimini tanımak yetmez. Soykırımı inkar etmek de suçtur. Soykırım Sözleşmesine göre bu böyledir. Devletler, parlamentolar tarih yazmaz, üzerine düşeni yapar. Sözleşmeye göre öldürmek şart değil. Öldürmeden yer değiştirmek de soykırımdır. 1961, 1962'de vatandaşlıktan çıkarılan Ermenilere vatandaşlık hakkı geri verilmelidir.

Kandırıldık, kullanıldık tavrı bir tarafa konulmalı. Bu tavır ile yüzleşme olmaz. Sol da soykırımla yüzleşmiş değil. Hükmet Kıvılcımlı'nın tavrı var. Korkmuş yayınlamamış. İbrahim Kaypakkaya'nın tavrı var. Bu konudaki tavrı da öldürülme nedenlerinden biridir. Paneller, etkinliklerin yapılması önemlidir. Yüzleşme önce soldan başlamalıdır.

Dinleyiciler konuşmacılara sorular sorarak, konu hakkında görüşlerini ifade ettiler.

*Soykırım var mı, yok mu tartışmasına girmemek gerekiyor. Bu tartışma soykırımı reddeden kesime argüman veriyor.

*Sol'un soykırıma genel olarak bakışı nasıl? Diaspora'daki Ermeni örgütlerinin talepleri nelerdir?

*Süryaniler pek konuşulmuyor. Süryaniler de soykırımdan geçirildi. Bu konuda ne diyorsunuz?

*Van'da Hınçak Partisi sivilleri katletti. Bir bütün olarak Kürt halkını sorumlu ilan etmek doğru mu?

*Ermeniler Batı Ermenistan'a geri dönebilir. Devlet kurma fikri ne kadar doğru? Demokratik ulus tezini nasıl buluyorsunuz?

*Radikal soykırım tavrı devam etmelidir. Tavrı yumuşatarak devleti geri adım attırmak mümkün değildir.

*Ermeni soykırımı kavramını kullanmamak lazım. Bu kavram öyle kullanılmasa da Ermenilerin soykırım yaptığı anlamına geliyor. Ermenilere yönelik soykırım kavramını kullanmalıyız.

*Asala eylemlerinin soykırımın bilince çıkmasında etkisi nedir?

*Ermeni nineler var. Ermeni dedeler yok. Sosyalist kadın hareketinin bu konuda tavrı nedir?

Konuşmacılar kendilerine sorulan sorulara cevap verdi.

1915 öncesi katliamlar dönemi nedenleriyle anlatıldı. Kemalistler döneminde soykırımın nasıl sürdüğü anlatıldı. Soykırım zihniyetinin günümüze kadar nasıl sürdüğü örnekleriyle anlatıldı.

Zamanında başlayan, üç saati aşkın süren panelde, verimli, canlı tartışmalar yürütüldü.

60 kişinin katıldığı panel soykırım ile yüzleşmenin nasıl olacağının bilinçlere kazınması açısından oldukça verimli geçti...

28.09.2015

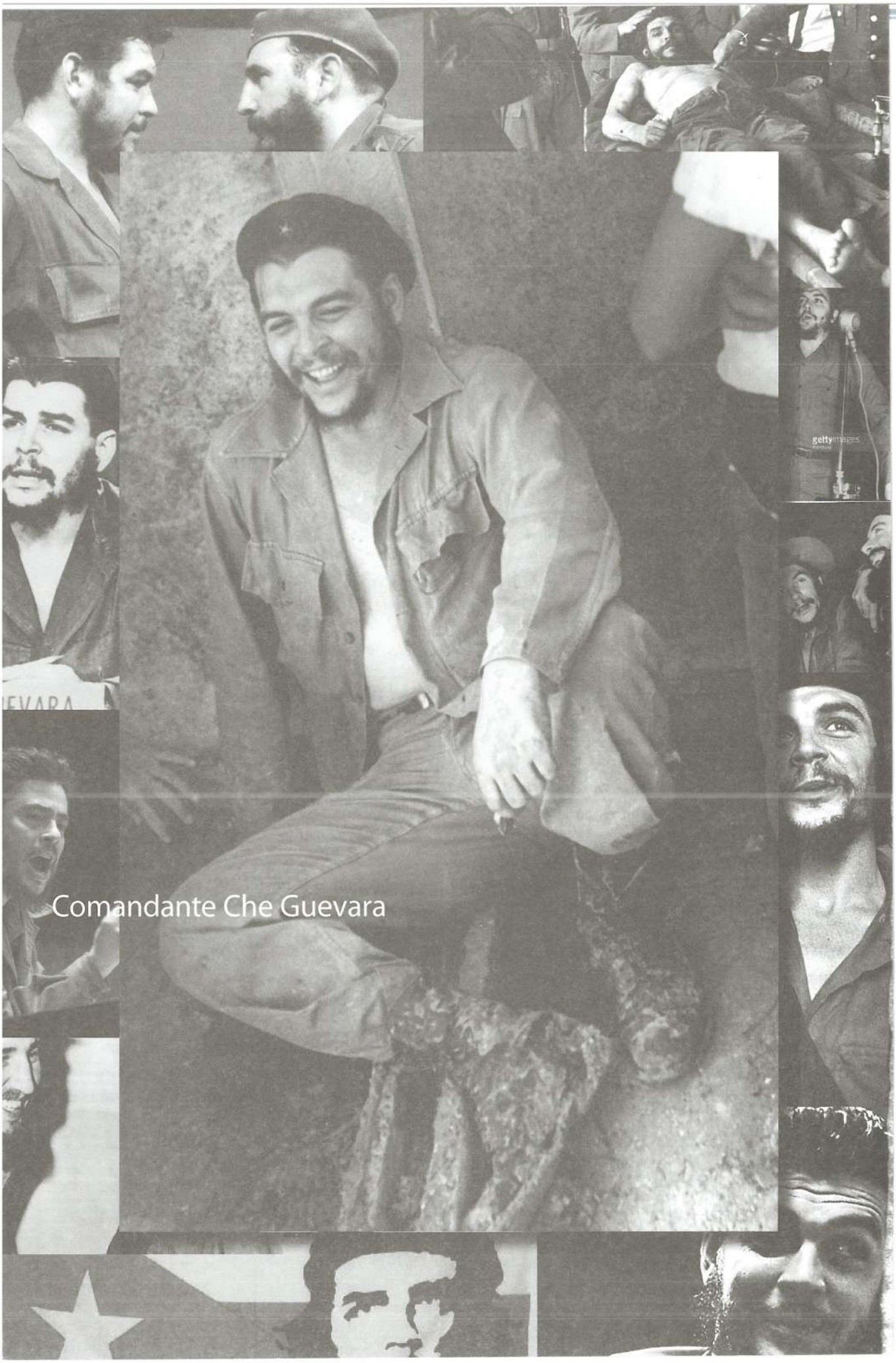
Comandante Che Guevara

KÜBA'DA 54 YIL SONRA YENİDEN ABD BAYRAĞI DALGALANIYOR!

GÜNEY

Burgerciler, dönerciler, araba tacirleri ve daha niceleri ada cumhuriyette boy göstermek için hevesle sıralarını bekliyor! Açılan elçilikler, iki ülkenin dışişleri bakanlarının tarihi açıklaması ve Amerikan vatandaşlarına seyahat için yeniden açılan kapılar... Kimileri sevinçle ellerini ovuştururken, kimileri de Karibiklerin bu güzel ve özel, "kapalı kutu" adası "henüz bozulmadan", 50'li yıllarıdan kalmış film kulisini andıran Havana, Mc Donalds gibi ticari zincirler ve reklam panolarıyla boğulmadan, bir an önce gidip orayı gezmek için telaşlanıyorlar.

Dünya kamuoyu 50 yıldır karşılıklı olarak nefret söylemlerinin belirli aralıklarla gündeme gelmesine alışmıştı nerdeyse, 11 milyon nüfuslu, kişi başına yıllık ortlama gelirin 10 bin dolar olduğu, 110 bin km^2 yüzölçümüne sahip, başkenti Havana ve purosuyla meşhur olan bu Karibik ülkesi.. Diğer taraftan da duvarlarla birlikte Doğu Bloğu'nun yıkılmasının ardından Küba'nın ne zaman açılacağı merakla bekleniyordu. Sonunda beklenen oldu. Önce Fidel 2011 yılında yerini Raul Castro'ya bıraktı. Sonra 2013 yılında, Nelson Mandela'nın cenaze töreninde Başkan Obama ile Başkan Raul Castro'nun tarihi el sıkışmalarıyla dünya kamuoyuna işaret çakıldı. Daha sonra Aralık 2014'te Obama ve Castro ilişkilerin normalleşmesi için ortak bir süreç başlattıklarını duyurdu. ABD, Miami'de ajan muamelesi yapıp esir aldığı 5 Kübalıyı serbest bıraktı ve Küba Cumhuriyeti'ni "teröre destek veren ülkeler" listesinden çıkardı, ticari ambargonun ve seyahat yasağının kaldırılacağı sinyalleri verildi. Bunun karşılığında Küba rejimi ABD'ye sıkı sıkıya tuttukları kapılarını araladı. Castro, Amerikalı Alan Gross dışında 53 siyasi mahkumu daha serbest bırakmayı, internet yasaklarını hafifletmeyi ve Birleşmiş Milletler insan hakları yetkilileri ile uluslararası Kızılhaç gözlemcilerinin ülkeye girişine izin vermeyi kabul etti.

Tabii ki, bir kere kapı aralanınca, başkaları da içeri dalıyor, ABD'nin peşinden başkaları da Küba'da varlık göstermek için yarışıyor. Şubat 2015'de T.C. Cumhurbaşkanı R.T. Erdoğan Küba'ya ve oradan da Latin Amerika ülkelerine gitti. Raul Castro ile ne görüştüğünü soran gazetecilere RTE Havana'ya cami yapma önerisini götürdüğünü açıkladı. Ancak, Suudi Arabistan hızlı davranıp daha önce cami anlaşmasını imzalamış. Bunun üzerine RTE, en fazla dörtbin müslümanın yaşadığı tahmin edilen ülkede ikinci bir cami gerektiğini Raul Castro'ya anlatmaya çalışmış! Şöyle diyor Erdoğan: "Suudi Arabistan mimarisiyle bizim mimarimiz farklı. Burada bu işle ilgilenen çok önemli bir isim var, kendilerine Ortaköy Cami ile ilgili daha önce bilgi vermiştik. Ben şimdi Ortaköy Cami ile ilgili tüm bilgileri, proje çalışmalarına, tüm görüntülerine varıncaya kadar takdim ettim." (internetten) Meselenin cami olmadığını, Küba ve Latin Amerika'da inşaat sektöründen pay kapmak için yarış olduğunu anlamak için arif olmak gerekmiyor. Bu gidişle korkarız RTE bütün Latin Amerika'yı da "TOKİ"lerle donatma hevesinde.

Ve böylelikle bir devir daha kapanıyor... Küba, buzlarla birlikte eriyen Latin Amerika'da son kaleydi. ABD'nin Latin Amerika'daki sömürgeci ve yarı-sömürgeci varlığına zamanında en acılı darbeyi vurmuş, en güçlü ve en uzun direnmiş olan

Küba Cumhuriyeti'nin sembolik değeri vardı. Bu gelişme ABD emperyalizminin kıtada yeniden boy gösterdiğinin habercisiydi. Sadece Küba halkı değil, genelde Latin Amerika halkları bu büyük gücü ülkelerinden defetmek, ona karşı direnmek için olağanüstü mücadeleler vermiş, büyük fedakarlıklar göstermişlerdi. ABD kıtaya yeniden dönüyordu!

ABD emperyalizmine 54 yıl "kafa tutmuş" küçük bir ada cumhuriyeti ve burnunun dibindeki "komünist" ülke olarak bilinen bu ülkedeki devrimin hangi yolu izlediği ve daha sonraki tarihi gelişmesinin nasıl olduğunun incelenmesi önemlidir. Küba devrimi neyi temsil etmektedir? Küba şimdi "tümüyle düşerken" sözkonusu olan komünizmin ve sosyalizmin yenilgisi midir? İster istemez bu sorular kendisini dayatmaktadır. Devrimin önderlerinin yaşamı ve mücadelesinin tanıtımı ile birlikte bu sorulara yanıt vermeye çalışacağız.

Dünya devrimci gençliğinin sevgilisi – Comandante Che Guevara

Enternasyonalist, devrimci, gerilla komutanı, militan savaşçı, öncü savaşçı, romantik devrimci, doktor...

1967 yılında Bolivya'da Barrientos'un askerleri tarafından kurşuna dizilme yoluyla katledilmeden çok çok önce dünya devrimci gençliğinin sevgilisi ve bir efsane olmuştu Ernesto Che Guevara.

Küba Devrimi'nin adları bir çırpıda yanyana sayılan dört önderi, dört ünlü kişiliği bilinir: Fidel CASTRO, Camillo CIENFUEGOS, Raul CASTRO ve Che GUEVERA... Ancak bunlar arasında Che Guevara'nın ayrı bir yeri, dünya çapında devrimci harekete sempati duyan herkesin, özelde de gençliğin gönüllerini fethetmesi bağlamında bir özelliği vardır. İlk dönemlerde mücadele arkadaşları tarafından "Arjantinli El Che" diye çağrılan bu devrim kahramanının adının geçtiği yerde peşpeşe sayılan sıfatlar çoktur: Enternasyonalist, devrimci, gerilla komutanı, militan savaşçı, öncü savaşçı, romantik devrimci, fokocu, doktor... Onu sevenler olduğu kadar, yürekten nefret edenler de vardı şüphesiz. En büyük düşmanı ABD emperyalizmi ve Latin Amerika'daki egemenler, gerici diktatörlüklerdi. Nihayetinde sürek avıyla peşine düşen ve onu Bolivya ormanlarında kurşuna dizdirenler de onlardı. Che'yi kurşuna dizerek belki de en büyük hatalarını işlediler, bir efsaneyi bitirmek isterken sonuçta bir devrim kahramanının ölümsüzleşmesine yardımcı oldular.

Peki ama kimdi El CHE? Arjantin'den Küba devrimine, ve daha sonra Afrika ve Bolivya'da gerilla savaşına doğru izlediği yol nasıl olmuştu?

"Ernestito" - Küçük Ernesto

14 Haziran 1928. Arjantin'in Rosario şehrinde orta halli bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya gelen Ernesto'nun çocukluğu iki yaşındayken yakalandığı ve ömrü boyunca onu çok zorlayan astım hastalığının gölgesinde geçer. Doktorların tavsiyesi üzerine aile mülkünü satarak astımlı çocuklarının sağlığına iyi gelecek bir iklim umuduyla Arjantin'in orta bölgesi Cordoba'ya Alta Gracia kentine taşınır. Astım nedeniyle Ernesto'yu okula göndermezler, ilköğrenimini annesi verir. Daha ileriki yıllarda orta okula ve liseye gitmesine karşın hastalığı nedeniyle öğrenimi hep kesintiye uğrar. Fakat Ernesto azimli ve başarılı bir öğrencidir.

İlerici, anti-faşist, anti-sömürgeci dünya görüşüne sahip ailesinin kapısı her zaman İspanya İç Savaşı'ndan kaçıp gelen göçmenlere açık olur. Onların yaşadıklarıyla ilgili hikayeler, İkinci Dünya Savaşı'nın vahşeti, Hitler ve Mussolini diktatörlükleri, İspanya İç Savaşı ve "annesinin bir başka anavatan için döktüğü gözyaşı"(1) –Che, kulağı bunlarla dolu büyür. Babası 1937'de İspanyalı Cumhuriyetçilerle Dayanışma Komitesi kurar ve İspanyalı göçmenleri biraraya getirmeye çalışır.

Öğrenim ve antifaşist gençlik yılları

1946'da Arjantin'de seçimlerle iktidara gelen ve Hitler ve Mussolini'ye özenen Peron iktidarına karşı öğrenci hareketleri gündemdedir. Baba-oğul antifaşist harekette örgütlüdür: Baba antifaşist "Accion Argentina"da ve oğul onun gençlik örgütünde.

Cordoba'da mühendislik fakültesine yazılmasına ve matematikte çok iyi olmasına karşın, Che kendinden 5 yaş büyük en samimi arkadaşı Alberto Granado'dan etkilenir ve çok sevdiği büyük annesi de hastalıktan ölünce kararını verir: Doktor olacaktır! Öğrenim döneminde biraz da öncü savaşçı kişiliğinden kaynaklı olarak sağlık bakanlığının petrol gemilerinde hastabakıcılık yapar. Gemiyle Comodoro Rivadavia'dan Trinidad ve Tabago'ya baştan başa bütün Karibik'i ve dahası Venezuela ve Brazilya kıyılarını dolaşır. Bir taraftan aşı doktoru olarak çalışmakta ve diğer taraftan fırsat buldukça gezmektedir. 1950'de mobiletiyle Arjantin'in iç

bölgelerine doğru seyahate çıkar ve bu yolculukta ülkedeki sosyal farklılıklara yakından tanık olur, zenginler ile yoksullar arasındaki uçurumun boyutlarını görür. Aynı yıl Chichina diye çağırdığı Maria del Carmen Ferreyra'la nişanlanır. Fakat nişanlılık da onu emellerinden alıkoyamaz. Zaten bu nişanlılık da fazla uzun sürmez. 1951'de arkadaşı Alberto Granado ile motosikletle bu sefer Arjantin'in güneyine doğru yol alır. Bu arada doktorluk öğrenimiyle ilgili bir dizi imtihanını tamamlamış ve öğrenimine ara vermiştir. Yolculukta peşini bırakmayan astım krizleri onu hastanelik eder. Doktor arkadaşıyla birlikte ülkeyi ve hatta kıtayı baştan başa dolaşmayı kafaya koymuş olan Che'yi ne hastalığı ne de başka bir şey durdurabilir. Hastalığına rağmen meşhur Inka tapınağı Machu Picchu'ya da çıkar, ülkenin çoğunlukla yoksullarını vuran cüzzam kliniklerini de dolaşır. İki kafadar Peru, Amazon bölgesi, Brazilya, Kolumbiya derken Bogota'da "şüpheli yabancılar" olarak tutuklanırlar. Serbest bırakıldıklarında yollarına devam eder ve Caracas/Venezuela'ya geçerler. Bu gezinin sonunda, ailesinin yanına, Buenos Aires'e geri dönmek isterken, arıza nedeniyle uçak Miami'den havalanmayınca, ABD'de kalan Che, üç hafta da burayı gezer. Ve böylece, toplam yedi aylık bir seyehatin ardından evine ve öğrenimine geri döner. 1953 Haziranın'da artık öğrenimini tamamlamış ve doktor olmuştur. Ancak, Che'nin yerleşik bir hayat sürdürmeye, doktorluğuyla ortalama bir burjuva hayat kurmaya niyeti yoktur. O' tifo, sıtma ve vebadan öte başka hastalıklara karşı mücadeleyi seçmiştir: Açlık, sömürü ve adaletsizlik...

Che yeniden yollara düşer, bu kez gençlik arkadaşı Carlos Ferrer ile birlikte Bolivya'daki devrimci hareket içindedir. Bolivya'da tutuklanma tehlikesinden kaçarak Ekvador'a ve oradan da Panama üzeri Guatemala'ya geçer. Burada aşk ilişkisi yaşadığı yarı-Çinli ve yarı-kızılderili Peru'lu Hilda Gadea ile tanışır. Bu arada Marksizme duyduğu ilgi artmış ve yoğun biçimde marksist kitapları okumaya başlamıştır.

Bütün Latin Amerika'da olduğu gibi, Guatemala'da da politik durum karışıktır. Burada da darbeler ve generaller döneminden sonra başkan seçilen Arbenz hükümetinin uyguladığı ve aslında küçük köylüler açısından büyük bir beladan başka bir anlama gelmeyen (Ecevit vari) toprak reformunun kısmen Guatemala'nın en büyük toprak sahibi "United Fruit Company"nin çıkarına dokunması ABD'yi harekete geçirmiş ve Latin Amerika'da alışagelindiği gibi CIA aracılığıyla darbe hazırlıklarına girişilmişti. 1952 yılında "Operation PBSUCCESS" ile Honduras üzerinden saldıran CIA destekli "Kurtuluş Ordusu" ülkeyi işgal eder ve Arbenz hükümetini devirir. Che ve arkadaşları silahlanmaktan ve örnek aldıkları İspanya İç Savaşı'nda olduğu gibi, savaşmaktan yanadır. Kısa sürede ama ajanlar tarafından arandıkları haberini alınca Ernesto Guevara arkadaşlarını da yanına alarak onlarla birlikte Arjantin konsolosluğuna sığınır. Buradan Meksiko'ya kaçmaya karar verirler.

Meksika bu dönem Franco faşizminden ve daha sonra da Alman ve İtalyan faşizminden kaçan devrimci ve demokratların, aydınların sığındığı ülkedir. Gerçi hemen her politik sığınmacı kabul edilmektedir, ancak sığınmacılara belirli sınırlamalar da getirilmiştir: Örneğin onlara mesleklerinde çalışma izni yoktur. Yaşamak için çalışmak zorunda olan Che önceleri turistlerin fotoğrafını çekerek para kazanmaya çalışır, daha sonra da "Prensa Latina" haber ajansı için çalışır.

Burada Hilda Gadea ile ilk evliliğini yapar ve 1956 Şubat'ında da büyük kızı Hilda dünyaya gelir.

Meksika'da Castro kardeşlerle tanışması

Ernesto Guevara, Castro kardeşlerle Meksiko şehrinde tanışır. Kübalı Maria Antonia Gonzalez'in evinde sığınmacılar sık sık biraraya gelmektedir. Hilda ile birlikte ziyaretlerinden birinde Ernesto, önce Fidel Castro"nun küçük kardeşi Raul ile tanışır. Marksist görüşlere yakınlık duyan Raul ve Ernesto arasında bu ilk buluşmadan itibaren sıcak bir dostluk başlar. Hemen her gün görüşen bu iki kafadar giderek birbirlerinden hiç ayrılmaz duruma gelirler. Daha sonraları Raul, Ernesto'yu abisi Fidel ile tanıştırır.

Fidel Castro, yenilgiye rağmen kamuoyunda büyük yankı uyandıran Monaco kışla saldırısını gerçekleştirmiş, az buçuk silahlı mücadele tecrübesine sahip, hapiste de iyi bir direniş sergilemiş bir siyasi kişilik, önderdir. Batista rejimine karşı mücadele etme kararlılığına sahip 26 Temmuz Hareketi'nin (Movimento 26 de Julio) kurucusudur. Grup, Maria Antonia Gonzalez'in evini hücre evi olarak kullanmaktadır. Fidel Castro, Meksiko'da bütün zamanını Batista rejimine karşı silahlı mücadelenin propagandasını yapmakla geçirmekte ve gerillaları örgütlemeye çalışmaktadır. Yerli halkın silahlı müca-

deleye hazır olduğunu, bunları kolaylıkla ikna edip yanlarına çekebileceklerini ileri sürer. Ernesto Guevara Fidel Castro'ya hayranlıkla bağlanır:

"Fidel beni çok etkilemişti. Olağanüstü bir adamdı. Akıl almaz şeylere kafa yoruyor ve çözümler üretiyordu. Günün birinde Küba'ya açılacağına ve oraya varacağına dair olağanüstü bir inanca sahipti. Oraya vardığında da savaşacak ve zafer kazanacaktı. Yapılmak zorundaydı, savaşılmak zorundaydı, düşünceleri eyleme dönüştürmek gerekliydi. Artık ağlamak değil, savaşmak gerekliydi. - Ernesto Guevara" (Che, "Bir asinin hayalleri", s. 71, Rütten & Loening)

Raul ve Che Fidel'in yanında ilk yeralanlardandır... Gerilla savaşına hazırlık yapılmak zorundadır. İspanya İç Savaşı'ndan tecrübeli Alberto Bayo gerillaların eğitimini üstlenir. Meksika'nın Chalco bölgesinde dağlarda üç ay boyunca kimi zaman açlık çekerek, kimi zaman soğuk ve yağmurla boğuşarak gece-gündüz yol alır, silah eğitimi yaparlar.

Kübalı gerilla grubuna katılan "Arjantinli" Ernesto, esasen gerilla grubunun savaşçısı değil doktorudur. Fakat, yakasını bırakmayan astım hastalığına rağmen, grup içinde işi ciddiye alan kişiliğiyle, disiplin ve azmiyle gerilla savaşçısı olarak da kendisini ispatlamıştır. Komutan Alberto Che'yi "iyi nişancılığı, disiplini, örnek kişiliği ve olağanüstü fiziksel dayanma gücü" nedeniyle övgüye layık görür. Grup içinde sevilen Ernesto'ya arkadaşları yerli dilinde "hey, sen" anlamına gelen "Che" kelimesini çok kullanması nedeniyle "El Che" lakabını takarlar.

1956 Haziran'ında birkaç gün içerisinde hemen hemen bütün devrimciler Meksika polisi tarafından tutuklanır. Bunların arasında Che ve Fidel Castro'da vardır. Diğer tutuklular kısa zamanda serbest bırakılırken oturma izinleri bitmiş olması nedeniyle Che, Fidel ve Calixto Garcia tutuklu kalır. Bu arada planlarını daha da somutlaştırırlar. Hapishaneden yazdığı 6 Temmuz tarihli bir mektupla Che ailesine Kübalı devrimcilerle birlikte diktatör Fulgencio Batista'ya karşı savaşacağını yazar. Hapishanede yürüttükleri açlık grevi sonucunda önce Fidel Castro ve daha sonra Che ve Garcia serbest bırakılırlar.

Aynı yılın Ağustos ayında, Che'nin savaşmak için Küba'ya gitme kararını kabul etmeyen Hilda Gadea, küçük kızı Hilda'yı alıp Peru'ya geri döner.

25 Kasım 1956'da gece yarısı saat 2'de motorlu yat "Granma" Küba'ya doğru denize açılır. 20 kişilik yata 82 gerilla binmiştir. Bunların yirmisi zamanında Fidel Castro ile birlikte Moncada Kışlası'na saldırıda çarpışmıştır, diğerlerinin doğrudan gerilla savaşı tecrübesi yoktur. Kübalı olmayan dört kişi vardır: Arjantinli doktor Ernesto Che Guevara, İtalyan Gino Dore, Meksikalı Guillen ve Dominik Cumhuriyeti'nden Pilot Ramon Meyas. Günlük tutma alışkanlığına sahip Che'nin ifadesine göre "tıka basa dolu yata gıda ve silah da yükleyince" yükü iyice ağırlaşmış, "fazlasıyla suyun içine gömülmüş", bunun yolaçtığı sallantı savaşçıları "kusmaktan perişan" etmiştir.

2 Aralık'ta "Granma" Küba kıyısına (Los Colarados) yaklaştığında savaşçılar tam olarak nerede olduklarını bile bilmezken havadan ve karadan Batista'nın askerlerinin saldırılarına uğrar, sazlıklar arasına dalarak kendilerini kurtarmaya çalışırlar. Gizli ajanlar gerilla grubunun harekatı hakkında bilgileri çoktan Batista rejimine uçurmuş ve burada tuzak kurulmuştur. Düşman ordusu çok güçlüdür, henüz Küba topraklarına yenice ulaşmışken 50'den fazla kayıp verirler. Gerillaların birçoğu çatışmada öldürülür, bir kısmı esir alınır.

Küba'da anlatılmaya doyulamayan bir efsaneye göre, ilk bir araya gelip kaç kişi kaldıklarını tespit ettiklerinde Fidel Castro "16 kişi mi kaldık. İyi, 16 kişiyle devrim yapılabilir." demiş.

Ordunun güçlü saldırısından canını kurtarabilen gerillalar Sierra Maestra dağlarının geçit vermez bölgelerinden büyük zorluklarla ilerleyerek El Hombrito vadisinde ilk kamplarını kurarlar. Burada biraz olsun kendilerini toparladıktan sonra esas işlerine, savaşmaya koyulurlar.

17 Ocak 1957'de Fidel Castro'nun önderliğinde aralarında Che, Raul Castro ve Küba devriminin çok sevilen devrimci önderlerinden Camilo Cienfuegos'un da bulunduğu toplam 22 gerilla La Plata kışlasına saldırır ve ilk askeri başarılarını elde ederler. Bu başarının ardından New York Times gazetesinde Fidel Castro ile bir ilk röportaj ve gerillaların fotoğrafları yayınlanır.

Gerillalar genelde gittikleri köylerde sempatiyle karşılanırlar. Köylülerden tedarik ettikleri gıda maddeleri karşılığında ya para öder ya da onlar için çalışırlar. Karşılıksız gıda almak, gaspetmek yok! Bu arada gerilla grubunun doktoru Che hastaları tedavi etmekte ve fırsat bulduğunda gerillalara okuma-yazma da dahil olmak üzere ders vermektedir.

"O durumda yalnızca seçkin bir savaşçı değil,

aynı zamanda harika bir doktordu, hem yaralanan yoldaşlarımızın yardımına koşuyor, hem de yaralı düşman askerlerine bakıyordu." (Fidel Castro'nun 8 Ekim 1967 tarihli konuşmasından)

Köylerden genç erkek ve kadınlar gerillalara katılmak için gelirler. 28 Mayıs'a gelindiğinde gerillaların sayısı 100'ü bulur ve El Uvero çatışmasından zaferle çıkarlar. Kazanılan her askeri başarıyla saflara akan gerilla sayısı da artar. Gerilla birlikleri büyüdükçe görevler de büyür. Che artık salt doktor olmaktan çıkmış, Fidel tarafından komutanlığa yükseltilmiştir. Che, Temmuz ayında Sierra Maestra dağlarında çarpışmaktadır. 6 Aralık'ta Conrado'da çatışmada kurşunlanarak yaralanır. Che'nin omuz ve kolu sargılı diğer elinde mavzer bulunan heykelin gerisinde bu yaralanma olayı vardır. Bu arada gerillaların toplam sayısı 300'e varmıştır. Kurtarılmış bölgelerde Che bir klinik kurmuş ve salt gerillaların değil, köylerden gelen hastaların bakımını örgütlemiştir. Fidel Castro giderek büyüyen hareketin bir yayın organına, bir gazeteye ihtiyacı olduğunu ileri sürer ve "Hiç yoktan klinik yarattın, okul kurdun. Gazete çıkarmayı mı beceremeyeceksin" (2) diyerek Che'yi gazete çıkarma görevine ikna eder.

Gerillanın kısmi zaferlerine karşılık olarak Batista rejimi de saldırganlığını artırır. Son bir kez daha 12 bin askerle büyük taarruz başlatılır. Köyler bombalanmakta, yoksul köylülerin evleri yakılıp yıkılmaktadır. Evlerinden ve köylerinden olan yoksulların Batista rejimine karşı öfkesi daha da artmakta ve birçoğu gerillarının saflarına katılmaktadır. Bu arada şehirlerde de ABD emperyalizminin uşağı Batista rejimine karşı hareketlenmeler artmaktadır, gerilla hareketi ile komünistler ve diğer gruplar arasında bir cephenin kurulması çalışmaları da gündemdedir.

Şubat 1958'de Che'nin kurduğu ve gerillaların sesi olan "Radio Rebelde" yayına başlar. Ağustos ayına gelindiğinde 8. gerilla birliğinin komutanı olan Che Küba'nın orta bölgesindeki Santa Clara şehrinin önlerindedir. Bunu izleyen aylarda Santa Clara kenti kuşatılır. Batista askerlerine silah taşıyan vagonlar boşaltılır. Silahlar ve askerler saf değiştirmektedir. 30 Aralık'ta Santa Clara kuşatması Che'nin komutasındaki birliklerin zaferiyle sonuçlanır. Bunu takiben Havana'dan Batista'nın ülkeyi terkettiği haberi gelir. Zafer kazanılmıştır!

Yaşasın devrim! Viva la Revolution!

2 Ocak 1959'da Che ve silah arkadaşı Camillo Cienfuegos (3) Havana'ya ulaşırlar. Fidel Castro ise Santiago de Cuba'ya varmıştır. Gerillalar Havana limanının girişindeki kalede karargah kurarlar. Che karargahın komutanıdır.

Küba Devrimi'nin savaşçısı, gerilla birliklerinin doktoru ve komutanı Che Guevera'ya 9 Şubat 1959'da resmen Küba vatandaşlığı verilir. Fidel ve Camilo Cienfuegos, Che ve Raul Castro Küba Devrimi'nin sayılan ve sevilen önderleridir. Batista'nın kaçarak paçayı kurtarması ve gerillaların zaferi ummadık bir gelişmedir ve ABD emperyalizminin suratında bir tokat gibi patlamıştır. Onlar diş bileyerek Küba devrimini boğmak için planlara koyulurken, Küba devriminin korunması ve yaşatılması için çalışmak gündemdedir.

Fidel Castro'nun güvendiği ve dayandığı en yakın yoldaşı olarak Che'ye çeşitli görevler düşmektedir. Che sırasıyla komutandır, diplomattır, Küba ulusal bankasının başkanıdır ve nihayetinde yeni kurulan "sosyalist" hükümette sanayi ve ekonomi bakanıdır.

Bu arada gerilla savaşı döneminde tanıştığı mücadele ve silah arkadaşı Aleida March ile evlenmiştir. Bu evlilikten dört çocuk sahibi olur.

Che, gerilla kıyafetini ve komutan yıldızlı beresini pek ender üzerinden çıkarır. Birleşmiş Milletler'de Küba'yı temsilen konuşma yaptığında dahi üzerinde bu uniforması vardır –dünya onu öyle: "Comandante Che" olarak tanır.

ABD emperyalizminin Küba'ya saldırısı

16 Şubat 1959'da Fidel Castro devrim hüküme-

tinin başbakanı olarak radikal reformlar ilan eder. İşçilerin asgari ücretini yükseltir, kiraları yüzde 50 oranında düşürür, ilaç, elektrik ve telefon faturalarında fiyatları indirir.

17 Mayıs 1959'da, devrimden üç ay sonra, büyük toprak sahiplerinin topraklarına el konulmak ve kooperatifleşmeye gitmek üzere radikal bir toprak reformu başlatır. Bunu yabancılara ülkede toprak mülkü sahip olmayı yasaklayan bir yasa izler. Devrimden önce Küba'daki toprakların nerdeyse yüzde 70'inin kullanım sahibi United Fruit Company gibi ABD'li şirketlerin olduğu bilindiğinde bunun ABD emperyalizmini nasıl da çileden çıkardığı tahmin edilebilinir. Bunları yabancı petrol rafinelerinin ulusallaştırılması hamlesi izleyince ABD Küba'dan şeker ithhâlâtına sınır getirir. Bunun üzerine Küba 26 ABD firmasını ulusallaştırır, buna karşılık ABD Küba'dan şeker ithalatını tamamen durdurur. Çatışma tırmanarak devam eder. Küba tüm ABD bankalarına el koyar, bunun üzerine ABD adaya tüm ihracatı yasaklar ve hâlâ gündemde olan(!) ticaret ambargosunu koyar. O güne kadar şeker ihracatının nerdeyse tümünün ABD'ye gerçekleştiren Küba ekonomisi için bu ambargonun sonuçları vahimdir. En önemli ihracat ürünü olan şeker için yeni alıcılar bulunmak zorundadır. 1960 yılında Che başkanlığında bir delegasyon yeni ticaret anlaşmaları yapmak üzere Sovyetler Birliği, Çin, Çekoslovakya ve Doğu Bloğu'nunun bir dizi diğer ülkesini dolaşır.

ABD'nin Küba rejimini devirme planları da bitmemiştir. Küba Devrimi'nin "arka bahçe"si olarak gördüğü Latin Amerika ülkelerine 'kötü örnek' olma tehlikesi mevcuttur:

"Küba örneği kötü, çok kötü bir örnektir! Bu kötü örnek tehlikelere karşı ve geleceğe doğru yürüyerek ayakta durdukça tekeller rahat uyuyamaz. Sözcüleri, «onu yoketmek gerekir» derler; Mecliste temsilci kılığına girmiş tekellerin hizmetkarları «bu 'komünist' kalesine müdahale gerekir» derler. Tröstlerin en hilekar savunucuları, «Küba'nın durumu bize çok endişe veriyor» diye fısıldarlar, fakat biz onların ne demek istediklerini biliriz: «Onu yıkmak gerekir.»" (4)

Önce Küba ile tüm diplomatik ilişkiler kesilir ve ardından 1961 yılında "Domuzlar Körfezi Çıkartması" olarak tarihe geçen saldırı gerçekleştirilir. 15 Nisan 1961'de B-26 B tipli bombardıman uçakları Havana havaalanını ve Santiago'daki askeri üsleri bombalar. Bundan iki gün sonra da ABD/Miami'deki Küba göçmenlerinden oluşan 1500 kişilik bir ordu gemilerle Playa Giron ("Domuzlar Körfezi") üzerinden askeri bir çıkartmayla Küba'yı işgal girişiminde bulunur. Amaç CIA desteğiyle Fidel Castro'yu devirmek ve ABD'de biçimlendirilmiş "sürgün hükümeti"ni işbaşına geçirmektir. Fakat CIA'in bu planı tutmaz. Fidel Castro'nun seferberlik ilanı ve anavatanı savunma çağrısıyla harekete geçen devrim ordusu Zapata yarımadası üzerinden 48 saat içinde körfezi kuşatmış ve işgalcileri büyük bir yenilgiye uğratmıştır. Bu muharebede ele geçirilen 1179 savaş esiri daha sonraları gıda ve dolar karşılığı değiş-tokuş edilmiş ve Küba'yı terkedip ABD'ye geçmelerine izin verilmiştir. ABD emperyalizmince tezgahlanan bu saldırının başarısızlığa uğratılması sadece Küba halkının özgüvenini muazzam yükseltmekle kalmaz, ABD emperyalizminin sömürgeciliğinden ve CIA destekli bu tür tezgahlarından nefret eden tüm Latin Amerika kıtasının anti-emperyalistlerini coşturur.

Küba krizi

ABD'nin unutturmak için çok çabaladığı Domuzlar Körfezi yenilgisinin üzerinden henüz bir buçuk yıl geçmemişken Küba yeniden dünyanın dikkatini üzerine çeker.

Dönem ABD emperyalizminin saldırganlaştığı, bunun karşısında Kruşçev revizyonizminin anti Marksist-Leninist, lafta barışçıl ("barış içinde yarış") gerçekte ise ABD emperyalizmiyle hegemonya dalaşı güden siyasetiyle "Doğu ile Batı arasındaki soğuk savaş"ın doruk noktasına vardığı dönemdir.

ABD Asya'da, Sovyetler Birliği'nin burnunun dibinde, son olarak da Türkiye'de amerikan üsleri kurunca, buna karşılık olarak Sovyetler Birliği de ABD'nin burnunun dibindeki Küba'ya göz diker. Temmuz 1962'de, Küba ordusunun kurmay başkanı konumundaki Raul Castro Moskova'da görüşmeler yapar ve nükleer başlıklı roketlerinin Küba'ya konuşlandırılması anlaşmasını imzalar. Havana hükümeti, özelde de Che Guevara bunu ABD emperyalizmini salt Küba'dan değil, bütün Latin Amerika'dan geri püskürtmenin aracı olarak görmektedir. Sagua la Grande'daki üsler ABD rejimince tespit edilince Pentagon harekete geçer. İlk olarak ada denizden kuşatma altına alınır, daha sonra Sovyet ticaret gemilerine uyarı ateşi açılır. Buna yanıt veren Sovyetler Birliği Küba üzerinde bir ABD jetini bombalayarak düşürür. (Bu jetin parçaları Küba'da devrim müzesinde sergilenmektedir.) İki büyük

güç arasında bir atom savaşının eşiğine gelinmiştir. Dünya nefesini tutar. Nikita Kruşçev'in son dakikada doğrudan John F. Kennedy'e yaptığı teklifle nükleer başlıklı roketlerin Küba'dan geri çekilmesi bunun karşılığında ABD'nin de Küba işgalinden vazgeçmesi yönündeki anlaşmayla kriz atlatılmış olur. Bu adım atılırken Fidel Castro'nun görüşü alınması bir yana, haber bile verilmemiştir. Başta Fidel Castro ve Che Guevara olmak üzere Küba yönetimi uzlaşmanın bu şekilde gelişmiş olmasından kesinlikle hoşnut değildir. Che Guevara bu adımı ABD emperyalizminin saldırganlığı karşısında verilen bir taviz olarak değerlendirmiştir.

Fokocu CHE

Devrimden sonraki 4 yıllık inşa çalışmasında CHE gerilla savaşçılığı yanında devrimin teorisyenliğine doğru da yol alır. Bu dönemde özelde devrimci gençlik hareketi üzerinde etkili olan birçok yazı kaleme almıştır. O' "Fokocu teorinin yaratıcısı" olarak tarihe geçer. Nisan 1960 yılında yayınlanan "Partizan Savaşı" kitabı birçok dile olduğu gibi Türkçe'ye de çevrilir. Türkiye devrimci gençlik hareketi içinde onu örnek alanlar Mahir Çayan ve arkadaşlarıdır. Marksist-leninist dünya görüşünü benimsediğini açıklayan CHE Guevara'nın ideolojik yaklaşımının en büyük zaafı, devrimin ve sosyalist inşanın öncüsü olarak proletarya partisinin önemini kavramamasıdır. Salt bu kadar da değil, devrimin zaferi için nesnel koşulların buna uygun olması, kitlelerin devrime hazır olması gereklidir. Devrim kitlelerin eseri olacaktır.

CHE'nin emperyalizme duyduğu nefret ve mücadele isteği dinmemekte, tam tersine daha da artmaktadır. Her yerde Küba, "bir-iki-üç-dört / daha fazla Vietnam!" yaratma devrimci sloganına sarılan Che'nin, sömürücülerle sömürülenlere "barış içinde birarada yaşama"yı öğütleyen modern-revizyonist teze içten bir tepkisi sözkonusudur. Haklı olarak bunu ihanet ve emperyalizm önünde diz çöküş olarak değerlendirmektedir. Che'ye göre Küba Devrimi örneğinde olduğu gibi gerilla savaşı için uygun bir "odak" seçilmeli ("Foco" odak demektir ve "Fokoculuk" kavramı burdan gelir.) Ve oradan yüklenerek sömürge ve yarı-sömürgelerde emperyalistlere ve yerli gericilere karşı savaş açılmalıdır.

Kendi görüşlerine yakın bulduğu Çin Halk Kurtuluş Savaşı'nın önderi Mao Zedung'a büyük hayranlık duymaktadır. Çin Komünist Partisi (ÇKP) yönetimi ve Mao Zedung'la görüşmek üzere Çin Halk Cumhuriyeti'ne seyahat eder. Fakat, Mao Zedung'la nezaket çerçevesinde çok kısa bir görüşmede bulunabilir ve ÇKP yöneticileri tarafından da fazla ciddiye alınmadığı kendisine hissettirilir. Hayal kırıklığıyla ülkeye dönen Che başkalarından birşey çıkmayacağını, bizzat kendilerinin gerilla savaşını başka ülkelere de taşıma görevine sarılmaları gerektiği düşüncesini savunur. Fidel Castro ile bu noktada ilk kez ciddi bir görüş ayrılığı yaşanır. Fidel Castro, Che'nin başka ülkelerde "gerilla savaşı"nı yürütme planını öncü savaşçılık olarak değerlendirir. O Che'nin Küba devriminin yaşatılması için ekonomik inşa görevlerinin başında durması görüşündedir. Ancak Che'yi durdurmak mümkün değildir. Ekonomi bakanlığı ve inşa çalışması ona göre işler değildir. O öncelikle emperyalizme karşı elde silah savaşmak isteyen gerilla komutanıdır. Fidel Castro, her ne kadar karşı çıksa da, sonuçta CHE GUEVARA'ya destek vermeye razı olur.

Comandante Che, 1965 Nisan'ında gizlice etrafında topladığı gönüllülerle birlikte gerilla savaşını yürütmenin şartlarının olgunlaştığını düşündüğü Kongo'ya hareket eder. Geride bıraktığı ilk evlilikten 1 ve ikinci evliliğinden 4 olmak üzere toplam 5 çocuğuna bir vasiyet mektubu kaleme almıştır:

"Sevgili Hildacık, Aleidacık, Camilo, Celia ve Ernesto

Eğer bu mektubu okumanız gerekirse bu, sizlerin arasında olmadığımdan olacaktır. Beni zar zor hatırlayacaksınız, en küçükleriniz ise hiç hatırlamayacaktır. Babanız düşündüğü gibi hareket eden bir adamdı ve kesinlikle inançlarına bağlıydı.

İyi bir devrimci olarak yetişin. Doğaya egemen olmayı olanaklı kılan tekniğe egemen olmak için çok çalışın. Devrimin önemli olduğunu ve bizlerin yalnız başımıza hiçbir değerimizin olmadığını hatırda tutun. Her şeyden önce de dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir kişiye karşı yapılan herhangi bir haksızlığı daima yüreğinizin en derin yerinde hissedebilin. Bu, bir devrimcinin en güzel niteliğidir. Sizi ufaklıklar, hep görmeyi umuyor ve kocaman kucaklıyorum.

Babanız"

Che sadece çocuklarına değil, anne-babasına da bir veda mektubu yazar. Bu satırlarda Che'nin içinde çatışan iki görüşün, attığı adımın doğruluğuna ilişkin şüphe ile iradeci mücadele isteminin

seslendirildiğini görmek mümkün. Ne var ki, CHE kendini –derhal, şimdi– silahlı mücadelenin gerekliliğine inandırmıştır bir kere:

"Sevgili ihtiyarlar...

Yaklaşık on yıl kadar önce, size yine böyle bir veda mektubu yazmıştım... Çok daha bilinçli olmak dışında, hiçbir şey değişmedi özünde; Marksizm anlayışım derinleşti ve netleşti. Özgürlük adına savaşanlar için tek çözüm yolunun silahlı mücadele olduğuna inanıyorum ve bu inanca uygun olarak davranıyorum...

... Çokları bana öncü savaşçı diyecek, evet öyleyim -ama farklı bir türden- inançlarını doğrulamak uğruna postunu tehlikeye atan türden...

Bundan böyle, bir sanatçı dikkatiyle eksikliklerini gidermeye çalıştığım irade gücüm taşıyacak, şu sallanan bacaklarımı ve çoktan tükenmiş olan ciğerlerimi. Ve bunu becereceğim.

Arada bir düşünün yirminci yüzyılın şu fedaisini...

Ve isyankar, başıboş oğlunuz kucaklar sizleri.

Ernesto"

Bu arada uzun zamandır kamuoyunda gözükmeyen Comandante'nin akibeti dünya kamuoyunun merak konusu olmuştur. 3 Ekim 1965'de bu merakı dindirmek amacıyla Fidel CHE'nin resmi veda mektubunu kamuoyuna okumak zorunda kalır:

"Fidel,

Dünyanın başka ülkeleri benim mütevazı çabalarımın yardımını istiyor. Ben senin Küba'ya olan sorumluluğunun sana imkan vermediği şeyi yapabilirim. Ayrılmamızın zamanı geldi.

Bunu acı ve sevincin karışımıyla yaptığım bilinsin; burada benim kurucu umutlarımın en safını ve sevdiklerim arasında en sevgili olanı bırakıyorum

Camilo Cienfuegos ve Che Guevara'nın mumdan heykelleri. Havana Devrim Müzesi

ve beni evladı gibi kabul eden bir halkı bırakıyorum. Bu, benim ruhumdan bir parça koparmaktır. Yeni savaş alanlarında bana vermiş olduğun inancı, halkımın devrimci ruhunu, görevlerin en kutsalı olan nerde olursa olsun emperyalizme karşı mücadele etme görevini yerine getirme duygusunu taşıyacağım.

Başka gökler altında son saatim geldiğinde benim son düşüncem bu halk ve özellikle sen olacaksın. Öğrettiklerin için ve eylemlerimin en son sonuçlarına dek sadık olmaya çalışacağım, örneğin için sana teşekkür ettiğimi, Devrimimizin dış politikası ile her zaman özdeşleştiğimi ve buna devam edeceğimi, sonumun geldiği herhangi bir yerde Kübalı devrimci olmanın sorumluluğunu duyacağımı ve öyle davranacağımı, çocuklarıma ve karıma maddi hiçbir şey bırakmadığımı ve bundan üzüntü duymadığımı, aksine sevindiğimi, onlar için hiçbir şey istemediğimi çünkü devletin onlara yaşama ve eğitim görmeleri için gereken her şeyi vereceğini biliyorum.

Zafere kadar –Daima!

Ya Devrim ya ölüm!

Ernesto Che Guevara"

CHE Afrika'da

CHE sömürgeci güçlerin paralı askerlerine karşı gerilla savaşını örgütlemek için Kongo'dadır, ancak Kongo'nun koşulları hiç de onun beklediği gibi değildir. Gerilla birliğini tutmak için büyük zorluklarla boğuşurken başka bir engelle karşılaşır. Sovyetler Birliği yönetimi CHE'nin Kongo'daki harekâtlarından hiç de memnun değildir. Başkan Fidel'e ve Küba yönetimine CHE'yi geri çekmesi için baskı yaparlar. Beklediği verimi alamayan CHE, Fidel'in de sıkıştırmasıyla yeniden Küba'ya döner. Ancak, niyeti kalmak değil, gerilla savaşı için yeni bir "Foco" seçmektir. Fidel Castro bir kere daha CHE'yi kalmaya ikna etmeye çalışır. Fakat O' kararlıdır: Bolivya'ya geçecektir!

Ve...Comandante CHE Guevara'nın Bolivya macerası

Bolivya'yı seçmesinin gerekçeleri vardır: 1950'lerden itibaren belirli ölçüde ekonomik kalkınma yaşayan Bolivya yeni bir ekonomik ve siyasi krize gebedir. Haiti'den sonra köylülerin en yoksul olduğu bir Latin Amerika ülkesidir. Peru, Brazilya, Paraguay, Arjantin ve Şili olmak üzere beş Latin Amerika ül-

kesine sınırı olması açısından coğrafi önemi vardır. Ülkede maden işçileri siyasi olarak örgütlüdür ve geçmişte La Paz'da sol bir hükümeti başa getiren bir halk ayaklanması tecrübesi yaşanmıştır. ABD tarafından desteklenen General Barrientos 1964'de askeri bir darbeyle başa geçmiş ve 1966'da seçimle kendini onaylatmış olmasına karşın Bolivya ordusu pek de güçlü değildir.

3 Kasım 1966'da, sakalları kesilmiş, gözlüklü Adolfo Mena Gonzalez adına düzenlenmiş sahte bir kimlikle Bolivya'ya ayak basar. Bolivya'nın güneydoğusunda Nancahuazu'da, toplam yüzbindolar harcayarak, vahşi ormanlıkta 15 bin kilometrekarelik bir alan, silah, iki toyota cip, diğer ihtiyaç gereçler ve gıda malzemesiyle bir köy evini üs tutarlar. CHE'nin Sierra Maestra'da birlikte çarpıştığı bazı silah arkadaşları ve Bolivya'dan yeni kazandıkları maden işçileriyle yeni bir gerilla grubu oluştururlar. Modern-revizyonist Sovyetler Birliği yanlısı Bolivya Komünist Partisi'nin yönetimi bu plana çok da hoşnut bakmamakta ve şikayetleriyle Moskova üzerinden Küba üzerinde etkide bulunmaya çalışmaktadır. Ancak devrimci otoritesinden çekindikleri için CHE'yi doğrudan karşılarına almamaya da özen göstermektedirler. Buna reğmen çatışma kaçınılmaz olur ve kurulan "ortak cephe" içinde askeri harekâtın kimin genel sorumluluğunda yürüyeceği konusunda CHE ile Bolivya Komünist Partisi genel sekreteri arasında çelişki yaşanır. Bolivyalı gerillalara "Kübalı komutan" onlar açısından kabul edilemezdir. Enternasyonalizm ruhu taşıyan CHE ne yazık ki, komünist saflarda da varlığını koruyan milliyetçi duyguları yeterince hesaba katmaz. Genel sekreter Montje gerillalarını geri çeker. Geriye bir düzine tecrübeli Kübalı gerilla savaşçısı, 30 kadar Bolivyalı ve bir kaç Perulu ve Arjantinli tecrübesiz ama savaşmak isteyen bir grup kalır. Küba'dan olduğundan çok daha kötü şartlarda bunları eğitmek ve gerilla savaşçıları birliğine dönüştürmek için çok çaba ve sabır gereklidir.

Fakat çok değil, Ocak 1967'de gerillalarının varlığından hükümet haberdar olur ve ordu peşlerine düşer. Yağmur dönemidir. Ayrıca tabiatın oldukça çetin ve nüfusun az olduğu bir bölgededirler. Bolivyalılar da dahil olmak üzere bölgeyi iyi tanımamaktadırlar. Gıda ve ihtiyaç tedarik etmeleri bu koşullarda oldukça zorlaşmaktadır. Küba'da olduğunun tersine köylüler onlara kucaklarını açmamakta, bilakis şüpheyle yaklaşmaktadırlar.

Mart ayında gerilla grubundan kaçan 2 Bolivyalı düşman askerleri tarafından teslim alınır ve böylece gerilla birliğinin varlığı iyice ortaya çıkar. Gerillaya önderlik edenin komutan CHE olduğu henüz bilinmemesine rağmen, askeriye ABD'ye durumu bildirir ve destek ister. Kısa bir zaman sonra bir çatışmada ilk askerin gerillalar tarafından öldürülmesi üzerine ordu alarma geçer ve bütün bölgeyi çember içine alır. Artık silah takviyesi imkansızlaşmış ve sürek avı da başlamıştır. Castro'dan yardım talep eden mektubu gönderdiği ulaklar da esir alınıp istenilenden de öte konuşunca gerillanın komutan CHE tarafından yönlendirildiği bilgisi de hükümete ulaşır. Artık Barrientos ordusunun karşı taarruzu başlamıştır. Radyoda her gün Castro-komünizmine karşı propaganda yapılır ve eylem başarılı biçimde yabancı askerlerin işgal harekâtı olarak tanıtılır. Yerli köylülerin gerillalara karşı mesafeli, şüpheli yaklaşımı milli duygularla da pekiştirilmiş, rüzgar güçlü bir şekilde karşıdan esmeye başlamıştır. CHE günlüğüne köylülerden umdukları desteği bulamamanın

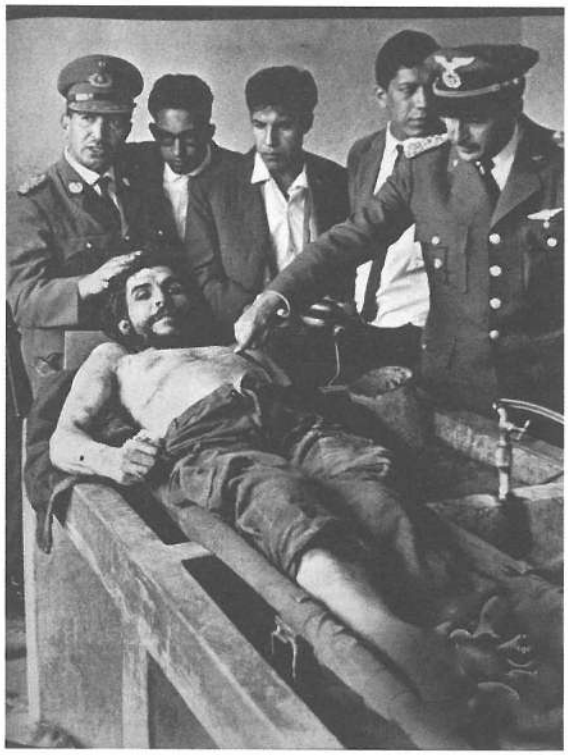

Barrientos'un CIA destekli adamları CHE'nin cesedinin etrafında zafer pozu veriyor! Amaçları Comandante CHE'yi aşağılamak, halklar nezdinde küçük düşürmek. Fakat egemenlerin niyeti ters tepiyor! Enternasyonalist CHE'ye devrimciler ve ezilen halklar sevgiyle sahip çıkıyor.

hayal kırıklığını not etmektedir: "Köylülerin seferber edilebilmesi sözkonusu değil." Gerilla üslerini kurmak ve yaygınlaştırmak bir yana artık hayatta kalabilmenin mücadelesini vermektedirler. Açlık, susuzluk ve moral bozukluğunun yarattığı huzursuzluk... İlaçlarını da tüketen CHE bir yandan astım hastalığıyla boğuşmakta ve bir yandan da gerillalar arasındaki çekişmelere, ihanete ve her türden kötülüğe karşı durmaya çalışmaktadır. Telsiz ve haberleşmeyi sağladıkları kısa dalga radyoyu da kaybedince Fidel Castro'nun Havana radyosu üzerinden verdiği şifreli bilgileri de artık edinememektedir. Artık tam bir kapandadırlar. Toplam 11 ay süren Bolivya macerasının sonu gelmiştir, gerillalar ölümkalım mücadelesi vermektedirler.

8 Ekim 1967 sabahı CHE grubunda kalan 16 gerillayla birlikte La Higuera köyünün dibindeki derin uçurum yamacından geçmekteyken askerlerin tuzağına düşer. Bir köylü onları ihbar etmiştir. Askerler el bombaları ve makinalı tüfeklerle saldırırlar. CHE'nin silahı hasar alır ve kollarından ve bacaklarından yaralanır, gerilla arkadaşı onu ateş hattından çekmeye çalışır, ancak askerler silahları doğrultmuşlardır. CHE'ye teslim olmaktan başka çare kalmamıştır. Askerlerin çağırdığı subay ona kim olduğunu sorar. O zamana kadar kendisini komutan Ramon olarak tanıtmış olan CHE kim olduğunu söyler.

Esirler La Higuera'daki okula getirilirler. Burada önce bir subay, ertesi gün de bir CIA ajanı CHE'yi sorguya çeker, günlüğünü ve diğer belgelerin fotoğrafını çeker. Bundan sonra ne olduğu konusunda birbiriyle çelişen ifadelerin varlığı sözkonusudur. Ancak şurası kesindir: Öğleye doğru La Paz'dan CHE'nin öldürülmesi emri gelir. General Mario Teran CHE'nin esir tutulduğu sınıfa girer. Kıyafetleri yırtık, ayağında sadece deri parçaları kalmış, saçları keçeleşmiş, hastalık ve açlıktan zayıf düşmüş ve son çatışmada yara almış vücuduyla CHE dimdik karşısında dikilmektedir. Mario Teran oturmasını söyler. Generalin kendisini öldüreceğini farkeden CHE buna karşılık olarak: "Hayır, ayakda duracağım. Bir insan öldürüyorsunuz." der. Komutan tüfeğini kaldırır ve göğsüne ateş eder. Comandante CHE, Ernesto Guevara de la Serna, 9 Ekim 1967'de, saat 13:10'da, 39 yaşında, kurşuna dizilerek hayatını kaybeder.

Aynı gün CHE'nin naaşı helikopterle en yakın şehir olan Vallegrande'a taşınır ve kamuoyuna gösterilir. Hükümet CHE'nin çatışmada öldüğünü ileri sürmektedir ve naaşı da buna göre hazırlanmıştır. Katiller CHE'nin cesedinin etrafında toplanıp zafer pozlarıyla resim çektirmekten de geri kalmamışlardır. Amaçları Comandante CHE'yi aşağılamak, halklar nezdinde küçük düşürmektir. Ama egemenlerin niyeti bir kere daha ters teper!

CHE'nin katli bütün dünyada devrimcileri üzüntüye boğar. Enternasyonalist CHE'ye ezilen halklar sevgiyle sahip çıkar. O sadece Latin Amerika'da değil, bütün dünyada bir devrim kahramanı, bir efsane olur.

Barrientos'un CIA destekli adamları CHE'nin yüz maskesini ve parmak izlerini aldıktan sonra ellerini keser ve formaldehite basarlar. Sonra da ceset yokedilir. Cesedin yakıldığı iddiasına karşın, 30 yıl sonra, 1997'de bir uçak iniş pistinin kenarında CHE'nin kemikleri bulunur. Küba hükümetinin talebi üzerine CHE'nin kemikleri Küba'ya, zafer kazandığı Santa Clara'ya taşınır.

Burada CHE'nin dev bir heykelinin olduğu bir anıt mezara gömülür. Aynı alandaki müzede CHE'nin orijinal günlüğü ve bir dizi kişisel eşyası da sergilenmektedir.

FİDEL CASTRO'NUN TARİHİ KONUŞMASI

Devrimci yoldaşlar,

Che'ye ilk kez 1955 Temmuz ya da Ağustos'unda rastladım. Bir gece içinde, gelecekteki Granma yolcularına katılmaya karar verdiğini yazmıştı, oysaki o anda yolculuk için ne gemi, ne silah, ne de insan vardı. İşte bu koşullar altında Raul ile birlikte, Che, Granma listesinde yer alan ilk iki kişiden biri oldu.

O günden beri oniki yıl geçti. Mücadele dolu ve tarihi bakımdan anlamlı günler bunlar. Bu zaman içinde, ölüm, pek çok mert ve değerli insanı aramızdan aldı. Fakat, aynı zamanda, devrim yıllarında, olağanüstü insanlar ortaya çıktı. Bu kişiler devrimciler arasında çelikleşmişti. Bunlarla halk arasında anlatamayacağım derecede güçlü sevgi ve arkadaşlık bağları kuruldu.

Bu gece, bize en yakın olanlardan birini, en çok hayranlık duyulan, en çok sevilen ve kuşkusuz, devrimci yoldaşlarımız arasında en olağanüstü olan birini anmak için toplandık. Onun için ve onunla dövüşüp onunla düşen kahramanlar için, Che'nin tarihe şanlı ve unutulmaz bir sayfa ekleyen uluslararası ordusu için duygularımızı dile getirmek üzere buradayız.

Che, sadeliğiyle, karakteriyle, doğallığıyla, arkadaşça tutumuyla, kişiliğiyle, kendine özgü nitelikleriyle, daha başka özellikleri ve eşi emsali bulunmaz erdemleri öğrenilmeden önce bile, hemen sevgi uyandıran kişilerdendi.

ilk günlerde, birliğimizin doktoruydu. Daha sonraları arkadaşlık bağları ve onun için beslenen sıcak duygular daha da güçlendi. Emperyalizme karşı nefret ve kinle doluydu. Bunun nedeni yalnızca politik eğitiminin daha o zamanlarda oldukça gelişmiş olması değildi. Ayrıca, kısa bir zaman önce, Guatemala'da kiralık askerlerle devrimi bastıran katil emperyalizmin işgaline tanık olmuştu.

Che gibi biri için, fazla araştırıp soruşturmaya, kanıt aramaya gerek yoktu. Bu duruma karşı silah elde savaşmaya hazır insanların varloduğunu bilmek ona yetiyordu. Bu insanların içten gelen devrimci ve yurtsever ideallerden esinlendiklerini bilmek onun için yeterliydi. Fazlasıyla yeterliydi.

1956 Kasım'ının sonlarında bir gün, bizimle birlikte Küba'ya doğru yola çıkmaya karar verdi. Bu yolculuğun onun için özellikle çok zor olduğunu hatırlıyorum, çünkü yol hazırlığı koşulları içinde kendisine gerekli olan ilaçları bile yanına alamamıştı. Yolculuk sırasında, şiddetli bir astım krizine yakalandı, hastalığın pencesinde çaresizdi, yine de ağzından tek bir şikayet sözü çıkmadı.

(...)

En başta gelen belirleyici özelliklerinden biri, en tehlikeli görevler için derhal gönüllü olmakta gösterdiği yiğitlikti. Elbette ki, bu da büyük bir hayranlık uyandırıyordu -her zamanki hayranlığın iki katını uyandırıyordu. Bu ülkede doğmamış olan, bizimle savaşan bir asker, derin düşüncelere sahip bir adam, zihni kıtanın diğer parçalarında mücadele etme hayalleriyle dolu bir kişi, her an en tehlikeli görevleri üstelenecek kadar, hayatını sürekli tehlikeye atacak kadar kendi kaderini hiçe sayan, kendini feda eden yiğit bir savaşçıydı. (...) Gerilla savaşçısı olarak bir Achille topuğuna sahipse, bu onun son dereceye varan mücadeleciliği, tehlikeyi hiçe saymasıydı."

(Fidel Castro'nun 8 Ekim 1967 tarihli konuşmasından, http://www.inadinadevrim.8m.com/custom3.html)

Küba Devriminin Önderi - "Maximo Lider" - Fidel Castro

Küba devrimini zafere götüren ve en uzun ömürlü "bloksuz ülke" olarak varlığını sürdürmesine hizmet eden tartışmasız önder Fidel Castro'dur. Küba'nın kurtarıcısı: "Libertador", büyük önderi: "Maximo Lider" olarak anılan Fidel Castro 49 yıl iktidarda kaldıktan sonra 80 küsür yaşında aktif siyaset sahnesinden geri çekilmiş ve iktidar koltuğunu devrim yıllarından beri silah arkadaşı ve yoldaşı olan küçük kardeşi Raul Castro'ya devretmiştir.

Yirminci yüzyılın devrimlerini yaşamış bir dizi ülkeyle karşılaştırıldığında küçücük bir ada devleti olmasına karşın Küba Cumhuriyeti ve onun başeğmez lideri Fidel Castro dünya kamuoyunun özel dikkatini çekmiştir. Salt bu dahi bu özel konumun nerden kaynaklandığına yakından bir bakmayı gerektirmektedir.

Bir lider doğuyor

Fidel Castro'nun babası İspanya'da işsiz kaldığı için Küba'ya göç eden bir tarım işçisiyken şeker

baronu konumuna yükselebilmiş bir kişiliktir. Bir dönem United Fruits Company'nin tarlalarında çalışmıştır. Ancak biraz şansı yaver gittiği, biraz da toprak sahibi olma hırsıyla çalıştığından zamanla bu amacına erişir, ucuz bir şekilde kaptığı topraklarla yerli bir şeker baronuna kadar büyür. Ağustos 1927'de Fidel dünyaya geldiğinde aile artık varlıklıdır ve köyde sözü geçmektedir. Fidel, babasının köyde kurduğu ilkokula gider. Bunu cizvit papazlarının okulunda 9 yıllık bir eğitim izler. Çok sıkı, çok disiplinli bu okulda derslerinde başarılıdır. Ayrıca, okulun beyzbol takımının yıldız oyuncusudur. (Beyzbol Küba'da halk sporudur.) Bu okuldaki eğitimle ilgili olarak Fidel Castro daha sonraları şunları söylemiştir:

"En berbatından gerici bir zihniyetle eğitildim ve birçok yılımı bağnazlık, batıl inanç ve yalanlarla kaybettim." (5)

Dokuz yıllık eğitimin ardından, 27 Eylül 1945'de Karibiklerin en ünlü yüksekokulu Havana Üniversitesi Hukuk Fakültesine yazılır. Kısa zamanda politikleşir. 40'lı yıllarda çoğu yerde olduğu gibi Havana'da da üniversiteler her şeyden önce siyaset alanlarıdır. Genel siyasi planda Latin Amerika'da politik durum zaten oldukça karışıktır. Küba'da ise daha da hareketli bir politik ortam vardır.

Kristof Kolomb'dan bu yana İspanya'nın sömürgesi olan Küba'da 19. yüzyıl ortalarından itibaren bağımsızlık mücadelesi verilmektedir. Yüzyılın sonuna gelindiğinde Amerika'da sürgünde yaşayan şair Jose Marti bütün bu hareketleri ulusal kurtuluş hareketi olarak bir havzada toplayabilecek karizmatik bir önder olarak sahnede belirir. 1892 yılında, ABD'de sürgünde, Partido Revolucionario Cubano (PRC) Küba Devrimci Partisi'ni kurar ve bağımsız demokratik bir Küba amacını açıklar. Şubat 1895'de ülkedeki ulusal bağımsızlık hareketinin başına geçmek için Küba'ya gelir. Fakat, ülkeye gelişinin bir kaç hafta sonrası bir çatışmada İspanya ordusu askerleri tarafından vurulur. Jose Marti Küba'da tüm siyasi gruplarca sahip çıkılan bir ulusal kahraman olur.

1898 yılına gelindiğinde Kübalı ulusal kurtuluşçular zafer arifesinde olduklarını düşünürlerken bu kez ABD işgaline maruz kalırlar. Paris'te İspanyol sömürgecileriyle yapılan pazarlıklar ve "barış anlaşması"nda ne Kübalı temsilci vardır, ne de onların talepleri sorulmuştur. Bir sömürgeci gitmiş onun yerine bir başka sömürgeci gelmiştir.

1 Ocak 1899'da İspanya adayı resmen ABD'ye teslim etmiştir. Bunu izleyen dört yıl boyunca ABD askerleri ülkeyi yönetirler. Daha sonra gerçi ABD askerleri geri çekilir ve 20 Mayıs 1902'de Küba Cumhuriyeti ilan edilir, ancak bu göstermelik bir geri çekiliştir. Çünkü dayatılan anayasada ABD'ye çıkarlarına zarar geldiği noktada askeri müdahale hakkı tanınmıştır. Böylelikle ABD elçiliğince yönetilen göstermelik hükümetlerin seçildiği yarı-sömürgeliğe geçilir. Ülkenin bütün kaynakları ABD tekellerinin ve geniş toprakları United Fruited Company gibi şirketlerin eline geçer. Küba ABD'nin şeker kamışı üreticisi olur. 1919'lara gelindiğinde ABD'deki alkol yasağıyla birlikte adanın kontrolü ABD-mafyasının eline geçer. Şeker kamışından üretilen rom ihracatı, kumarhaneler ve eğlence turizmi mafyanın kontrolündedir. Küba ABD'nin "batakhanesi" durumundadır.

Politik çalkantılar hiç bitmez, darbeler, kukla rejimler, reform vaadleriyle iş başına gelen yiyici hükümetler... Bu böyle sürer gider. Küba halkının ABD emperyalizmine ve onun kukla rejimlerine karşı kini her geçen gün daha da artmakta, bağımsızlık istemi güçlenmektedir.

Öğrenci hareketi lideri Fidel

Fidel Castro 1945'de üniversiteye yazıldığında Havana Üniversitesi kaynamaktadır. Kaydını yap-

tırmasının üzerinden çok geçmeden Fidel kendini siyasetin içinde bulur. Siyasi çalışmalardan ve çok sevdiği beyzboldan derslerine çok fazla vakit kalmamaktadır. 1946/47 dönemine gelindiğinde Fidel Castro ünlü bir öğrenci lideridir ve öğrenimini tamamladığı 1950 yılına kadar da hep eylemlerin içinde olur. Babasının baskısıyla okulu bitirdikten sonra avukat olarak çalışmaya başlar. Ancak Fidel'i avukatlık ve para kazanmak ilgilendirmemektedir. O canla-başla ve bütün zamanıyla siyaset içindedir. ABD hegemonyasına ve onun kukla hükümetlerine karşı Küba'nın bağımsızlığı ve reformlar için oluşturulan "Ortodokslar platformu" içinde çalışmakta ve 1952'deki parlamento seçimlerinde adaylığını koymak için hazırlık yapmaktadır. Ancak bu hevesi yarım kalır. 10 Mart 1952'de sabahın erken saatlerinde ABD'den ülkeye yeniden gelmiş olan Batista, adamlarıyla birlikte Havana ordu karargahına gelir ve kendini devletin başı ilan eder. Batista'nın askeri darbeyle devirdiği hükümetin başı olan Prio hiç itirazsız Küba'yı terkeder gider, giderken de devlet kasasından 90 milyon doları çalmayı ihmal etmez.

Devrimci/ulusal bağımsızlıkçı Fidel

Darbe olunca Fidel önce kızkardeşinin evinde saklanır. Orada kendisini ziyarete gelen Alfredo Guevara ona komünistlerle birlikte Batista rejimine karşı mücadele etme önerisini getirir. Fidel bunu kabul etmez, marksist kitaplar okumuştur, ama komünist değildir, ayrıca Moskova tarafından yönetilmeye de razı değildir. Batista diktatörlüğünü kendi bağımsız hareketiyle devirmek istemektedir. Fakat Batista rejimi şartlarında politik mücadele hiç de kolay değildir. Fidel ve arkadaşları giderek silahlı mücadelenin gerekliliği noktasına gelirler. Fidel'e göre laf üretmekten başka birşey yapmayan Ortodokslardan yollarını ayırır ve ve bir halk devrimi için mücadele yolunu seçerler. Fidel, Batista'ya karşı ajitasyon aracı olarak "El Acusador" (Davacı) adlı bir gazete çıkarmaya başlar, ayrıca bir de korsan radyo yayını başlatır. Saflarına insan kazanmak için Küba'yı baştan başa dolaşır. Başlangıçta "Hareket" olarak adlandırdıkları örgüt gizlilik içinde çalışmak ve hücreler temelinde örgütlenmektedir. Harekete kazandıkları yaklaşık 1500 kişinin çoğu işçidir, üniversite öğrencileri azınlıktadır. Bunlardan biri de Fidel'in küçük kardeşi Raul'dür. Raul, Viyana'daki Dünya Komünist Gençliği buluşmasına katılmış ve ülkeye döndüğünde de tutuklanmıştır. Abisi Fidel onun yardımına koşmuş ve Raul'ü hapisten kurtarmıştır.

"26 Temmuz Hareketi"

1953 yılında Fidel Castro devrimi başlatmak için tarih belirler: 26 Temmuz'da Santiago'daki Moncada kışlasına saldırı düzenleyecek ve silah depolarını açacaklardır. Aynı anda adalet sarayı ve şehir hastanesi basılacak ve radyodan bu baskınların propagandası yapılarak halk ayaklanmaya çağrılacaktır. Moncada kışlasına saldırı gerçekleştirilir, ama başarıya ulaşma şansı olmaksızın yarım saat içinde Batista'nın askerleri tarafından bitirilir: Birçok eylemci katledilir ve sağ kalanlar da tutuklanır... 26 Temmuz hareketi başlamadan bitmiştir! Fidel Castro 15 yıl hapis cezası alır. Fidel ve arkadaşları hapisteki zamanı boş geçirmeyecek cezaevini okula çevireceklerdir. Büyük bir disiplinle çalışır, Karl Marx ve Lenin'in eserlerini ve daha nice kitap okurlar. Monaco kışlasına yapılan bu saldırı kamuoyunda da büyük yankı uyandırır.

1954 yılının sonuna gelindiğinde Küba'da yine huzursuzluklar artmıştır. Batista halkı yatıştırmak için bazı tavizler verir bu arada genel af da çıkarır. Castro kardeşler yeniden özgürdürler. Batista rejimine karşı mücadeleyi sürdürmek için Moncada kışlasına saldırı günlerinden tanıdıkları bazı arkadaşlarıyla birlikte "26 Temmuz Hareketi" örgütünün ilk gizli hücresini kurarlar. Muammalı bir çalışmayla taraftarlar örgütlemeye başlarlar. Castro kardeşler kısa zamanda açığa çıktıkları ve rejim tarafından izlendikleri için ülkeyi terketmek zorunda kalırlar. Önce Raul Meksiko şehrine kaçar, daha sonra da Fidel onun yanına gider.

Sonrası: Meksiko'da Che ile tanışmaları... Küba'ya yeniden dönüp gerilla savaşını başlatma planları...

İmkansızı başarıp "Granma" yatıyla adaya çıkışları... Batista askerlerinin saldırısından geriye kalan 16 kişilik gerilla grubuyla başlayıp Küba devriminin zaferiyle taçlanan partizan savaşları... (Tarihin bu kesit, CHE'nin mücadelesini ele alan bölümde daha detaylı anlatılmaktadır.)

İşçi eylemleri ve Küba Komünist Partisi

Fidel Castro ve arkadaşları Meksika'da Granma seferinin hazırlıklarını yaparken, Küba'da da sınıf mücadelesi sertleşmeye başlıyordu. Bu dönemde işsizlik oranı yüzde yirmi idi. Şeker sanayinin çökmesi ise işsizliğin kronik hale gelmesine neden olmuştu. Küba'da egemen sınıflar arasındaki çelişki ve çatışmalar artıyordu. İşçi sınıfı hareketindeki varolan hoşnutsuzluk grev ve çatışmalara dönüşmüştü. Halkın ve özelde de gençliğin ABD emperyalizme ve onun uşaklarına karşı kini bileniyordu. Kısacası Küba'da devrimci bir durum vardı. 1955 yılının sonlarında şeker sanayii işçileri genel greve gitti ve bu genel grev bazı yerlerde barikat savaşlarına dönüştü. Kitlelerin anti-faşit /anti-emperyalist hareketleri gelişirken, "komünizm ve sosyalizm" adına konuşanlar öncülük görevlerini yerine getirmekten çok uzaktılar.

1921'de kurulmuş olan Küba Komünist Partisi (İspanyolcası: "Partido Comunista de Cuba" –PCC) Gerardo Mechado diktatörlüğü döneminde (1924-1933) yoğun baskılara maruz kalmış, birçok komünist bu dönemde tutuklanmıştı. Komünist Partisi süreç içinde ideolojik-politik olarak iyice gericileşmiş, anti-emperyalist ve anti-faşist politikaları terk ederek, daha önce faşist dediği Batista hükümetine destek vermeye başlamıştı. PCC, bu politikalar sonucu 1939'da Sosyalist Halk Partisi (PSP) adıyla yasallaştırıldı ve hatta Batista hükümetine katılarak iki koltuk sahibi de oldu. PSP başından itibaren Fidel Castro'nun başını çektiği 26 Temmuz Hareketi'ne karşı mesafeliydi. 1953'teki "Moncado Kışlası Baskını"nı "darbeci, maceracı ve umutsuz bir eylem" olarak değerlendirmişti. 1956 Aralık ayında gerilla savaşı yürütmek üzere "Granma"nın Küba sahiline yanaşmasını da aynı şekilde "sorumsuzluk" olarak nitelendirmişti. Bu tavrını sürdürüyordu... Ta ki, hareket iyice yükselip devrim kapıya dayanana dek!

1958'de, 26 Temmuz Hareketi'nin başlatmış olduğu silahlı mücadelenin geliştiğini gören PSP, karşı-devrim safında yer almamak için bu harekete destek vermek zorunda kaldı. PSP'nin birçok kadrosu, yöneticisi ve üyesi dağlara çekilerek gerilla hareketine ve bu mücadele içinde kurulan anti-emperyalist cepheye katıldı. (6)

26 Temmuz Hareketi'nin Granma Seferi'nden sağ kalan üyeleri Sierra Maestra'da gerilla mücadelesini başlattı ama şehirler ile bağlarını, Hareket için örgütlenmelerini hiçbir zaman kesmemişlerdi. Gerilla mücadelesinin yerli yerine oturduğu ve büyük başarılar kazandığı bir dönemde, şehirlerdeki kitle hareketi de iki büyük olayla birlikte ivme kazandı. 26 Temmuz Hareketi'nin şehirlerdeki sorumlusu Frank Pais, 30 Temmuz 1957'de Batista ordusu tarafından öldürüldü. Frank Pais'in öldürülmesi sonucu Santiago de Cuba'da genel greve gidildi. Küba işçi ve emekçileri 1930'lardan beri ilk defa politik bir greve gidiyorlardı ve Frank Pais'in öldürülmesini protesto ediyorlardı. Genel grev kısa sürede barikat savaşlarına ve sokak çatışmalarına dönüştü. Grev giderek tüm bölgeye yayıldı.

Şehirlerdeki kitle hareketinin gelişimiyle ilgili ikinci büyük olay ise, Cienfuegos şehrindeki donanma ayaklanmasıydı. 5 Eylül 1957'de gerçekleşen bu ayaklanmada, donanmacılar kısa sürede diğer halk güçleriyle ve 26 Temmuz Hareketi üyeleriyle birleşerek şehri tamamen ele geçirdiler. Daha sonra Batista ordusu, ancak tank ve bombardıman uçaklarının desteğiyle şehri geri alabildi.

26 Temmuz Hareketi, Sierra Maestra dağlarında başarı üstüne başarı kazanıyor ve Batista diktatörlüğüne darbe vuruyordu. Hareket, 9 Nisan 1958'de, Batista diktatörlüğünü yıkmak üzere şehirdeki işçi sınıfını genel greve çağırdı. Ancak, şehirlerde yeterince örgütlenmeden, işçi sınıfını harekete geçirecek, onları sürükleyecek bir güce ulaşmadan yapılan bu çağrı başarısızlıkla sonuçlandı. Bundan yaklaşık altı ay sonra ise ülkenin tümünde kontrol 26 Temmuz Hareketinin eline geçmişti. 31 Aralık 1958'de Batista özel uçağıyla Dominik Cumhuriyeti'ne kaçtı.

Devrimin zaferi

1 Ocak 1959'da Fidel Castro "Bütün İktidar Ve Yetki Asi Ordunundur" sloganıyla Küba halkını bir genel greve çağırdı. Altı gün süren ve Küba'da hayatı felç eden bu genel grev, zaten çökmüş olan Batista diktatörlüğüne ve devrimi uzlaştırmaya çalışan güçlere nihai darbeyi vurdu. Batista diktatörlüğü yıkıldı. İktidar 26 Temmuz Hareketi önderliğinde halkın eline geçti.

Bunun ardından 5 günlük bir zafer yürüyüşüyle Fidel Castro, Camillo Cienfuegos ve Che Guevara ve Raul önderliğindeki gerillalar başkent Havana'ya girdiler. Devrim zafere ulaşmış, 32 yaşındaki Fidel Castro amacına ulaşmıştır. Şimdi devrimi yaşatmak gündemdedir:

"Devrim henüz yeni başlıyor. Bu devrim kolay bir görev olmayacak. Devrim tehlikelerle dolu zor bir iştir. Fakat şurası kesin, artık Kuzey Amerikalı beylerin kendilerini ülkemizin efendileri ilan ettiği 1898'deki gibi olmayacaktır... Şimdi iktidarı sağlamlaştırmak zorundayız... Bir devrim bir-iki günde yapılmaz, ama şimdi Cumhuriyetimizin ilk kez tamamen özgür olduğundan ve halkın hakettiği karşılığı bulacağından eminim... Bu savaşı halk kazandı!" (Maximo Lider, Biyografi, s.113)

Geçici devrim hükümetine Fidel başlangıçta toplumun diğer kesimlerinin temsilcilerine, liberallere ve Batista karşıtlarına vb. yer vermeyi dener. Ancak bu fazla uzun sürmez. ABD'nin devrimi boğma emellerini dikkate alarak ulusal bağımsızlık mücadelesini sonuna dek götürebilmenin tek yolu iktidara tam egemen olmaktır. Fidel önderliğindeki yeni Küba rejimi askeri gücüne dayanarak bütün iktidarı eline geçirir. Fidel devrim ordusunun komutanı, büyük önderidir. Camillo Cienfuegos, CHE Guevara ve Raul Castro onun en yakın mücadele arkadaşları, güvendiği adamlarıdır.

Fidel, Kübalı komünistlerle, sosyalistlerle kendisini desteklemeleri için gizli görüşmeler yürütür. ABD ve Sovyet diplomatları da Fidel'le görüşmek isterler. Yarış başlamıştır: Küba'yı kim kapacaktır?

Dünya, ABD'nin başını çektiği NATO Blok'u ile Sovyetler Birliğinin başını çektiği Varşova Blok'u arasında "soğuk savaş" adı verilen bir dönemden geçmektedir. Fidel Castro bu iki emperyalist odak arasındaki çekişmeden yararlanmaya çalışan bir siyaset yürütür. ABD emperyalizminin saldırganlığına karşı "Sosyalist Blok"un korumasına sığınırken, hiçbir zaman bu bloğun doğrudan bir parçası olmaz. Ayrıca 1957'den beri "sosyalist blok" kendi içinde de bir bölünme yaşamakta, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi arasında olan çelişkilerin yarattığı yeni kamplaşma giderek belirginleşmektedir. Küba devrim yönetimi kamplaşmada doğrudan saf tutmaktan kaçınan, her iki tarafla da diplomatik ilişkiler geliştirmeye çalışan bir siyaset yürütür. CHE Guevara önderliğinde delegasyonlar Sovyetler Birliğine, bir dizi Doğu Bloku ülkesine ve Çin Halk Cumhuriyeti'ne giderek burada siyasi ve ticari anlaşmalar sağlamaya çalışır.

Fidel Castro sonuçta, Yugoslavya Komünist Partisi'nin önderi Tito ve Mısır devriminin önderi Nasır gibi kapitalizm ile sosyalizm arasında bir "Üçüncü Yol" noktasında konaklar. Bloksuz kalma noktasında diretse de, ABD emperyalistlerinin saldırı tehditleri ve ambargo siyaseti sonucu açlık ve yoksullukla boğuşma durumuna düşen ülke ayakta kalabilmek için Sovyetler Birliği'nin yardımına muhtaçtır. 1962'de nükleer başlıklı füzelerin Küba'ya yerleştirilmesine izin vermesi ve Sovyetler Birliği ile yapılan ticari anlaşmalar bundandır.

Ve "Duvarlar Yıkılır"

1989 yılında Gorbaçov'un "şeffaflık siyaseti"yle birlikte büyük bir gümbürtüyle "demir perde" dönemi sona erdiğinde ve duvarlar yıkıldığında, Küba kendi kaderiyle başbaşa kalır. Doğu Bloku'nun yardımları kesilince, ülke tamamen yoksullaşır. Bir yandan yeniden artan ABD tehditi, diğer yanda açlık ve yoksulluk! Küba halkının yükselen hoşnutsuzluğunu bastırmak için Fidel Castro anti-Amerikanizmle milli duygulara hitap etmekte, "Ya sosyalizm ya ölüm!" şiarıyla direnen "son sosyalist kale" pozlarına bürünmeye çalışmaktadır.

Gerçekte ise, Küba hiçbir dönem gerçek anlamda sosyalizmi inşa etme siyasetine sahip olamamıştır. Devrimden sonra, başta Amerikan emperyalizminin tekelleri olmak üzere çok uluslu tekellere el konulmuş, topraklar ulusallaştırılmıştır. Yabancı sermayenin ülkede serbest ticaretine, toprak ve mülk edinmesine sınır getirilmiştir. Elektrik, telefon, rom üretimi vb. devlet tekeline geçirilmiştir. Bütün bu hamleler özde anti-emperyalist ve ulusal devletleştirme tedbirleri olmuştur. Bunları T.C.deki "Kurtuluş Savaşı" sonrası uygulanan devletleştirmeyle kısmen benzerlik göstermektedir.

Devrimin kazanımları

Ülkenin bağımsızlık mücadelesi vermiş olması ve ABD emperyalizmi gibi büyük bir güce kafa tutmuş olması halkta büyük bir ulusal gurur ve özgüven oluşumuna yolaçmıştır. Ancak salt bu kadar değil şüphesiz, devrimin bunun ötesinde de kazanımları olmuştur. İlk ve en önemli atılım, ülkenin cehaletten kurtulabilmesinin önünü açan "okuma-yazma" seferberliğidir. Henüz kendileri yeni okuma-yazma öğrenmiş 300 bin "öğretmen" ülkenin en ücra kö-

şelerine gönderilmiş ve Fidel Castro'nun 22 Aralık 1961'de bizzat kendi ağzından açıkladığı üzere ülke artık okur-yazar haline getirilmiştir. Eğitim sistemi tamamen yeniden örgütlenmiş ve halk için ücretsiz bir çocuk yuvalarından orta ve yüksek okullara ve üniversiteye dek geniş bir öğrenim ağı yaratılmıştır. Küba'nın sağlık sistemi dünya çapında örnek gösterilen bir şekilde sıfırdan başlayıp yaratılmıştır. Doktor sayısı 6 binden 60 bine çıkartılmış, ancak salt sayısal olarak değil, kalite olarak da büyük başarı elde edilmiştir. Bugün 143 kişiye bir doktor düşmektedir. Türkiye'de ise bir doktora 592 kişi düşmektedir. (Örneğin, Bebek ölüm oranı binde 6,22 ile ileri ülkelerdeki standartlarla boy ölçüşebilmektedir.)Bugün dahi Küba'da eğitimini almış doktorlar dünya çapında en iyi doktor ününe sahiptir. Devrimin önderi, komutan ve doktor CHE Guevara örneği Kübalı doktorların ideali olmuştur. Sağlık sisteminin iyileşmesine bağlı olarak insanların yaşamları da uzamıştır. Küba'da yaşam süresi ortalama olarak kadınlarda 80 ve erkeklerde 76'dır ve giderek de artmaktadır. Şimdiden 1,6 milyon Kübalı (yüzde 14) 60 yaşının üzerindedir ve 100 yaşının üzerindekilerin sayısı üçbinin üzerindedir, öyle ki bir de 120'likler klübü kurulmuştur.

İktidarın siyasi olarak sağlamlaştırılması, eğitim ve sağlık sistemindeki başarılar ne yazık ki, iktisadi alanda gösterilememiştir. Toprak beyliğini kaldıran, kendi babasının toprakları da dahil olmak üzere bütün ülke topraklarını millileştiren Fidel yönetimi, bu topraklar üzerinde verimli ve halkın karnını doyuracak bir tarım iktisadı inşa etmeyi başaramamıştır. Şeker kamışı üretimi devrimden sonraki beş yıl içinde yarı yarıya gerilemiştir. Hâlâ şeker kamışı üretimi en önemli ihracat maddelerindendir. Onu tütün izler. 2000 yılında 2,9 milyon ton şeker kamışı ihracatının %42'si Rusya'ya, %31'i batılı sanayi ülkelerine ve %9'u Çine gerçekleşmiştir. Şeker kamışı üretimi 1987'ye gelindiğinde 9 milyon tondan 2,5 milyona düşmüştür. 2010 da ise 100 yılın en kötü noktasına 1 milyon tona inmiştir. Yılda üç ürün alma şansı olan verimli topraklara sahip Küba ne yazık ki anda Brazilya'dan şeker kamışı Çin'den salça ithal eden ülke konumundadır.

Ülke zengin nikel ve petrol rezervine sahip olmasına rağmen bunlar hâlâ ülke insanının refahı için kullanılacak durumda değildir. Turizm anda önemli gelir kaynağıdır. 1980'li yıllarda 200–300 bin olan ziyaretçi sayısı 2011'lerde 2,7 milyona ulaşmış durumdadır. Bu alanda ülke ekonomisine yıllık katkı 1,9 milyar dolara ulaşmıştır. Turizm alanındaki gelişmelerin önemli oranda dejenerasyona yol açtığının da vurgulanması gereklidir. Uzak Doğu'daki Tayland turizm itibarının Karibik'lerdeki ismi Küba'dır.

COMECON üyeliği

Küba rejimi, "Bloksuz" kalma noktasında her ne kadar direnmiş olsa da nihayetinde 1972 yılında COMECON'a üye olmaya razı olmak zorunda kalır. 1989 yılında duvarlar yıkılıncaya kadar ekonomik olarak Sovyetler Birliği'ne bağımlı, devlet kapitalisti bir ülke konumundadır. 1989'da "büyük abi"nin kendisi siyasal-sosyal-ekonomik krize girip kendi başının derdine düşünce, ekonomik olarak tamamen dışa bağımlı Küba için bunun sonuçları vahim olmuştur. 1960-1989 döneminde de Küba esasen şeker kamışı ve tütün üreticisi durumundadır. Bunların ihracatı karşılığında hemen herşeyi dışardan satın almak zorundadır. Ülkenin ne kendi enerjisini üretebilecek durumu vardır, ne de adını hakeden gerçek bir sanayii. Sovyetler Birliği'nin yardımları kesmesi ülkeyi tam bir felakete sürükler.

Küba'da devrimden sonra (1962'de) uygulamaya sokulan "karne sistemi" ("La Libreta") bugün hâlâ gündemdedir. Buna göre, bu kart karşılığında temel gıda maddeleri ve hijyenik malzeme teslim edilmektedir. "La Libreta"da kullanılan ölçü Libra'dır (1 Libra = 0,46 kg, 1 kg ≈ 2,2 Libra'dır) Somut olarak karneyle kişi başına 5 Libra pirinç, 5 Libra şeker, 0,5 Libra yağ, 20 g fasulye, 1 sabun; ayrıca: aile başına 1 paket tuz, 1 küçük paket kahve, 1 makarna sosu, 1 tüp dişmacunu, 6 yaşından küçük çocuklu ailelere süt ya da süt tozu teslim edilmektedir (ama bunun da garantisi yoktur.)

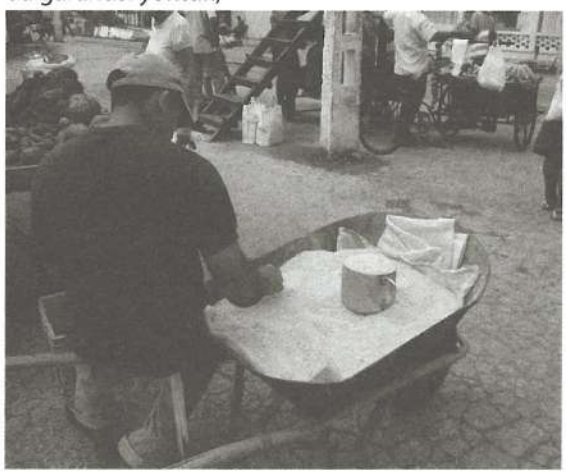

Trinidad'da bir yerli pazar ve kasap

"Özel dönem"

80'li yıllarda, belirli ölçüde küçük üretime izin verilme suretiyle Küba'daki iktisadi hayat biraz canlandırılabilmişken yeni bir kriz gündemdedir. Doğu Blok'u iflas ettiğinden Küba'nın ihracaat ettiği ürünler (şeker ve tütün) elinde kalmıştır. Ülkede üretim nerdeyse tümüyle durmuştur. Bu dönemde Fidel Castro, halkı "Barış dönemlerinde olabilecek özel dönemler" sloganıyla direnmeye çağırıp, umut pompalarken, bir yandan da ülkeye döviz akmasını sağlamanın yollarını arıyordu. Sonunda çözüm yolu bulundu: Uluslararası turizme yatırım yapılacaktı. Gerçekten de turizm canlandıkça ülkeye para da akmaya başladı. Ancak sadece döviz akmakla kalmıyor, bununla birlikte karaborsa da canlanıyordu. Otel ve restoranlarda çalışanların aldıkları günlük bahşiş, öğretmenlerin, doktorların, memurların aylıklarına eşitti. Bunun ortaya çıkardığı kötülüklere karşı mücadele aracı olarak 1993 yılında, ulusal para Küba Peso'su yanısıra ABD dolarına da izin verildi. (7) Bu yurtdışından ülkeye para akışını daha da hızlandırmıştı. Turizm de giderek artıyor, ülke açlıkla yüzyüze kaldığı "özel dönem"i yavaş yavaş atlatıyordu. Yol belliydi: adım adım kuralları yumuşatmak ve özel teşebbüse izin vermek. Bu arada yeni pazarlara açılmak...

Çin, Latin Amerika ülkeleri ve... önünde sonunda ABD... 21. yüzyılın başlarında artık yeni bir döneme, ülkenin izolasyonuna tamamen son vererek dünya pazarına açılmaya başlıyordu Küba. Bunun için yönetimde de değişiklik gerekti - en azından değişime nişan koyma açısından. Zaten oldukça yaşlanmış olan Fidel Castro, hastalığını da bahane ederek yönetimden geriye çekildi ve görevlerini –kendinden beş yaş küçük, ama yine de oldukça yaşlı– kardeşi Raul Castro'ya devretti. Böylelikle bir dönem kapanmıştı.

Internette dolaşan bir tweette şöyle deniyor:

"50 yıl önce Fidel Castro Che'ye sorar: Bu Amerika'yla aramız ne zaman düzelecek? Che yanıt verir: Başkan zenci, papa Arjantinli olunca."

Eh o zaman, ikisi de gerçekleştiğine göre, zamanı gelmiş! ...

Abi Castro gitmiş, yerine küçük kardeş gelmişti. Gerçi bütün devrim sürecinde olduğu gibi daha sonraki dönemde de Raul abisinin yanında olmuş, yönetimde yeralmış ve dolayısıyla bugüne kadarki anti-Amerikan emperyalizmi siyasetin taşıyıcısı olmuştu. Ama mesele kamuoyunda görüntüyü kurtarmak olunca, bu kadarı da yetebiliyor: Fidel gitti Raul geldi, değişim rüzgarları esti, Küba artık "cici"!

ABD'nin Latin Amerika'da yeniden boy göstermek isteyişi ve bunun önemli bir sembolü olarak Küba ile diplomatik ilişkilerin yeniden gündeme gelmesi Latin Amerika'da farklı tepkileri de gündeme getiriyor. Venezuela, Nikaragua ve Bolivya anti-ABD emperyalizmi tutumlarını sürdürüyor ve müttefikleri Küba'nın adımlarını eleştirel bir gözle izliyorlar. Buna karşılık Şili, Mexika, Kolumbiya ve Peru pazarların açılması ve ABD ile yakınlaşmaya sempatik bakıyorlar. Brazilya ise bir yandan ABD'ye karşı mesafeli pozisyonlarını korurken, diğer taraftanda kendi çıkarları doğrultusunda ortak iş yapmaktan da vazgeçmiyor.

Bu yıl Haziran ayında Panama'da yapılan 7. Amerikalılar Zirvesi'ne Küba da davet edilmişti ve bu önemliydi. Çünkü Küba 1962 yılında, ABD'nin baskılarıyla ve "Marksist-Leninist dönüşüm" nedeniyle dışlanmıştı. Fakat son yıllarda Küba'nın ABD tarafından dışlanma politikası delinmeye ve karşı sesler yükselmeye başlamıştı. Nitekim 6. Amerikalılar Zirvesi'nde önemli sayıda Latin Amerika ülkesi eğer gelecek zirveye Küba davet edilmezse kendilerinin de katılmayacağını açıklamışlardı.

Küba delegasyonu zirveye ilk kez katıldı ve de olay yarattı. Çünkü resmi Küba delegasyonunun yanısıra forumlara "Küba muhalefeti" adı altında Amerika'daki sürgün Kübalıların temsilcileri de katılmışlardı. Ve bunların arasında Che'nin katili eski CIA ajanı Felix Rodriguez de yeralıyordu. Küba delegasyonu haklı olarak bunun bir provokasyon olduğunu açıklıyor, öfkeyle tepkilerini dile getiriyorlardı. Yaptıkları basın toplantısında resmi Küba delegasyonunun "Kübalıları temsil etmeye çalışan paralı askerlere meşruiyet tanımayacaklarını, Küba'nın toplamsal örgütlerinin Küba'nın "gerçek sesi" olduğunu ifade ettiler." (9.4.2015, Radikal internet gazetesinden)

"Che" satar! – Turistik satış malzemesine dönüştürülen Che

Küba'da kapitalist tüketim zincirlerinin bol ışıklı reklamları yok henüz! Tüm bakımsızlığına, yıkık-döküklüğüne rağmen (ve belki de o yüzden) kolonial dönemden kalma güzelliğini koruyan Havana, henüz boğulmamış reklam panolarına ve yanar-döner led ışıklarına... Dikkatiniz ve gözünüz alınmadan şehri, mimariyi, insanları izlemeniz ve

incelemeniz mümkün. Ve bunun ne müthiş bir şey olduğunu ancak o an anlıyorsunuz. Meğer reklam cavcavları bizi ne kadar da yoruyormuş... Kapitalizmin tüketim çılgınlığından, AVM'lerden usanmışların, bu gidişata bir dur demenin çoktan zamanının gelip geçtiğini benimseyenlerin düşüncesi bu tabii ki! Yoksa, araba, internet, cep telefonu, amerikan kotu, binbir stilde giysiler ve kosmetik malzemelerinin özlemiyle yanıp tutuşan Küba halkı ve özellikle de gençlik büyük bir hevesle bekliyor gelecek reklamlı günleri... Anlaşılır bir yerde. Yokluk ve yoksullukta iyilik arayacak değiliz!

Bütün dünyada olduğu gibi, Küba'da da kitlelerin çok yönlü ihtiyaçlarının en az dünyanın en gelişmiş ülkelerindeki seviyede giderilmesi halkın ve gençliğinin haklı talebidir. En ileri teknolojiden faydalanmak, günümüz küresel iletişim olanaklarına sonuna kadar ve sansürsüz biçimde sahip olmak onların da temel haklarındandır. Ve hiçkimsenin, hiçbir duvarın bu gelişmeyi engelleyemeyeceğini şimdi Küba'nın dünya pazarına dahil olma sürecinde de yaşıyoruz. Sonuçta olması gereken oluyor! Küba'daki sistem tüm "sosyalizm–komünizm" laflarına rağmen, sömürünün ortadan kaldırıldığı, kitlelerin çok yönlü ihtiyaçlarının artan ölçüde karşılandığı, bilimin ve teknolojik gelişimin önünün açıldığı bir sistem olmaktan çok uzaktı. Ve böyle olduğu için de rejimin yönetimindeki tabakayı "sakallılar" olarak adlandıran gençlik çoktan kapitalizmin metropollerine yüzünü dönmüş, oralara ulaşmanın yollarını arıyordu.

Halkın yaka silkip kaçmaya çalıştığı bir sistemin, demokrasi ve özgürlüklerin son derece kısıtlandığı bir sistemin, sosyalizmle uzaktan-yakından ilgisi olmadığı / olamayacağı açıktır.

Kitlelerin en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamaktan aciz rejim, bunun yerine bol bol boş propaganda yapıyor! Küba'da reklam yok dediysek, o kadar da değil. Yer-gök, dağ-taş rejimin kendisine ait reklamıyla dolu! Her yerde "26 Temmuz Hareketi", her yerde rejimin propaganda afişleri... Binaların üzerinde dev Che resimleri, her kentte ve nerdeyse her köyde bir Che büstü, Santa Clara'da dev bir Che heykeli!

Her yerde Che Guevara! Küba rejimi Che'nin dünya çapındaki popularizminden sonuna kadar faydalanmaya ve kelimenin gerçek anlamıyla onu tüketmeye çabalıyor! Che bereleri, tişörtleri, kalem ve puroları... Che etiketli rom şişeleri... Ve daha aklınıza ne gelirse...

Devrim-sosyalizm-komünizm hedeflerinden pratikte uzaklaşıldığı ölçüde devrimin önderleri ve devrimin sembolleri tüketim için reklama, turistik bir markaya dönüştürülüyor. "Devrim kitlelerin eseridir" doğru önermesinin karşısına dikilen mide bulandırıcı türden bir kişilerin putlaştırılması sözkonusu olan. – Fakat, heyhaht, bu da geçecek! Diğer Doğu Bloku ülkelerinde olduğu gibi yakında bunlardan da pek eser kalmayacaktır şüphesiz. Ve nihayetinde, Küba'da son demlerini yaşayan rejimle birlikte devrimci CHE Guevara'nın bu cıncıklaştırılması da son bulacaktır elbette!

Dipnotlar:

"Che - bir asinin hayalleri" - Almancadan: "Che – der Traum des Rebellen: Bilder eines Lebens/Hrsg. Fernando Diego Garcia; Oscar Sola. Essay Matilde Sánchez. [Aus dem argentinischen Span. übertr. von Angelika Bussas]

Che: [Comic] Text: Héctor Oesterheld. Çizgi, Alberto Breccia & Enrique Breccia. [İspanyolca'dan Almanca'ya çeviren: Isabel Marin ve Jutta Harms. Yayımcı: Michael Groenewald]

Camilo Cienfuegos:

Küba Devrimi'nin önderlerinden Camilo Cienfuegos Gorraran 28 Ekim 1959'da Camagüey'den Havana'ya uçarken Atlantik okyanusu üzerinde bir uçak kazası sonrası hayatını kaybetti.

Batista rejimine ve ABD emperyalizmine karşı ulusal kurtuluş mücadelesi azmiyle 1956 yılında Meksika'da "26 Temmuz Hareketi"ne katılan Camilo Cienfuegos, "Granma" ile Küba sahillerine çıkan ilk öncü gerilla grubunda yeralmıştı. Sierra Maestra dağlarındaki çatışmalarda cesareti ve öncü kişiliğiyle kısa zamanda kendisini kanıtlamış ve kendisine 16 Nisan 1958'de 700 kişilik üçüncü gerilla ordusunun komutanlığı verilmişti. Batista rejimini Las Villas'da geri püskürtmüş ve Aralık 1958'de devrimin zaferinin dönüm noktası olarak bilinen ve 20 gün süren Yaguajay kuşatmasını başarıya götürmüştü. Bu başarı ona "Yaguajay kahramanı" unvanını kazandırmıştı. Camilo Cienfuegos, Camagüey bölgesinde ilerlerken, Che Santa Clara şehrini düşürmüştü. İki gerilla komutanı telsiz ve ulaklar aracılığıyla aralarındaki iletişimi sağlıyorlardı. Che ile birlikte iki koldan savaşarak ve Batista ordusunu silahsızlandırarak gerilla ordusunu Havana'ya ulaştırmışlardı.

Camilo Cienfuegos devrimden sonra ordu komutanlığı görevini üstlendi ve tarım reformunun gerçekleştirilmesi mücadelesinde belirleyici önemde katkıda bulundu. Fakat yeni rejimin inşası çalışmasının daha çok başlarında uçak kazasında hayatını kaybetti. Derhal arama çalışmalarına başlanmasına rağmen, uçağın parçalarının bulunamaması ve kazanın tam olarak aydınlatılamaması çeşitli siyasi komplo söylentilerine yolaçtı.

Camilo Cienfuegos'a Küba rejiminin resmi İkonografi'sinde devrimin önderleri sıralamasında Fidel'den sonra ikinci sırada yer verilmektedir.

Che Guevara, Gerilla Savaşı, (1960), https://www.marxists.org/turkce/guevara/1960/0001.htm)

Máximo líder: Fidel Castro; eine Biographie, s. 30, José de Villa/Jürgen Neubauer, Ullstein, 2008, Almanca

(6) Devrimden sonra, iktidarı elinde tutan 26 Temmuz Hareketi anti-emperyalist cephede yeralan örgütleri bir çatı altında toplama girişiminde bulundu. Fidel Castro'nun tersine Komünist Partisi'ne yakın olan Raul Castro'nun ve komünizme sempati duyan Che Guevara'nın bu yöndeki çabaları büyüktü. 1961 Temmuz'unda 26 Temmuz Hareketi, Sosyalist Halk Partisi ve "13 Mart Devrimci Yönelim" örgütleri birleşerek "Küba Devrimci Örgütlerinin Bileşimi" (Organizaciones Revolucionnarias Integradas – ORI) Partisi'ni kurdu. Bu parti 1962'de Küba Sosyalist Devriminin Birlik Partisi'ne ve nihayet 1965'de bugün hâlâ iktidarda olan Küba Komünist Partisi'ne (PCC) dönüştü.

(7) 2004 yılında bu uygulama yeniden kaldırılmış ve onun yerine yerli Peso'nun yanısıra "turist doları" denilen "Peso convertible" (CUC) parası getirilmiştir.

Kaynaklar:

1- Che: [Comic] Text: Héctor Oesterheld. Çizgi, Alberto Breccia & Enrique Breccia. [İspanyolca'dan Almanca'ya çeviren: Isabel Marin ve Jutta Harms. Yayımcı: Michael Groenewald, Yayınevi: Carlsen, Hamburg, 2008]

2- "Che -bir asinin hayalleri"- Almancadan: "Che – der Traum des Rebellen: Bilder eines Lebens/Hrsg. Fernando Diego Garcia; Oscar Sola. Essay Matilde Sánchez. [Aus dem argentinischen Span. übertr. von Angelika Bussas], Berlin: Rütten & Loening, 2003

3- Ernesto CHE Guevara, "Partizan savaşı –Havana 1960", Almanca'dan, Rixdorfer Verlagsanstalt Berlin-Neukölln

4- Latin Amerika Tarihi, Rowohlts Enzyklopaedie, Almanca.

5- Das rollende der Revolution: Lateinamerikanische Litanei/Hans Christoph Buch

6- Máximo líder: Fidel Castro; eine Biographie/José de Villa/Jürgen Neubauer, Ullstein, 2008, Almanca

7- Kuba im Umbruch: von Fidel zu Raúl Castro/ Bernd Wulffen. Mit Fotos von Wolfgang Grossmann

8- "Güney Amerika –Bir kıtanın tarihi 1499-1998, Geo Epoche dergisi, 23 Ocak 2015, Almanca

9- CUBA, Wolfgang Ziegler, Michael Müller Verlag, 2008, Almanca

10- Che, Savaş Anıları, 1968 İstanbul, Yar Yayınları

11- Wikipedia Almanca ve Vikipedi Türkçe

DEVRİMCİ GENÇLİK KÖPRÜSÜ ÜZERİNE!

GÜNEY

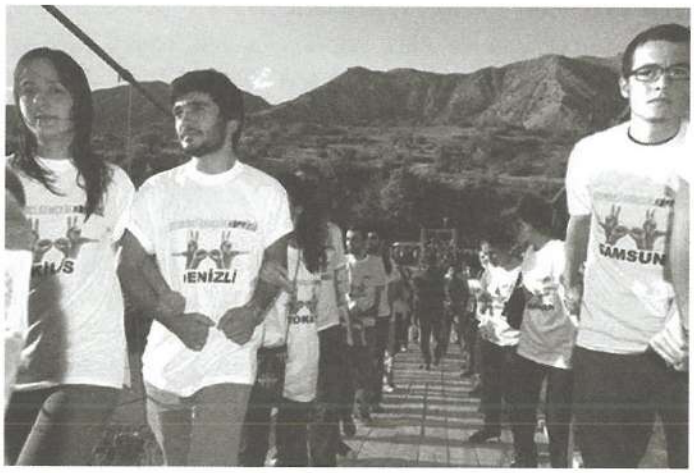

1960'lı yıllar antiemperyalizm ateşinin üniversite gençliğini yakıp kavurduğu dönemdir. 67/68, Çin'deki Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin etkilerinin bütün dünyaya dalga dalga yayıldığı yıllardır. 67/68 yılları, emperyalist metropollerde, ABD emperyalizminin Vietnam'da yürüttüğü emperyalist savaşa ve sömürgeciliğe karşı halkların savaşları ile dayanışma bayrağını kaldırdığı bir dönemdir. Paris, Londra ve Batı Berlin, öğrenci eylemlilikleri ile sarsılmaktadır. Dünyaya yayılan 68 eylemlikleri KKT'de de yansımasını buldu. Toplumun en çok hareketlenen kesimi öğrenci gençlikti. Yüksek öğrenim gençliğinin başını çektiği kitle gösterileri 68 sonları, 69 başlarında KK/T'nin gündemine damgasını vurmaya başladı. Bu gösteriler esas olarak Amerikan emperyalizminin varlığına yöneliyordu. Amerikan 6. Filosu'nun İstanbul-İzmir limanlarına her gelişi büyük antiemperyalist gösterilerle karşılanıyordu. ABD askerleri karaya çıkartılmıyor ve yer yer çatışmalar meydana geliyordu. Öğrenci gençliğin mücadelesi giderek yükseliyordu. Anti-emperyalist kitle gösterilerinin üzerine devletin denetimi ve gözetiminde kitlesel saldırılar düzenleniyor, devrim şehitlerine yenileri ekleniyordu.

Kapitalizm girdiği ülkelerde çarpık ve dengesiz gelişiyordu. 68 gençliği sadece ABD emperyalizmine karşı mücadele etmiyordu. Aynı zamanda halkın yoksulluğunu da kendilerine dert ediniyordu. Kuzey Kürdistan bilinçli olarak geri bıraktırılmış bir ülke idi. Kuzey Kürdistan halkı yoksullukla boğuşuyordu. İşsizlik had safhada idi. Yoksulluğun yanı sıra feodal/pederşahi ilişkileri egemenliğini sürdürüyordu. Kuzey Kürdistan'ın en uzak köşesi Hakkari'de Zap Suyu azgın sularıyla can almaya devam ediyordu. O dönemde Zap Suyu üzerinde hiçbir köprü yoktu. Köylüler Zap Suyu'nu geçmek için birçok kurban vermişlerdi. Zap Suyu'na köprü yapılması için Ankara'ya yapılan başvurular sonuçsuz kalıyordu. Zap Suyu, Mengene Dağı ve İran sınırı yakınındaki Haravil Dağı yamaçlarından inen suların birleşmesiyle oluşur. Kuzey Kürdistan sınırları içindeki uzunluğu 426 km'dir. Çukurca'nın batısında Türkiye sınırları dışına çıkar. Irak topraklarında önce güneydoğu, sonra da güneybatı yönünde akar ve Musul'un 40 km kadar güneyinde Dicle Nehrine kavuşur. Şemsi Belli'nin Anayasso adlı şiiri, Hakkari'de Zap Suyu'nun kıyısında yaşayan ve tel gererek tehlike içinde suyun öte yanına geçmek zorunda olan insanların çaresizliğini anlatmaktadır. Hasan Pulur, Milliyet'teki köşesinde Şemsi Belli'nin(*) şiirini yayımlıyor. Şemsi Belli'nin 'Anayaso' isimli şiiri, Hakkâri'de hırçın Zap Suyu'ndaki ölümleri, hastalanan bebeklerin şehre götürülemeden yaşamlarını yitirmesini dile getiriyor. Bu şiir, üniversiteli gençle-

rin Hakkâri'de Zap Suyu üzerinde bir köprü yapmalarına vesile oluyor. Şemsi Belli'nin insanların çilesini anlatan şiiri şöyledir:

ANAYASO

Gul, gurban olduğum Hökümet Baba!
Baa bir alfabe veremez miydin?
Gara dağlar gar altında galanda
Ben gülmezem
Dil bilmezem
Şavata'dan Hakkari'ye yol bilmezem
Gurban olam, çaresi ne, hooy babooov?
Bebek yanir, bebek hasda, bebek ataş içinde
Ben fakiro,
Ben hakiro
Dohdor ilaç, çarşı bazar tam-takiro
Gurban olam bu ne işdir hooy babooov!
Çoçiğ ağliir, çoçiğ öliir, geçit vermiy Zap suyu
Parasizo,
Çaresizo
Ben halsizo, ben dilsizo, şeher uzah, yolsizo
Bu ne haldır, bu ne iştir hooy babooov!
Gara dağda, gar altında ufağ ufağ mezerler
Yeddi ceset hetim hetim Zap Suyunda yüzerler
Hökümata arz eylesem azarlar
Ben ketimo
Ben hetimo
Ben ne biçim vatandaşım hooy babooov?
Şavata'tan Angara'ya ses getmiir
Biz getmeğe guvvatımız hiç yetmiir
Malımız yoh
Yolumuz yoh
Angara'ya ses verecek dilimiz yoh
Ganadımız, golumuz yoh
Bu ne biçim memlekettir hooy babooov?
Yerin, yurdun adresesin bilmirem
Angara'da: Anayasso!
Ellerinden öpiy Hasso
Yap bize de iltimaso
Bu işin mümkini yoh mi hooy baboov?

Gençlik hareketlerinin dünyayı ve Türkiye'yi kasıp kavurduğu 1969'da İstanbul Boğazı'na birinci Boğaz Köprüsü'nün yapılması gündemdedir. 68 gençliği içinden bir grup üniversite öğrencisi ülkenin doğusu ile batısına eşit yatırım yapılması yaklaşımıyla İstanbul Boğaz Köprüsü'nün yapımına karşı çıkar. Boğaz Köprüsü'nün yapılması ile trafik sorununun çözülemeyeceğini ve raylı sistemin ulaşım açısından daha verimli ve ucuz olduğu savunulur. "Boğaz'a değil, Zap'a köprü" kampanyası başlatılır. Devrimci gençlerin Zap'a köprü yapması, aslında o güne kadar görmezden gelinen sorunlara dikkat çekmek, halklar arasında kardeşliği tesis etmek içindir. Köprü, bu iyi niyetin bir simgesidir. Zap Suyu'na yapılacak köprü için, taş taşıyacak çoktur ama teknik elemana ihtiyaç vardır. İTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü öğrencileri ve öğretim görevlileri teknik bilgi için yardımcı olur. Köprünün planını yapan İstanbul Teknik Üniversitesi inşaat bölümü öğrencisi Yaşar Yılmaz'dır. Yaşar Yılmaz, İTÜ Öğrenci Birliği başkanlığını Harun Karadeniz'den sonra devralan kişidir. Hakkâri'ye Zap Suyu üzerine Devrimci Gençlik Köprüsü yapmaya giden 84 devrimciden biridir. Deniz Gezmiş'in yakın yoldaşıdır. Devletin ceberut baskısından her 68'li gibi o da nasibini alır. Yaşar Yılmaz, 1971 darbesinde Ziverbey Köşkü ve Harbiye'de ağır işkencelerden geçti. Yaşadıkları; 2,5 yıl cezaevi arkadaşlığı yaptığı Yılmaz Güney tarafından yazılan "Sanık" adlı öyküye konu oldu. Mahkemedeki savunmasını ise "Söz Sanığın" adlı kitabında kendisi yazdı.

Köprü yapımı için Hakkâri'ye giden grubun içinde dönemin gençlik önderlerinden Deniz Gezmiş, Ulaş Bardakçı, Ömer Ayna, Hüseyin Cevahir, Ragıp Zarakolu, Masis Kürkçügil Hakkâri'ye ayak basanların içindedir. İTÜ'lüler ve devrimci gençler el ele, omuz omuza vererek köprüyü 22 gün gibi kısa sürede bitirirler. Köprü yedi metre yüksekliğinde, 20 metre uzunluğundadır. Köprü yapımında taşıyıcı çelik halatlar üzerine ahşap malzeme kullanılır. 30 ton taşıma kapasitesine sahiptir. Köprünün tamam-

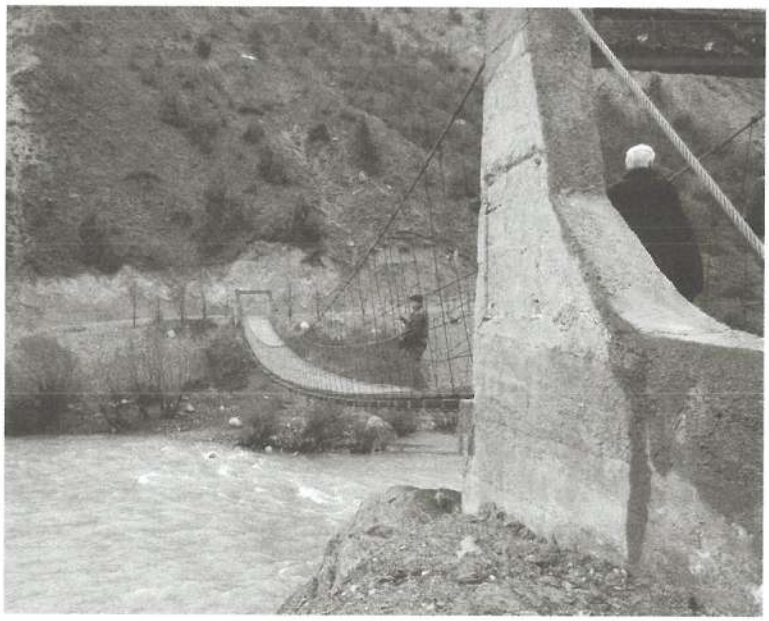

lanmasıyla, Armutözü, Aktoprak, Sekron, Kolbaşı, Korusal ve Bağlar köylülerini birbirinden ayıran, nice can alan Zap Suyu ıstırabı sona erer. Köprünün ismine "Devrimci Gençlik Köprüsü" adı verilir. Köprünün üzerine "Devrimci Gençlik Köprüsü" ismi kazılarak yazılır. Adı silinemeyen köprü 1999'da T.C.'nin kolluk güçleri tarafından PKK kullanıyor gerekçesiyle bombalanarak yıkılır.

2007'de Bahriye Kabadayı, 68'in simgelerinden Devrimci Gençlik Köprüsü'nün inşasının öyküsünü, hem dönemin gençliğinin temsilcileri hem de bölge halkının tanıklıklarıyla belgesel olarak çekti. 2007 Eylül ayında tamamlanan belgeselin hazırlıkları üç yıldan fazla sürdü. Yönetmen Kabadayı, belgeselin çekim sürecini şu sözlerle anlatıyor: "Zap'a köprü inşa edilmesi kampanyasının öncülerinden Yaşar Yılmaz'ın, yedi-sekiz yıl önce gelip bu hikâyeyi anlatmasıyla başladı filmin hikâyesi de. Ekip olarak özellikle hem yakın tarihimizle hem de sosyal meselelerle ilgili belgeseller yapıyoruz. Yaşar Bey ile ilk görüşmemiz sıralarında Türkiye'deki gençlerle ilgili çalışmalarımız da gündemdeydi. Devrimci Gençlik Köprüsü, hem doğu-batı, hem 68 ve günümüz, hem de köprünün kendi hikâyesi ve Üçüncü Boğaz Köprüsü konularını doğallıkla birleştirecek bir bağlantı oldu." (6 Mayıs 2010'da Sol Gazetesi ile yapılan söyleyişiden. Bkz. http://haber.sol.org.tr/kultur-sanat/devrimci-genclik-koprusu-ayakta-haberi-27871)

1969'da yapılan ve 1999'da havaya uçurulan Devrimci Gençlik Köprüsü, 1 Ekim 2010'da onarılarak yeniden açıldı. 2009'da sanatçı, öğrenci ve sivil toplum örgütleri 'Barışa Köprü Ol' girişimini başlattılar. Girişimin sözcülüğünü yazar Cezmi Ersöz üstlendi. 1 Ekim 2010'da yapılan açılış törenine Devrimci Gençlik Köprüsü'nün açılışına Yazar Cezmi Ersöz ile Ragıb Zarakolu, sanatçılar İlkay Akkaya, Muzaffer Özdemir, Mazlum Çimen, Nur Sürer, Rojda, Suavi, Burhan Berken ile birçok aydın ve sanatçı katıldı. Açılışa Türkiye'nin değişik illerinden Öğrenci Kolektifleri üyeleri katıldı. Türkiye'nin çeşitli illerindeki üniversitelerden gelen öğrenciler, her biri bir ili temsil eden üzerlerinde illerin isimleri yazılı tişört giyen yaklaşık 200 öğrenci el ele tutuşup barış zinciri oluşturarak köprüden karşıya geçti. Köprünün açılışı BDP Hakkari eski milletvekili Hamit Geylani, bölge belediye başkanları, KESK, DİSK, TMMOB gibi sivil toplum örgütleri temsilcileri ile birlikte gerçekleştirildi. Köprüye Devrimci Gençlik Köprüsü tabelası asıldı. Daha sonraki süreç içerisinde birçok kez Devrimci Gençlik Köprüsü tabelası çalındı. Tabelayı çalanların kim, kimler olduğu bellidir. Hırsızlığın failleri o bölgede konumlanmış devletin kolluk güçleridir. Devletin kolluk güçleri ve gericiler, Devrimci Gençlik Köprüsü tabelasına tahamül edemiyor. Her çalınan tabelanın yerine yenisi konuluyor.

Devrimci Gençlik Köprüsü adı verilen asma köprü insanlık düşmanları tarafından 1999'da bombalandı. Aydınlar, sanatçılar, sivil toplum örgütleri, öğrenciler, duyarlı belediyeler ve demokrat kurumlar, barışın ve kardeşliğin sembolü olan, Devrimci Gençlik Köprüsü'nü yeniden inşa ettiler. Ragıp Zarakolu'nun anlatımına göre, Zap Nehri üzerinde köprü yapma fikrini ortaya atan Harun Karadeniz ve Çetin Uygur'du. 1969'da Hakkâri'de Devrimci Gençlik Köprüsü'nü inşa eden gençler ilk defa Kürt gerçekliğiyle karşılaştılar. Devrimci Gençlik Köprüsü 68 gençliğinin bir simgesidir. Umarız devletin kolluk güçleri bir daha bu köprüyü bombalamaz.

(*) Şemsi Belli (1925–1995) Şair, yazar, gazeteci ve siyasetçidir. Şiirlerinin yanı sıra tiyatro, gezi yazısı, anı, araştırma-inceleme alanlarında da ürünler vermiş bir edebiyatçıdır. Birlik Partisi genel sekreterliğini de yapmıştır.

27 Ağustos 2015

Sermina

"Nevin Koçoğlu'na ithafen"

Gökmen Sambur

Ey Sermina;
Hangi kederli denizin mavisinden geliyorsun
Saçlarındaki tuz, kurumuş hangi gölün acısıdır
Koynunda getirdiğin bu gece hangi yıldızın
yalnızlığıdır?
Sermina, ey sese düşmüş çığlığım
Alacaksan vakitsiz, ellerimi ellerine
Şimdi değil de ne zaman…
Sussa bu uğuldayan baykuşlar
Toprak bilse suyla kanı
Ve mezar taşları bu kadar genç olmasa
Ah Sermina, kızıl saçların nerede?

II
Kalbimin kızıl saçlı gelini
Dostum, annem
Sermina,
Orada o ağaca asılı çaputun duâsına
tutunduğum,
Göğsüme kazmalar inip kalkıyor
İçimde cesetler paramparça…

Üşüyor günlerim
Geceler çekilmiş odama
Kapılarım mühürlü
Susmuyor zebaniler
Bir yerlerin cehennemi boşalmış.

Biz öldük mü Sermina
Hangi rüzgârlardı duânla kumlara karışan?
Sermina;
Uzaklarımın duyulmamış çığlığı
Söyle söyle
Biz delirdik mi?

III.
Sermina;
Dicleye düşmüş gölgenin zulasında saklıyorum
tanrıyla konuşmalarımı
Bir halk peygamber sabrında tükeniyor,
Laleler kan kırmızı.
Toprak, toprak çatlıyor
Mezarlar buz tutmuş.

Memeleri altın sarısı anam öleli çok olmuş,
Süt vermiyor artık güneş
Âh Sermina
Kalbimin kızıl saçlı gelini
Çocuklar ölüyor çocuklar
Ve
Ben neden ağlayamıyorum.

Foto öykü - Dilencinin Karısı

Ali Osman Abalı /Mersin

Dünyada kadın olmak zor Türkiye'de ise hem kadın hem de Kürt kadını olmak iki kat daha zor ortalama 60 yaşında bir kadın Xace teyze belden aşağısı tutmayan kocasını dört tekerlekli bir pazar arabasında görürken gördüm hemen fotoğrafladım tabi teyze beni fark edince eline aldığı ceketle baya bir kovaladı caddenin ortasın da. Sonra derdimi meramımı anlatınca fotoğraf çekmeme izin verdi. Çocuklarının kendilerine bakmadığını kocasının ve kendinin tek başına zorluk çektiklerinden bahsediyordu hastanede horlanıyoruz yaşlılık maaşı yaptırmak için geziyoruz vs dedi sonra vedalaşıp uzaklaştım yanlarından.

Ertesi gün evden çıktım yolda ilerliyorum bir okulun köşesinde o günkü amcayı gördüm tek başına oturuyordu. Beni görünce gülümsedi fotoğraf makinemi çıkardım hemen bir iki fotoğraf çektim yanına gittim. Halini hatırını sordum konuşmadı

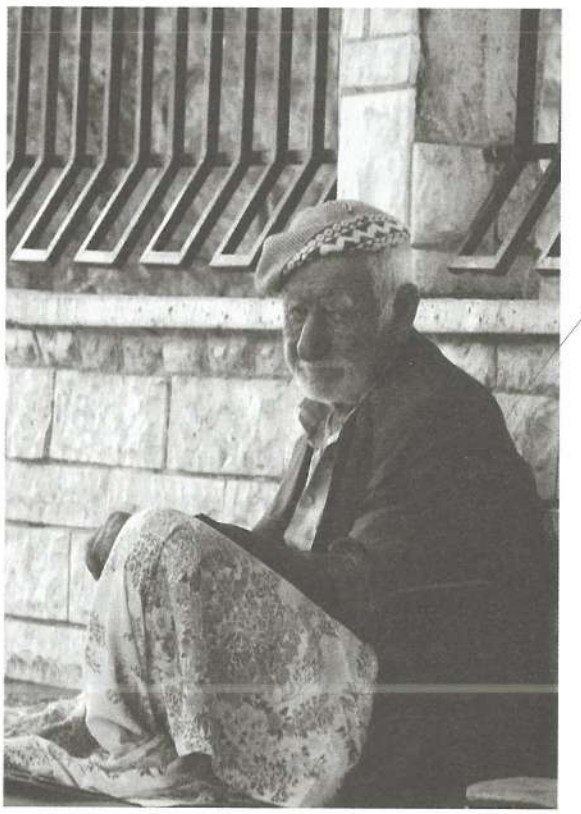

önce. Amca dedim ne yapıyorsun burada Xece teyze nerede falan dedim anlamıştım aslında dilendiğini kendinden duymak istemiştim nedense. **-bana Halim ağa derlerdi güçlü küvetliydim taşı sıksam suyunu çıkarırdım ama hep fakirdim bir günden bir güne boynumu bükmedim avuç açmadım bak şimdiki Halim'e dilenci Halim oldum dedi.** Başımı salladım sadece. Devam etti. **Hanım gündüzleri bir iki saat getiriyor ekmek parasını çıkarıyorum dedi.** Konuşurken gözleri ağlamaklıydı izin istedim yanından ayrıldım.

Gün içinde yolum yine Halim amcanın dilendiği okulun olduğu tarafa düştü. Halim amca yerindeydi fakat yerde yatıyordu sandım yorulmuş ve uyumuş önünden bir sürü kişi gelip geçiyordu

kimse bakmıyordu bakanlar kaçamak bakışlarla bakıyordu sanki yerde yatan bir canlı değil başka bir şeydi bu insanlar nasıl bu kadar duyarsız olabilirdi yerde yatan yaşlı bir adam ucube değil. Hemen yanına yanaştım seslendim cevap vermiyordu. Anladım ki Halim amca yaşamını yitirmiş bir iki dakika sonra belediye görevlileri geldi Halim amcayı aldı götürdü. Dünyadan hiçbir şey eksilmedi...

www.aliosmanabali.net
aliosmanabali@hotmail.com

DİKEN

Haydar Doğan

Var git uzak yamaçlara
Sevdasını törpülediğim diken
Battığın el
Seni koparan değil
Seni taşıyandır,
Rüzgar vururken tenine
Çıplaklığın utandırmaz dağları
Bir damla alırsın sadece vurduğun yerden
Ne sen doyarsın
Ne de toprak
İz bırakırsın.

Sesin vurur
kaybolmuş kayaların gölgesine
İçinde bir ülke taşırken yükünü
Irmaksız bakışların yabanlaşır
Adına çoğalan her ölüm
Diken tadında dudaklarda öpüşür.

Var git
Sevdasına ömür törpülediğim.

KINA HAZIRLAMIŞ UĞUR'UN ANASI

"Uğur Özkan şahsında Suruç katliamında hayatını kaybeden 31 insanın anısına"

Adil Okay

Sol başta Ugur Özkan - Ortada Adil Okay

Kına hazırlamış Uğur'un anası. Niye ki? Böyle bir gelenek mi var acaba? Birazdan toprağa verilecek oğlu. O, elinde kına tepsisi, öylece uzaklara bakıyor. Şok geçirmiştir muhtemelen. Kolay mı evlat acısına katlanmak?

Ne kadar çok insan gelmiş.

Hani derler ya , "İğne atsan yere düşmez". İşte öyle.

Sıcak. Toz. Toprak.

Sloganlar birbirine karışıyor.

Uğur'u bekliyoruz.

Anasının başında yaşmak mı var? Yaşmak değil de başka bir adı olmalı. Kürtlerin yerel giysisi mi? Ayırt edemiyorum. Ne kadar yabancıyım bu coğrafyaya. Yaşlarını bile tahmin edemiyorum acıdan, yoksulluktan yüzleri kavrulmuş insanların.

Ne diyorlar? "Şehit namırın..."

"Ne demekti bu" diye soruyorum yanımda Kürtçe bilen arkadaşa. "Şehitler ölmez" yanıtını veriyor. Birkaç Kürtçe slogan öğrenmiştim ama anlamlarını karıştırıyorum hep.

Ben de başlıyorum eşlik etmeye: "Şehit namırın..."

İyi ama Uğur öldü işte. Murat da öldü. Onunla da "Müebbetlik tutsaklarla ilgili liste" hazırlarken yazışmıştık. Bana yazmış bilgi istemişti Murat.

Ya Okan... 18 yaşındaki hemşerim...

Ya diğerleri...

Ölen çocukların her biriyle bir yerde kesişmiştir yollarım.

Ama öldüler işte. 32'si birden. Paramparça ettiler genç bedenlerini. İnsan kendi tanıdığına daha mı çok ağlıyor? Kim demişti, halam mı? Yıllar önce babamın cenaze töreninde kız kardeşim, "Benim babam başkaydı" diye ağlarken halam onu uyarmıştı: "Herkesin ölüsü değerlidir kızım. Herkes kendi ölüsüne daha çok ağlar".

***

Uğur'u, o daha genç bir öğrenciyken tanımıştım. Sonra büyüdü Uğur. Okulu bitirdi.

Geçen yıldı. Beraber "Cumartesi Anneleri" oturumuna katılmıştık. Sonra da aynı yerde "Hasta Tutsaklar Eylemi"nde birlikte slogan atmıştık. Etkinlikler bitince yemek ısmarlamıştı bana. "Ya olur mu, sen öğrencisin" falan demiştim. Dinlememişti. "Misafirsin İstanbul'da, hem ben okulu bitirdim, çalışıyorum artık" demişti.

Daha neler demişti.

Yazılarımı okuyormuş. Beni izliyormuş. İstanbul'a gelmekle iyi yapmış.

Başka.

Belleğimi zorluyorum ama nafile.

Fakat o gülümsemesi var ya Uğur'un. İşte onu unutamıyorum. Çok güzel gülerdi. Sadece Uğur mu? Diğerleri de elbet. Fotoğraflarda görülüyor ya, genç bedenleri parçalanmadan kısa bir süre önce ne güzel gülüyor, halay çekiyor, türkü söylüyorlardı.

Kimse duymasın ama "Şehit namırın" da tatmin etmiyor beni.

Öldü işte Uğur. Hep beraber öldüler.

Ne kadar çok istemişti Kobane'ye tekrar gitmeyi. Gidemedi. Gidemediler.

Yanlarında getirdikleri oyuncaklar kaldı geride.

"Kürt müsün Uğur" diye sormuştum ona bir sohbetimizde. Türkçesi çok güzeldi. Ne fark eder ki. Türk de vardı içlerinde ölenlerin, Arap da, Çerkez de, Laz da...

Niye Kürt olup olmadığını sormuştum bunu da hatırlamıyorum.

***

Uğur geliyor.

Bu sıcakta, bir tabutun içinde.

Anası, elinden bırakmadığı kına tepsisi, feryat ediyor.

Ne çok insan bağırıyor Allah'ım.

Ben de omuz vereyim istiyorum tabuta. Ama sıcak. Kara sıcak.

Saçlarımdan aşağı süzülüyor kızgın ter damlaları.

Yoksa gözlerimden mi?

Su da yok yanımda.

Sendeliyorum.

Yanımdakiler anlayıp tutuyorlar ellerimden. Islak gözlerle gülümsüyorlar bana.

***

Yazmak mı?

Nasıl yazmalı?

Edebiyat kaldırır mı bunca acıyı?

İnsan kendi yazdığını okurken ağlar mı?

Bu ikinci Uğur'lu yazım. Diğer Uğur ise çocuktu, hakkında "İsmi Uğur'du" başlıklı makale kaleme aldığım. 12 yaşında, 12 kurşunla devletin öldürdüğü.

Şimdi de büyük çoğunluğu çocuğum yaşında olan 32 insanı öldürdüler.

***

Her insan kendi ölüsüne daha çok ağlarmış!

Bu çocuklar hepimizin ama.

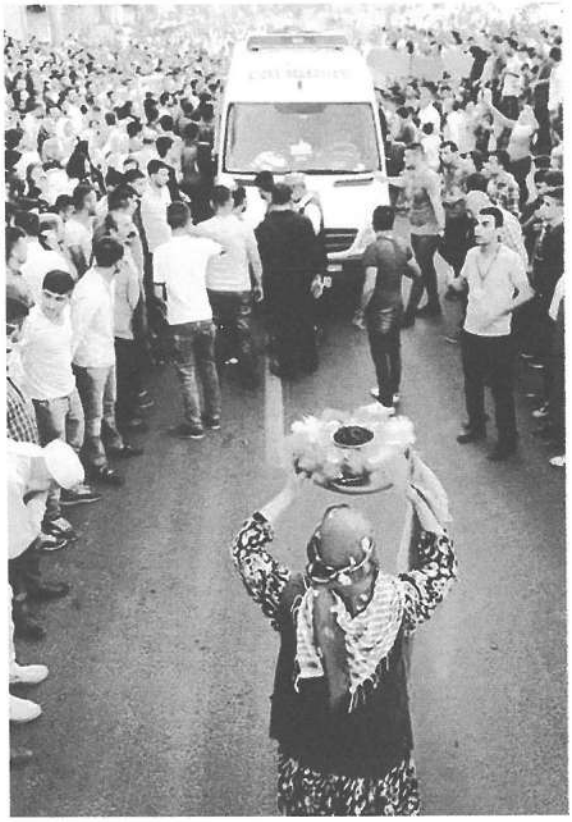

Ugur Özkan'ın annesi

Hepimizin.

Niye duymuyorsunuz çığlıkları.

Niye susuyorsunuz.

Uğur'un anası beddua ediyor mezarı başında.

"Amin" diyorum içimden.

Sadece katillere, katilleri destekleyenlere değil, susanlara da gitsin bu beddualar.

Susanlara da...

Susan...

Su...

Su...

Ağlamaktan gözleri şişmiş, bağırmaktan sesi kısılmış bir genç, "Benim suyumu al amca" diyerek elindeki pet şişesini uzatıyor.

"Sağ ol Uğur" diyorum.

Önce şaşkınlık ifadesi beliriyor yüzünde sonra tebessüm.

Ben de gülümsüyorum.

Kucaklaşıyoruz...

25.07. 2015

okayadil@hotmail.com

KARIHONMENSHO: YOKSUNUZ!

SOR MEYMAN(TOKYO)

Yüzlerce kadın, çocuk ve erkek yetersiz barınma, yoksulluk, savaş gibi nedenlerden dolayı umuda yolculuk yapıyor. Birçoğu daha umut yolculuğunun ilk adımlarında ölümle tanışıyor. Akdeniz mavi sularına ölü bedenlerini veriyorlar. Akdeniz'i aşıp Avrupa'ya, ya da dünyanın başka bir yerine gidenlerin durumu ise ölümü aratacak cinsten. Buna örnek olarak dünyanın sayılı gelişmiş ülkelerin den birini göstermek istiyorum. Hepimizin kafasında teknolojisi ve kültürleri ile kazınmış olan uzak Asya ülkesi Japonya.

Japonya'ya mülteci gider mi diye sorduğunuz farz ederek; duruma açıklık getirmek istiyorum. Türkiye'den mülteci olarak gidenlerin hemen hemen hepsi yönünü Avrupa'ya çevirir. Bazıları ise memleketten hayli uzağa, hem de hiç bilmedikleri bir yere Japonya'ya gelmiş. Japonya Ortadoğu ile kıyaslanmayacak kadar gelişmiş ve modern bir ülke, belki de kültürel farklılığın en fazla olduğu yer diye bilirim. En basit haliyle bizler kaşıkla yemek yiyen bir topluluğuz, Japon halkı hasi dedikleri çubuklarla yemeklerini yerler. Bu örnek kültürler arası farklılığı anlamanız açısından önemli. Öncelikle belirtmek isterim ki, Japonya'ya dünyanın her yerinden mülteciler geliyor ve gelmeye de devam edecekler. Yazının başlığına dönersek, Higashi Nihon Immirgraion Ushiku sözde bir mülteci kampı, resmi kurumlar öyle diyor, Birleşmiş Milletler öyle diyor. Japonya'da hangi resmi kuruma sorarsanız orası mülteciler için oluşturulmuş bir kamp.

Peki, kamp ile hapishane arasındaki farklar nelerdir? Bir hapishanede kimler barınabilir?

Bu iki soruyu Higashi Nihon Immirgraion Ushiku kampında kalanlara sorduğumda, verdikleri cevaplara bakınca oranın bir hapishane mi yoksa kamp mı olduğuna karar veremiyorum. Higashi Nihon Immirgraion Ushiku kampı Doğu Japonya'nın Ibaraki eyaletinde bulunan bir kamp, dünyanın birçok yerinden gelen mültecileri barındırıyor. Buraya kadar herhangi bir sıkıntı yok.

Higashi Nihon Immirgraion Ushiku kampının etrafı beton blokları ve demir parmaklarla kapalı bir alan, içerisinden dışarıyı görebilmeniz imkânsız, sadece gökyüzünün maviliğini görebilme hakkına sahipsiniz. Her gün sadece 40 dakika kamp bahçesinde spor yapma veya hava alma hakkına sahipsiniz. Sadece günde 40 dakika dışarıya çıkabiliyorsunuz, dışarı dediğime bakmayın çarsıya pazara ya da deniz falan değil, kampın yüksek duvarlarının içindeki 100 metre karelik alanda zaman geçiriyorsunuz. Bundan daha az avluya çıkma suresi 12 Eylül 80 darbesinden uygulanmıştı sanırım.

Nurettin Kurt, Higashi Nihon Immirgraion Ushiku kampına girdiğinde 21 yaşındaydı ve 69 kiloydu, 9 ay boyunca bir koğuşta Higashi Nihon Immirgraion Ushiku kampının sakinlerinden biri oldu. Çıktığında ise sadece 51 kiloydu ve böbrek rahatsızlıkları yüzünden tedavi olmak zorunda kalmıştı. Higashi Nihon Immirgraion Ushiku kampının görevlileri tarafından kelepçelenerek hastaneye tedavi edilmeye götürülmüş ve doktorların verdiği raporların imza kısımları karalanmıştı. Daha sonra yabancılar

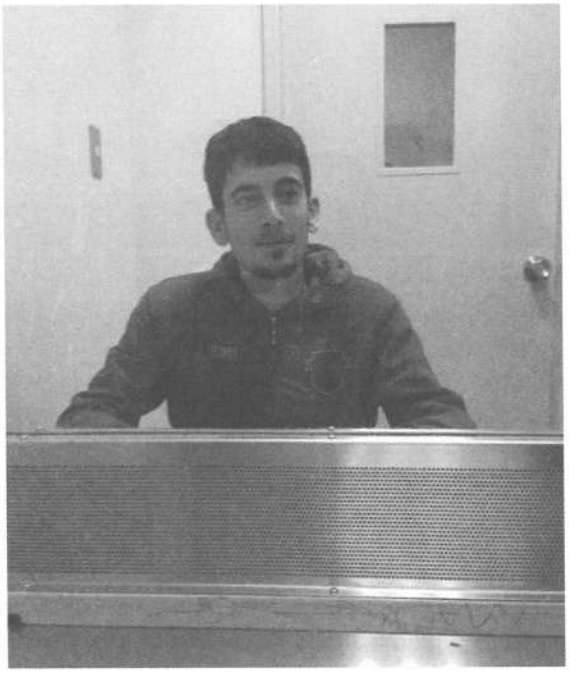

polis şubesi bu raporları kabul etmeyecek ve inkâr edecektir. Bu olayların sadece bir örneği. Bu sözde kamp çok defa Kürt mültecilerin açlık grevleriyle gündeme gelmişti. Sadece Kürdistan'dan gelenler değil, Peru'dan Filipinler'den Gana'dan kısacası yoksul bırakılmış ve ülkelerinde emperyalistlerin uyguladığı savaşlar yüzünden umuda yolculuk yapan dünya halklarının hepsi var ve hepsi de Higashi Nihon Immirgraion Ushiku kampında yıllarca mahkûm koşullarında kalmakta. Japonya, mülteci konusunda herhangi bir statü belirlemediği gibi geçmiş uygulamaları ile de hayli kötü bir karnesi var. İddia edildiği üzere birçok Filipinliyi battaniyelere sarıp denize attığı söylenir. Nurettin Kurt, Kamp demiyor durmadan hapishane diyor, hatta hapishane anılarını anlatmakta ısrar ediyor. Kamp demek istedin değil mi diye sorduğumda, o da herkes gibi "hayır, orası bir hapishanedir" diyor. Neden hapishaneye konuldunuz sorusuna ise "bizi kampa yerleştirdiklerini sanıyorduk, oysa bizi adli bir suçlu gibi hapishaneye tıktılar" diye cevap veriyor. Filipinlilerin kamptan zorla alındığını, dövüldüklerini, yaka paça uçağa bindirilip gönderildiklerine şahit olmuş. Nurettin'in anılarını buraya yazmaya kalksam sanırım sayfalarca tutar ama kısaca değinmek gerekirse, Japonya hükümeti BM gözetimindeki bir kampta mültecilere mahkum koşullarını yaşatıyor. İltica talebinde bulunmalarına rağmen özgürlüğünü ellerinden alıp yıllarca kamp adı altında bir hapishaneye yerleştiriyor. Psikolojik baskı yöntemlerini uygulayarak ülkelerine dönmeye zorluyor.

Özgürlük tıpkı sığınma gibi temel bir insan hakkıdır. Genel bir kural olarak sığınma arayanların gözaltına alınması kabul edilemez. Hapsedilenler çocuk, yalnız kadın veya işkence kurbanları gibi tıbbi veya psikolojik ihtiyaçları olan kişilerse durum özellikle istenmeyen bir hal alır. Onlar suçlu değildirler, zaten pek çok zorluk çekmiş olan bu kişileri hapse atmak yanlıştır. (UNHCR)

Olayın birde yasal boyutu var. Birçok mülteciye Higashi Nihon Immirgraion Ushiku hapishanesinden çıktıktan sonra üzerinde uyruğu ve fotoğrafı olan bir kâğıt veriliyor. Bu kâğıdın adı ise KARIHONMENSHO. İsmi gibi kâğıdın da pek bir faydası yok. Mültecilere bu kâğıt tam olarak nedir diye sorduğumda aldığım cevap hayli ilginç. BiLMiYORUZ! Sizin anlamanız için söyle ifade edeyim KARIHONMENSHO denilen belge tam olarak şu: Denetimli serbestlik olarak ifade edersem daha iyi anlarsınız. Çünkü uygulama acısından ondan bir farkı yok, iki ayda bir gidip göçmenlik bürosunda mühürletiyorsunuz. Herhangi bir devlet kurumu sizin burada yasadığınızı kabul etmiyor. Bu belge ile ne ev kiralayabilir ve bisiklet satın alabilir, ne de çalışabilirsiniz. Yani kısaca ben burada yaşıyorum deseniz bile aslında siz hiç orada değilsiniz anlamına geliyor. Tipik bir yaşar ne yaşar ne yaşamaz durumu söz konusu. Göçmenlik bürosu haricinde hiç bir resmi kurumdan evrak ya da herhangi bir şey alamazsınız. Maddi ya da sosyal yardım kesinlikle söz konusu değil. Hatta Kuno Cho kampından çıkabilmeniz için belli bir süre yatmanız ve sonrasında kefalet ödemeniz gerekiyor. Yani; Japon hükümeti mültecilere barınma ve sığınma hakkı vermediği gibi üstüne birde mültecilerden para alıyor. Nurettin Kurt, 2 bin dolar para ödemiş. Eğer onların istediği haracı vermezseniz ömrünüzün sonuna kadar orada kalırsınız, ta ki bir gün ülkenize geri dönmeye karar verene kadar diye belirtti.

Her mülteci güvenli sığınma hakkına sahiptir. Fakat uluslararası koruma fiziksel güvenlikten fazlasını içerir. Mültecilere en azından ülkede yasal olarak ikamet eden diğer yabancılara sağlananlarla eşit haklar ve yardım, her bireyin sahip olması gereken temel ihtiyaçlar dahil olmak üzere verilmelidir. Böylece, mülteciler düşünce ve dolaşım özgürlüğü, işkenceye ve onur kırıcı muameleye tabi olmama gibi temel medeni haklardan yararlanırlar. (UNHCR)

26 Ağustos 2015

1 SAAT

FEHMİ KAHRAMAN

Hücremin penceresi tam olarak açılmıyor. Dışarıya açılan tek kapım o küçük pencere... Pencereden sadece havalandırma duvarı görünüyor kısmen de olsa gökyüzü de görünüyordu. Pencereyi de öyle bir yapmışlar ki neredeyse açılmayacak küçücük hücredeki iki tane eşya oldumu hücrede adım atacak yer kalmıyor. Pencerenin tam arkasına elbise dolabını koymuşlar. Koyulan dolap pencerenin tam açılmasını önlüyor. Pencerenin tam açılmasını önlediği için içeriye yeterli havada giremiyor.

23 saatini içeride geçiren ve yalnızca 1 saatini dışarıda geçirebilen bir insan bir saatte neler yapabilir? Elbiselerini mi yıkayabilir, temizlik mi yapabilir, voltamı atabilir; yan tarafta kalan arkadaşıyla bir çay içip sohbet mi etsin yoksa? Bu sayılanların hepsini yapmasına imkan yok. Bir saat havalandırma süresi var ve bu süre içinde bir tanesini seçmesi gerekir, ama seçmek o kadar da kolay olmuyor. Kolay olmadığı için hepsine hasret kalıyor. Tabi birde sandıklarımız sporu da eklemek gerekir. Spor f tiplerinde olmazsa olmazıdır.

1 saat havalandırma vaktini en iyi nasıl değerlendiririm diye defalarca düşündü ama bulamadı. Her birine on dakika zaman ayırsa, belki kısmen de olsa bir şeyler yapabilir. Ama adı üstünde kısmen her şeyi yarım kalır. 1 saat içinde kullanabildiği havalandırma zamanını sadece bir şey için kullanmanı dayatıyor zaman. O sadece seçenek olarak sadece bir şeyi seç ve yap diye dayatıyor. İsteniyor ki hiçbir şey yapma, sadece kendiişlerini yap. F tiplerinin amacıda bu zaten insanları yalnızlaştırmaktır. Herkesin birbirinden kopması için yapılmıştı f tipi hapishaneler. Tek kişilik hücrelerde uygulanan ağırlaştırılmış müebbet infaz biçim ise bunun en üst boyutudur.

Bir saatlik havalandırma zamanında hiç bir şeyi tam yapamıyor insan. Yan tarafında kalan yoldaşımız, dostuyla sohbet edip çay içmek istiyor, ama zaman dar olduğu için bunu her zaman yapamıyor. Yan hücrede kalan yoldaşıyla, dostuyla sarılıp yanyana gelip oturamıyorlar. Aralarında demir parmaklıklar var. Bu bir araya gelememek bir gün değil, bir hafta değil ömür boyu sürüyor. Doya doya sarılmanın özlemini hissediyor insan her an.

1 saatlik havalandırma süresinde yapabileceği şey belli. Volta atmak etraftaki yoldaşlarına not yazmak veya spor yapmaktır. Bunun dışında içebilirlerse bir bardak çay, ondan sonra tanınan süre dolmuş oluyor ve gardiyanlar gelip zorla içeriye götürüyorlar. Zorla içeriye götürülürken slogan atıyor ve herkes atılan slogana eşlik edip kapıları dövüyor ve yapılan uygulamaları protesto ediyorlar. Havalandırma da yalnız geçen zamanını bir yoldaşıyla paylaşabilmek, süresini uzatmak gibi son derece meşru ve insani bir talep için yapıyor bu eylemi.

Diğer arkadaşı da aynı sürede çıkıyordu havalandırmaya ve onlarda aynısı gibi zamanının çoğu toplara bakmakla geçiyordu. Ve aynı şekilde zamanı dolduğunda gardiyanlar gelip zorla hücreye sokuyorlardı.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alanlara iki ceza birden çektirmek istiyorlar. 8 metrelik hücrede bir insan ne yapabilir? Buzdolabı, televizyon, elbise dolabını ve yemek masası neredeyse hücreyi kaplıyor ve adım atacak yer kalmıyor. 1 saat havalandırma hakkı tanınıyor, 23 saatini de kutu gibi hücrede geçirmesi dayatılıyor. 23 saat içinde ya yatakta kalacak ya da masa da oturacak. Yürümesi,

volta atması çok zor, alan dar olduğu için. Yürümesi gerekiyor insanların. Özellikle de yemekten sonra. Bir insanın günde 5000 adım yürümesi gerekiyormuş. Bu yürümeyi 7500 adıma çıkartabilirsiniz çok daha iyiymiş, ama tekli hücrelerde bunu yapmak çok daha zor ve havalandırma saati 1 saat olduğu için tüm zamanını voltaya ayırması gerekiyor. Tüm zamanında ayırsa belki 5 bin adım yürüyebilir ama 7500 adım yürüme şansı yok.

1 saatlik havalandırma saati boyunca doyamadığım gökyüzünü, havayı hücresindeki küçücük pencereden sağlamaya çalışıyor. O küçük pencereden 23 saat ne kadar yararlanabilirsin? Neye yeter? Pencereden sadece beyaz duvar ve yarım gökyüzünü görebiliyorsun. Hücreye dönüp baktığımda hücrede yalnız olduğunu görüyor, hücrede kimse olmadığı için konuşamıyor ve yavaş yavaş konuşma ve duyma duygusunu yitirmeye başlıyor. Havasızlıktan boğulduğunu hissediyor bazen.

Pencereden dışarıyı 23 saat baktığında sadece beyaz duvar. Beyaz duvara bakarak bir şeyler düşünmek istiyor ama bir şey düşünemiyor. Çünkü uzaklara bakamıyor, aklı devamlı beyaz duvara takılıyor. Beyaz duvarlar anılarını çalıyor, düşünme duygusunu engelliyor. 23 saat pencereden dışarıya bakmak gün içinde sadece yan hücrede havalandırmaya çıkan arkadaşlarını birer saat görebiliyor ve onlarında havalandırma saatleri olunca beyaz duvarla karşılıklı kalıyor, her pencereden baktığında beyaz duvarı görüyor

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alanlara uyguladıkları koşullar çok ağır, bu koşulları kabullenmek mümkün değil... Ağırlaştırılmış müebbet cezası alanlara küçük bir yaşam hakkı tanıyorlar. Bu küçük yaşam alanına sığmaz devrimciler. Çünkü yaşamlarında ülke ve dünyanın her yerindeki. Tutsak edebilirler bedenen ama düşünce olarak tutsak edemezler istedikleri kadar küçük yaşam hakkı uygulasınlar, düşünceleriyle yıkacaklar küçük dünyalarını...

İnsanca yaşayabilmek için taleplerde bulundular ama taleplerine cevap vermediler. Baskı yaparak yıldıracaklarını sandılar. Ve devrimcilere saldırarak yıldırmaya çalışanların acizliğini.

Küçük pencereyi ve küçük pencerenin arkasındaki hücreyi yıkacaklar ve devrimci iradeyi teslim alamayacaklarını gösterecekler. Devrimci irade her zaman kazanır. Bugün olmazsa yarın ama direnenler her zaman kazanmıştır. Tarih bunun kanıtıdır. Ağırlaştırılmış tutsakların haklı mücadelesinde kazanacaklar olan inancımız tamdır. Yıkacaklar hücreleri ve sadece 1 saat değil, 24 saati kazanacaklar bir gün mutlaka...

NOT: Bu yazı ağırlaştırılmış tutsakların durumunu anlatıyor. Burada bir ara havalandırma saati 1 saatti. Şimdi günde 3 saat havalandırmaya çıkıyorlar. Çok önceden yazılan bir yazıdır. Halen birçok hapishanede ağırlaştırılmış müebbetlik tutsaklar 1 saat çıkıyor.

Samira

Nevin Koçoğlu

Avuçlarındaki ölü düşleri suya söyle
Samira
gem vur içini kundaklayan ateşe
ve ayır uğuldayan nehrin tuzunu
tuzuna karıştığın duvardan

Acını biliyorum
vahasız bir çölü geçiyor ayakların
güneşe uçuyor bir yaban güvercini
kulaklarını deliyor taşların iniltisi
biliyorum.

Alnını son ölünün mezar taşına yasla
dinle otların feryadını Samira
onlar ki saydam bir hüzünle söyler
yalnızlığın solgun ve esmer türküsünü

Elinde bir tutam unutulma toprağı
aynanın içinden geç, duraksama
kapansın bir çağ denizle tuz arası
lekeli ten ve elinde kan taşı

Geçti mi ılgın günahlarının ağrısı
dindi mi büyük sözlerin yamanmış sızısı
kırk tas su Samira kırk tas su
Zeytin dağında seni yuğdu mu?

"HAYAL! NE HAYALİ GERÇEK!"

Erdal Süsem

Perde selamsızca açılır. Ne bir diyalog ne de taktim. Vişneçürüğü etli dudaklara sürülen ruj, yay gibi uzayan karakaşlara ve yelpazemsi kara kirpiklere sürülen far görüntülerine askerlerin, monşerlerin, matmazellerin hınca hınç doldurduğu ışıltılı ve görkemli salonun görüntüleri saniyeler arasında yer değiştirir. Asude kadının çehresi görünmez. Ferzan Özpetek' in sinemasını bilenler kadraja alınan ilk görüntünün sonunda da patlayacağını, bunun sır olmadığını bilir. Ferzan, sis serdesi ve gizem yaratmaz filmlerin de. Sorular sordurtarak gerçeğe ulaşmanın emarelerini verir. Gerçek pırılpırıl parlamalı, üstüne yapışan tortuyu atmalıdır. Şahane misafir filminde de gerçeğin, hafızanın izini sürer Ferzan Özpetek.

Eşyaların ve mekanların dili vardır. Taşlar, aynalar, salonlar, evler... konuşur. Modern eşrefi mahlûkat kendini; ziyadesiyle önemseyip kendine hayran olduğundan gün boyu ha bire konuşur. Bu gevezeliğe biraz ara verse etrafında ki çığlıkları, fısıltıları, sessiz yürüyen kelimelerin tıpırtılarını duyar. Mekânlar tarihin ve yaşanılanların dilidir. Toplumsal hafızanın taşıyıcısıdır. Gölgesini satan, mezarların üzerinde gökdelenler inşa edecek denli pervasızlaşan modernite mekânların tarihini, hafızasını önemsemez. Belleksiz toplum düşüdür onun. Evveliyatı olmayan insanların sergüzeştçe dolanıp durmalarını arzular. Dipsiz fincandır istediği, ne atsan tutmaz.

Filmin kahramanı Pietro, üstüne kuma getirilmiş, forsu kaçmış eski geline benzeyen eski bir ev kiralar. Theo Angelopoulos'un belirtiği üzere; mekânlar günahsız değildir. Mekânlar yalnızca sevinçlerin, mutlulukların resmi değildir; katliamların, işkencelerin, cinayetlerin de resmidir.

Evin garipliği bir önceki kiracının gelip eşyalarını istemesiyle ve Pietro'nun gittiği kafede garsonların eve dair sorular sormasıyla açığa çıkar. Pietro bunları pek önemsemediği gibi anlamaz da. Yönetmen nevi şahsına has mizahıyla ve simgesel göndermeleriyle insanın geçmişinden tarihin dehlizlerinde saklı hakikat hikayeleriyle yüzleşmekten sakındığını anlatmaya çalışır.

Harıl-harıl çalışarak evi yeniler, kırık döküğü tamir eder. Sıvası dökülmüş bölümleri boyar Pietro. Ahir ömründe ilk kez yalnız başına yaşayacaktır. Yalnızlık yaşamak zorunda kalınan beraberlik mahiyetinde değerlendirilemez Pietro'da. Sosyopolitik kimliğine dair hikaye bulamadığımız Pietro, o güne değin ku-

zeni Maria'dan ayrı yaşamamıştır. Pietro'nun hikayesinin oluşum sürecinin anlatılmaması filmin zayıf halkası olarak değerlendirilemez. Yönetmenin meramı Pietro'yu kanlı canlı anlatmak değil. Pietro'nun bedenini ve hikayesini kullanarak gerçek ve hafıza arasında ki karanlık kuyulara insanı iteklemektir. Pietro'nun geçmişinin anlatılması, kişisel geçmişin üzerini nefti bir örtüyle kapatılması, Pietro'nun geçmişiyle yüzleşmemesi minvalinde okunabilir, yönetmenin müstesna tercihi midir bilinmez, ama Pietro'da kendini bulmak, kim olduğunu açığa çıkarmak için Maria'dan ayrılıp yalnız yaşar.

Kimiz? Kim olduğumuzu ve hayattan ne istediğimizi biliyor muyuz? Eylemlerimize yön veren nedir? Mana eylemlerden sonra mı gelir, önce mi? Bu sorular insanlığın asırlık bilmecesi. Gençliğin ilk aşamasın da mı, erişkinlikte mi yoksa barutumuzu tüketme merhalesine girip ölümün soluğunu ensemizde hissettiğimiz zamanlarda mı kim olduğumuzu netleştiririz. Trajedinin büyüğü ise kim olduğunu ve hayattan ne istediğini bilmeden pörsümüş bedenle musalla taşına yatırılmaktır. İnsan harala gürele, bazen şuursuzca hayatla kavga ederek kim olduğunu da o denli önemsemez. İmbikte deneyim katre-katre birikip çarpıcı anda ya da sınandığı bir süreçte kim olduğunun ve hayattan ne istediğinin sorularını bulur. Yanıtların zamansallığı kişiden kişiye farklılık gösterir. Yanıtlar bulunduğunda biter mi her şey? Bitmez, öğrendiğiniz kendinizi ve amacınızı yıkıp-yıkıp yeniden yaparsınız. Asıl soru, kim olduğunuzu bilseniz de, neler yaşayacağınızı, nasıl etkilenip neye dönüşeceğinizin bilinmez oluşudur. Bıçağı ölçülü kullanıp derinin altında iblis mi melek mi yattığını öğrenmek kadar kolay da değil. İnsanın anatomisini DNA'sını bilebilirsiniz, ama onun neye dönüşeceğini her zaman kestiremezsiniz. Güveden kelebeğin çıkacağı kesin, ama bir bebeğin neye dönüşeceğine ikircikiz net yanıtlar veremezsiniz. İnsanı ve hayatı, zor ve güzel, girift ve çekici kılan da budur. Bu yolculuk kabuslarla da sona erse serüven yaşamaya değer.

Pietro insan bilmecesinin gizemiyle, çekiciliği ve oluş süreciyle tek başına yaşamaya karar verdiğini hissettirir izleyiciye. Bilir Pietro, insanın için de birden fazla kişi yaşar. Olmasını istediği kişi; saf ve tutkulu bir âşık olmak ister. Bu hercailikte, hayata tutunmakta, zorlukta ve fululukta payına aşkın son perdesi ayrılık düşer. Sonun da bunca acı, keder, ıstırap yaşadığımız halde her defasında bile bile niye aşık olduğumuzu Pietro'da bilmez. İflah olmadığımız konuların başında aşk geliyor olmalı... Oyuncu olduğunu sanır, onu da pek becerdiği söylenemez. Dünya bir tiyatro sahnesidir, piyesi yazan Pietro'ya meziyet fukaralığını layık görmüştür. Geriye Pietro kalır, Pietro Pietro...

Eve yerleşen Pietro, evin açık yaralarıyla gezmeye başlayan misafirlerini görmeye başlar. Misafirleri 1943'ten kalmadır, Pietro'da 2012'dedir. Aralarında altmış dokuz yıl bulunuyor, handiyse üç kuşak. Asıl misafir Pietro'dur, hayalet "misafirler" hep oradadır. Eve hapis edilmişlerdir. Yalnız Pietro'ya görünen bu hayaletler tarihin tanığı ve özneleridirler. Yönetmen hayal-et metaforuyla geçmişi; bilinmeyen, unutulan, yok sayılan ve çarpıtılan maziyi konuşturur. Korkar geçmişten gelen misafirlerden Pietro. Bu korku hayalet görmeyle temsil edilemez yalnızca. Çapı büyük, zamansallığı uzun, tesiri derindir. Bu korku geçmişle yüzleş(e)me)me, hesaplaş(ama) madır: Kişisel ve kolektif hafıza hep aynı partiye oy veren seçmene benziyor. Olumlulukları depolayıp kayıt altına alırken, olumsuzlukları hafızanın kapısının dışında bırakıyor. Milan Kundera'nın vecizesiyle " insanın iktidara karşı mücadelesi, hafızanın unutuşa karşı mücadelesidir." Bu vecizeye ekleyip açalım; makro ve mikro, hatta kişisel iktidarımızın payı tahtı egomuza karşı mücadele hafızanın pir-u pak kaydına ve nankörlük örtüsünü atmasına karşı mücadelesidir. Günceler anlatılır, kaleme alınır, gani gani oto-biyografi/biyografi matbaadan kitapçı raflarına yerini alır. Ama kendisi olma cüretini gösteren ender kişiler dışında olumsuzluğun esemesi okunmaz satırlarında. Herkes çok cesur, herkes adil ve hakkaniyetli, herkes hayatının her döneminde doğru kararlar almış, herkes iyilik timsali/yardımsever... Ulusları hiç sormayın, en barışçıl, yürekli, kahraman, şefkatli... ulus bizimdir. Ben ve benim kolektif kimliği, biz söz konusuysa olumsuzluk ve kötülükten bahis edilemez. Herkes iyi ve erdemli, doğru ve adil, yardım sever ve şefkatli, cesur ve barışçıl ise bu soykırımları, katliamları, cinayetleri, kötülükleri kim yaptı? Hepimiz kişisel, kolektif günahlarımızla yüzleşip hesaplaşmalıyız. Soğanın zarını soyarcasına tarihimizi soyup günahlarımızı çıkaralım ki bir daha tekrarlanmasın.

Ferzan Özpetek'in sinematografisinde iki tema baskındır; geçmiş-hafıza irdelemesi ve heteroseksüel cinsiyetçi baskıya ya da homofobizme eleştiri. Cahil periler, Karşı pencere, Harem Suare, Hamam

filmlerinde de bu temalar ağırlıktadır. Filmlerin omurgasıdır. İzleyicide aynılık hissiyatı yaratması yönetmenin aldığı risktir. Bu dezavantaj olarak görülse de hiçbir film de bu temaları aynı nitelik ve biçimde yer almaz. Sinematografi de birçok yönetmen bu yolu tercih edebiliyor. Bunun dışın da olan, her film de başka omurgaları tercih eden yönetmenlerde var. Theo Angelopoulos "her yönetmenin bir tek filmi vardır, diğer filmler bu filmin kalıbıdır" der. Bu kalıp hamura benziyor, her filmde başka nitelik ve biçim kazanıyor.

Karşı Pencere'de ahir ahir ömrünün son ramağına gelip günle geçmiş arasında seyrüsefer yapan, ikisini iç içe geçiren yaşlı pasta ustası Davide, 16 Ekim 1943 gecesine döner; Hitler faşizmiyle kader birliği kuran Musolini faşizmi İtalya'da Yahudi sürek avına çıkar. Hıristiyan Davide çalıştığı pastanede patronuyla konuşan katliamı gerçekleştirecek olanların sohbetine kulak misafiri olur. Onlar gider gitmez kendisine engel olmak isteyen patronunu öldürerek Yahudi mahallesine koşar. Sevgilisi Simone'yi yitirmek pahasına Yahudileri kurtarır. Davide "Bana gülen, aşkımı önemsemeyen, Simone'yi bilmeyen insanları kurtardım" derken horlanıp küçümsenen insanların cesaretini ve faşizme karşı umutla direnip mücadele edilmesi gerektiğini belirtir.

Yönetmen Ferzan Özpetek diğer filmlerinde olduğun gibi bu filminde de safını belli eder. Yönetmen umuttan, insani erdemlerden, dirençten ve hayal kurmaktan yanadır. Karşı Pencere'de umudun ve direncin simgesi Davide'dir. Gece hane misafirde evin hayalet misafirleri Apollonio Kumpanyasıdır.

Apollonio Kumpanyası faşizmin bir istila gibi yayılıp dünya zaptına giriştiği yıllarda Avrupa'da turnelere çıkan bir tiyatro topluluğudur. Kentler ve ülkeler arası mekik dokuyup oyunlar sergilerler. Bir tiyatro topluluğudur ama aynı zamanda faşizme karşı direnen, mücadele eden direnişçilerle irtibat içindedirler. Oyunlarının adı "Yasak Düş" tür. Faşizmin rüyaları dahi işgal ettiği boğucu iklimde yasak düşler kurup kurdurturlar. Faşizmin olmadığı başka bir dünya düşlerler. Faşizm varsa, güzellik yoktur; faşizm varsa aşk yasaktır; faşizm varsa özgürce tiyatro oyunları sergilenemez. Kumpanya hayal kurdurtur, çünkü bilirler ki hayal kurmadan umut büyümez, insanlık faşizmi yenemez. Hayallerinin gerçeğin tasarısı, eylemi olduğunu belletir birbirlerine. Sanatında direnişin bir ayağı olduğunu benimsediklerinden birbirleriyle ilişkide parola kurarlar. Parola "hayal'dir; parolanın karşılığı " ne hayali gerçek!"

Bunları izleyici kumpanyanın geride kalan tek üyesi Lidya Morisini'den öğreniyor. Kumpanyanın akıbeti geçmişte sırdır. Faşizme karşı direnen adsız kahramanları kimse bilmez. Tarihin hafızasında yer edinmezler ve bundandır ki evin duvarları arasına sıkışıp kalırlar. Ferzan'ın diğer filmlerinde olduğu gibi mekânlar hatıra biriktirir ve tek okşayıcı dokunuşla canlanırlar. Hamam'da Anita'nın tozlu mektupların geçmişe iz sürdürmesi gibi. Gidenler ken-

dinde bir şeyler bırakıyor, hafızanın sırı da budur ama kumpanya hafızalarda bilinmeyen faktördür. Pietro el verir, sır perdesini aralar. Pietro hikayeyi bulmaz, hikaye onu bulur.

Lidya Morisini'yi bulduğunda filmin ilk sahnesinde ki vişneçürüğü dudaklar, alımlı bakışlar döngüyü tamamlar, silah patlar yine. Lidya Morisini yaşlanmış, kostak kostak yürüdüğünde erkeklerin yüreğini hoplatan, kadınların hayran bakışlarını toplayan güzelliğinden eser kalmamış, gözaltları morarmış, yüzünde kartal pençeleri oluşmuş ve ısızdır.

Lidya gerçeği yıllar yılı saklamıştır. Kumpanyayı ihbar eden Lidya'dır. Pietro'yla sohbetinde ihanetini anlatır. Pietro sorar "niye ihanet ettin?" Bu esnada sehpanın üzerinde dolanan böceği sert bir hamleyle öldüren Lidya'nın yanıtı; " ihanet etmek için ihanet ettim" dir. Eski, yıllanmış ama yana döne yeni veçhelerle gündeme girecek tartışmaya gönderme yapar; sanat-sanat içindir. Zaten Lidya'yı ihanete götürende budur. Lidya, sahneye çıktığında kopan alkış tufanına, güzelliğine metiyeler dizilmesine ve hayran bakışlara esirdir. Kim için, nasıl ve hangi koşullarda sanatın icra edildiğini önemsemez. Kumpanyanın yasak düşler kurdurtması, hayali gerçek kıldırtması ve direnişçilerle ilişkide olmaları amacını, riske etiğini düşündüğünden ihanete sürüklenir. Lidya, Pietro'nun "onlar cesurdular, dünyayı değiştirmek, hayali gerçek kılmak istediler" kavlinde söylemine karşı çıksa da; faşizm yenildi, dünya güllük gülistanlık olmasa da dünden daha güzel.

Ferzan Özpetek'in filmi olacak da, homofobizme inceltilmiş eleştiri ve heteroseksüel olmayan aşklara, kimliklere referans olmaz mı hiç. Her filminde bu tema ve eleştiri baskın renktir. Seyirci "yine mi" diyebilir de; ahlakın değişmez ve mutlak kılındığı muhafazakar ahlakın her yanımızı sarıp sarmaladığı, ahlak kisvesiyle katliamların, cinayetlerin işlendiği, heteroseksüel olmayanların intihara sürüklendiği, tecavüze, tacize, şiddete maruz kaldığı, gün aşırı nefret suçların işlendiği, devrimcilerin ve sosyalistlerin bir kesiminin bile cinsellik, sevişme, seks kelimelerini duyduklarında ya da okuduklarında yüzlerini buruşturup arkalarını döndüklerinde ve heteroseksüel olmayan cinsel duygusal tercihlere hasta/sapkın muamelesi yaptığı bu cinsiyetçi dünyada az ve yumuşak bile eleştiriyor. Yeryüzünde aşk ve cinsel tercihler özgür oluncaya zorunluluklardan kurtulana kadar sanat-edebiyatta bu konuyu didiklemelidir. Nazarımca aşkın ve cinsel tercihin serüvenlerine karışmamayı beklemişim. Öğrenme ve anlama çabasındayım. Bırakalım herkes bu sahnede kendini oynasın. Pietro'nun oyunculuk seçmesinden ezberlemeye çalıştığı replikle sonlandırayım; "yalan ikna edici olabilir. Fakat gerçek çok daha ikna edicidir."

Şubat 2015/Edirne

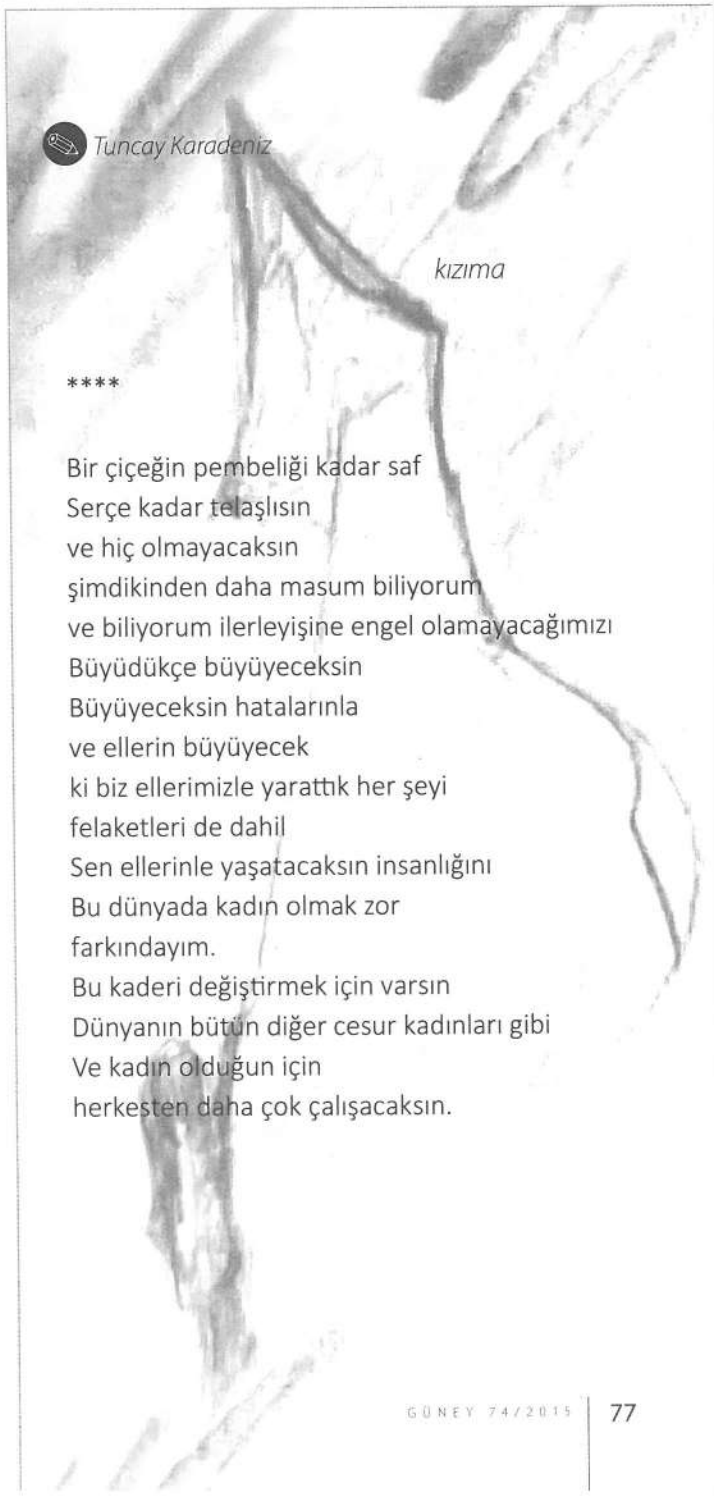

Tuncay Karadeniz

kızıma

****

Bir çiçeğin pembeliği kadar saf
Serçe kadar telaşlısın
ve hiç olmayacaksın
şimdikinden daha masum biliyorum
ve biliyorum ilerleyişine engel olamayacağımızı
Büyüdükçe büyüyeceksin
Büyüyeceksin hatalarınla
ve ellerin büyüyecek
ki biz ellerimizle yarattık her şeyi
felaketleri de dahil
Sen ellerinle yaşatacaksın insanlığını
Bu dünyada kadın olmak zor
farkındayım.
Bu kaderi değiştirmek için varsın
Dünyanın bütün diğer cesur kadınları gibi
Ve kadın olduğun için
herkesten daha çok çalışacaksın.

TARİHİN YANLIŞ SORUSU

Tefo

"...her çocuğun kalbinde kendinden daha büyük bir çocuk vardır..." E. Ayhan

Bin yıllardır dinmiyor bu acı, bitip tükenmek bilmeyen bir sancıyla kıvranıp duruyor zaman, her söz bir çığlığa dönüyor kulaklarda, gözler kör, eller kenetli, dişler sıkılmaktan birbirine girmiş, ölü toprağı serpilmiş insanlığa, dünya sus pus... Zalimler kan ve kemikten yaptıkları saraylarında zevk ü sefa sürdürdüğü böyle zamanlarda ezilen halklar için zamanın nehri donmuştur. İnsanlık kendine gebedir; donmuş denizlerine balyoz indirmek için beklemektedir. O balyoz Rojava'da Kürtlerin şahsında Kobanê direnişiyle bütün insanlığın buz tutmuş denizine indi. Tarihin seyri değişmeye mecburdu artık. Efendilerin etekleri tutuşmuştu tedirginliklerini "Kobanê düştü düşüyor!" sayıklamalarıyla dışa vuruyordu.. Dünyayı sarsan direnişi ile Kobanê artık faşizme karşı görkemli direnişi ile Stalingrad'ın yanında tarihteki şanlı yerini almıştı..

Yüreğine oturmuş bir özgürlük şarkısının ezgileriyle bezenmiş bilinciyle, kime ve nereye ol-

duğuna bakmadan aşka susamışçasına koşmak gerekiyordu umudun ve özgürlüğün ülkesine.. Binler, on binler akıyordu milyonların yüreğine taht kurmuş Kobanê'ye, kimi terk etmek zorunda kaldığı evine dönmek için, kimi savaşta yıkılmış şehrini yeniden yapmak için, kimi de rüyasını kurduğu dünyanın kuruluşunu görmek için. Onlar ise yıkılmış bir kentin yaralı çocukları için gideceklerdi. Nasıl savaşta hakikatler öldürülüyorsa, bu savaşın da öldürmek istediği hakikat ise çocuklardı. Umut dolu yürekleriyle onlar da çocuktular, şimdi savaşın ortasında kolu kanadı kırılmış çocuklara kol kanat olmalıydılar. Bin bir emekle topladıkları, yeri geldiğinde satın aldıkları oyuncaklarla kitapları yüklendiler yönlerini insanlığın şafağına çevirdiler. İnsanlığın yıldızı hepsinin alnında parlıyordu. Çocukların bir gülüşünü istiyorlardı. Çocuklar bu ölüm kokan bu yıkımın içinde bir an olsun güldüklerinde, onlarında içleri güneşe dokunmuş gibi titreyecekti. Olmadı.. Tarihin lağım çukurunda beslenmiş çağın egemenleri tarafından insanlığın başına bela edilmiş insanlık düşmanı Daiş ve onun yerli işbirlikçileri tarafından Kobanê'nin hemen yanındaki Suruç'ta, son duraklarında yüzlerce yoldaş beraber bir canlı bomba saldırısına uğradılar. Umut buz kesildi, insanlık titredi.. Otuz üç can güneşin yolunu tuttular. Tarih yine yanlış soru soruyordu. Buna rağmen umut olmak isteyen yüzlercesi, binlercesi, milyonlarcası, "solgun bir halk çocuklarının kalbindeki ayaklanmaya" akıyorlardı. Onlar umudu bir çocuğun eline vermek istiyorlardı. Alıp oynasın unutsun ölümü öldürülmeyi uykuları kabuslarla bölünmesin diye. Tarihin kara yüzü, esmer yürekli çocukların gülüşüne izin vermedi. Her biri bir cihan parçası olan bu genç yiğitler için kanlı yaşlar döktü Kobanê..

Zalimin maske takmadığı çıplak bir tanrı gibi taht sürdüğü bu çağda, aşka ve özgürlüğe susamış milyonlara gem vurmak artık imkansızdı. Rojava'nın hemen yanında kırk yıllık bir özgürlük mücadelesiyle Bakur'da da kardeşleri özgür günlerin hasretiyle yanıp tutuşuyorlardı. Genç bedenlerin kanı ve anaların gözyaşları üzerine kurulan tahtının devrileceği korkusu sarmış çağdaş Dehaklar Lice'de, Silopi'de, Şırnak'ta, Hakkari'de, Silvan'da Varto'da kanlı oyunlar tezgahlıyordu. Yine çığlıklar yükseliyordu insanlardan. Dağ taş bombalanıyor, ormanlar yakılıyor, köyleri yakmak suretiyle insanlar on bin yıllık yurdundan kopartılıp bir bilinmeze gönderiyorlardı. Bunu yanında Bakur kırk yıllık birikimiyle direniyordu, zalimlerin saltanatına sonsuza kadar son vermek; ölümü, katliamı, sürgünü, savaşı ve her türden insanlık dışı uygulamayı halkların gündeminden sonsuza dek çıkarmak, özgürlüğü ve demokrasiyi inşa etmek için tıpkı Rojava'da olduğu gibi örgütlü bulunduğu her yerde öz yönetimini ilan ediyordu. Karanlık aydınlandıkça, çocukların yüzündeki keder yerini dizginlenmemiş gülüşler aldıkça, halkın yüreğindeki korku karakollar da yıkılmaya, yerini kendi kaderinde söz sahibi olmanın benzersiz şöleni alıyordu. Saraylar titremeye, saraydakileri iktidarını kaybetme korkusu sarmıştı. Halklardan çaldığı egemenlik ve gücünü sonuna kadar Kürt halkının şahsında geleceğine sahip çıkan halklara ve dostlarına zor, baskı, her türlü terörü uygulamakta beis görmüyordu. Öyle yaptıkça da sonunu daha çabuk getireceğini görmüyordu. Cin şişeden çıkmıştı bir kere, tanrılardan ateş bir kere çalınmıştı, halklar özgür ve eşit bir dünyada adaletli bir yaşam kuruyorlardı artık geri dönüşü yoktu. Zihniyetini örümcek ağları kaplamış halkların mezarlığına dönmüş Ortadoğu'nun kalbinde insanlığın şafağı atmıştı, doğan güneş bütün insanlığı ısıtmaya yetmişti. Rojava devrimi devrimlerin şanlı tarihinde yerini almış bütün halkların umudu olmuştu. Artık zaman iklimleri yeşertme zamanıydı, ölü canları yeniden diriltme, boynundaki kemendi çıkarıp dünyanın sokaklarında özgürce koşmanın zamanıydı. İnsanlığı aşağılayan her türlü yokluğa yoksulluğa son verip hakça paylaşmanın kardeşçe bölüşmenin onuruyla dimdik yaşamanın zamanıydı. Şimdi zalimler korksundu insanlığın sorularından, yitirilen onca candan, kaybettirilen zamandan sömürdükleri kanımızdan. Ama hâlâ uyuyan bir dünya vardı insanlığın önünde, şaşı gözlerle bakanlar, gerçeği görmek istemeyenler ve en önemlisi bu devrimi boğmak isteyenlerle doluydu. Rojava uyumuyor, dostları uyumuyor, tenini Bakur'un güneşinden almış esmer yürekli çocuklar uyumuyor, yeni bir dünyanın doğuşuna tanıklık etmek isteyenler uyumuyor. Dünya bir daha temellerinden sarsılıyor bir daha özgürlüğü yitirmemek üzere...

25.08.2015

KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP

KİTAP

DAĞ KOKUSU

-Kalbini arayan kavmin öyküleri-

Ayhan Kavak

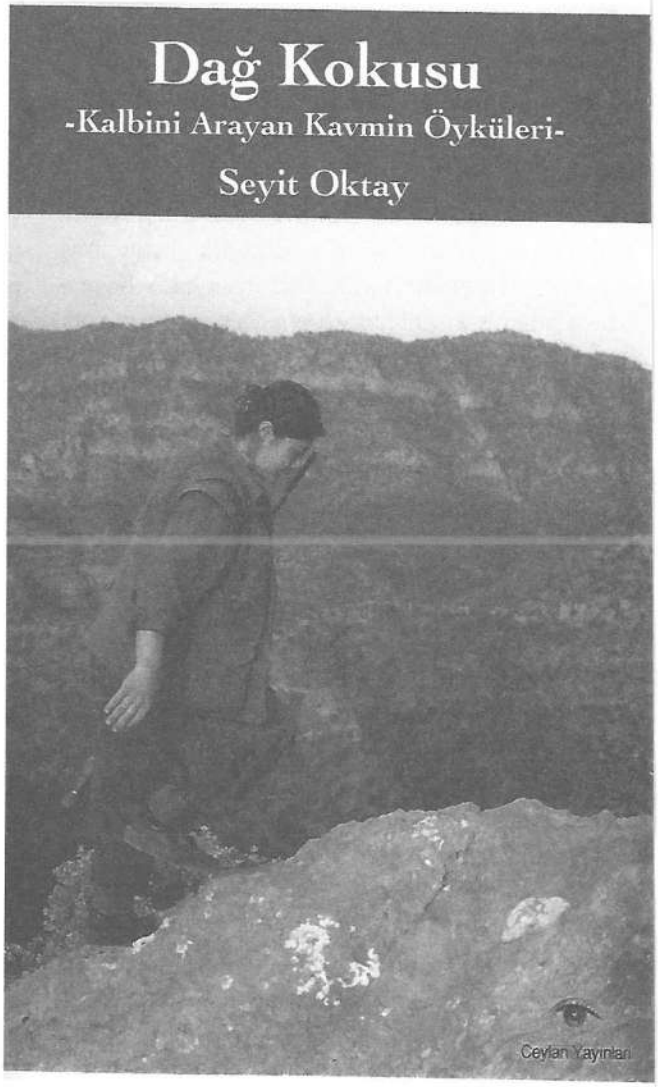

Edebi üretimin boyutlarından biri de özelden kamuya ilmek örülen kurguda sisle kaplı karlı dağların şahikasına tırmanmanın yazımsal edimidir bizleri sarıp sarmalayan.

İşte Seyit Oktay'ın "Dağ Kokusu" adlı öykü kitabını olurken adım adım zorlu yücelere ermenin gizlerinin şifresi metinde görünür kılındı demek yanlış olmayacaktır. "Dağ Kokusu", Kalbini Arayan Kavmin Öyküleri alt başlığıyla Ceylan Yayınları'ndan Nisan 2015'te çıktı. Öncesinde Ar Yayınları'ndan çıkan "Arami Tabletleri" kitabı olan yazarın mananın sonsuzluğunda gerillanın kefiyesinin püsküllerini el yatkınlığıyla ince uzun ipler oluşturmak için örmesinin maharetiyle karşılaşıyoruz.

Çatısını kurduğu yaşamdan damıtılan hakikat ekseninde dile getirilmiş on öykü ve iki şiir bütünselliğinden oluşan kitap ustalığının hakkını veren bir çalışma olmuş. Hani kıraç topraklarda çatal sopayla su aramaya çıkılır ya, tam da buna benzer bir durumdur karşı karşıya kılınan. Kelimelerin kanserleşmeden hallice olduğu, mananın yitiklere yazgılatıldığı coğrafyanın çıplak gerçekliği Oktay'ın kaleminde, toprağın derinliklerinde çatal sopa niyetinde tutulan yaratıya dönüşmüştür.

Titreşimlerden devşirdiği kelimelerin imgesel kullanımı satır satır cümle yapılanmalarında ifadelenmiştir. Bunu yaparken de farklı disiplinlerin geçirgenliğinden yararlanarak daha bir derinlik kazanan anlatı geleneğiyle yoğurmuş öykülerini.

Yazarın yanı başında gölgesi olmuş lirizm hep var olageldi. Bu yüzden hayat imgesinin oldukça fazla ve zengin anlatıya dönüşmüş olması ola-

ğandan sayılmalı, hayatın gökkuşağı rengindeki tanımlamaları öykülerin izleğinde ana temadır desek yanılmış olmayız. Zaten bu toprakların mayasında hayatın anlamı büyük önem taşımıştır. Hayatın tozpembe olmadığı, büyük bedeller karşılığında yeniden ve yeniden inşa edilirken harcını karan kan olmuştur. Acıların çığlık çığlığa ağıda dökülmesi öykülerin hepsinde duyumsanır.

Oktay'ın zengin düş dünyasından beslenen hayatın anlamına olan yolculukta "Kalbini Arayan Kavmin Öyküleri"yle yaşanmışlıkta sözü olanların tarihe kendi edebi verimlerinde hamiş düşmelerini görürsünüz.

Kitabın önsözünü yazan Ozan Adil Okay şöyle tanımlamış kitabı:

"Oktay, bu çalışmayla zoru başarmış. Divan edebiyatından ninesinin mesellerine, dengbejlerden, Acem ve Kürt edebiyatına kadar geniş bir alandan beslenmiş. Aldıklarını harmanlamış ve yeni sembol ve metaforlarla estetize ederek sunmuş." Elbette sözün özüne parmak basmış Ozan Adil Okay.

Her öykünün sonunda divan edebiyatından birer beyit yer alması yazarın aynı zamanda deneysel arayışının mührü olmakta.

Oktay, adeta hayatın solgun ışığında payına düşen hüzünden arta kalan gerçeklik ve imgeselliğin etkileşiminin ne menem bir yaratıya dönüşebileceğinin kanıtını "Dağ Kokusu" ile okuyanlara ve potansiyel okuyuculara göstermekte... Hani kutsal kitaplarda, "Önce Söz Vardı" diye yazılır ya, oysa söz iktidarca asırlardır çalınmıştır. Sözün gasp edilmesi karşısında yeryüzünün vicdanının vaveylaya kesildiği dağların asi ve direngen yüreklerinin söze değer katma, sözü sağaltma ve büyütme uğruna tenlerini kötülük odaklarına siper etmelerinin hazin öyküleri karşısında Esfahan, Dicle, Nisa, Zend, Kevnar, Arya, Rupelda, Rozerin, Nuda ve Ammarlaşırsınız. Öyküsel şiirsellilkte de Samara ve Busim'le hemhal olup Şengal Ağıdı'yla da "Kefensiz Ölenlere..." karşı borçluluğun mahcubiyetine sığınmaktan gayrı bir şey gelmez elinizden.

Çağdaş destan yazıcısıdır Seyit! Kullandığı yoğun imgesellikten başınız döner. Bu kadar bonkörlük yerine başka edebi verimlerde kullanılmaya yetecek cephaneliğe hayıflanabilirsiniz de. Tanıdığım Oktay bitimsiz cephaneliğe sahiptir. Disiplinlerin birbirine geçişlerini başarıyla kurgularken epigraflaşabilecek şiirsel cümlelerin içinde yönünüzü kaybedersiniz. Pusulanızın göstereceği yegane yol öykülerdeki derinlik çerçevesindeki hakikat olmakta. Yazarın edebi üretimleri haddeye vurulduğunda çıkacak sonuç arayış ve dinamizmdir. Söz sanatında mahir olanların yenilenme arayışıdır bu. Öykülerde anaforalar gözlenmekte. Edebiyatta bir cümle veya cümleciğin başında ya da sonunda aynı sözcüğün yenilenmesiyle yapılan söz sanatının adıdır anafora. Söz erbabı olmayanlarda rahatsızlık yaratacak bu durum, yazarın kaleminde şiirsel anlatının büyüselliğine ulaşmadır.

Öykülerdeki mana zenginliğinde, doğru mevziyi baktığın yer olarak görme yanılgısından sıyrılarak yüksek yaylaların, aşılmaz dağların tipisi, karı, fırtınası, yağmuru ve bilcümle zorluklarına meydan okuyarak ufkun ardının da görülebileceğini yazımsal yolculuğunda göstermektedir.

Virginia Woolf, "en iyi düzyazı, içinde en çok şiir sanatı olandır" demiş.

Seyit Oktay'ın yazımsal serüveninin çıkış noktası da, şiir sanatını düzyazıya yedirmesiyle örülmüştür. Değil mi ki, "bütün dağlılar içlerinde kadim o masalsı sesini taşırlar" ve nice nice mottosal cümlelerle, öykülerin düşünselliğinde bir olursunuz. "Hayat; bir heyecan bir hüzün arasında gidip gelen tuhaf bir bahar kelebeği gibi aktı gözlerinden" derken aslında heyecan ve hüzün mürekkebiyle sayfalara dökülmüş metinlerdir bizleri bekleyen son söz niyetine Ozan Adil Okay dile gelsin: "Okumak için sırada bekleyen binlerce kitap var belki, ama Seyit Oktay'ın "DAĞ KOKUSU", bu sırayı bozmaya değecek bir yapıt."

Bilmeyenler için tekrarlayalım: Kimdir Seyit Oktay?

1973 yılında Eruh'ta doğdu. Van'da büyüdü. 90'lı yıllarda Kürt Özgürlük Hareketiyle tanıştı. 1993 yılında üniversite öğrencisiyken politik nedenlerden tutuklandı. Pek çok dergi ve gazetede deneme, öykü ve makaleleri yayınlandı. "Arami Tabletleri" adlı eseri, Ar Yayınları'ndan çıktı. Halen Siirt E Tipi hapishanesinde müebbet hapis.

Dağ Kokusu
-Kalbini Arayan Kavmin Öyküleri-
Seyit Oktay
Öykü. 89 sayfa. Birinci baskı Nisan 2015
Ceylan Yayınları.

KİTAP

Atlasa Nigaşan

Omer Raman
(Kürtçeçirok)

Lis yayınları
I.Baskı Mayıs 2015

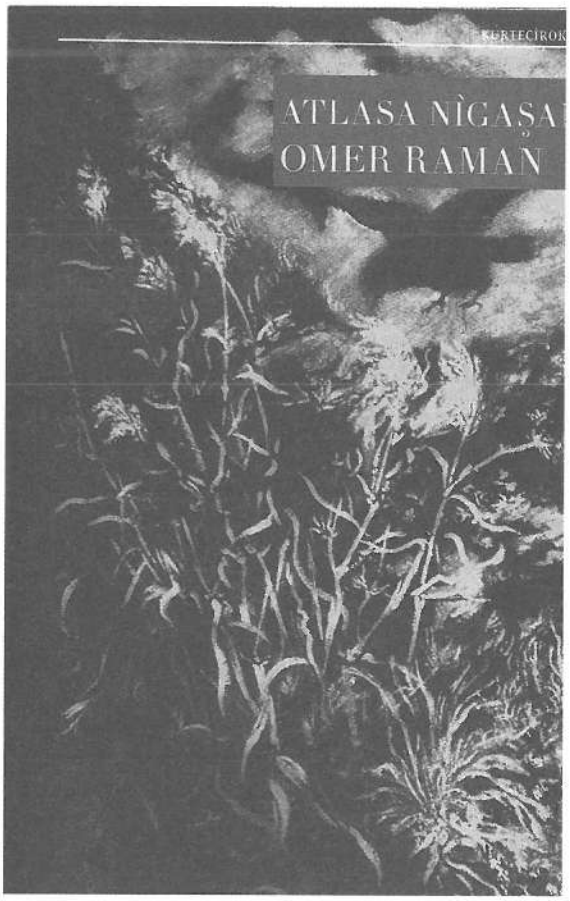

Karanfil Ek Göğsüme

Sokak Kitapları Yayıncılık/İstanbul
Yazarı : Abdullah Karabağ
1. Baskı, Aralık 2014
Dili : Türkçe
Türü : Roman
Sayfa : 378
2. Hamur
Ciltsiz
Ebat : 13 x 21 cm
Fiyatı : 20 TL/%30'a kadar indirimli satışlar)

Binêrin Bi Dil Binêrin/Bakın Yürekle Bakın
Sokak Kitapları Yayıncılık/İstanbul
Yazarı: Abdullah Karabağ
1. Baskı, Şubat 2015
Dili : Kürtçe/Türkçe

ABDULLAH KARABAĞ

Türü : Aforizma
Sayfa : 108
Fiyatı : 10 t

YEVMİYE

Saygın Sarı

Hassa'nın toprağı bağı bahçesi pek yoktu, Hassa alabildiğine leçeydi. Leçenin içinde belli belirsiz yerlerde dikeni bol, küme küme çalılıklar biterdi. Dikenlerinin arasından meyvesini verirdi bu çalılıklar: motuk. Motuğu toplamak öyle kolay iş değildi. Motuk vaktinde sıcak, gökten ateş olur da yağardı. Leçe sıcağı kurudur. Leçenin patikası falan da yoktu. Leçe, taşlı tarla. Öyle kolay yürünmez leçede. Mahir ayaklar, şahin gözler gerekti leçede dolaşmaya. Kanlıören'in çocukları motuk zamanı çekirge sürüsü olur yayılırdı leçeye. Yürümenin dahi nerdeyse imkansız olduğu bu karanlık taş cehenneminde, çocuklar yer yer yırtık, aşınmış kara lastikleriyle doludizgin koşmayı bellemişlerdi. Kadir'in elleri motuk dikenlerinden delik deşik olmuştu. Kanlıören'de Kadir'in üstüne motuk toplayan yoktu. Kadir bereketli çalının nerde olduğunu bilir o uçsuz bucaksız leçe cehenneminde motuğu bol çalıları ne yapar eder bulurdu. Öyle boz yılandan oklu kirpiden de korkusu yoktu. Bir seferinde elini motuk çalısının içine soktuğunda boz yılanın soğukluğunu hisseder hissetmez elini dikenlere aldırmadan tez çekivermişti çalıdan. Eli kanlar içindeyken yerden yassı, pütür pütür leçe taşını alıp yılanın üçgen başını hemen oracıkta ezivermişti. Sonra desen desen işlenmiş parlak bir halıyı andıran bu sürüngenin cansız varlığını taşların altında kaybetmişti. Anası hep derdi: "Yılanın başını ezmezsen akşam gelir yatağında sokar",diye. Bu sene çok bereketsizdi. Kadir bile motuk bulamıyordu. Motuğa giden çocuklar on çocuk avucu bile motuk toplayamadan öyle yorgun öyle bitkin akşam ediyorlardı. Kadir emmoğlu Ramazan'a: -Böğün de motuk topleemedik. Her gün ıcık ıcık motukla eve gidöök. Bak ellerime! Haşamatı çıktı, dedi. Ramazan: -Ne yapıcık, başka taplı düzgün iş mi var, toplayıcık tabi,dedi. Kadir: -Hallallar Köyünden Gıllı Ökkeş'in pambığında çalışak, dedi. Hem yövmiyesi de eyi. Pamuğun günlüğü 10 bin kağıt çocuklara, iyi çalışırsak haftada yetmiş bin kazanırız, bir aya kalmaz piskületi de alırık kendimize, dedi. Ramazan emmoğlunun teklifini pek gönülsüz kabul etti. Pamuğun motuktan ne menem zahmetli iş olduğunu çok iyi bilirdi. Ramazan düşündü: Gün daha doğmadan gökten yıldızların az birazının silinmediği bir vakit kalkacaksın yola düşeceksin. Güneş yakmaya başlayana kadar ne ki topladın. Hem gün doğana kadar ivezler de rahat vermez. Başında mal sahibi topla topla dur. Ama bisikletin hayali bile ne güzeldi! Emmoğluna: - Gidek yarın o vakit, dedi. Pamuk başakları sütlü memeler gibi yumuşak,beyaz mucizeyle yüklü, bereketliydi. Güneş iki adam boyu yükselmişti Mığır Dağı'nın üstünden. Gökte ak pak, top top bulut kümelerini rüzgar katar katar sürüyordu önünde. Kadir; yıpranmış,ezik büzük, derisi sertleşmiş küçücük elleriyle başaklardaki yumuşacık bereketi tez tez topluyordu.Çorapsız küçücük ayacıkları kara lastiklerinin içinde terlemişti. Sıcak yavaştan yavaştan yakmaya başlamıştı. Kadir'in alnından süzülen boncuk boncuk terler küçük kara gözlerine akıyordu, yakıyordu. Bisikleti düşündükçe Kadir, yorulmak nedir bilmiyor, emmoğlu Ramazan'ın mıntıkasına seğirtiyordu. Gün, göğü yarıladığında ırgat dinlenmeye çekildi. Kadir'le Ramazan da bir köşeye çekilip azıklarını yere serdiler. Ramazan iki baş soğanı parçaladı, anasının bazlama ekmeğini pek severlerdi. Soğanları ve peynirleri esmer ekmeğin içinde pay etti kendilerine. Kadir: - Piskületi alınca iki gün ben binicim, bir gün sen binicin, dedi muzip muzip gülerek. Ramazan'ın suratı düştü yere. İki sokumluk ekmeği kalmıştı ısırmak gelmedi içinden. Hemencecik ne üzülüyon Emmoğlu? Senle de eğlenmeye heç gelmiyö, dedi. Bir gün sen binicin bir gün de ben. Pamuk sahibi

seslendi, haydin haydin! Eğleniklik etmeyin, ıcık dışlığınız gelsin. Aaşama gadar bitiricik panbıkları, dedi. Kadir bir taraftan Ramazan bir taraftan toplamaya koyuldular pamukları. Kadir ensesine bir şaplak attı. İvezler yavaştan yavaştan çıkmaya başlamıştı. Havadaki sıcak da kırılmıştı. Başaklardaki son pamukları da toplayıp harallara doldurdular. Dört köşeli başakların balı toplanmıştı. Kadir'le Ramazan da yövmiye sırasında beklediler. Mal sahibi Kadir'e beş bin lira,Ramazan'a da üç bin lira ödedi. Ramazan itiraz edecek gibi oldu, edemedi. Kadir iyiden iyiye öfkelendi. Ökkeş Emmi, bizim hakkımız buncağaz deel, Hakkımızı ver bize, dedi. Gıllı Ökkeş: -lan göt! Aşama kadar eğlendiniz oyun oynadınız. Aşam da yevmiye istiyonuz, esah onu hak etmediniz amma veriyöm işte,dedi. Kadir'in o gece gözü uyku tutmadı. Ertesi gece de. Olanı biteni ne anasına anlattı ne Babasına.Sabah olur olmaz emmoğlunun yanına vardı. Dışardan Ramazan'a ses etti: - Emmoğlu! Icık dışarı gel hele,sana diyeceğim var. Her şeyi tastamam konuştular. Kadir'le Ramazan herkesin uyuduğu vakit. Ses etmeden evden çıktılar. Sarı lambalarıyla Gıllı Ökkeş'in pamuğuna vardılar. Harallar ağzına kadar pamuk doluydu. Kadir bir taraftan Ramazan bir taraftan yanlarında getirdikleri çuvallara pamukları doldurmaya başladılar. Bu iş her gece böyle devam etti. Çaldıkları pamuğu Kadir götürüp toptancıya satıyor. Parayı da pay ediyorlardı aralarında. Ramazan, - emmoğlu artık çalmıyek, pisiklet parasını da çıkardık, yeter gayrı, dedi. Çalmıyök, hakkımızı alıyök, hem korküyösen gelme ben tek de giderim, dedi. Ramazan gerçekten korkuyordu, ama korkuyorum diyemezdi Kadir'e. Kadir'iikna edeceğini anlayamayınca, - Tamam emmoğlu boğün de gidek ama başka da gelmem seninle, sen de gitme dedi. Küçücük elleriyle çuvallara doldurdular pamuğu. Bugün sondu. Fazladan bir çuvalları da vardı. Hemen ötelerinde sarı bir lamba seğirterek onlara doğru seğirtiyordu. - orospu dölleri, gaçmayın lann! Kadir'le Ramazan canlarını dişlerine takıp kaçmaya başladılar. Ramazan Kadir'e yetişemiyordu. Emmoğlu beni bekle, yakalayıcı şimdi beni Kadir -Tez koş emmoğlu Leçeye kadar yetişek ondan sonra bırakır peşimizi. Ramazan koşarken fenerini düşürdü. Artık ne önünü ne arkasını görüyordu. Ötesinde Kadirin ışığına doğru koşuyordu. Kadir leçeye yetişti. Arkasına baktı. Ne Ökkeş'in feneri ne Ramazan'ın feneri. Bir şeycikler yoktu.

BİR YUSUFÇUK BİR ŞARAPNEL

Cafer Demirtaş

Bir yusufcuk kuşu
Aynasında Enkidu'nun masal çocuğu
Gılgameş'in tanrı kanatlarıyla
Ölümsüzlük şerbetini süzüyor.
Güzel insanların enselerinde ahker kokusu
Doğurgan toprak muştusu
Hünerli terzilerin parmaklarında mucit
dokusu.
Alazlanmış bir türkü yutuyor karanlığın
nabzını...
İçgüdü atlasından tasarımsız fırlıyor
Bakışıksız şarapnel
Gözkapaklarına dağlar devriliyor
Sokaklarına kan sızıyor bu kentin
Şiwan düşüyor gamzelerine gülüşlerin.
Hangi satırına dokunsam dünyanın
İsa'nın çarmıhı abanıyor soluğuma
Abanozlar zifti acılarını kazıyor derin
yaralarıma...
Ah babalar!
Edepsiz bir ayindir ölüm...

GÜNEY SATIŞ NOKTALARI

ADANA
Kitapsan-Gazipaşa Bulvarı
Kitapsan-Çakmak Plaza
Kitapsan-T.Özal Bulvarı

AMED
Aram Kitabevi

ANTEP
Güney Kitabevi

ANTALYA
Nabu Arteis Sahaf Ktiabevi

ANKARA
Dost-Kızılay
Turhan-Kızılay
İmge-Kızılay

DERSİM
Zafer Büfe

ELAZIĞ
Jiyan Kitabevi

ESKİŞEHİR
Aşiyan Sahaf

MERSİN
Kitapsan-Mezitli
Kitapsan-Akdeniz
Kitapsan-Yenişehir
Tekağaç Kitabevi

KONYA
Kitapsan-Selçıklu

İSTANBUL
Mephisto-Taksim
Mephisto-Kadıköy
Semerkant-Taksim
Güney Kültür Merkezi-Esenyurt

İZMİR
Kitapsan-Konak
Kitapsan-Alsancak
Pan Kitabevi-Karşıyaka
Yakın Kitabevi-Alsancak

Sinema Notları

Anuş Pazarcıyan

Genç bir Alman yönetmenden yeni bir soluk:

VICTORIA (Almanya 2015)

Yönetmen: Sebastian Schipper
Senaryo: Sebastian Schipper, Olivia Neergaard-Holm, Eike Schulz
Kamera: Sturla Brandth Grøvlen
Oyuncular: Laia Costa, Frederick Lau, Franz Rogowski, Burak Yiğit, Max Mauff, André M. Hennicke vd.

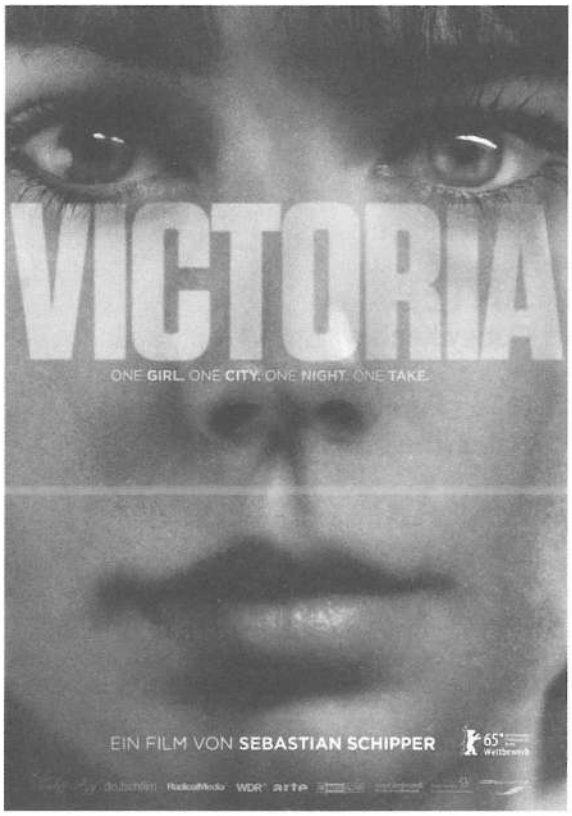

Filme ismini veren Victoria (Laia Costa) yeni Berlin'li İspanyol bir genç kadın. Onu filmin ilk sahnelerinde, gürültülü bir techno müziği eşliğinde, tipik bir Berlin kulübünde kalabalık içinde tek başına dans ederken görüyoruz. Kamera ona odaklanıyor. Onunla birlikte sabaha karşı kulüpten çıkıyor. Sonra iki saat 20 dakika onunla birlikte hareket ediyor.

Victoria kulüpten çıkarken, kulübe alınmak istenmeyen ve bodyguard'larla ağız dalaşı yürüten, kendilerini Victoria'ya "gerçek Berlin"li olarak tanıtan, ona gerçek Berlin'i göstereceklerini söyleyen dört genç erkekle –Sonne (Frederick Lau), Boxer (Franz Rogowski), Blinker (Burak Yiğit) ve Fuss (Max Mauff)– tanışıyor. Öncelikle Sonne'nin almanca–türkçe karışımı İngilizcesi ile ısrarı sonucu onlara

takılıyor.

İki saati aşkın süre içinde, Victoria'nın üç aydır Berlin'de olduğunu, bir Bio Cafe'de çalıştığını öğreniyoruz. Diğerlerinin tam olarak ne yaptıklarını öğrenemiyoruz. Sonne her defasında başka bir şey anlatıyor. Arada Boxer'in hapiste olduğu dönemde kendisini koruyan bir gangstere borçlu olduğunu öğreniyoruz. Gangster Boxer'den borcunu ödemek için bir banka soygunu yapmasını talep ediyor. Soygun planı ve silahlar vb. de hazır olarak önüne konuyor. Arkadaşlık hukuku diğerlerinin Boxer'e yardımını gerektiriyor. Soygunu yapıyorlar. Soygunda Victoria şoförlük yapıyor. Soygun başarılı olsa da işler iyi gitmiyor. Polisle silahlı çatışma sonunda gençlerden üçü ölüyor, biri yaralı olarak yakalanıyor.

Son sahnede Victoria, 5' liden ele geçmeyen ve tanınmayan tek kişi olarak gri bir Berlin sabahında bilinmez geleceğe doğru yürüyor.

Öyküsü biraz zorlama da olsa, Victoria bu yıl gördüğüm filmler içinde en önemli, en deneyci, en yenilikçi film. Filmin bir özelliği onu film tarihinde şimdiye kadar bir 'İlk' yapıyor. Film baştan sona tek bir çekimden (one take) oluşuyor. Kamera filmin başından sonuna, 139 dakika, hiç kesintisiz çekim yapıyor. Filmde hiçbir montaj yok. Sinema tarihinde böyle uzun bir tek çekim bildiğim kadarıyla yalnızca sabit kamera ile oyuncuların önünden geçerek oynadığı kimi teatral filmlerde var. Burada sabit bir kamera değil, Victoria'nın peşine takılarak onunla ve diğer oyuncularla birlikte sürekli hareket eden bir kamera söz konusu. Schipper senaryosu on iki sayfaya sığan, diyalogları çoğunlukla doğaçlama olan filmi önce oyuncularla orijinal mekânlarda birkaç kez denedikten sonra, filmi baştan sona tek çekimle üç kez çekmiş. Sonra bu üç filmden birini seçmiş gösterim için. 27 Nisan 2014, Berlin saat 4:30–7:00 arası çekilen versiyon gösterime giren.

Muazzam bir emekle mükemmel bir çalışma ortaya çıkan. Hem oyuncular hem de öncelikle kameraman açısından ve tüm teknik ekip açısından da olağanüstü bir çabanın ürünü.

Tebrikler ve teşekkürler demekten öte bir şey söylemek fazla bence. Herhalde sinema tarihinde kendine yer bulacak bir film Victoria.

Görün bu filmi.

İyi bir biopic:

Love&Mercy (ABD 2014)
(Aşk ve Merhamet)
Yönetmen: Bill Pohland
Oyuncular: John Cusack, Paul Dano, Elizabeth Banks, Paul Giamatti, Jake Abel, Bill Camp, Brett Davern, Kenny Wormald, Erin Darke, Mark Linett vd.

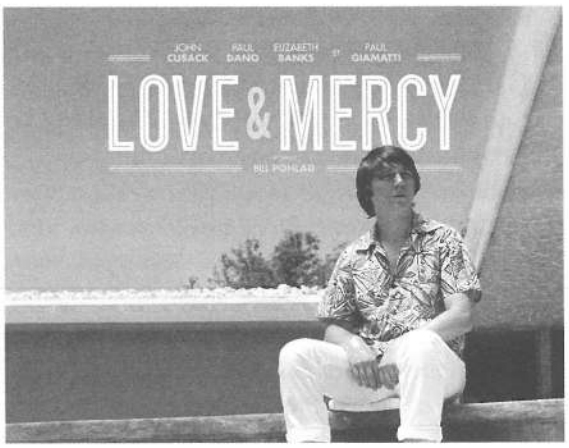

Beach Boys: 1960'lı yıllarda Rock/Pop müzik tarihi yeniden yazılmaya başlandığında bu tarihin özneleri içinde yer alan gruplardan biri idi. 1961'de Brian/Dennis/ve Carl Wilson kardeşler, ve kuzen Mike Love ve Brian'ın okul arkadaşı Alan Jardine'den oluşan "Beach Boys" başlangıçta adlarına uygun deniz/güneş/plaj/genç kızlar/sörf/yaz aşkları şarkıları ile ünlenmişler; 1966' ya kadar onlarca single ve albüm yayınlamışlardı. Yaptıkları şarkıların kompoziyonları olağanüstü bir müzik yeteneğine sahip Brian Wilson'a aitti. Bu başlangıç dönemi rock/pop tarihine bir pop müziği akımının, gençlerin özgürce yaşaması, eğlenmesi, günlük sorunları dert etmemesi üzerine kurulu "sörf müziği"nin sevilen örneklerini sundu.

Başarı, sürekli turneler, bu dönemin olmazsa olmazı, adeta özgürlük simgesi haline getirilen ve dozu sürekli artan uyuşturucu (Mariuhana ve LSD) kullanımının etkileri grubun birinci döneminin sonu oldu. İkinci dönem kullandığı uyuşturucunun da etkisi ile de zaman zaman depresyon yaşayan, beyninde sesler duymaya başlayan Brian'ın artık turnelere çıkmama, yalnızca beste ve kompozisyon yapma kararıyla başladı. Grubun diğer elemanları, Brian'ın vokal rolünü üzerlenen bir yeni elemanla turnelere devam ederken, Brian bütün şarkıları bir bütünün parçası olacak bir albüm üzerinde çalışmaya girişti. Bütün zamanların en iyi ve bütünlüklü rock albümünü yaratma Brian'ın hedefi haline gelmişti. 1966 Mayıs'ında piyasaya çıkan "Pet Sounds" isimli albüm aslında gitar ve bateri ve vokale dayanan beat müziğinden uzaklaşmanın, kullanılan enstrümanların çeşitlenmesinin ve yer yer doğal seslerin müziğe girmesinin bir ürünüdür. "Pet sounds" 40'ın üzerinde stüdyo müzisyeninin Brian'ın yönetiminde gerçekleştirdiği bütünlüklü bir albümdür. Bu albümde " Beach Boys"un rolü esas olarak hazırlanmış, kayda alınmış stüdyo müziğinin arka planında vokal yapma ve şarkıları seslendirme ile sınırlıdır. Bu albümün hazırlanması uzun sürdüğü, yer yer Brian'ın krizleri ile kesildiği için grubun diğer elemanlarının zorlaması ile single olarak albümden önce yayınlanan "Good Vibrations" isimli şarkı hem ABD hem de Avrupa ülkeleri listelerinde aylarca başı çeken ve ilk on arasında yer alan bir eserdir. Şarkının içinde yer aldığı "Pet Sounds" isimli albüm, daha sonra dönemin ünlü müzik dergisi "Rolling Stone" da, rock tarihinin en önemli albümlerinden biri olarak değerlendirilmiştir.

Sonraki gelişme Brian'ın "Pet Sounds" ile başladığı yeni tür rock müziği besteciliğinin uyuşturucu bağımlılığı krizleri, bağımlılıktan kurtulmak için yapılan ne idüğü belirsiz tedaviler, sonra yeni krizlerle kesintili sürmesi; Dennis Wilson'un gruptan ayrılması; grubun isminin Mike Love'a devri; yeni grup elemanları ile yeni turneler; Dennis'in 1983'te bir sörf kazasında ölmesi ertesinde Brian'ın içine düştüğü depresyon, iyice içine kapanması, bir süre beste yapamaz hale gelmesi vs. 90'lı yıllarda grubu yeniden canlandırma girişimleri; Carl'ın 1998'de ölümünden sonra Brian'ın kendi şarkılarını seslendirdiği kimi konserlere katılması; 2012'de grubun yaşayan üyelerinin 50. yıl turnesi için yeniden yan yana gelmesidir.

Love&Mercy'de Bill Pohland bize Brian Wilson'un hayatından iki dönemi anlatan bir biopic sunuyor. Birinci dönem Beach Boys'un kuruluş ve "sörf müziği" dönemi. Bu dönemde Brian ile kardeşleri ve grubun diğer elemanları arasındaki iş bölümünün nasıl geliştiği; bu arada Brian'ın kendisi de müzisyen olan babası ile olan ikircikli ilişkisi anlatılıyor. Çocuklarının kendisinden başarılı olmaları, özellikle de Brian'ın kendi yolunda yürümek istemesi, çocukların kariyerinin kendi istediği doğrultuda gelişmesini isteyen babayı kızdırıyor. Çocukları ile ilişkiyi keserek cezalandırıyor onları. Pohland Brian'ın gel gitlerle dolu ruh halinin sorumlularından biri olarak babası ile olan ilişkiyi gördüğünü his etttiriyor. Paul Dano, Brian Wilson'un 16 yaşından Pet Sounds'u yaptığı 24 yaşına kadar olan dönemini canlandıran oyuncu. Bu işi mükemmel yapıyor.

Bill Pohland sonra 1990'lı yılların başına atlıyor. Bu dönemin Brian'ını John Cusack canlandırıyor. Brian ünlüdür, zengindir, fakat uyuşturucu bağımlılığı ile tam bir enkaz haline gelmiştir. Onun da ötesinde onun ünü ve parasından yararlanan ve güya onu iyileşytirecek olan şarlatan bir doktorun, Dr. Eugen Landy'nin (Paul Giamatti) eline düşmüş, uyuşturucu bağımlılığından kurtulma adına ona bağımlı hale gelmiştir. Attığı her adım kontrol altındadır. Tabii bütün bu kontroller onun sağlığına kavuşması için gereklidir. Dr. öyle söylemektedir! Onun verdiği onlarca antidepresan Brian'ı adeta bir yaşayan ölüye döndürmüştür. Bir yandan da yeni eserler bestelemesi için baskı altındadır.

Burada bir lüks oto galerisinde satıcı olarak çalışan Melinda Ledbetter (Elizabeth Banks), onun merhameti ve aşkı girer devreye. Aşk üzerine en güzel şarkı sözlerinden bazılarının yaratıcısı Brian'ı bağımlılıktan ve ölümden aşk kurtarır sonunda.

Bill Pohland Aşk ve Merhamet'te aşkın gücü yanında, 20. yüzyılın önemli bestecilerinden biri olan bir müzisyene, Brian Wilson'a bir anıt dikiyor.

Film özellikle 'Pet Sounds' un yaratıldığı stüdyo bölümlerinde, müzisyenlerle besteci arasındaki yaratıcı işbirliğini, müziğin yaratılma sürecini mükemmel anlatıyor.

Dönemi yaşamış olanlar, hele hele o dönemde Beach Boys hayranı olanlar için "mutlaka" görülmesi gereken bir film.

Sinemaseverler için de başarılı, kurgu olarak, oyunculuk olarak, tempolu, sıkmayan iyi bir biopic. Müziği ise zaten seveceksiniz.

İki büyük "oyuncu filmi"...

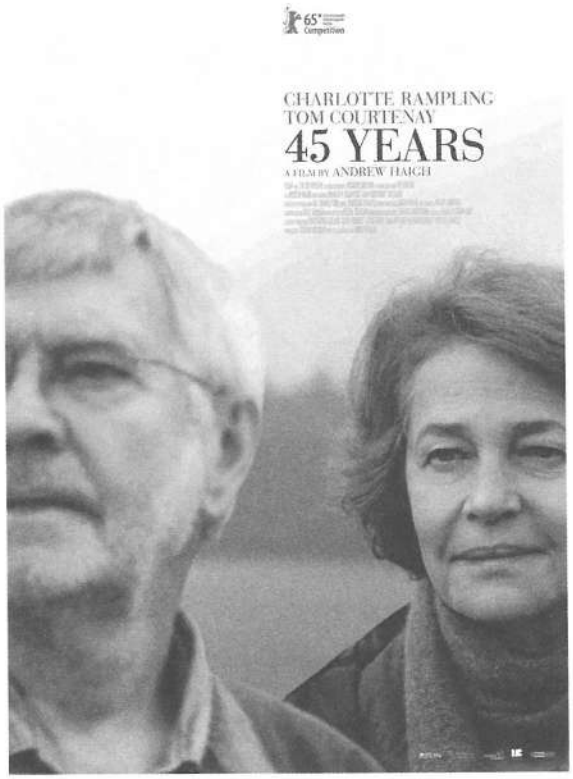

I.

45 Years (2015 İngiltere)
(45 yıl)
Yönetmen& Senaryo: Andrew Haigh
Oyuncular: Charlotte Rampling, Tom Courtenay, Geraldine James, Dolly Wells vd.

Kate ve Geoff Mercer (Charlotte Rampling ve Tom Courtenay) 45 yıldır mutlu bir evlilik sürdüren çocuksuz bir 70'li yaşların başlarında, ikisi de emekli bir çifttir. 45 yıllık bir evlilik hayatının getirdiği bir alışkanlık zinciridir yaşamları. Andrew Haigh '45 Yıl'da, bu 45 yılın son bir haftasını günlük bir kronoloji formatında sunuyor bize. Kate'nin evin köpeği Max'la yaptığı sabah gezintisiyle, sonra gazete okunan ve gelen postanın gözden geçirildiği, az konuşulan birlikte kahvaltıyla başlayan gün. Daha ilk sahnelerde bize çok büyük değişiklikler olmayacağını düşündüren bir dinginlik. Öylesine, düzenli, sakin bir ingiliz kasabasında, orman kenarında güzel bir evde geçen, yılların birlikteliğinin aşındırdığı kendi mecrasında hiç sapmadan akıp giden bir hayat. Köpeği ile sabah gezmesinde olan Kate yolda eski öğrencisi olan postacı ile karşılaşıyor. Ona postasını veren ve ona hâlâ okuldaki gibi "Bayan Mercer" diye hitap eden öğrencisi ile yürüttüğü kısa diyalogdan hem öğrencisinin kısa süre once ikinci kez baba olduğunu, hem de hafta sonunda Mercer'lerin 45. evlilik yıldönümü partisi olduğunu öğreniyoruz. Kate'nin eve getirdiği posta içinde bir mektubun o her adımı önceden belli dingin hayatı altüst edeceğini bilmiyoruz henüz. Kate ve Geoff her zamanki kahvaltılarına oturuyorlar. Geoff, isviçreden kendine gelen almanca bir mektubu okumaya başlıyor. Geoff'un yüzü bir altüst olmuşluğu gösteriyor bize. Kate bir şeyler olduğunun farkına varıp merakla ve biraz da endişeyle ne olduğunu soruyor. "Bulmuşlar onu" telaşlı cevabını alıyor; "almanca mektup, mutlaka sözlüğü bulmalıyım. Sanırım anlaştmıştım sana. Anlatmıştım değil mi?" Kate Geoff'un neyi anlatmış olduğunu sandığını bilememenin şaşkınlığı içinde bakıyor ona. Kahvaltı ertesinde sözlük aranıp, bulunuyor.

Kate'nin 45. evlilik yıldönümünün yapılacağı salon yöneticisi ile randevusu, şehirde yapması gereken işler vardır. Gidiyor.

Döndüğünde Geoff'u bahçede sigara içerken buluyor. Hâlbuki beş yıl önce bypass ameliyatı olan Geoff sigarayı bırakalı beş yıl olmuştur.

Alışılmış mecranın dışına çıkmaktadır hayat. O gün ve sonraki beş gün parça parça, aslında birbirlerinin hakkında her şeyi bildiklerini sanan Geoff ve Kate'nin birbirlerinden sakladıkları kimi gerçekler olduğunu görürüz. Geoff'un Kate öncesi hayatının bir bölümünü Kate'den gizlenmiştir. Kate öncesinde büyük aşkı Katja vardır. Onu 1962'de İsviçre alplerinde bir dağ kazasında kaybetmiştir. Bir buzul çukuruna düşen Katja'nın cesedi o dönemde bulunamamıştır. Gelen mektup bu cesedin şimdi fazla bozulmamış olarak bulunduğunu bildiren ve "en yakını" olarak adresi bulunan Geoff'a ne yapmak

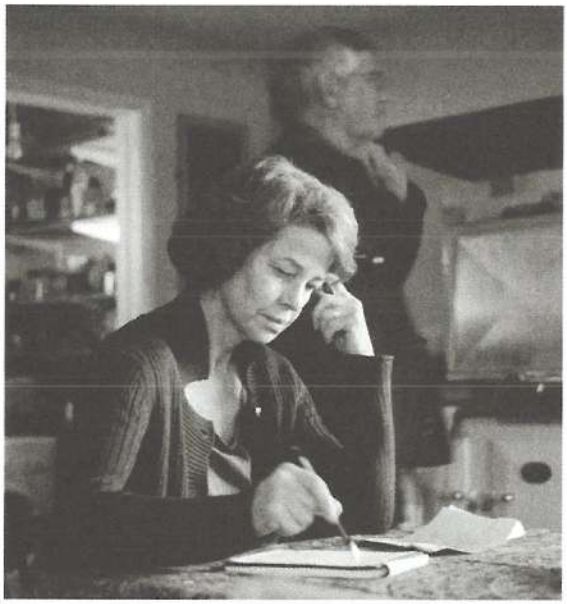

istediğini soran bir mektuptur. Kate'nin ısrarlı sorularıyla bölük pörçük bilgi parçacıklarıyla, Geoff'un, Katja ile o dönemde beraber gezebilmek için evli olduklarını anlattıklarını öğreniriz. Geoff, İsviçre makamlarının gözünde bunun için Katja'nın en yakınıdır.

Geoff'a güvenini yitiren Kate, onun olmadığı bir zamanda tavan arasında onun not defterlerini karıştırır, dia makinesinde dizili resimlerini seyreder. Her yerde Katja vardır. Ve 45. yıl kutlamasının birgün öncesinde belirleyici soruyu sorar: Eğer kaza olmamış olsa, Geoff ve Katja evlenecekler miydi? Aldığı cevap hakiki ve nettir: "Evet." Ama yine de Geoff, "Kate'yi sevmektedir. Ona büyük aşkla bağlıdır. Geçmiş geçmiştir. Yarın her şeye yeniden başlamalıdırlar."

45. evlilik yıldönümü sabahı alışılmışın dışındadır. Geoff, Kate uyurken kalkmış, Max'ı dışarı çıkarmış ve kahvaltıyı hazırlamıştır. Gerçekten 45. yıl sonrasında, o 45. yılda "ikinci tercih" olduğunu aslında bir tesadüf sonucu öğrenen Kate için yeniden başlamak mümkün müdür?

Bu sorunun cevabı 45. evlilik yıldönümü partisi sonunda Kate/Rampling'in son sahnede donduruLan bakışındadır.

45. Yıl, 2015 Berlinale'sinde her iki oyuncusuna da en iyi oyuncu ödülünü –haklı olarak– getiren mükemmel bir oyuncu/ders filmi.

Öyküsü, senaryosu, anlatımı, kurgusu, diyalogları ve tümü ile iyi bir film.

İki usta oyuncunun bu oda oyununu seyir büyük zevk.

II.

Still Alice (ABD/Ingiltere 2014)

(Beni Unutma)

Yönetmen: Richard Glatzer,

Senaryo: Richard Glatzer&Wash Westmoreland

Oyuncular: Julianne Moore, Alec Baldwin, Kate Bosworth, Shane McRae, Hunter Parrish, Kristen Stewart, Stephen Kunken vd.

50 yaşında başarılı bir akademisyensiniz. Bilimsel çevrelerde dil uzmanlığı konusunda haklı bir ününüz var. Onlarca kitabınız, bilimsel dergilerde yayınlanmış makaleleriniz var. Yetişmiş iki kızınız, bir oğlunuz, bir damadınız var. Oğlunuz bir genç kadınla birlikte yaşıyor. Evli büyük kızınız gayet mutlu ve başarılı. İkizlere gebe. Yalnızca diğer kızınız henüz kariyer sahibi değil. İlle tiyatro oyuncusu olmak istiyor. Siz ise onun önce bir meslek edinmesini, eğer çok tiyatro yapmak istiyorsa bunu hoby olarak yapmasını istiyorsunuz. Çok sevdiğiniz kendisi de akademisyen olan, sizi çok sevdiğini bildiğiniz bir eşiniz var. Kariyeri için en ünlü bir üniversiteden profsörlük önerisi gelmesini bekliyor. Böyle bir durumda taşınmayı planlıyorsunuz.

50. doğum gününüzü tüm aileyle birlikte kutluyorsunuz.

Anlattığım biyografi Dr. Alice Howland'ın (Julianne Moore) biyografisi.

50. doğum günü kutlamasında şöyle bir olay yaşanıyor: Oğlunuzun bir önceki buluşmada size tanıştırdığı sevgilisini sanki ilk kez görüyormuş gibi davranıyorsunuz. Sonra mutfağa gidiyorsunuz. Hazırlanmış yemekler taşınıyor. Masada oğlunuza sevgilisini niye tanıştırmadığını soruyorsunuz. Gülerek geçiştiriliyor bu olay.

Sonra dil biliminin gelişmesi konusunda verdiğiniz bir konferansta konuşmanın bir yerinde söylemek istediğiniz kavram bir türlü dilinize gelmiyor.

Sonra onun yerine bir başka kavram kullanıyor ve bir şakayla kapatıyorsunuz açığınızı.

Ardından birgün sürekli kullandığınız bir kulvarda joging yaparken birdenbire evin yolunu bulmakta zorlanıyorsunuz.

Bütün bu gelişmeler ertesinde gelişmeleri eşinizle paylaşıyorsunuz. Birlikte doktora gidilme kararı alınıyor. Gidiliyor. MR çekiliyor. Kontroller yapılıyor. Sonuç açıklanıyor: Alzheimer başlangıcı. Erken yaşta başlayan, çok sık görülmeyen özel bir biçimi hastalığın. Ve kalıtsal. Evli ve ikizlere gebe kızınız var.

Aile toplanıyor. Çocuklara durum açıklanıyor. Şok. Ne yapılacağı konuşuluyor.

Sonuçta Alice mümkün olduğunca yardımsız yaşamak istediğini belirtiyor.

Durumunun gittikçe vahimleştiğinin farkında olan Alice, gelecekte artık ne yapacağını belirleyemeyecek durumda olduğu bir dönem için tedbirler alıyor. İntihar etmek için gerekli ilaçları bir yere yerleştirdikten sonra, bir video hazırlıyor. Artık ne yapacağını bilemediği duruma geldiğinde kullanılmak için hazırlanan bu videoda Alice atması gereken bütün adımları birer birer anlatıyor.

Fakat günü geldiğinde yapmak istediğini yapamıyor. Artık kendi belirlemediği hayatına kendi eliyle son veremiyor. Bakıcısı onun ne yaptığını sorarak rahatsız ediyor. Bu arada ilaçları sakladığı çekmecenin önüne neden geldiğini unutuyor Alice.

Yeni gelişmeler oluyor. Başlangıçta sabırla ve sevgiyle yanında duran, gerektiğinde altını temizleyen eşine onun yıllardır beklediği profesörlük teklifi geliyor. Daha önce yapılmış taşınma planları pratik olarak gündeme geliyor. Fakat bu kez birlikte değil taşınma. Çünkü eşinin önünde iki alternatif vardır: Ya kariyeri filan bırakıp hayatının bundan sonrasını Alice'ye adayacaktır. Ya da bir türlü Alice'ye bakılması işini ayarlayıp, kariyerini bir başka şehirde sürdürecektir. İkincisini yapıyor.

Sonuçta annesine bakmak için aileden geri kalan tek kişi, ailenin başarısız kızı, adeta karakoyunu olan kızı Lydia kalıyor. Filmin son sahnesinde Lydia Alzheimer'in iyice esir aldığı annesine yazdığı bir şiiri okuyor ve nasıl bulduğunu soruyor. Annesinin ağzından bir tek sözcük çıkıyor: Sevgi.

Bizde "Beni Unutma" ismiyle gösterime giren filmin orijinal adı "Hala Alice" aslında filmi çok daha iyi anlatan bir isim.

Alzheimer hastalığına yakalanan bir insan, bu hastalığın ilerlemiş halinde hâlâ aynı insan mıdır?

Hem evet. Alice hâlâ Alice'dir. O bunun farkında olmasa bile, onu tanıyanlar onu bilenler için o Alice'dir. Hem hayır. O artık bambaşka, bakıma muhtaç, çoğu zaman geçmişte yaşayan, en yakınının bile andaki halini tanımayan bir insandır.

Böyle bir hastalık yalnızca hasta olan insan için değil, onun ailesi ve yakınları için de büyük bir sınav. Hatta belki, hasta, hastalığın ilerlediği durumda durumunun farkında olmadığı için, aile ve yakınlar için çok daha zorlu bir sınav.

Stil Alice, çok önemli bir konuyu çok duyarlı bir biçimde sunan başarılı bir film.

Başarının en büyük payı tüm oyuncu ekibine, en başta da Julianne Moore ait.

Bu yıl en iyi kadın oyuncu oscarı bunun için haklı olarak ona gitti.

Still Alice yılın önemli filmlerinden biri.

Alttakiler ve Üsttekiler

Que Horas Ela Volta?

(Brezilya 2015)

(Saat kaçta geliyor?)

Yönetmen/Senaryo: Anna Muylaert

Oyuncular: Regina Casé, Camila Márdila, Michel Joelsas, Karine Teles, Lourenço Mutarelli, Helena Albergaria, Luis Miranda

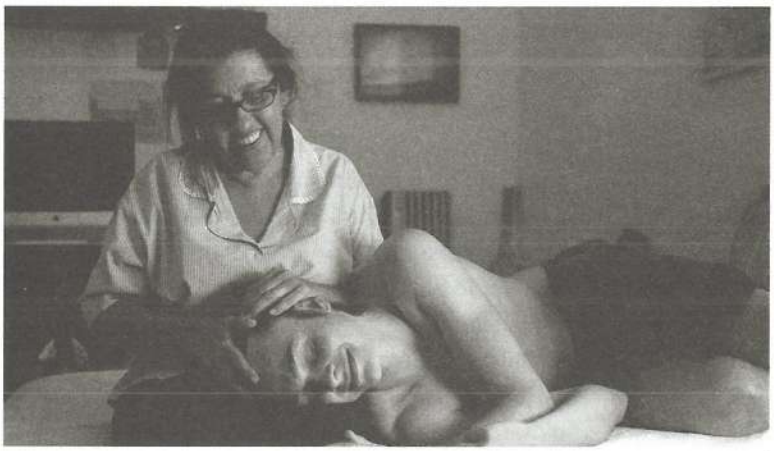

Berlinale'de verilen en önemli ödüllerden biri bence panorama bölümünde seyircilerin gösteri ertesinde verdikleri oylarla belirlenen "Seyircinin en sevdiği Film" ödülüdür. "Que Horas Ela Volta." Bu ödül kazanan filme herhangi bir maddi destek vb. sağlayan bir ödül değil. Fakat o filmin emekçileri için manevi değeri büyük olan bir ödül. Sinemasever, hatta bir çoğu tatilini festivalin tarihine göre ayarlayan seyirciler bu ödülle, seçtikleri filmin çalışanlarına teşekkür ediyor, onların emeğini kutluyor.

"Que Horas Ela Volta"da Brezilya'lı kadın yönetmen Anna Muylaert ilk bakışta büyük şehirde çalışmak için küçük kızını babasının yanında bırakıp ayrılan bir anne, Val (Regina Case) ile kızı Jessica'nın (Camila Márdila)10 yıl aradan sonra buluşup, birlikte yeni bir hayata başlamalarını konu alan bir öyküyü anlatıyor.

Fakat bu yalnızca ilk bakışta böyle. "Que Horas Ela Volta"da anlatılan aynı zamanda Brezilya'da bir sınıf toplumu ve sınıf çatışması öyküsü.

Val Sao Paulo kentinin zenginlerin yaşadığı villalar bölgesinde bir orta–üst sınıf ailesinin evinde çalışan, evin aşçısı, temizlikçisi, çocuk bakıcısı, aynı zamanda evin diğer çalışanlarının da bir nevi usta başı olan bir emekçidir. Evin aileden zengin olan ve çalışmadan yaşayan erkeği Carlos; onun sürekli kendi giyimi kuşamı ile ilgilenen ve moda dizaynıcısı olarak "çalışan" eşi Barbara için Val bir ihtiyaçları olduğunda hazır ve nazır olan, olmazsa olmazıdır. Onların isteklerini daha onlar bunu ifade etmeden bilendir Val. Arada bir ona "sen olmazsan ne yapardık" derler, fakat her halde onun yeri sahiplerin masası değildir. Herkes yerini bilmelidir ve bilir. Küçücük bir odada kalması, ev sahipleri için hiç sorun değildir. Görünürde Val için de değildir. Kurallar bunlardır. Ve bunlara uyulmalıdır. Örneğin villanın bahçesindeki yüzme havuzu yalnızca ev sahiplerinin ve onların arkadaş ve dostlarının yüzmesi için vardır. Hizmetçiler için yüzme havuzu yalnızca temizlenmesi gerektiği zaman temizlenmek için vardır. Evin 17 yaşındaki oğlu Fabinho için Val 7 yaşından beri gerçek annedir. Biyolojik anne Barbara'nın zamanı yoktur. Fabinho 17 yaşında bile uyuyamadığı zaman Val'in odasına gidip, yanında yatabilir miyim diye sormakta, onun yanında uyumaktadır. Buna rağmen onun da var olan patron/işçi ilişkisini sorgulama durumu yoktur.

Beklenmedik bir gelişme bu düzeni sarsar, sorgulanmasını beraberinde getirir.

Val'in on yıldır görmediği kızı Jessica, Sao Paulo'da mimari okumak üzere üniversite sınavına girmek için geleceğini mektupla bildirir. Geldiğinde en azından sınava girene ve sonuçlar belli olana kadar annesinin yanında kalmanın mümkün olup olmadığını sormaktadır. Val büyük sevinçle ve fakat aynı zamanda biraz da sıkılarak, ev sahibesine olayı anlatıp, kızının bir süre yanında kalıp kalamayacağını sorar. Barbara pek istekli olmadığını belli ederek, kısa bir süre için olabileceğini, ancak hem kendisinin işleri nedeniyle, hem de oğlu ünevirsetie sınavlarına hazırlandığı için rahatsız olmak istemediklerini belirtir.

Jessica'yı Val karşılamaya gittiğinde, onu neredeyse tanıyamaz. Genç, güzel bir kadın vardır karşısında. Kendine güvenen, hayata umutla bakan, üniversite sınavlarına hazırlanmak için Sao Paulo'ya gelen genç bir kadın. Daha ilk anda, annesinin kaldığı odanın küçücüklüğü karşısında annesinin bunu niye sorgulamadığını soran genç bir kadın.

Evdeki sorgulanmaz kuralları pratikte sorgulayan (örneğin Carlos'un Mate çayı onundur. Başkası kullanamaz. Fabinho'nun belli bir markadan olan dondurmasını başkası yiyemez. Örneğin kocaman bir misafir odası varken ve o oda boş boş dururken, Jessica annesinin daracık odasında kalmalıdır. Örneğin yüzme havuzu efendiler içindir. Vs. vs.) Jessica düzeni alt üst eder. Val önce bundan rahatsızlık duyar, ama sonra işi oluruna bırakır.

Evin her iki erkeği de eve yepyeni bir hava getiren

bu genç kadına yakınlaşmaya çalışırlar. Barbara için bu kabul edilmez bir şeydir.

Sonunda Jessica sınavı kazandıktan sonra, kovulmayı beklemeden evi terk eder, önce Val'in bir hizmetçi arkadaşının yanında kalır ve kendi için bir ev aramaya başlar. Burada Sao Paulo'nun yoksullarının yaşadığı alanda işlerin nasıl yürüdüğünü görürüz. Orada evet insanların zor durumlarından faydalanmaya çalışanlar vardır. Fakat diğer yandan insanlar arasında büyük bir dayanışma da vardır.

Gelişme içinde, Jessica'nın küçük bir bebeği olduğunu ve onu bırakıp geldiğini öğreniriz. Çocuğunu yanına getirebilmesi için yardıma ihtiyacı vardır.

O yardım da vardır aslında: Val! Yalnızca hizmet ettiği zengin evinden ayrılmayı göze alması gerekir.

"Que Horas Ela Volta" hizmetçi konumunda olanların kendi güçlerinin farkına varmasına bir çağrı.

Başta oyunculuğu her şeyiyle ile iyi bir film.

İki önemli belgesel:

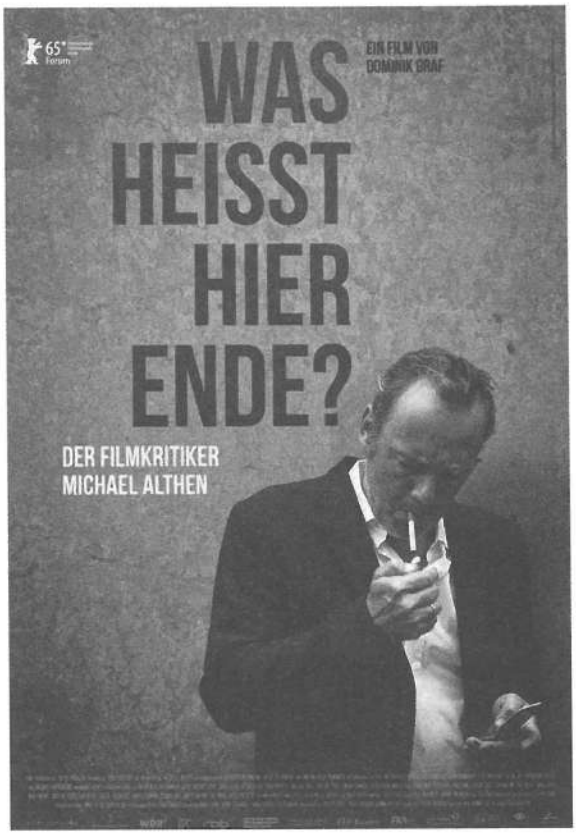

I.

Was heißt hier Ende? Der Filmkritiker Michael Althen

(Almanya 2015)

(Son ne demek oluyor? Film eleştirmeni Michael Alten)

Yönetmen: Dominik Graf

Belgesel:

Söyleşiler: Adolf Althen, Artur Althen, Hannelore Althen, Nikolaus Althen, Teresa Althen,

Beatrix Schnippenkötter, Romuald Karmakar, Tobias Kniebe, Stefan Lebert, Caroline Link,

Christian Petzold, Tom Tykwer, Wim Wenders.

Bir zamanlar filmlerin bitişinde son sahne ertesinde "son" yazardı. Herhalde filmin bittiğini anlamayanlar için olsa gerekti bu "son" yazısı. Neyse ki kalktı bu adet. Şimdi "son" yok, filmler onun için emek verenlerin uzun listesi ile bitiyor. Kimi zaman bu kapanışlar film çekimi sırasında ortaya çıkan ve filmde kullanılmayan kimi sahnelerle desteklenen keyifli anlar oluyor. Tabii bunları film biter bitmez sinamayı terk etmek için yarışan kimi sabırsız, emeğe saygısız ve meraksız popcorncu sinema seyircileri kaçırıyor.

Benim gibi sinemasever insanlar için bir film aslında "son" la bitmiyordu, bitmiyor. Görülen film üzerine dostlarla yürütülen tartışmalarla, değerlendirmelerle, sohbetlerle sürüyor film. Belki en keyifli yanı da bu sinemanın. Film dostlarla düşünce paylaşmanın, kimi zaman hararetli ve hep üretici tartışmaların aracı oluyor.

Michael Alten 2011'de en verimli döneminde, 49 yaşında ölen bir sinemasever ve bir çok dergi ve gazetede son olarak Süddetusche Zeitung için yazan bir Alman film eleştirmeni. Film eleştirilerini toplayan, kimi artistler ve yönetmenleri tanıttığı onlarca kitabı var. Yazıları sinema edebiyatı ürünleri içinde eşini arayan duyarlılıkta, güzellikte, derinlikte yazılar. Birileri çevirse, onu Türkiyeli okuyucu, en başta sinemasever okuyucular da tanısa, bence çok iyi olur.

Dominik Graf Almanya'nın önemli yönetmenle-

rinden biri ve Michael Alten'in –tabii öncelikle – sinema arkadaşlarından biri. Onunla birlikte gördükleri filmler üzerine tartışan, geleceği dönük film projeleri yapan bir dostu. "Burada son ne demek oluyor" isimli belgeseli ile onu anıyor, anlatıyor, tanıtıyor. Althen'in, onun gibi sinemasever aile fertleriyle ve Althen'in "sinema arkadaşı" olan sinemacılarla Althen hakkında söyleşiyor. Bu söyleşiler Althen'in gündelik hayatından kimi küçük film parçalarıyla ve Althen'in yazılarından alıntılarla destekleniyor. Bütün söyleşiler aslında Althen'in hakkında eleştiri yazdığı filmler üzerine de söyleşiler aynı zamanda. Hakkında konuşulan filmlerden parçalar gösterme kolaycılığa düşmüyor Graf. Althen'in okunan yazıları üzerinden, dostlarla yürüttüğü tartışmalarda söyledikleri üzerinden, Althen'in kafasındaki resimler üzerinden tanıyoruz üzerine konuşulan filmleri.

"Burada son ne demek oluyor" en verimli döneminde yitirilen bir dostun, bir arkadaşın önünde saygı ve sevgiyle eğilmenin filmi. Filmden çıktığınızda hemen gidip onun kitaplarından birini okumak istiyorsunuz.

Kurgusu ilginç bir belgesel.

II.

AMY (İngiltere 2015)
(Amy Winehouse/ Belgesel)
Yönetmen: Asif Kapadian

Belgeselde yer alan kişiler: Amy Winehouse, Mitch Winehouse, Janis Winehouse, Ray Cosbert, Nick Shymanksy, Blake Fielder-Civil, Andrew Morris, Darcus Beese, Mos Def, Tyler James,

Juliette Ashby, Lauren Gilbert, Pete Doherty, Christina Romette, Mark Ronson, Salaam Remi, Tony Bennett, Sam Beste, Monte Lipman, Chip Somers, Lucian Grainge, Nick Gatfield

Amy Winehouse son dönemin en önemli ses sanatçılarından biri idi. 23 Haziran 2011'de hünüz 27 yaşında alkol zehirlenmesi sonucu evinde ölü olarak bulunduğunda, gerisinde satılmış milyonlarca albüm , kazanılmış 6 Grammy ödülü

bırakmıştı. Asif Kapadian, bu olağanüstü sanatçı ile birlikte çalışmış sanatçılarla, onun en yakın arkadaşlarıyla, ailesinin kimi fertleriyle ve onun ölümünde hiç de küçümsenmeyecek rolü olan sevgilisi ile yaptığı konuşmalardan ve Amy'nin özel hayatından kesitler sunan kısa özel film bölümlerinden oluşan belgesiyle Amy'i tanıtıyor.

Onun tanıttığı Amy, daha 16 yaşında iken müzik yapmaya karar vermiş, müziği, besteyi, şarkı sözü yazmayı ve şarkı söylemeyi meslek edinmeye karar vermiş bir genç kadındır. Olağanüstü bir soul sesine sahiptir. Ama o buna rağmen, ön plana çıkıp, "ünlü olmak" tan korkmaktadır. İnsanların onun sesini duymasını istemekte ve fakat kendini sahnede iyi his etmemektedir. İstediği geri planda, kendi özel hayatından da yola çıkarak şarkılar üretip, söylemek ve fakat "ünlenmemek"tir. Fakat böyle bir ses ve yetenekle ünlenmemek de mümkün değildir.

Müzik piyasasının kuralları vardır. Bu kurallar para getirecek sanatçıyı sahneye, büyük sahneye, turnelere zorlamaktadır. Ün Amy gibi istisnai bir sanatçı için kaçınılmazdır. Ün fakat aynı zamanda medyanın aç kurtlarının saldırı hedefi haline gelmek, sürekli izlenmek, özel hayatın didik didik edilmesi demektir. Ün ve para çevrenin bu ün ve paradan yararlanmak için bekleyenlerle çevrilmesi demektir. Bunlar içinde en sevilen insanların, babanın ve sevgilinin de olması, Amy gibi kırılgan ruhlu bir insanı hasta etmek için yeter. Buna bir de sevgili tarafından alıştırılan uyuşturucu bağımlılığı eklenince trajik son kaçınılmaz olur.

Amy, yalnızca son dönemin en yetenekli sanatçılarından birinin yükseliş ve çöküşünü gösteren bir belgesel değil. Aynı zamanda show dünyasında kapitalizmin nasıl acımasız olduğunu, medyanın özel hayat tanımaz saldırganlığını gösteren bir belgesel.

Kapadian kendisi hiç araya girmeden, tanıkları konuşturarak ve çok iyi bir kurguyla bunları birleştirerek mükemmel bir belgesel yaratmış.

Mutlaka görün derim.

Cronenberg'ten Holywood'da keskin bir Holywood eleştirisi:

Maps to the stars (Kanada/ABD 2014)
(Yıldız Haritası)
Yönetmen: David Cronenberg
Oyuncular: Julianne Moore, Mia Wasikowska, John Cusack, Evan Bird, Olivia Williams, Robert Pattinson vd.

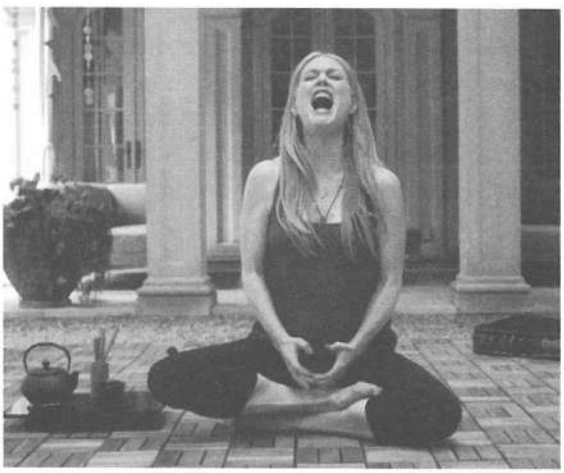

Los Angeles, Hollywood'un bulunduğu ABD kenti. Bu kentin turistik yerleri arasında film stüdyoları dışında tabii ünlü sinema yıldızlarının evleri de var. Hatta yıldızların evlerinin yerini gösteren özel bir yıldız haritası da var. David Cronenberg'in yeni filmi ismini gökteki yıldızların değil, Hollywood'daki yıldızların yerini gösteren turistik haritadan alıyor.

Cronenberg Yıldız Haritası'nda birkaç tipik Hollywood figürü üzerinden, dıştan bakıldığında çok öykünülen o parlak yıldız hayatlarının hiç de öykünülecek hayatlar olmadığını gösteren bir film sunuyor bize.

Yıldız haritasının yıldızları, önce zamanı geçmiş ve fakat hâlâ bunu kabullenemeyen Havana Segrand'dır (Julianne Moore). Havana Segrand, 50 yıl önce annesini meşhur eden "Çalınmış Su" adlı Hollywood filminin yeniden yapımında başrol oynamak için yanıp tutuşmakta, onun için prodüktör ve rejisörün peşinde koşup durmaktadır. Aslında bu rol için çok yaşlıdır, ama bunu kabul etmemektedir. Yalnız kaldığında sürekli annesinin hayali ile kavga etmekte, annesi kendisine görünmekte onu cinsel olarak taciz etmektedir. Menejeri Carrie Fisher onu hep istediği rolü mutlaka alacağı konusunda onu avutmaktadır. Havana için bu rolü almak hayat memat meselesi haline gelmiştir.

Yıldız haritasının ikinci yıldızı Hollywood'un ünlü psikologlarından olan Dr. Stafford Weiss (John Cusack) ve onun ailesidir. Dr. Weiss Havana'ya ruhsal sağlığı için, geçmişte yaşadığı cinsel taciz travmasından kurtulması için annesinin oynadığı filmin yeniden çekiminde mutlaka annesinin rolünü oynaması gerektiğini anlatmaktadır ona. Burada gerçekten bir cinsel tacizin mi olduğu, yoksa tedavi adına bu travmanın yaratıldığı belli değildir.

Dr. Staaford Weiss ve eşi Agahta (Mia Waikowska)'nın çok sevilen bir dizide başrol oynayan "çocuk yıldız" oğulları Benjie Weiss (Evan Bird) ile ilişkileri şizofren bir ilişkidir. Benjie Weiss ise uyuşturucu bağımlısıdır. Ve uyuşturucunun etkisi altında kıskandığı bir başka çocuk yıldızı boğarak öldürür. Ailenin kızı Christina Weiss ise 7 yıl önce evlerinde yangın çıkardıktan sonra, tedavi için Hollywood'dan uzaklaştırılmış, 7 yıl sonra Carrie Fisher üzerinden yazışarak Havana'nın asistanı olarak Holywood'a dönmüştür. Ailesi ile, en başta da kardeşi ile kontak aramaktadır. Onun da Benjie ile ilişkisi, evcilik oyununda karı koca ilişkisi olan bir ilişkidir.

Yıldız Haritasının, bir de "yıldız adayı" vardır. Hollywood yıldızlarına şoförlük yapan Jerome Fontana (Gerçek hayatta anda özellikle genç kızların sevgilisi olan yıldız Robert Pattinson canlandırıyor Jerome'u). Yıldız olabilmek için her şeyi yapmaya hazır bir tiptir bu da.

Yani kısacası Hollywood gerçekte tam bir çılgınlıktır. Ruh sağlığı dağıtanların en derdin ruh hastası olduğu bir yerdir Hollywood.

Filmin sonu tam bir korku filmi sonudur.

Yıldız Haritası Holywood üzerine bugüne kadar yapılan kara mizahi filmlerin en karası olarak geçer herhalde sinema tarihine.

Julianne Moor bu yıl Cannes'da "Yıldız Haritası"ndaki performansı ile, bence haklı olarak en iyi kadın oyuncu ödülünü aldı.

Acaba hangi hayvanla akrabayız?

Men&Chicken (Almanya/Danimarka 2014)
(İnsanlar ve Tavuklar)
Yönetmen (vd Senaryo): Anders Thomas Jensen
Oyuncular: Mads Mikkelsen, Nikolaj Lie Kaas, David Dencik, Nicolas Bro, Lisbet Dahl, Stig Hoffmeyer, Bodil Jørgensen, Kirsten Lehfeldt vd.

Anders Thomas Jensen, Danimarka sinemasının en ünlü ve üretici senaryo yazarı. Yönetmen olarak senaryosunu da kendi yazdığı, alışılması zor bir kara mizah filmleri ile tanıyoruz onu. Yönetmen olarak çektiği son filmle (Gırtlak kemiği) insanlar ve Tavuklar arasında 10 yıl var. Bu arada ama yirmiye yakın çekilmiş senaryosu var.

Yeni filmi de yine hem anormal tipleri, hem anormal konusu ile Jensen'in kara mizah geleneğini sürdürmesi.

Film birbiriyle hiçbir bağı olmayan iki erkek kardeşin öyküsü olarak başlıyor. Elias (Mads Mikkelsen) her kadınla sevişmek isteyen ve kadınlar tarafından red edilen ve her fırsatta masturbasyon yapan, işsiz güsüz bir tip. Buna karşı Gregor (David Dencik) başarılı bir evrim psikoloğu. Elias onun başında bir bela aslında. Kardeş olduğu için taşınmak zorunda kalınan bir bela. Ölen babalarının bıraktığı bir video mesajı üzerinden şimdiye kadar baba olarak bildikleri insanın babaları olmadığını, onların evlat edininlmiş olduklarını, gerçek babalarını aramak istiyorlarsa adı verilen bir adaya gitmeleri gerektiğini öğreniyorlar.

Filmin bundan sonraki bölümünde nüfusu sonuçta üç-dört haneyle sınırlı bir adada, iki kardeşin, başka yarı kardeşlerini bulmalarını izliyoruz.

Buldukları diğer yarı kardeşler, bir dizi dejenere olmuş hayvanlarla birlikte bir çiftlikte yaşıyorlar. Onların yanında Gabriel ve Elias "normal" kalıyor. Kelimenin tam anlamıyla hayvanca davranıyorlar, hem birbirlerine, hem de onların yaşantısına şimdi dışarıdan katılan kardeşlerine karşı.

Biyolojik babanın evrim teorisi ve genetik ile uğraşan ve pratik deneyler yapan bir biyolog olduğunu, sonuçta çocuklarının hayvani yanlarının yapılan deneyler sonucu olduğunu öğreniyoruz filmin sonunda. Kardeşlerin her biri genetik olarak çiftlikteki kimi hayvanların yakın akrabası ya da kardeşidir. Elias'ın cinsel azgınlığı da onun çiftlikteki boğa ile kardeş olmasından gelmektedir.

Filmi bir saçmalık olarak da, insanlığın henüz insanlaşma konusunda fazla ilerlemediği tezini işleyen bir film olarak da okuyabilirsiniz.

Her halükarda ilginç, alışılması zor bir mizaha sahip Jensen.

Minyonmanya

Minions (ABD 2015 Animasyon)
(Minyonlar)
Yönetmen: Pierre Coffin, Kyle Balda
Senaryo: Brian Lynch

Şimdi minyonmanya zamanı. Çocuklar Disney animasyon stüdyolarında yaratılan kücük sarı yaratıkların resimleri, plastik figürleri, tişortları, çantaları, defter kalem silgileri vb. vb. bir ürünlerinin peşinde koşuyor. Mc. Donalds'lar da çoçucklar için yanında minyon figürleri verilen menüler var. Sinemalarda aynı şey. Yeni bir figür minyonların devrini kapatana dek sürecek bu minyonmanya.

Hep anlamaya çalıştım, anlamaya çalışıyorum bunu nasıl becerdiklerini. Bir animasyon filmi için yaratılan bir figür daha o animasyon filmi gösterime girmeden geniş bir kampanya ile tanıtılıyor. Figür bir marka haline getiriliyor. Sonra filmle birlikte o figürün etrafında dolanan yüzlerce eşya, oyuncak, tişört, çanta, çorap, bu arada "menü" kısacası aklınıza gelebilecek, gerçekte gereksiz bir sürü meta sürülüyor piyasaya. İlginç olan şu ki, müşteri de buluyor. Hem de nasıl!

Minyonlar, daha önce yapılmış ve çok kötü karakter temel özelliği olan " Çılgın Hırsız " filminde "yardımcı" rol oynayan küçük sarı figürler.

Çocuklar tarafından çok sevilmiş olacaklar ki, bu kez onların başrolde oynadığı bir film sunuyor Disney animasyon stüdyoları. Ve rekor üstüne rekor kırıyor film.

Ne yapıyor bu minyonlar? Hep hayranlıkla peşlerine takılacakları birer kötü yaratık arıyorlar. Yaşamlarının temeli bu "en kötü" hayranlığı.

Tarih içinde bir çok kötünün peşine takıldıktan sonra, hayal kırıklığı içinde Antartika'da inzivaya çekiliyor ve fakat giderek yaşama zevkini yitirir hale geliyorlar. Minyonların sonunu getirmemek için o buzul mağarasından çıkıp yeni bir "en kötü" idol bulma işi için gönüllü aranıyor. Ve zar zor üç gönüllü bulunuyor. Bunların Orlando'dan başlayıp, Londra'ya uzanan "en kötü" arama maceraları anlatılıyor "minyonlar"da. Tarih 1968.

Dönem beat müziğinin dünyayı salladığı bir dönem. Lafı uzatmadan söyleyeyim, bir sürü "en kötü" aradıktan sonra yine "Çılgın Hırsız " çıkıyor filmin sonunda ortaya. Kötülerin en kötüsü odur.

Film 1968 müziğine, sinemasına, genelde Hollywood'a, bu arada İngiliz Kraliyet ailesine bir dizi atıfla dolu. Yani yalnızca çocuklar için düşünülmüş bir film değil. Onlardan çok çocuk kalmış olanlar için film. Bunca başarı da herhalde bununla açıklanabilir bir şey.

Modern zamanların modern masallarından biri "Minyon"lar. Kapitalizm için karlı bir araç.

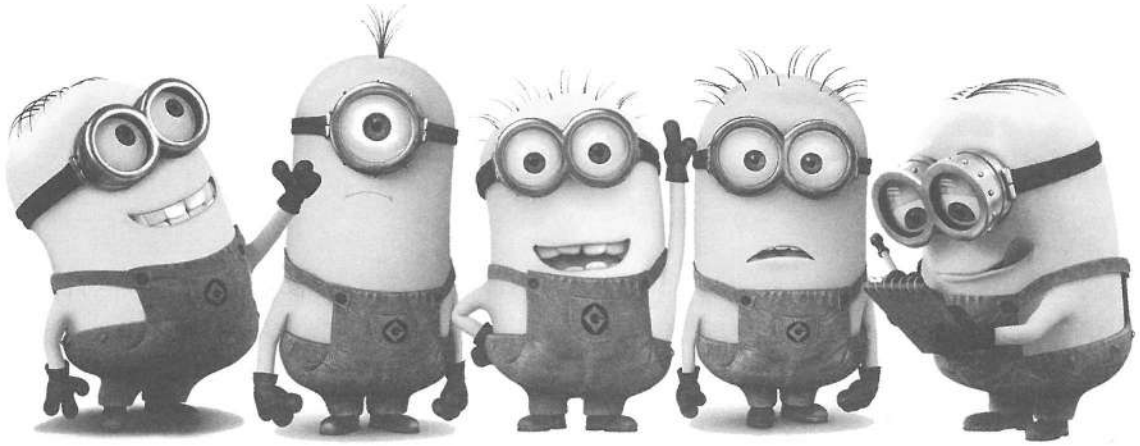

MERAY ÜLGEN

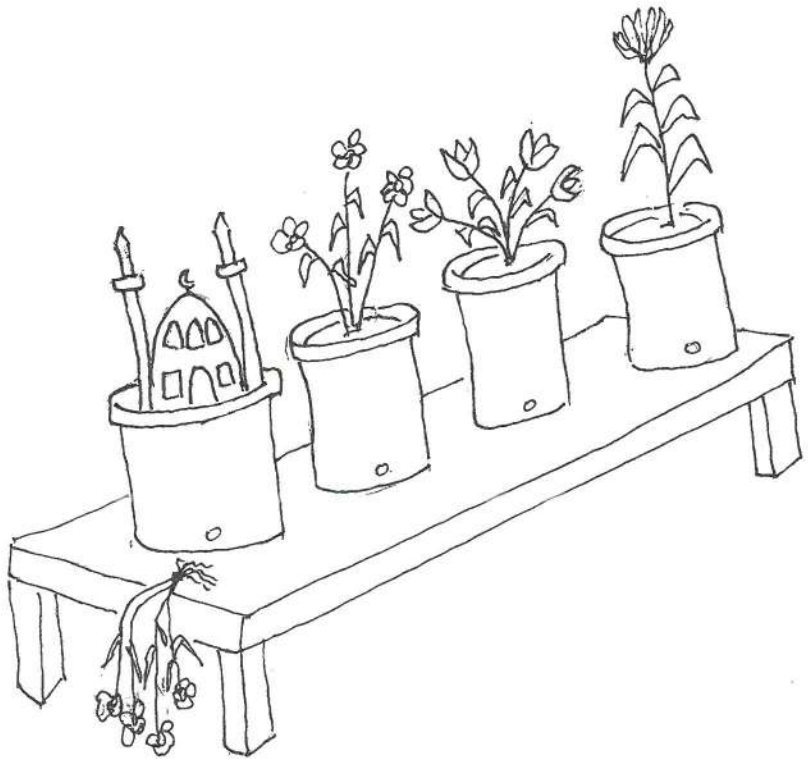

Meray
20/15

Nerede Başlar Barış?

Kemal Yalçın

Barış,
önce içimizde başlar
kendimize karşı.

Barış,
annenin dilinde,
sütünün akında başlar.

Barış,
konacak isimde,
edilen duada başlar.

Barış,
oyunda oyuncakta,
öğretilen şarkılarda başlar.

Barış,
kundakta kucakta,
barış yuvada, okulda başlar.

Barış,
yazılan tarihte,
okutulan kitaplarda başlar.

Barış,
bilimde teknikte,
barış, gerçeğin ölçüsünde başlar.

Barış,
komşunun evinde,
toplumun vicdanında başlar.

Barış,
renkte, seste, çizgide,
barış dikilen heykelde başlar.

Barış,
inançta ibadette
barış tapınaklarda, mabetlerde başlar.

Barış,
sevgide sevide,
barış, düşünen beyinde başlar.

Barış,
insanı, dünyayı, evreni
sevmekle başlar.

Herkes başlayabilir barışa.
Herkes soluyabilir barışı.
Herkes ilk adımı kendisi atmalı
Küçük küçük,
Nakış nakış.
1997

98.YILINDA EKİM DEVRİMİ YOL GÖSTERMEYE DEVAM EDİYOR...

GÜNEY

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR · SANAT · EDEBİYAT DERGİSİ